

308.8
6 613 0
2.8

วิเคราะห์ส่วนงานโภชนาการและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ปริญญาพนธ์
ของ
วินัย จันทรหริ่ม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2531
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

178671

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณะนิติศาสตร์ และคณะกรรมการสอวคได้พิจารณาปฏิญานี้แล้ว
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

.....ประธาน
.....กรรมการ

คณะกรรมการสอวค

.....ประธาน
.....กรรมการ
.....กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์
สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ประธานกรรมการ อาจารย์ปราณี ขวัญแก้ว กรรมการ และผู้ช่วย
ศาสตราจารย์โมรี สิ้นสำราญ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง
ต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายห้องสมุดและวรรณกรรมท้องถิ่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวรรณกรรมท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรม
ภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ในด้านข้อมูล
ที่นำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ พี่ เพื่อน และคุณอรุณ จันทร์พริ้ม
คุณอรรณพ จันทร์พริ้ม คุณโสภาค วิริโยสิน คุณมยุรี พัวพันธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ
เป็นขวัญ และกำลังใจ ผิดักกันให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

วินัย จันทร์พริ้ม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	9
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	10
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	10
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	10
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	13
2 สภาพทั่วไปของท้องถิ่นภาคใต้ และลักษณะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้	16
สภาพทางภูมิศาสตร์	16
ประวัติศาสตร์	21
ศาสนา	25
การศึกษา	29
ประเพณีวัฒนธรรม	31
ลักษณะของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้	32
ฉันทลักษณ์	33
การซ้ำความ	38
กลวิธีการสรวิห้คำขึ้นต้นเพลง	40
ประเภทของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้	47

3	สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้	59
	โวหารอุปมา	59
	โวหารนามนัย	87
	โวหารอุปสัณฐาน	107
	โวหารบุคลาธิษฐาน	117
	โวหารอติพจน์	125
	โวหารอุทาน	129
4	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้	134
	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก	135
	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมค่านต่าง ๆ	148
	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ...	180
	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และ ประเพณี	212
	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ	251
	สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่น ..	267
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	278
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	278
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	278
	สรุปผลในการศึกษาค้นคว้า	278
	อภิปรายผล	282
	ข้อเสนอแนะ	283
	บรรณานุกรม	284

บทนำ

การศึกษาวรรณคดีทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของบรรพชนได้เป็นอย่างดี วรรณคดีให้ทั้งความรู้ ความคิดและสติปัญญา แตกต่างมีปัญหาวา ผู้คนสามารถเข้าใจวรรณคดีได้ลึกซึ้งเพียงใด (ลัทธิ ปานทิพย์ 2520 : 1)

ประเทศที่มีความเจริญในสมัยโบราณ เช่น จีน อินเดียและกรีก ทางกวีพยายามสร้างสรรค์ความเจริญทางวรรณคดีอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชาวโลก ทั้งในด้านตำนานการเกิดวรรณคดี วรรณคดีและศิลปกรรม ฯลฯ ขณะเดียวกันทางกวีคุณค่าและประจักษ์ในความงาม ความไพเราะของวรรณคดีเป็นอย่างดี เช่น ชาวจีนถือเอาความรู้ทางวรรณคดีและอักษรศาสตร์เป็นมาตรฐานในการคัดเลือกข้าราชการ เป็นต้น แต่การศึกษาวรรณคดีในสมัยโบราณมีความมุ่งหมายเพื่อหาความรู้จักตนเอง วิธีการศึกษาก็ใช้วิธีการพิจารณาด้วยตนเอง (Introspection) เป็นส่วนใหญ่ ขอบเขตของการศึกษาก็อยู่ในวงแคบ ๆ คือ ให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องว่าเกิดขึ้นอย่างไร แล้วมีเหตุการณ์ใดคล้ายคลึงไปอย่างไร จบลงอย่างไร นอกจากนั้นก็สนใจเรื่องการเรียบเรียงถ้อยคำตามหลักไวยากรณ์และการแต่งที่ถูกต้องตามแบบแผนที่วางไว้ การศึกษาวรรณคดีสมัยโบราณไม่มุ่งที่จะเข้าใจองค์ประกอบอื่น ๆ ของเรื่อง (สิทธา พินิจกุล 2515 : 36) จึงเป็นการศึกษาที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการวิพากษ์วิจารณ์ เพราะเป็นการศึกษาที่อาศัยการท่องจำและเคารพต่อกฎเกณฑ์กวีสมัยโบราณตราไว้อย่างเคร่งครัด

สายทิพย์ นุกุลกิจ (สายทิพย์ นุกุลกิจ 2523 : 1) กล่าวถึงผู้ศึกษาวรรณคดีไทยสมัยก่อนว่ามีจุดมุ่งหมาย ขอบเขตและวิธีการศึกษาอยู่ในวงแคบเช่นเดียวกับจีน กรีกและอินเดีย กล่าวคือมุ่งศึกษาวรรณคดีเพื่อหาความรู้เกี่ยวกับที่มาของเรื่อง เนื้อเรื่องย่อ การใช้ถ้อยคำและกฎเกณฑ์ทางฉันทลักษณ์ ซึ่งรวมถึงวิธีการแต่งให้ถูกต้องตามธรรมเนียมของวรรณคดีไทยด้วย ความรู้ดังกล่าวได้รับความเชื่อถือและถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาในหมู่ของผู้ศึกษาวรรณคดีไทยโดยวิธีท่องจำ ผู้ศึกษาวรรณคดีสมัยก่อน

จึงไม่ไ้เป็นผู้เข้าถึงวรรณคดีด้วยตนเอง หากเป็นเพียงแค่นักจำคำบอกเล่าของผู้อื่นในอดีตกาลแล้วไว้อย่างครบถ้วนเท่านั้นเอง

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2524 : 184) กล่าวถึง การศึกษาวรรณคดีในประเทศไทยว่า โรงเรียนและมหาวิทยาลัยนับตั้งแต่มีการสอนวรรณคดีกันมา ครูอาจารย์มิได้สอนให้นักเรียนวิจารณ์วรรณคดีกันมากนัก ครูอาจารย์มักเป็นผู้วิจารณ์ให้ฟัง และผู้สนใจวรรณคดีนอกชายการศึกษาถ้วิจารณ์วรรณคดี วิธีการวิจารณ์ของครูอาจารย์นั้น ทำให้เกิดความสนใจวรรณคดีในแง่ศีลธรรมประเพณีและความรู้ทางศัพท์เป็นส่วนใหญ่ ฝ่ายนักวิจารณ์หรือนักวรรณคดีนอกสถานศึกษามักสนใจกับการวิจารณ์เชิงประวัติและภาษา

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ 2504 : 231 - 234) ทรงมีมติพจน์ว่า ความมุ่งหมายในการเรียนวรรณคดีมีอยู่หลายประการ เช่น อ่านเพื่อความบันเทิงในยามว่าง อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ที่จะนำไปสนทนากับคนอื่นได้ เป็นประโยชน์ทางวัฒนธรรม เพราะวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม แต่ที่สำคัญที่สุดคือ อ่านวรรณคดีเพื่อความสมบูรณ์ในชีวิต และมีความรู้สึกในค่านานาต่าง ๆ ของชีวิต เพราะผู้ประพันธ์เป็นผู้ที่เห็นภาพชีวิตอย่างกว้างขวางที่สุด มีความรู้สึกอย่างซึ้งที่สุดด้วย ใจถ้อยคำให้อ่านแลเห็นความมหัศจรรย์ของชีวิต ความมุ่งหมายในการศึกษาวรรณคดีจึงมิใช่เพียงแต่หาความบันเทิงในยามว่างอย่างเดียว แต่เป็นการปลูกตนเองให้ค่นขึ้นมาชื่นชมเห็นอกเห็นใจและเข้าใจชีวิต สิ่งใดที่คิดว่าไม่น่ารักน่าชม เราก็ได้ชมจากวรรณคดี การศึกษาวรรณคดีจึงทำให้เรารู้จักชีวิตจิตใจของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้ดียิ่งขึ้น วรรณคดีจึงเปรียบประหนึ่งเพื่อนคู่ชีวิตที่ปลอบประโยณผู้อ่านในยามทุกข์และเพิ่มพูนความชื่นชมในยามสุข

สมโรจน์ สวัสดิกุล ฃ อรุณยา (สมโรจน์ สวัสดิกุล ฃ อรุณยา 2502 : 18) กล่าวสรุปสั้น ๆ ว่า การเรียนวรรณคดีเพื่ออะไรนั้นมีคำตอบเพียงคำเดียวคือ เพื่อให้อ่านวรรณคดีต่อไปอีก ทั้งนี้เพราะการเรียนวรรณคดีทำให้เราได้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ หลายแง่หลายมุม เช่น ภาษา รูปแบบ คำประพันธ์ รสวรรณคดี ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการอ่านวรรณคดีทั้งสิ้น

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (วิทย์ ศิวะศรียานนท์ 2514 : 253) กล่าวว่า การศึกษาวรรณคดีโดยเพ่งเล็งไปในแง่เจตนา คือเอาใจใส่เนื้อเรื่อง ภาษา ที่มา ระยะเวลาที่แต่ง และเนื้อความ

ตอนใดเอาชีวิตจริงมาแต่ง ตอนไหนแต่งคิดขึ้นเองบ้าง จนไม่สนใจรูปแบบศิลป์ ความหมายของเรื่องและทัศนะของผู้แต่งเลย เช่นนั้นนับว่าเป็นการอ่านอย่างเขว นับว่าเป็นการศึกษาที่ไม่ตรงต่อความมุ่งหมายของวรรณคดีอยู่นั่นเอง ในทำนองเดียวกันเราก็ไม่ควรมุ่งหวังจะเรียนวรรณคดีเพื่อให้ได้หลักศีลธรรมเหมือนกับที่ได้จากหนังสือธรรมะค้วย เพราะววรรณคดีไม่ได้มีหน้าที่สอนศีลธรรมโดยตรง การศึกษาวรรณคดีตามแงต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ล้วนแต่เป็นการศึกษาที่ไม่ตรงต่อจุดมุ่งหมายของวรรณคดีทั้งสิ้น การศึกษาวรรณคดีที่แท้จริงคือ การพยายามทำความเข้าใจกับบทประพันธ์ให้ทะลุปรุโปร่ง เราควรทำความเข้าใจและมองชีวิตหลากหลายในวรรณคดีในฐานะที่ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ของชีวิต ขณะเดียวกันเรายังต้องศึกษาวรรณคดีในฐานะที่เป็นศิลปะ เป็นของงดงามอีกด้วย นั่นคือต้องรู้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติและเทคนิคของการประพันธ์วรรณคดีชนิดนั้น ๆ ค้วย และหากต้องการจะประเมินค่าวรรณคดีให้ถูกต้องและไคลคลแล้ว เราจะต้องรู้ว่าไคลคลสำเร็จสมความมุ่งหวังหรือไม่ และต้องรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และศิลปะในเวลาประพันธ์เรื่องนั้น ๆ ค้วย

แนวทางในการศึกษาวรรณคดีไทยทั้งนอกและในสถานศึกษา สายทิพย์ นุกุลกิจ (สายทิพย์ นุกุลกิจ 2525 : 6 - 17) ได้แบ่งออกเป็น 5 แนวคือ วรรณคดีวินิจ วรรณคดีวิจิตร วรรณคดีวิจารณ์ วรรณคดีวิเคราะห์ และวรรณคดีเปรียบเทียบ

การศึกษาวรรณคดีต้องพยายามไม่ให้มีอคติ ไม่ศึกษาเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเอง หรือศึกษาเพื่อหนีความจริงในชีวิต มิฉะนั้นแล้วผลที่ได้คือ สิ่งที่ดีต้องการ ไม่ทำอะไรใหม่ขึ้นมา ไม่ได้อะไรมากขึ้น (วิทย์ ศิวะศรียานนท์ 2514 : 254) ทางที่ถูกต้องต้องพยายามเข้าใจงานวรรณคดีทั้งรูปแบบ (Form) เนื้อหา (Content) และกลวิธี (Technique) ของผู้แต่ง เพื่อให้เกิดความรู้อย่างรอบด้านแท้จริง (ลัดดา ปานทิพย์ 2520 : 1)

ปัญหาสำคัญในการศึกษาวรรณคดีที่ผู้ศึกษาประสบ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ (พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ 2514 : 58 - 60) ทรงอธิบายว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารภาษาพูดเป็นเสียงพูดแทนสิ่งที่ต้องการพูด ภาษาเขียนแทนเสียงพูดอีกชั้นหนึ่ง ภาษาในวรรณคดีเป็นสัญลักษณ์ มีความกว้างขวางและลึกซึ้งกว่าความหมายตามหลักไวยากรณ์หรือตามหลักตรรกศาสตร์ ภาษาสัญลักษณ์คือภาษาที่ให้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัส นอกจากความคิดแล้วยังรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอีกด้วย ภาษาที่ใช้ นอกจากความหมายโดยตรงแล้วยังมีความหมายที่แนะนำภาพที่ลึกซึ้งกว้างไกลออกไปอีก ผู้ประพันธ์ต้องมีความรู้สึกในภาษา (Sense

of Language) คือต้องมีความรู้ในคำว่า ถ้าใช้ถ้อยคำอย่างนั้น อย่างนี้ จะทำให้ผู้อ่านคิดนึกภาพในใจอย่างไรด้วย

การที่ผู้แต่งจะให้ผู้อ่านเข้าใจในความรู้สึกนึกคิดของตน จะต้องมียุทธวิธีหลายประการ การแนะนำให้คิดยอมทำให้ได้ความรู้สึกที่ความออกตรง ๆ การใช้ภาษาเชิงสัญลักษณ์เป็นการแนะนำให้คิด (Suggestion) อย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดความคิดและภาพในใจ ภาพที่เกิดขึ้นอย่างเป็นมโนภาพ (Image) เกิดขึ้นจากภาษาของกวีประเภทโวหารภาพพจน์ (Figure of Speech) บางครั้งผู้แต่งนำสิ่งอื่นที่ช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นมาเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย เป็นการใช้อนุสัญญลักษณ์ของผู้แต่งเปรียบได้กับการใช้สีของจิตรกร สีเป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ กันในบางกรณี เช่น สีเขียวแทนความสดชื่น เบิกบาน สีแดงใช้แทนเลือด อารมณ์แค้นเคียด ความกล้าหาญ สีดำแทนความอับเฉาทุกข์ (ประสิทธิ์ ภาพยกลอน 2518 : 20) ผู้แต่งอาจนำเอาคุณสมบัติของสีหรือคุณสมบัติของสิ่งอื่นมาใช้แทนความหมายที่ต้องการในงานของตน

สัญลักษณ์ (Symbol) เป็นสิ่งสำคัญในงานประพันธ์ ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจสัญลักษณ์ จึงจะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดในวรรณคดี ความหมายของสัญลักษณ์อาจทำให้ตีความไม่ตรงกัน อาจคิดไปไกลหลายทาง ในเรื่องนี้ไม่ควรตีความสัญลักษณ์ออกมาให้แน่นอนตายตัว แต่ถ้าไม่มีตัวอย่างการตีความไว้บ้างก็ยากที่จะเข้าใจ ที่สำคัญที่สุดคือ ผู้แต่งไม่อาจจำกัดความคิดโดยถือให้ผู้อ่านตีความเอง แม้ไม่ตรงกับกวีหรือนักเขียนก็ได้ (ลัดดา ปานทัย 2520 : 3)

การใช้สัญลักษณ์เป็นกลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งในการนำเสนอของผู้แต่ง ทั้งที่ปรากฏในวรรณคดีลายลักษณ์และวรรณคดีมุขปาฐะ ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจสัญลักษณ์ให้ได้ การใช้สัญลักษณ์จะได้ผลเพียงใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้อ่านและผู้เขียน สัญลักษณ์จะเกิดประโยชน์ก็ต่อเมื่อผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ การเข้าใจวิธีการใช้สัญลักษณ์ และการเข้าใจถึงความหมายของสัญลักษณ์ในเรื่องที่อ่าน จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ถึงแม้นักเขียนจะใช้สัญลักษณ์ยาก ๆ ก็คงไม่เกินความสามารถของผู้อ่านที่จะเข้าใจได้ แม้ว่าแต่ละคนจะเข้าใจแตกต่างกันในรายละเอียดแต่หลักใหญ่ ๆ แล้ว ก็ใกล้เคียงกันมากที่สุด (ลัดดา ปานทัย 2520 : 3)

การศึกษาวรรณคดีทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนหนึ่งได้ถูกจำกัดให้แคบลงเพียงการศึกษาวรรณคดีภาคกลาง ซึ่งที่จริงแล้วก็เป็นเพียงวรรณคดีในราชสำนักของเมืองหลวงแต่ละสมัย เท่านั้น ดังที่ สุชีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุชีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2519 : 1) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

หนังสือวรรณคดีไทยถูกจำกัดจำนวนไว้ตามที่ผู้เขียนประวัติวรรณคดีไทยเสนอรายชื่อไว้ให้ บางยุคมีวรรณคดีเพียง 2 - 3 เล่มเท่านั้น และยังเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าทางวรรณคดีเพียงเล็กน้อยอีกด้วย นอกจากนี้ ปรากฏว่า ขวัญแก้ว (ปรากฏ ขวัญแก้ว 2518 : 1) ได้กล่าวถึงการศึกษาวรรณคดีไว้ในทำนองเดียวกันว่า การศึกษาวรรณคดีของเรามักอยู่ในวงจำกัด กล่าวคือในวงวรรณคดีแบบฉบับเท่านั้น ส่วนวรรณคดีประจำท้องถิ่นยังไม่มีผู้ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง ทั้งที่วรรณคดีเหล่านั้นมีคุณค่าแก่การศึกษา อาจอำนวยความสะดวกในด้านความเข้าใจชีวิต สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนภาษาถิ่นได้เป็นอย่างดี สาเหตุที่ทำให้ไม่มีผู้ศึกษาค้นคว้าคือการรวบรวมและเผยแพร่ แม้จะมีการเขียนบันทึกอยู่บ้าง หนังสือเหล่านั้นก็เป็นสมบัติเฉพาะบุคคลที่รักการอ่านในท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นของมีค่าที่เจ้าของหวง

การศึกษาวรรณคดีในวงแคบดังกล่าว ย่อมทำให้ทัศนะในการศึกษาวรรณคดีแคบตามไปด้วย เราได้ทราบวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยในอดีตจากวรรณคดีเพียงบางส่วนและเป็นส่วนน้อย เมืองไทยไม่ได้จำกัดขอบเขตเพียงกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี หรือกรุงรัตนโกสินทร์ เท่านั้น ข้อมูลทางคติชนวิทยาที่ปรากฏจากวรรณคดีก็ไม่อาจสรุปได้ว่า เป็นเรื่องราวหรือวิถีชีวิตของคนไทยโดยส่วนรวม จะเป็นไปได้ก็เพียงแต่วิถีชีวิตของคนไทยในเมืองหลวงเท่านั้น แม้จะสรุปว่าเป็นข้อมูลทางคติชนวิทยาของคนไทยภาคกลางก็ไม่อาจทำได้

ปัจจุบันได้มีสถาบันต่าง ๆ มองเห็นความสำคัญของวรรณกรรมท้องถิ่นมากขึ้น เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีหน่วยงานย่อยอยู่ในวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทั่วประเทศ ตลอดจนนักวิชาการ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยได้ให้ความสนใจค้นคว้าและจัดพิมพ์วรรณกรรมท้องถิ่นออกมาเผยแพร่มากมาย วรรณกรรมเรื่องใดที่ยังไม่ได้ปริวรรตพิมพ์เผยแพร่ ก็จัดเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ นับได้ว่า เป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติเอาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาถึงวิถีชีวิตและอดีตความเป็นมาของคนไทยทั่วทุกภาค มิใช่เฉพาะเมืองหลวงเท่าที่เคยเป็นมาเท่านั้น (ธีรารักษ์ กาญจนธานี 2526 : 4) วรรณกรรมท้องถิ่นมีด้วยกันหลายประเภท เช่น นิทาน นิยาย ตำนาน ปริศนาคำทาย เพลงประกอบการเล่น เพลงกล่อมเด็ก ฯลฯ ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาของวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านั้นแล้วจะพบสิ่งที่น่าสนใจอยู่เป็นอันมาก ผู้ที่เป็นต้นคิดหรือเป็นผู้แต่งมีเจตนาที่

จะแสดงอะไรบางอย่างออกมา บางครั้งไม่สามารถเสนอในรูปแบบที่ตรงไปตรงมาได้ จึงเสนอออกมาในรูปแบบสัญลักษณ์ เช่น เพลงกล่อมเด็ก อันเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะอย่างหนึ่ง ผู้ที่คิดหรือบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือชี้แนะความประสงค์ให้แก่กลุ่มชนในสังคม เมื่อไม่สามารถเสนอในรูปแบบที่ตรงไปตรงมาได้ จึงเสนอออกมาในรูปแบบสัญลักษณ์ ทำให้สัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษาอย่างยิ่ง

เพลงกล่อมเด็ก (Lullaby) เป็นคติชนวิทยาหรือคติชาวบ้าน (Folk-lore) แขนงหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทที่ไร้ภาษาเป็นสื่อ (Verbal) มีการสืบทอดจากปากต่อปาก โดยไม่มีการขีดเขียนเป็นลายลักษณ์ จึงเป็นพวกมุขปาฐะ (Oral Tradition) เพลงกล่อมเด็กมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่และเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ เพลงกล่อมเด็กของไทยมีแพร่หลายทุกภาค แต่เรียกต่างกันไป เช่น ภาคเหนือเรียก "เพลงอ้อลูก" ภาคอีสานเรียก "เพลงนอนสาหล่า" "นอนสาเยอ" หรือ "นอนสาเคอ" ภาคกลางเรียก "เพลงกล่อมเด็ก" ภาคใต้เรียก "เพลงชาน้อง" "เพลงชาน้อง" หรือ "เพลงร้องเรือ" (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 1)

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กจะพบว่า มีลักษณะที่ถ่ายทอดเอาสภาพชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของสังคมเอาไว้มากที่สุดทีเดียว โดยถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของปรัชญาชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม และด้วยสาเหตุนี้เอง เนื้อเพลงจึงมีเนื้อหาหลายอย่างผสมผสานกัน เช่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี เกี่ยวกับหลักธรรมะหรือคติสอนใจ ถ้อยคำประชันประชันเสียดสี เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว เป็นต้น เนื้อเพลงบทใดมีคติสอนใจก็มักจดจำและร้องกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งส่วนใหญ่ผู้กล่อมจะแต่งคำสอนต่าง ๆ เอาไว้เพื่อใช้สั่งสอนเด็กไปในตัว และหากพิจารณาถึงประโยชน์ใช้สอย โดยเฉพาะภาคใต้แล้วจะเห็นว่าชาวไทยภาคใต้อาศัยเนื้อเพลงกล่อมเด็กเป็นเครื่องบันเทิงใจอย่างหนึ่งซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงก็คือ ใช้กล่อมเด็กให้นอนหลับ และขณะเดียวกันก็เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ของผู้กล่อม เพราะการเปล่งเสียงคุ้เด็กเป็นการระงับน้ำชากรจำเอนาเนื้อหา

ดังที่ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2512 : 77) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเพลงกล่อมเด็กไว้ว่า เพลงกล่อมเด็กนอกจากจะมีประโยชน์กล่อมเด็กโดยตรงแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยหน่ายของผู้เลี้ยงดู เพราะผู้เลี้ยงดูได้เพลิดเพลินกับเสียงเพลงของตนเอง ลางคนที่สัมผัสเสียงก็ได้อวดเสียงใบ้ควายในหัว ลางคนก็คิดแปลงลีลาการกล่อมเพิ่มเอื้อนเสียงได้อย่าง

ไพเราะอ่อนหวาน หากผู้กล่อมเป็นคนที่มีความเข้าใจที่ถูกต้องมาโดยยากลำบากก็นำเอาเรื่องนั้นมา
ผูกขึ้นเป็นเพลงกล่อมเด็ก โดยมีทางระบายความอัดอั้นตันใจของคนอีกด้วย

จากการสังเกตเพลงกล่อมเด็กภาคใต้โดยทั่ว ๆ ไป พบว่า วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทนี้
มีลักษณะการแสดงออกที่เป็นพิเศษอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นกว่าวรรณกรรมท้องถิ่นประเภท
อื่น ๆ คือ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้แทบทุกบทจะปรากฏลักษณะการแสดงออกโดยใช้โวหารหรือการใช้
ถ้อยคำอย่างมีความหมายแฝงเร้นอยู่แทบทั้งสิ้น ซึ่งความหมายที่แฝงอยู่ในเนื้อหานั้น วันเนา ยูเคิน
(วันเนา ยูเคิน 2525 : 52) กล่าวว่า มักจะเป็นความหมายที่ตีความกันเข้าใจได้คือนม
ข้าวบาน เช่น ในเนื้อร้องอาจจะแฝงไว้ด้วยการสั่งสอนด้วยการพูดว่ากล่าว ซึ่งการสอนแบบนี้
จะมีการใช้โวหารในการนำเสนอเนื้อหา โดยใช้สำนวนโวหารอย่างคมคายน่าฟัง นอกจากนี้
เพลงกล่อมเด็กบางบทก็ยังใช้โวหารในลักษณะที่คาบลู่คาบคอก ดังที่ ชวัช ปุณโณทก (ชวัช ปุณโณทก
2525 : 302) ได้แสดงความคิดเห็นว่า หากพิจารณาทางกวีโวหารและสรีรทัศของเพลงกล่อมเด็ก
ภาคใต้แล้ว พบว่าเนื้อหาในเพลงกล่อมเด็กไม่น่าจะเป็นเรื่องที่เด็กชอบใจมากนัก กล่าวคือ มีเนื้อความ
ในทำนองกลอนสังวาส การร้องเกี้ยวพาราสีกันระหว่างหนุ่มสาว และมีเนื้อความในลักษณะคาบลู่
คาบคอก

สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นับว่าเป็นศิลปะเฉพาะตัวอย่างหนึ่งในการสร้างงานวรรณกรรมประเภท
เพลงกล่อมเด็กของชาวภาคใต้ ดังนั้นการเสนอเนื้อหาหรือการแสดงออกของเพลงกล่อมเด็กดังกล่าว
จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ควรแก่การศึกษาให้ละเอียดในข้อบ่งชี้ที่จะบ่งให้เห็นชัดถึงศิลปะการใช้โวหาร
อย่างมีชั้นเชิง และแฝงไว้ด้วยเนื้อหาสาระในรูปแบบต่าง ๆ เพราะการศึกษาในเรื่องนี้จะช่วยให้
เราสามารถเข้าใจถึงรายละเอียดในแง่มุมต่าง ๆ ได้ชัดเจนลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังที่ วิภา กงกะนันทน์
(วิภา กงกะนันทน์ 2523 : 26) กล่าวว่า

การศึกษาโวหารของผู้ใช้ภาษาคนใดอย่างจริงจัง ย่อมช่วยให้เรารู้จักคนคนนั้นทั้งประสบการณ์
และสภาพจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นจิตในสำนึกหรือจิตใตสำนึกไ้มากขึ้นกว่าการมีได้เอาใจใส่ในเรื่องนี้
ดังนั้นการศึกษาเรื่องโวหารจึงมิได้ก่อให้เกิดสุนทรีย์รสแก่ผู้ศึกษาเท่านั้น แต่ยังให้ความรู้เรื่องผู้แต่ง
อีกด้วย

การศึกษาเพลงกล่อมเด็กเกี่ยวกับรูปแบบและคุณค่าทางวรรณศิลป์ โดยเฉพาะในเรื่อง
โวหารที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก อันจะแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ความนึกคิด
ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ผู้ที่เป็นต้นคิดหรือผู้แต่งมีเจตนาที่จะแสดงอะไรบางอย่าง
ออกมา แต่บางครั้งไม่อาจเสนอในรูปแบบที่ตรงไปตรงมาได้ จึงเสนอออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์
โดยปกติเพลงกล่อมเด็กอันเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน ผู้ที่เป็นต้นคิดหรือผู้แต่งขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือชี้แนะ
ความประสงค์ให้เด็กกับกลุ่มชนในสังคม แต่ก็มีอยู่เสมอที่สิ่งซึ่งต้องการ เสนอหรือชี้แนะทำหน้าที่ได้จำกัด
เพราะผู้คิดซ่อนแฝงไว้ด้วยสัญลักษณ์

มีเนื้อหาเพลงกล่อมเด็กจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศ ศาสนา สังคมและการเมือง
ซึ่งเป็นเรื่องไม่อาจแสดงออกโดยตรง ๆ จึงแสดงออกมาโดยนัยโดยการหาสัญลักษณ์ที่ใช้แล้ว สามารถ
รู้และเข้าใจทะลุปรุโปร่งด้วยสติปัญญาพื้นฐานของชาวบ้าน ดังนั้นการศึกษาเพลงกล่อมเด็กอันเป็น
วัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งมีส่วนหนึ่งที่ใช้สัญลักษณ์ การเข้าใจถึงการใช้สัญลักษณ์เป็นการสืบสาวเจตนาที่
แท้จริง

การใช้สัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์
2524 : 44 - 47) กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีขนบนิยมการใช้สัญลักษณ์อย่างเป็นระบบ
ถึงตัวอย่างเช่น "หมากอ่อน" เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจของคนที่ยอ่อนแอ ใช้ "สายน้ำ" หรือ
"ทางน้ำกัน" เป็นสัญลักษณ์แทนอุปสรรค หรือ "นกเขี้ยว" เป็นสัญลักษณ์หมายถึงผู้เขี้ยวที่ยังพึ่งพา
ตัวเองไม่ได้

มีบทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้จำนวนมากที่มีความนิยมกันอย่างแพร่หลาย มีการแพร่กระจาย
ไปหลายจังหวัด จึงก่อให้เกิดบทเพลงนั้นทำหน้าที่และบทบาทอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นและน่าศึกษายิ่ง

การศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่ผ่านมา มีทั้งขั้นรวบรวมข้อมูล และขั้นวิเคราะห์ เช่น
สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2512 : 210) กล่าวถึงลักษณะทั่วไป
รวบรวมตัวอย่าง และอธิบายความหมายบทเพลงบางบทรวมอยู่ใน "คติชาวบ้านภาคใต้"

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 238) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์
สารัตถะจากเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ภิญโญ จิตต์ธรรม (ภิญโญ จิตต์ธรรม 2520 : 199) รวบรวมพร้อมทั้งอธิบายศัพท์และความหมาย มีจำนวนที่นำมาศึกษาทั้งหมด 338 บทเพลง

วันเนา ยูเต็น (วันเนา ยูเต็น 2525 : 224) รวบรวมและศึกษาถึงลักษณะแบ่งประเภทเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็ก พร้อมทั้งจัดทำภาคผนวกบทเพลงพร้อมทั้งอธิบายศัพท์ประกอบบทเพลง

มัลลิกา คณานุรักษ์ (มัลลิกา คณานุรักษ์ 2522 : 370) รวบรวมและวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี

จำเริญ แสงทองแซ (จำเริญ แสงทองแซ 2525 : 134) ศึกษาศิลปะการขับร้องเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ยังไม่มีผู้ใดศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ในเชิงวิเคราะห์ส่วนวนโวหารและสัญลักษณ์

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ส่วนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ เพราะการใช้ส่วนวนโวหารและสัญลักษณ์เป็นจำนวนมาก และมีการใช้อย่างเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน การวิเคราะห์ส่วนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้จึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะได้อรรถาธิบายถึงการใช้ส่วนวนโวหารและการใช้สัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ อันเป็นความรู้ทางคติชนวิทยาจากวัฒนธรรมพื้นบ้านโดยตรงแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและเผยแพร่ให้แก่นักศึกษาครูฝึกและเห็นความสำคัญของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพลงกล่อมเด็กภาคอื่น ๆ ต่อไป และเป็นการสืบต่อวัฒนธรรมอันล้ำค่าของไทยไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตสืบไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการใช้ส่วนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
2. เพื่อศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้รูปแบบการใช้สำนวนโวหารของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
2. ทำให้เห็นลักษณะการใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
3. ส่งเสริมความเข้าใจและให้เห็นคุณค่าของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ในฐานะที่เป็น

วรรณกรรมมุขปาฐะ

4. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาคติชนวิทยา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ในกลุ่มชนพื้นับถือพุทธศาสนา ที่ถ่ายทอดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งชำระและพิมพ์ลงบันทึกจาก 2 แหล่ง คือ

1. คลังเพลงกล่อมเด็ก ฝ่ายห้องสมุดและวรรณกรรมท้องถิ่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา
2. ฝ่ายวรรณกรรมท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. เพลงกล่อมเด็ก หมายถึง เพลงกล่อมเด็กในภาคใต้ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น เพลงร้องเรือ เพลงชานอง เพลงชานอง เพลงเสภา หรือเพลงนอนนอน
2. สำนวนโวหารหรือโวหารภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง การสร้างมโนภาพ (Image) ให้เกิดขึ้นโดยใช้ถ้อยคำสำนวนซึ่งทำได้หลายประการ (สิทธา พินิจภูวดล 2516 : 176) เช่น

2.1 อุปมา (Simile) คือการนำเอาสิ่งที่เหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน เป็นการช่วยให้ผู้อ่านรู้จักในสิ่งที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน โดยการนำเอาสิ่งที่เคยรู้จักมาแล้วเป็นสิ่งเชื่อมโยงความคิดหรือเป็นการช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพสิ่งที่พูดให้ชัดแจ่มแจ้งขึ้น การเปรียบเทียบแบบนี้ มักใช้คำเชื่อม เหมือน กุจ ราว รวากับ ปาน ประคุด ประหนึ่ง คึง เช่น เป็นต้น

2.2 อุปมา (Metaphor) หรือเรียกว่า การเปรียบเทียบโดยนัย มีลักษณะคล้ายอุปมาแต่ไม่ใช่คำว่าเหมือน หากแต่จะกล่าวว่สิ่งนี้คือสิ่งนั้น อาจจะมีคำว่า "คือ" หรือคำว่า "เป็น" อยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

2.3 บุคลาธิษฐาน (Personification) หรือการสมมุติให้มีตัวตน คือการนำเอาสิ่งที่ไม่มีชีวิตมากล่าวถึงราวกับมีชีวิต หรือการนำเอาสัตว์มากล่าวถึงเหมือนบุคคลที่เข้าใจกันได้

2.4 นามนัย (Metonymy) คือการนำเอาคุณสมบัติที่เด่นของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากล่าวแทนการเอ่ยชื่อสิ่งนั้น หรือการเรียกบุคคลโดยการนำเอาความหมายที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันมาเป็นสัญลักษณ์ เช่น เรียกสตรีว่าคอกบัว เรียกนักศรียว่าเจ้าช้าง เป็นต้น

2.5 อติพจน์ (Hyperbol) เป็นการกล่าวเกินความจริงด้วยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกลวง จะเอาความจริงมาจับไม่ได้ เป็นการช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึงจินตนาการและอารมณ์มากกว่าข้อเท็จจริง

2.6 อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์หรือความคิดสองอย่างที่มีความหมายต่างกันว่คล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เห็นว่าง่ายแก่การเข้าใจ บางครั้งอาจนำเอาคำพังเพยหรือสุภาษิตประกอบ ลักษณะของโวหารอุทาหรณ์คล้ายโวหารอุปมา แต่ต่างกันที่โวหารอุปมาเป็น การเปรียบเทียบด้วยคำ ส่วนโวหารอุทาหรณ์เป็นการเปรียบเทียบข้อความ (วิภา กงกะนันท์ 2520 : 50)

3. สัญลักษณ์ (Symbol) คือการนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแทนสิ่งอื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ชัดเจน นิยมใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมแทนสิ่งที่เป็นนามธรรม (ลัดดา ปานทิพย์ 2520 : 10) เช่น คอกไม้แทนผู้หญิง น้ำค้างแทนความบริสุทธิ์ สัญลักษณ์แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือ

3.1 เป็นสิ่งที่แทนโดยอาศัยความเหมือนในแง่ใดแง่หนึ่งเป็นแนวเทียบ เช่น ทะเลที่ปั่นป่วน หมายถึง อุปสรรคของชีวิตที่กองกอสู่ ไฟที่ร้อนแรงแทนความโกรธของมนุษย์ เป็นต้น

3.2 เป็นสิ่งแทนของจริง เช่น แมลงภู่ เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ชาย เป็นต้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะยึดถือเนื้องานบทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นข้อมูล และเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

การศึกษาค้นคว้าจะดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็กทั่วไปและเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
2. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์จากคำรา เอกลักษณ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ข้อมูลที่นำมาศึกษาค้นคว้าคือ บทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้จากคลังเพลงกล่อมเด็กของฝ่ายห้องสมุดและวรรณกรรมท้องถิ่น สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา จำนวน 3,800 บท และจากฝ่ายวรรณกรรมท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จำนวน 800 บท

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าดำเนินการดังนี้คือ

- 3.1 คัดเลือกข้อมูลเฉพาะที่ปรากฏการใช้สัญลักษณ์เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า
- 3.2 คัดเลือกข้อมูลจากข้อ 3.1 เพื่อศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการจำแนกออกเป็น 6 กลุ่ม ตามประเภทเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ดังนี้

- 3.2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับเลี้ยงดูเด็ก
- 3.2.2 เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมด้านต่าง ๆ
- 3.2.3 เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์
- 3.2.4 เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและประเพณี
- 3.2.5 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
- 3.2.6 เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น

- 3.3 เลือกกลุ่มตัวอย่างจากเนื้อหาทั้ง 6 กลุ่ม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายในอัตราส่วน 20% ใ้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 3.3.1 เนื้อหาเกี่ยวกับเลี้ยงลูกเด็ก จำนวน 30 บท
- 3.3.2 เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมคนต่าง ๆ จำนวน 80 บท
- 3.3.3 เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ จำนวน 80 บท
- 3.3.4 เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและประเพณี จำนวน 100 บท
- 3.3.5 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ จำนวน 40 บท
- 3.3.6 เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น จำนวน 30 บท

4. ศึกษาสภาพท้องถิ่นภาคใต้เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ศึกษาลักษณะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เรื่องสำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

6. วิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ วิเคราะห์ตามสำนวนโวหารต่อไปนี้คือ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลาธิษฐาน นามนัย อคติพจน์ และอุทาหรณ์

7. วิเคราะห์สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ตามประเภทเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ในข้อ 3.2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 238) วิเคราะห์สάρตตะในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ได้ศึกษาถึงลักษณะ บทบาทและหน้าที่ของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ศึกษาถึงกลวิธีในการเสนอสารัตถะและสารัตถะที่สำคัญในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

วิเชียร ณ นคร และ วิมล คำศรี (วิเชียร ณ นคร และ วิมล คำศรี 2525 : 142) ได้ศึกษาค่านิยมเกี่ยวกับสตรีไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะ ซึ่งให้เห็นถึงค่านิยมบางประการเกี่ยวกับสตรีที่ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลง คำรงไว้หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้า

ภิญโญ จิตต์ธรรม (ภิญโญ จิตต์ธรรม 2520 : 199) ได้รวบรวมเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ อธิบายศัพท์ อธิบายความหมาย โดยการแบ่งเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ออกเป็นประเภทต่าง ๆ และกล่าวถึงโวหารการเปรียบเทียบในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ว่า การเปรียบเทียบ

ของคนโบราณนั้น ส่วนใหญ่มักจะนำเอาสิ่งที่เห็นและอยู่ใกล้ตัวที่สุดมาเปรียบ ในคำเปรียบเทียบนั้นก็แฝงคติธรรมเอาไว้อย่างลึกซึ้งด้วย

จำเริญ แสงควงแซ (จำเริญ แสงควงแซ 2523 : 134) ได้ศึกษาโลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ แบ่งโลกทรรศน์ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

วันเนา ยูเคิน (วันเนา ยูเคิน 2525 : 244) ได้ศึกษาและรวบรวมเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ โดยแบ่งเพลงกล่อมเด็กออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะเนื้อหาและบางตอนยังได้กล่าวถึงการใช้โวหารในเพลงกล่อมเด็กไว้ด้วย เช่น กล่าวถึงคุณค่าของการใช้โวหารเพื่อลดความรุนแรง ผู้เขียนได้จัดทำภาคผนวกไว้ในตอนท้ายโดยรวบรวมเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ไว้ 849 บทเพลง พร้อมทั้งอธิบายศัพท์ประกอบ

มัลลิกา คณารักษ์ (มัลลิกา คณารักษ์ 2522 : 370) ได้รวบรวมและวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี เป็นการศึกษาเพื่อจำแนกบทเพลง และเพื่อวิเคราะห์วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมจากเพลงกล่อมเด็ก

มะอับ โปะกะณะ และคนอื่น ๆ (มะอับ โปะกะณะ และคนอื่น ๆ 2521 : 242) ได้รวบรวมและวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการละเล่นของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด บางส่วนได้กล่าวถึงการศึกษาภาษาและสำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กไว้ด้วย

มองพันธุ์ มณีรัตน์ (มองพันธุ์ มณีรัตน์ 2525 : 223) กล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กไว้ในหนังสือมานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้านว่า เป็นคติชาวบ้านประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าในด้านการอบรมสั่งสอนและสร้างค่านิยมให้แก่เด็ก โดยแฝงอยู่ในรูปของความบันเทิงและให้ความสนุกสนาน

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (ประสิทธิ์ กาพย์กลอน 2518 : 238) เขียนหนังสือชื่อภาษาวิเสณความคิดภาษาวิเป็นภาษาสัญลักษณ์ ในบางส่วนของหนังสือเล่มนี้ได้วิจารณ์วรรณคดีในแง่การศึกษาสัญลักษณ์ เช่น ปฐมสมโพธิกถา เป็นต้น

สุชาติ พงษ์พานิช (สุชาติ พงษ์พานิช 2517 : 223) วิเคราะห์บทกวีสุพรรณิการ์ในวรรณคดีไทย ได้นำเอาลักษณะการใช้สัญลักษณ์มาวิเคราะห์บทกวีสุพรรณิการ์ ในบทที่ 3 ผู้วิจัยได้ให้ความหมายและยกตัวอย่างจากวรรณคดีไทยและวรรณคดีต่างประเทศประกอบการวิเคราะห์

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2517 : 226) เขียนหนังสือเกี่ยวกับ
ความหมายของสัญลักษณ์ และวิจารณ์วรรณคดีไทยในแง่สัญลักษณ์ เช่น พระนาคาหลว รามเกียรติ์ ฯลฯ

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร (สุวรรณา เกรียงไกรเพชร 2518 : 399) ได้ศึกษา
เชิงวิเคราะห์วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ในบทที่ 4 กล่าวถึงระบบสัญลักษณ์และภาพพจน์

ลัดดา ปานุทัย (ลัดดา ปานุทัย 2520 : 307) ได้ศึกษาวิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย
โดยศึกษาวรรณคดีจำนวน 23 เรื่อง และวรรณกรรมปัจจุบัน 2 เรื่อง ได้แบ่งประเภทสัญลักษณ์ที่ศึกษา
อย่างกว้าง ๆ เป็น 3 ประเภท คือ

1. สัญลักษณ์วิเคราะห์จากแก่นเรื่อง
2. สัญลักษณ์วิเคราะห์จากตอนสำคัญหรืออนุภาค
3. สัญลักษณ์เบ็ดเตล็ด

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาสัญลักษณ์วิเคราะห์ได้จากโวหารภาพพจน์แบบต่าง ๆ เช่น อุปมา
อุปลักษณ์ บุคคลาธิษฐาน และนามนัย เป็นต้น

ลัดดา ศิริเจริญ (ลัดดา ศิริเจริญ 2517 : 251) ได้ศึกษาคูณาของชาตก เพื่อใช้
สอนวรรณคดีไทย และได้ศึกษาในวรรณคดีชาตกเรื่องมหาเวสสันดรชาตก และเรื่องสังข์ทอง
โดยกล่าวถึงสัญลักษณ์จากตัวละครและแก่นเรื่องที่ เป็นแก่นเรื่องสากล

เจตนา นาควัชร (เจตนา นาควัชร 2521 : 135) เขียนเรื่องการสื่อความหมาย
และการตีความไว้ในทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี กล่าวถึงความหมายซ่อนเร้นในแง่สัญลักษณ์และวิจารณ์
งานเขียนของ จาง แซ่ก้ง เป็นตัวอย่าง

สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุวิงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2515 : 176) ศึกษาวรรณคดีพุทธศาสนา
เรื่องปฐมสมโพธิกถา มีคำอธิบายศัพท์คำอธิบายในพุทธศาสนา อธิบายข้อธรรมะและอนุภาคที่เป็น
บุคลาธิษฐานในแง่ของการตีความหมายจากสัญลักษณ์

เวลเล็ค (Wellek. 1956 : 375) แบ่งสัญลักษณ์ในวรรณคดีออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ

คือ

1. สัญลักษณ์ตามแบบแผน (Traditional Symbols)
2. สัญลักษณ์เฉพาะบุคคล (Private Symbols)

ลัทธิ ปานุทัย (ลัทธิ ปานุทัย 2520 : 307) ได้อธิบายถึงสัญลักษณ์ทั้งสองประเภท
ดังกล่าวว่า

สัญลักษณ์แบบแผนหรือสัญลักษณ์ตามธรรมเนียม คือสัญลักษณ์ที่ปรากฏซ้ำ ๆ ในวรรณคดี
มีความหมายเป็นที่เข้าใจแก่ผู้อ่านวรรณคดีทั่วไป กวีใช้สัญลักษณ์เหล่านี้ตามแบบแผนที่เคยใช้กันมา
เช่น แมลงภู่ หรือผึ้ง เป็นสัญลักษณ์หมายถึงผู้ชาย คอกไม้เป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิง เป็นต้น

สัญลักษณ์เฉพาะบุคคล คือสัญลักษณ์ที่กวีสร้างขึ้นใหม่เฉพาะคราวในการแต่งเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
แล้วอาจใช้สัญลักษณ์นั้นซ้ำในงานอื่นของตน แต่เป็นสัญลักษณ์ที่ไม่ใช้อย่างแพร่หลาย ความหมายของ
สัญลักษณ์เฉพาะบุคคลเข้าใจยากกว่าสัญลักษณ์ตามแบบแผน เพราะเป็นสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นใหม่ คือนำเอา
วัตถุหรือคำใหม่มาใช้เป็นสัญลักษณ์ ตัวอย่างเช่น คอกไม้ในวรรณคดีหมายถึงผู้หญิง ความอ่อนหวาน
ความรัก แต่ในวรรณกรรมปัจจุบันคอกไม้หมายถึงคนที่บริสุทธิ์ รักความยุติธรรม บางครั้งหมายถึง
เยาวชน บางครั้งหมายถึงคนในชนบทโดยไม่จำกัดเพศ และยังใช้คอกไม้ในความหมายของสันติภาพ
อีกด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมเด็ก การใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในวรรณคดีที่
กล่าวมานี้คงจะเอื้ออำนวยในการวิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กมากได้
ครั้งนี้ได้สำเร็จตามเป้าหมาย

สภาพทั่วไปของท้องถิ่นภาคใต้และลักษณะของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด วรรณกรรมเป็นมรดกของสังคมที่รวบรวมเอาวัฒนธรรม ค่านิยมและโลกทัศน์ ตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม อุดม หนูทอง (อุดม หนูทอง ม.ป.ป. : 5) ได้แสดงทัศนะว่า การศึกษามิหลังทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ชนบระเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่วรรณกรรมเกี่ยวข้องอยู่ จะช่วยให้เข้าใจวรรณกรรมได้แจ่มแจ้งขึ้น เพราะวรรณกรรมถูกกำหนดด้วยสิ่งแวดล้อม

จากเหตุผลดังกล่าว ก่อนที่จะศึกษาวิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ซึ่งเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทขบประเภาหนึ่ง ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของท้องถิ่นภาคใต้และลักษณะของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้โดยสังเขปดังนี้

สภาพทางภูมิศาสตร์

ภาคใต้ของประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกับภาคอื่นของประเทศอย่างเห็นได้ชัด ภาคใต้ประกอบด้วยพื้นที่ 14 จังหวัด คือ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต กระบี่ พังงา นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา สตูล นนทบุรี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเล มีลักษณะแคบยาวทอดจากเหนือลงใต้ มีเกาะต่าง ๆ หลายร้อยเกาะ ตั้งอยู่ในพิกัดทางภูมิศาสตร์ ตั้งแต่ละติจูดที่ 11 องศาเหนือ ถึงละติจูดที่ 6 องศาเหนือ คิดเป็นระยะทาง 600 กิโลเมตร ก้นกว้างที่สุดอยู่ระหว่างละติจูดที่ 98 องศาตะวันออก ก้นแคบที่สุดอยู่ที่คอคอดกระ ระหว่างจังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง มีทะเลขนานทั้งสองก้นแผ่นดินเป็นคาบสมุทร ทิศตะวันตกจดทะเลอันดามัน ทิศตะวันออกจดทะเลจีนใต้ ทะเลด้านตะวันออกเป็นทะเลอ่าวไทยชายฝั่งด้านและลาดกว้างค่อยๆลดลงไปตามลำดับ ส่วนทะเลด้านตะวันตกเป็นทะเลมอญ ชายฝั่งมีลักษณะสูงชัน

ภาคใต้มีพื้นที่ทั้งหมด 70,189 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 43.8 ล้านไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.8 ของพื้นที่ทั้งประเทศ (ไชยยงค์ มงคลกิจงาม 2524 : 89 - 100) พื้นที่เป็น

บริเวณภูเขาและที่สูงร้อยละ 40 มีพื้นที่ทางการเกษตรรวมทั้งสิ้น 4 ล้านไร่ (สนอง จันทินทร 2522 : 121 - 122) แบ่งเขตเศรษฐกิจออกเป็น 3 เขต คือ เขตเศรษฐกิจที่ 17 (ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา) เขตเศรษฐกิจที่ 18 (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรังและสตูล) เขตเศรษฐกิจที่ 19 (ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส) มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในแต่ละเขต ปีละ 2,119.4 มม., 2,675.3 มม. และ 2,203.4 มม. (ไพฑูย์ วัชรศิริธรรม 2522 : 161) ภาคใต้เป็นภาคที่ฝนตกชุกกว่าภาคอื่น ๆ แต่ละปีจะมีฝนตกโดยเฉลี่ยประมาณ 2,000 - 3,000 มม. ในขณะที่ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของภาคอื่น ๆ อยู่ระหว่าง 1,000 - 1,500 มม. ทอปีเท่านั้น ฝนในภาคใต้เริ่มตกชุกตั้งแต่เดือนมิถุนายน และทกน้อยลงในเดือนธันวาคมและเดือนมกราคม โดยปกติแล้วฝนทางฝั่งตะวันตกจะเริ่มชุกเร็วกว่าทางฝั่งตะวันออก (ไพศาล เหลาสุวรรณ 2522 : 154 - 155) ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นภาคที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมทั้งตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จึงทำให้มีฝนตกเกือบตลอดทั้งปี นอกจากนี้ภาคใต้ของประเทศไทยยังมีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนกับฤดูฝน แตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศ ที่มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาว

ภาคใต้ของประเทศไทยมีลักษณะเป็นแหลมยื่นลงสู่ทะเล จึงมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศอย่างเห็นได้ชัด แนวกลางของภาคเป็นสันเขาน้อยใหญ่ ฝั่งตะวันตกมีเทือกเขาสูงเป็นแนวต่อเนื่องกันจากเทือกเขาตะนาวศรี เป็นแนวยาวขนานไปกับฝั่งทะเลจนถึงเทือกเขาภูเก็ต ฝั่งตะวันออกมีเทือกเขานครศรีธรรมราชจากอำเภอขนอมเป็นทิวเขาพาดผ่านไปจดทะเลอันดามัน รั้งกับแนวเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับมาเลเซีย เทือกเขาเหล่านี้จึงเหมือนกับกระดูกสันหลังของภาคใต้ บริเวณค่านอกออกไปจากเทือกเขาเป็นที่ลุ่มสลับเนินเตี้ย ๆ เป็นกองสภาพทั้งเดิมของบริเวณดังกล่าวเป็นแนวสันทรายที่น้ำท่วมไม่ถึงอยู่เป็นแห่ง ๆ นอกบริเวณสันทรายคงเป็นทะเล หรือไม่กี่เป็นพรุดินเค็มบ้าง ไม่เหมาะกับการทำการเกษตรกรรม เพราะบริเวณนี้ยังมีฝนซึ่งตกเกือบตลอดทั้งปี จึงทำให้ยากแก่การประกอบอาชีพ มีคนจำนวนมากเข้าใจว่าภาคใต้เป็นภาคที่สมบูรณ์กว่าภาคอื่น ๆ แต่ความเป็นจริงแล้วมีที่ดินเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ และที่ดินจำนวนนี้ได้นำไปใช้ประโยชน์ ในด้านกลีกรรม และเป็นที่อยู่อาศัย (ไพศาล เหลาสุวรรณ 2522 : 153 - 154)

ภาคใต้มีแม่น้ำสำคัญหลายสาย ซึ่งอำนวยความสะดวกในด้านการเกษตรกรรมและการคมนาคม เป็นเส้นทางที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ การเผยแพร่ทางมรดกศิลปวัฒนธรรมมาแต่โบราณ แม่น้ำที่สำคัญ ได้แก่ (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ 2519 : 1 - 18)

1. แม่น้ำตะเภาทหรือแม่น้ำชุมพร เกิดจากคลองท่าชะและคลองรับร่อ ไหลมารวมกันในเขตอำเภอท่าชะ จังหวัดชุมพร มีความยาวประมาณ 100 กิโลเมตร
2. แม่น้ำหลังสวน เกิดจากเทือกเขาที่แบ่งเขตอำเภอกะเปอร์ จังหวัดระนองกับอำเภอพะโต๊ะ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร มีความยาวประมาณ 100 กิโลเมตร
3. แม่น้ำกระบุรีหรือแม่น้ำปากจั่น เกิดจากคลองหันกระเคี้ยงและคลองกระเนย ที่เกิดจากทิวเขาตะนาวศรี ไหลสู่ทะเลอันดามันในเขตอำเภอเมืองระนอง ยาวประมาณ 135 กิโลเมตร
4. แม่น้ำพุมดวงหรือแม่น้ำคีรีรัฐนิคม ต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูเก็ต ไหลผ่านคีรีรัฐนิคม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไหลไปบรรจบกับแม่น้ำตาปีก่อนจะถึงท่าข้ามอำเภอพุนพิน ยาว 2 กิโลเมตร ยาวประมาณ 120 กิโลเมตร
5. แม่น้ำตาปีหรือแม่น้ำหลวง ต้นกำเนิดจากเทือกเขาหลวงหรือเขาใหญ่ ในเขตอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ไหลสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความยาวประมาณ 232 กิโลเมตร
6. แม่น้ำปากพนัง ต้นกำเนิดจากเทือกเขานครศรีธรรมราช ในเขตตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอปากพนัง เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำติดต่อระหว่างจังหวัดสงขลา พัทลุงและนครศรีธรรมราช มาแต่โบราณ
7. แม่น้ำตรัง เกิดจากคลอง 4 สาย ไหลมารวมกันในเขตอำเภอเมือง จังหวัดตรัง ไหลลงสู่ทะเลอันดามันที่ปากน้ำกันตัง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เป็นแม่น้ำขนาดใหญ่ เรือขนาด 300 - 400 ตัน สามารถเข้าถึงอำเภอกันตังได้
8. แม่น้ำปัตตานี ต้นกำเนิดจากเทือกเขาในมาเลเซีย และเขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ไหลผ่านอำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดปัตตานี มีความยาวประมาณ 190 กิโลเมตร
9. แม่น้ำสายบุรี หรือแม่น้ำตะลุบัน เกิดจากเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ในเขตอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส มีความยาวประมาณ 170 กิโลเมตร ไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

10. แม่น้ำโกลก ต้นกำเนิดจากเทือกเขาฮาลาในประเทศมาเลเซีย เป็นแม่น้ำกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ไหลผ่านอำเภอแวง อำเภอสุโขทัย โกลก อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

นอกจากแม่น้ำสายสำคัญทั้ง 10 สายนี้แล้ว ยังมีแม่น้ำสายย่อยเล็ก ๆ อีกมากมาย และยังมีทะเลสาบ คือ ทะเลสาบสงขลา ในพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุงและนครศรีธรรมราชบางส่วน ซึ่งอำนวยความสะดวกการเพาะปลูก และการทำการประมงน้ำจืดสำหรับพลเมืองในบริเวณใกล้เคียงกับแหล่งน้ำ

ชุมชนโบราณที่คงอยู่ริมฝั่งทะเลหลายแห่งจะมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองท่า เป็นที่จอดเรือสินค้าและขนถ่ายสินค้า ค้าขายระหว่างฝั่งทะเลตะวันตกกับฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้เกิดเส้นคมนาคมข้ามคาบสมุทร เกิดการขยายแหล่งชุมชนที่ลึกจากชายฝั่งเข้าไป (สุริยวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525 : 123)

ภาคใต้เคยมีความเจริญรุ่งเรืองมาในอดีต เคยติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ เช่น อินเดีย กรีก อาหรับ จีนและดินแดนคาบสมุทรสุวรรณภูมิอีกด้วย โดยมีเส้นทางการค้าที่สำคัญคือ (สนั่น เมืองวงษ์ 2520 : 162)

1. ลำน้ำกระบี่ (เมืองระนอง) อยู่ติดกับบริเวณคอคอกระ ใช้เดินทางติดต่อระหว่างเมืองชุมพรกับฝั่งตะวันตก

2. ชันบกที่ตะกั่วป่า แล้วใช้เส้นทางเดินบกหรือทางน้ำมาออกที่อ่าวบ้านดอน

3. ชันบกที่ไทรบุรี แล้วใช้เส้นทางเดินบกมาออกที่เมืองปัตตานีหรือสงขลา

4. ชันบกที่เมืองตรัง แล้วเดินทางบกมายังนครศรีธรรมราช

5. ชันบกที่กระบี่ แล้วใช้เส้นทางเดินเรือตามคลองท่อม คลองปะกาสัย มาลงแม่น้ำตาปี

ออกอ่าวบ้านดอน สุราษฎร์ธานี

ปัจจัยสำคัญทางภูมิศาสตร์ดังกล่าวมานี้ มีส่วนสำคัญในการสั่งสมพอกพูนวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

ลักษณะประชากร ประชากรภาคใต้ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่ ๆ 3 กลุ่ม คือ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวจีน กับชนกลุ่มน้อยอีกจำนวนหนึ่ง

ชาวไทยส่วนใหญ่ในภาคใต้นับถือศาสนาพุทธ มีมากที่สุดในจังหวัดทางตอนเหนือของภาค และลดลงไปตามลำดับในจังหวัดที่ติดลงไปทางใต้ จนจกชายแดนประเทศมาเลเซียในแนวตั้งแต่ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง สงขลา ลงไปทางใต้ จะเริ่มมีกลุ่มชนชาวไทยมุสลิมนับถือศาสนาอิสลามเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีอย่างหนาแน่นในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ สตูล ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส ส่วนชาวจีนในภาคใต้มีจำนวนมากกรองลงมาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ชาวจีนจะประกอบอาชีพธุรกิจตามเขตเมืองต่าง ๆ เช่น ยะลา ภูเก็ต ตรัง สงขลา โดยเฉพาะที่อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นศูนย์กลางธุรกิจของภาคใต้ มีชาวจีนอยู่ไม่ต่ำกว่า 40 (วิรัตน์ ชีระกุล 2524 : 115 - 126) ส่วนชนกลุ่มน้อย อันได้แก่ชาวเล ซึ่งอาศัยอยู่ตามชายฝั่งและ หมู่เกาะในทะเลอันดามัน ทั้งแก่งจังหวัดระนองไปจนถึงจังหวัดสตูล พวกนี้รูปร่างเล็ก ผิวดำ ยังชีพ 靠การประมง ส่วนพวกเขมร และชาวกูย ก็มีเหลืออยู่น้อยตามป่าลึก ๆ ตามแนวสันเขาตอนกลาง ของคาบสมุทรมะลายู และมีตามชายแดนติดต่อกับระหว่างไทยกับมาเลเซีย (วิรัตน์ ชีระกุล 1514 : 115 - 126)

ประวัติศาสตร์

การศึกษาประวัติศาสตร์และโบราณคดีในภาคใต้นั้น มีผู้ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์และที่ตั้งที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ เพราะภาคใต้ ตั้งอยู่บนแหลมมลายู ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ทำให้มีความสัมพันธ์กับประเทศดังกล่าวในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังเป็นบริเวณที่สามารถติดต่อทางการค้า กับต่างประเทศโดยทางทะเลทั้งสองด้านมาแต่โบราณ คือ ทางด้านตะวันออกที่เป็นอ่าวไทย และทาง ด้านตะวันตกที่เป็นมหาสมุทรอินเดีย นับเป็นบริเวณที่ตั้งอยู่บนเส้นทางการติดต่อระหว่างตะวันตกกับ ตะวันออกอย่างเหมาะสม จากเอกสารของต่างประเทศที่บันทึกไว้ เช่น จดหมายเหตุ บันทึกของชาว อินเดีย กรีก จีน และอาหรับ ระบุว่า เป็นแหล่งการค้าและเป็นศูนย์กลางการค้าขายมานานไม่ต่ำกว่า พุทธศตวรรษที่ 8 - 9 (อุคม นิบริยาย 2519 : 26 - 29) และจดหมายเหตุของจีนสมัยสามก๊ก (พุทธศตวรรษที่ 8) ปรากฏว่าดินแดนไทยภาคใต้แบ่งออกเป็นรัฐต่าง ๆ อยู่แล้ว ได้แก่ (อุคม หนูทอง ม.ป.ป. : 6)

1. รัฐเซียะโต (Shih - To) สันนิษฐานว่าเป็นบริเวณจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแถบอำเภอสทิงพระในปัจจุบัน
2. รัฐปันปัน (Pan - Pan) ได้แก่ บริเวณปากแม่น้ำตาปี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. รัฐหลิงยะสั้งหรือหลิงหงาเซา (Ling - A - Hsui) ได้แก่ บริเวณอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

มีผู้ศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุและการกระจายของแหล่งชุมชนภาคใต้ พบว่าในยุคประวัติศาสตร์ ภาคใต้มีศูนย์กลางความเจริญอยู่ที่แคว้นใหญ่ ๆ 4 แคว้น กับเมืองท่าอีก 2 เมือง คือ แคว้นไชยา (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) แคว้นนครศรีธรรมราช แคว้นสทิงพระ (จังหวัดพัทลุงถึงสงขลา) แคว้นปัตตานี และอีก 2 เมือง คือ เมืองตรังและเมืองตะกั่วป่า (ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม 2522 : 22 - 24) นอกจากนี้นักประวัติศาสตร์และนักโบราณคดียังศึกษาพบว่า ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคใต้ เช่น ที่นครศรีธรรมราช ตรัง พัทลุง สงขลา เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า กินแดนแถบนี้มีร่องรอยแห่งความเจริญมาตั้งแต่สมัยหินใหม่ (ชิน อยู่ดี 2521 :

11 - 12)

ในราชพุทธศตวรรษที่ 14 อาณาจักรศรีวิชัยเจริญรุ่งเรืองขึ้นและแผ่อิทธิพลครอบคลุมภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปทั่วแหลมมลายู ไปจนถึงหมู่เกาะอินโดนีเซียในปัจจุบัน โดยเฉพาะเกาะสุมาตรา มีผู้แสดงความคิดเรื่องศูนย์กลางของอาณาจักรแห่งนี้ไว้แตกต่างกันหลายประการ แต่ละคนก็แสดงเหตุผลจากการวิเคราะห์หลักฐานที่หาได้ ไม่ว่าจะเป็นจดหมายเหตุจากจีน ศิลาจารึก รวมทั้งศิลปกรรมต่าง ๆ ที่เหลืออยู่ควย จึงกลายเป็นข้อถกเถียงกันมาช้านานในหมู่นักประวัติศาสตร์ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ยังไม่สามารถหาข้อยุติจนกระทั่งปัจจุบันนี้ (อุคม นิปรียาย 2519 : 26 - 29) ในช่วงระยะเวลาที่อาณาจักรศรีวิชัยแผ่เข้ามาในภาคใต้มีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราชและตกอยู่ใต้อิทธิพลของศรีวิชัยด้วย แต่คำว่า "นครศรีธรรมราช" นี้เป็นชื่อที่ใช้เรียกกันในชั้นหลัง ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 เป็นครั้งแรก ส่วนก่อนหน้านั้น เมืองนครศรีธรรมราชมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันหลายชื่อ เช่น ทามพรลิงค์ ทามพรลิงเกศวร ตังมาหลิง ลิกอร์ ละคอน คิวคูคอน ศรีธรรมราช และศิริธรรมนคร เป็นต้น (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ 2521 : 69)

การตั้งนครศรีธรรมราชขึ้นเป็นอาณาจักร มีกษัตริย์ปกครองอย่างแน่ชัดในราว พ.ศ. 1743 เป็นต้นมา ปฐมกษัตริย์ของเมืองนครศรีธรรมราชหรือตามพรลิงค์ ก็คือพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ทรงกับหลักฐานตำนานเมืองที่ว่า

"ยังมีพญาองค์หนึ่ง ชื่อพญาศรีธรรมโศกราช มาตั้งสถาน ณ หาดทรายชายทะเล รอบนั้น เป็นเมืองใหญ่ ชื่อเมืองนครศรีธรรมราชมหานคร" (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ

2521 : 79)

ภายหลังได้ปกครองเมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ได้มีการขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งที่ปรากฏในตำนานเมืองนครศรีธรรมราชว่า "มีเมืองขึ้นโดยรอบ อาณาเขตเมืองนครศรีธรรมราชราว 12 เมือง แต่ละเมืองใช้สัปดาห์ประจำปีเป็นตราของเมืองนั้น ๆ คือ"

(วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ 2521 : 79 - 80)

1. เมืองสาบบุรี	ใช้ตราหนู
2. เมืองปัตตานี	ใช้ตราวัว
3. เมืองกะลันตัน	ใช้ตราเสือ
4. เมืองปะหัง	ใช้ตรากระต่าย
5. เมืองไทรบุรี	ใช้ตรางูใหญ่
6. เมืองพัทลุง	ใช้ตรางูเล็ก
7. เมืองตรัง	ใช้ตราม้า
8. เมืองชุมพร	ใช้ตราแพะ
9. เมืองไทยสมอ	ใช้ตราลิง
10. เมืองอุเลา (สงขลา)	ใช้ตราไก่
11. เมืองตะกั่วป่า	ใช้ตราหมา
12. เมืองกระบี่	ใช้ตราหมู

เมื่ออาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมอำนาจลง เมืองต่าง ๆ ทั้งกล่าวข้างต้นพากันแยกตัวเป็นอิสระ แต่ยังมีเมืองนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลาง แม้สุโขทัยจะเป็นใหญ่ในดินแดนสุวรรณภูมิส่วนบนแล้ว

อาณาจักรต่าง ๆ ทางใต้อย่างเป็นอิสระอยู่ จนถึงสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช นครศรีธรรมราชก็
ตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงสุโขทัยอย่างแท้จริงในปี พ.ศ. 1837 (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ
2521 : 85) แม้ว่าเมืองนครศรีธรรมราชจะตกเป็นเมืองประเทศราชของสุโขทัย แต่ทางบ้าน
วัฒนธรรมยังอยู่เหนือสุโขทัยอยู่มาก สังเกตได้จากหลักฐานข้อความในศิลาจารึกหลักที่ 1 ที่กล่าวว่า

"พ่อขุนรามคำแหงกระทำไยทานแก่มหาเถร สังฆราชปราชญ์เรียนจบไตรปิฎก
หลวงกว่าปุครูในเมืองนี้ทุกคนลูกแต่เมืองนครศรีธรรมราชมา"

เมืองนครศรีธรรมราชมีความสัมพันธ์กับกรุงสุโขทัยในฐานะเมืองขึ้นอยู่ประมาณ 56 ปี คือ
ตั้งแต่ พ.ศ. 1837 ถึง พ.ศ. 1893 พระเจ้าอู่ทองทรงประกาศสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี
เป็นอิสระไม่ขึ้นต่อสุโขทัย เมืองนครศรีธรรมราชก็ตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยาต่อมา

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระราชพงศาวดารได้กล่าวถึงเมืองนครศรีธรรมราชว่า มีฐานะเป็น
เมืองเอก เทียบเท่าเมืองพิษณุโลก และเป็นเมืองเอกตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา ทำหน้าที่ควบคุมหัวเมือง
ทางใต้ทั้งหมด (อุทม นิบริยาย 2519 : 26 - 29)

ในสมัยกรุงธนบุรี เมืองนครศรีธรรมราชมีอำนาจในการปกครองตัวเองเหมือนเมือง
ประเทศราช แต่ครั้นถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ก็ถูกลดอำนาจเป็นหัวเมืองเอก ท่อมามีการตั้งเมืองสงขลา
ขึ้นเป็นเมืองเอกอีกเมืองหนึ่ง เพื่อแบ่งภาระรับผิดชอบหัวเมืองมาลาญร่วมกับนครศรีธรรมราช
บทบาทของเมืองนครศรีธรรมราชจึงลดลงไปจากเดิมบ้าง (อุทม นิบริยาย 2519 : 26 - 29)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูปการปกครองครั้งสำคัญ โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมือง
นครศรีธรรมราชเข้ามาอยู่ในมณฑลเดียวกัน เรียกว่า มณฑลนครศรีธรรมราช หัวเมืองเหนือนคร
ศรีธรรมราชขึ้นไปจนถึงเมืองชุมพร ให้รวมอยู่ในมณฑลชุมพร หัวเมืองชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกให้
รวมอยู่ในมณฑลภูเก็ต (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ 2521 : 116)

ครั้นถึง พ.ศ. 2438 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แต่งตั้งพระยาทิพโกษา (โต
โชติกเสถียร) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต และใน พ.ศ. 2439 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งพระยาสุโขทัยวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช และทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระยาสุจริตมิตตวรภักดี (คอซิมก้อง ณ ระนอง) เป็นข้าหลวง

เทศาภิบาลมณฑลชุมพร เป็นอันว่าเมืองนครศรีธรรมราชทั้งอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช ตั้งแต่ พ.ศ. 2439 และในปีเดียวกันนั้นเองได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมหัวเมืองทั้ง 7 คือ ปัตตานี ยะลา นนทบุรี ยะหริ่ง สายบุรี ระแงะและรามัน เข้าอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราช ภายหลังว่าการมณฑลนครศรีธรรมราชนั้น มีที่ตั้งอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช แต่ไปตั้งที่เมืองสงขลา พระสุมนัยวินิต ได้จัดการปกครองเมืองนครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ตามระเบียบแบบแผน สมัยใหม่ ตามนโยบายรัฐบาลกลางทุกประการ (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ 2521 : 116 - 118)

เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองหนึ่งในมณฑลนครศรีธรรมราชเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 จึงมีการยุบมณฑลในหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งสามมณฑล จัดระบบบริหารออกเป็นจังหวัด ๆ นครศรีธรรมราชจึงมีความสำคัญเพียงจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ ส่วนเมืองอื่น ๆ ในสามมณฑลก็แยกเป็นอิสระออกมา แบ่งเป็นเขตจังหวัดที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ศาสนา

ก่อนที่อิทธิพลทางศาสนาจากอินเดียจะแผ่เข้ามาทางตอนใต้ของประเทศไทย เชื่อกันว่าคนไทยในท้องถิ่นนี้มีลัทธิความเชื่อของคนอยู่แล้ว เป็นต้นว่าเชื่อเรื่องผีสงเทวดา วิญญาณบรรพบุรุษ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่อยู่ภายใต้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (วิเชียร ณ นคร และ วิมล คำศรี 2525 : 17)

ลัทธิศาสนาที่เข้าสู่ภาคใต้อันคัมแรกคือ ลัทธิพราหมณ์ หลังจากนั้นศาสนาพุทธฝ่ายต่าง ๆ คือ มหายาน หินยาน และศาสนาอิสลามเข้ามาเป็นอันคัมสุดท้าย

ศาสนาพราหมณ์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏแน่ชัดว่า ศาสนาพราหมณ์เข้าสู่ภาคใต้อันคัมแรกเมื่อใด ส่วนหลักฐานทางวัตถุพบในที่ต่างกัน ทางยุคทางสมัยกัน เช่น พบเทวรูปพระวิฆ्ณูที่วัดศาลาหิง (ชยาราม) อำเภอยะหริ่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นประติมากรรมที่เก่าแก่ที่สุดของอินเดีย ราวพุทธศตวรรษที่ 10 (พิริยะ ไกรฤกษ์ 2523 : 24) และพบเทวรูปพระวิฆ्ณูลักษณะ

คล้ายคลึงกันนี้ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอายุราว ๆ พุทธศตวรรษที่ 10 อีกองค์หนึ่ง พบพระวิฆณุ
ทรงสวมมงกุฎทรงกระบองสูง ที่อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราวกลาง ๆ พุทธศตวรรษ
ที่ 11 ถึงราวกลางพุทธศตวรรษที่ 12 พบพระวิฆณุทรงสวมมงกุฎทรงกระบองสูงนั่งฉายาวที่เขาศรีวิชัย
อำเภอพนมทูน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 12 พบพระวิฆณุทรงสวมมงกุฎทรงกระบอง
ทรงสูงที่เขาศรีวิชัย อำเภอเกาะพะลวย จังหวัดพังงา อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 12 พบพระวิฆณุ
ที่วัดขุนช้าง ตำบลพังยาง อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 13 ถึงราวต้น
พุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้น (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2525 : 135)

ศาสนาพราหมณ์หรือศาสนาฮินดู นิยายไวษณพหรือไวษณวนิกาย บูชาพระวิฆณุหรือพระนารายณ์
เป็นเทพเคารพสูงสุด เป็นสมัยที่ราชวงศ์สุโขทัยมีอำนาจในอินโดจีนกลาง (กลางพุทธศตวรรษที่ 9 -
กลางพุทธศตวรรษที่ 11) ลัทธิไวษณพนิกายมีความเชื่อหลักของลัทธิว่า พระวิฆณุอวตารลงมาใน
โลกมนุษย์เป็นครั้งคราวในรูปร่างที่ต่าง ๆ กัน เพื่อปราบยุคเข็ญช่วยให้พ้นจากทุกข์ยาก ไวษณพนิกาย
เป็นนิกายที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พระวิฆณุทรงมีหน้าที่พิทักษ์รักษาราชจักรวาลในทำนองเดียวกับ
พระมหากษัตริย์ทำหน้าที่คุ้มครองพลเมืองของพระองค์ (พิริยะ ไกรฤกษ์ 2523 : 34 - 35)

พบเอมูซลิ่งคี่ที่สถานีรถไฟหนองหวาย อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีพระพิศมัย
พระศิวะประทับอยู่บนสวนยอด เป็นเอมูซลิ่งคี่ที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในประเทศไทย พิริยะ ไกรฤกษ์
(พิริยะ ไกรฤกษ์ 2523 : 38) กำหนดอายุเอมูซลิ่งคี่นี้ว่า อยู่ในราวกลางพุทธศตวรรษที่ 11
ถึงราวกลางพุทธศตวรรษที่ 12 และยังพบศิวลิ่งคี่และโยนิโหระณะ ในจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้
หลายแห่ง เช่น พบศิวลิ่งคี่ที่อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 12 พบศิวลิ่งคี่
ที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุราวกลางต้นพุทธศตวรรษที่ 12 ถึงราวกลางพุทธศตวรรษ
ที่ 13 เป็นต้น

ศิวลิ่งคี่เป็นสัญลักษณ์ของลัทธิไศวนิกาย เป็นตัวแทนของตรีมูรติเป็นรูสามอัน ได้แก่ ส่วนบน
คือ รุทมาศ (รูปพระศิวะ) ส่วนกลางคือ วิฆณุภาค (แทนด้วยแปกเหลี่ยม) และส่วนฐานคือ พรหมภาค
(แทนด้วยสี่เหลี่ยม) รวมความว่า ศิวลิ่งคี่เป็นตัวแทนของพระศิวะ พระวิฆณุ และพระพรหม

ตามความเป็นมาของศาสนาพราหมณ์ในภาคใต้ โดยเฉพาะที่นครศรีธรรมราชได้สืบทอดมา
ทางยุคทางสมัย เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดมีส่วนสร้างและสนับสนุนพฤติกรรมทางการเมืองและการปกครอง

ความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตและแนวทางเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นทั้งระบบของสังคมและส่วนบุคคล (สุวิทย์ ทองศรีเกตุ 2525 : 12) สิ่งเหล่านี้ย่อมเห็นได้จากวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวภาคใต้

ศาสนาพราหมณ์นิกายหินยาน

พุทธศาสนานิกายหินยาน อาจเข้าสู่ภาคใต้ทั้งทางไกล ๆ กับพุทธศตวรรษที่ 3 ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์องค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์โมริยะ เพราะกษัตริย์พระองค์นี้ทรงสนับสนุนให้ชาวอินเดียเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อนำพุทธศาสนานิกายเถรวาทหรือหินยานไปเผยแพร่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อาศัยหลักฐานจากโบราณศิลปวัตถุที่พบในภาคใต้ของประเทศไทย มีพระพุทธรูปทองคำ ประทับยืน ซึ่งขุดพบที่เจดีย์วัดจอมทอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช และพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ประทับยืน ขุดพบที่อำเภอสุไหงโกทิงก์ จังหวัดนราธิวาส เป็นพระพุทธรูปสมัยอมราวาทหรืออนราชประมาณ พ.ศ. 700 - 900 (ประทุม ชุมพันธุ์เพ็ง 2519 : 37) พบพระพุทธรูปศิลาพระพุทธรูปเจ้าตากยมุนี สูง 16.5 เซนติเมตร ที่อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อายุราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 11 และพระพิมพ์ดินดิบที่ถ้ำเขาขนานน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ อายุราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 11 เช่นเดียวกัน

พุทธศาสนานิกายมหายาน

ในราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 12 พุทธศาสนานิกายมหายานเริ่มแพร่เข้ามาในภาคใต้ของประเทศไทย (พิริยะ ไกรฤกษ์ 2523 : 42) ศาสนาพราหมณ์นี้มาจากสมัยราชวงศ์ปาละ-เสนะ ในรัฐเบงกอลของอินเดียตะวันออก (พรหมศักดิ์ เจิมสวส์ 2524 : 5) ลักษณะสำคัญของพุทธศาสนานิกายมหายานคือ นับถือพระโพธิสัตว์เป็นสำคัญ จึงนิยมสร้างพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์ตามคติมหายานต่างไปจากเดิม ซึ่งเคยเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต มาเป็นว่าพระพุทธเจ้ามีทั่วไปมรจักรวาล แต่ลักษณะต่างกันคือ มีพระอาทิพุทธเจ้าอยู่พระองค์หนึ่งเกิดพร้อมโลกและประจำโลกอยู่ในวัฏจักร แล้วมีพระพุทธเจ้าอีก 5 องค์ ซึ่งเป็นพระขยานิโพธิสัตว์ อันเกิดด้วยอำนาจญาณ สมาบัติทั้ง 5 ของพระอาทิพุทธเจ้าประเภทที่ 3 เรียกว่า พระมนุषยพุทธเจ้า (สุวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2525 : 138 - 139)

ในบริเวณภาคใต้พบศาสนวัตถุสมัยศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 - 14) ที่เป็นคติมหายานจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี และที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

พุทธศาสนานิกายเถรวาทฝ่ายลังกาวงศ์

พุทธศาสนานิกายเถรวาทฝ่ายลังกาวงศ์เข้าสู่ประเทศไทยในราชสมัยพระเจ้าจันทราชาศรีธรรมราช ราว พ.ศ. 1770 คือ พระภิกษุไทยไปศึกษาลัทธิพระธรรมวินัยในลังกาที่วัด จมอมรุ แล้วได้กลับมาตั้งคณะที่เมืองนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งชักชวนชาวลังกามาอยู่ด้วย (ตรี อมาตยกุล 2505 : 36)

พุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นผลมาจากที่พระเจ้าสุริยพงษ์ไพริภักดิ์มหาราชครองราชย์ พ.ศ. 1708 ทรงทำนุบำรุงนิกายมหาวิหารของลังกาในระบายนั้น ซึ่งบริสุทธิกว่านิกายอื่น ๆ พระสงฆ์ นิกายดังกล่าวนี้เล่าเรียนภาษามคธจนเชี่ยวชาญ ทรงพระธรรมวินัยและรอบรู้พุทธวจนะวิเศษกว่า พระสงฆ์ในประเทศอื่น ๆ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2525 : 140 อ้างอิงมาจาก สมเด็จพระเจ้า กรมพระยา ดำรงราชานุภาพ 2496 : 105)

พุทธศาสนานิกายเถรวาทฝ่ายลังกาวงศ์ มักน้อยถ้อยสันโดษเป็นสำคัญ จึงชอบอยู่ตามอรุณิก สังฆวิหารธรรมเป็นภาษามคธีหรือเรียกว่าภาษามคธ ต่อมาเรียกว่าภาษาบาลี วรรณกรรมที่เขียนหรือจารลงสมุดข่อยและใบลานที่เกี่ยวกับศาสนา ซึ่งพบในภาคใต้ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ ล้วนใช้ภาษาบาลี

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งคณะสงฆ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา เป็นคณะลังกาแกว ลังกาชาติ ลังการามและลังกาเคิม อย่างเช่นเอกสารสมัยกรุงศรีอยุธยาว่า "วัดพะโคะ คณะ ลังกาชาติ" เป็นต้น หลักฐานเหล่านี้แสดงว่า พุทธศาสนานิกายเถรวาทฝ่ายลังกาวงศ์เจริญในภาคใต้ ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เกือบมาจนถึงปัจจุบัน (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2525 : 141)

ศาสนาอิสลาม

ชาวอาหรับเข้ามาตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางการค้าระหว่างทะเลแดงกับทะเลจีนก่อนสมัย พระมะหะหมัด ต่อมาศาสนาอิสลามมีส่วนกระตุ้นที่สำคัญในการเดินเรือ ในพุทธศตวรรษที่ 14 มี

ชุมชนพหุศาสนาขนาดเล็กปรากฏตามเมืองท่าต่าง ๆ ในระหว่างเส้นทางเดินเรือไปประเทศจีน

ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับแหลมมลายู ช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ 19 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 20 ย่อมมีการอพยพโยกย้ายผู้คนทางการเมืองและมีผลให้ศาสนาอิสลามซึ่งกำลังแผ่ขยายในแถบนั้นเกี่ยวโยงมาสู่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดใกล้ชายแดน เช่น นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล สงขลา นครศรีธรรมราช ตรังและกระบี่ เป็นต้น ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมไทยที่ไม่ขัดกับหลักศาสนาอิสลามก็ถ่ายทอดไปสู่แหลมมลายู เช่น พวกสถาปัตยกรรม ในทางตรงกันข้ามวัฒนธรรมร่วมในอดีตที่ขัดกับทางคติอิสลามกลับสูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไปในถิ่นที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลาม

การศึกษา

การศึกษาของชาวไทยภาคใต้แต่โบราณ ไม่ต่างจากการศึกษาของคนไทยภาคอื่น ๆ กล่าวคือ มีการศึกษาในครอบครัว วิชาที่ศึกษาก็เฉพาะแขนงที่สืบทอดกันมาในตระกูล เช่น วิชาช่างฝีมือ ศิลปะการแสดง ฯลฯ วิธีการเล่าเรียนในระยะแรกเท่าที่สืบค้นได้ ใช้วิธีท่องจำสืบทอดกันมาเนื่องจากไม่มีตัวอักษรใช้

ต่อมาเมื่อชาวอินเดียเดินทางเข้ามาค้าขาย ชาวไทยภาคใต้ได้รับเอาภาษาต่าง ๆ จากชาวอินเดีย เช่น ภาษาบาลีและสันสกฤตเล่าเรียน แต่การศึกษาเล่าเรียนในวงแคบ คงมีแต่พวกพราหมณ์ นักบวช ขุนนางและกษัตริย์เท่านั้นที่มีโอกาสเรียนหนังสือและรู้ภาษาของชาวอินเดียสมัยนั้น (วิเชียร วัฒนคร และคนอื่น ๆ 2521 : 169) หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่า คนไทยภาคใต้รับเอาภาษาบาลีสันสกฤตจากอินเดียมาใช้คือ ปรากฏในศิลาจารึกต่าง ๆ ที่ขุดพบในจังหวัดนครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี เช่น ศิลาจารึกหลักที่ 23 และ 24 และเชื่อกันว่าการศึกษาด้านทั้งสองนี้มีมาอย่างน้อยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 8 - 10 (อุทุม หนูทอง ม.ป.ป. : 11)

ต่อมาประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 - 19 ขอมเรืองอำนาจขึ้นมาบนคาบสมุทรมอินโดจีน และได้แผ่อิทธิพลเข้ามาครอบครองแหลมมลายู แถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาและภาคเหนือของไทยบางส่วน พวกขอมได้เผยแพร่วัฒนธรรมทางภาษาแก่คนไทย ในช่วงเวลานั้นคนไทยในภาคใต้ได้รับอิทธิพลจาก

ขอมก้วย โดยรับเอาอักษรขอมมาใช้อย่างแพร่หลาย ต่อมาเมื่อพ่อขุนรามคำแหงได้ออกประดิษฐ์อักษรไทย ขึ้นใช้เมื่อปี พ.ศ. 1826 ชาวไทยภาคใต้เริ่มเรียนหนังสือกันมากขึ้น จากหลักฐานที่พบเก่าแก่ที่สุดคือ จารึกที่ฐานพระพุทธรูปทรงเครื่องปางประทานอภัย ที่วัดหน้าพระลาน นครศรีธรรมราช (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ 2521 : 169)

การถ่ายทอดความรู้ทางหนังสือของชาวไทยภาคใต้แต่โบราณนั้นไม่มีแบบเรียน ผู้สอนจึงมีความหมายต่อผู้เรียนมากที่สุด ใครจะเรียนหนังสือ พ่อแม่จะจัดเครื่องบูชาพาตัวไปมอบให้ครู ครูก็จะเขียนแบบเรียน อาจจะเขียนด้วยสีหรือชัน หรือชกตัวหนังสือลงบนแผ่นไม้กระดานก็มี ซึ่งส่วนใหญ่เป็น นอ โม กอ ขอ เท่านั้น เหลือจากนั้นครูก็ลงมือเขียนขึ้นจากความจำให้เรียน (ชวน เพชรแก้ว และ ปรีชา นนสุข 2520 : 13)

ในสมัยโบราณก่อนที่ชาวบ้านจะลงมือศึกษาเล่าเรียนเขียนอ่านวิชาใดก็ตาม จะต้องทำพิธีไหว้ครูก่อนเสมอ ถือกันว่าถ้าใครไม่ไหว้ครูก่อนจะศึกษาเล่าเรียนหรือทำกิจการใดไม่สำเร็จ การไหว้ครูจึงเป็นธรรมเนียมคู่บ้านคู่เมือง วิชาทางไสยศาสตร์ แพทย์แผนโบราณ มวย หุ่นตะลุง มโนราห์ กนทรี กระบี่กระบอง ฯลฯ ล้วนแต่จะต้องทำพิธีไหว้ครูก่อนทั้งสิ้น แม้แต่การแต่งวรรณกรรมท้องถิ่นของ กวีชาวภาคใต้ ก็ปรากฏว่ายึดหลักการไหว้ครูเป็นธรรมเนียมในการแต่งอย่างเคร่งครัด วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ทุกเรื่องจะต้องขึ้นด้วยการไหว้ครูก่อนเสมอ (ช่วงค์ กาญจนธานี 2527 : 34)

พิธีไหว้ครูประกอบขึ้นที่บ้านหรือที่วัด ในวันพฤหัสบดี ซึ่งถือว่าเป็นวันครู บทไหว้ครูของภาคใต้เรียกว่า "บทไหว้สัทธิ" ทุกคนจะต้องท่องจำสวดกันขึ้นใจ เพื่อเป็นการประกาศบูชาคุณครู บทไหว้ครูสัทธิหรือคำไหว้สัทธิมีทั้งไหว้สัทธิน้อยและไหว้สัทธิใหญ่ คำไหว้สัทธิน้อยนั้นสั้นกว่าคือ ไหว้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บิณฑบาต ครุบาอาจารย์ เพื่อให้ปราศจากสิ่งที่ไม่เป็นมงคลทั้งปวง ส่วนคำไหว้สัทธิใหญ่ นอกจากไหว้สิ่งต่าง ๆ เหมือนไหว้สัทธิน้อยแล้ว ยังมีการไหว้เทพต่าง ๆ เช่น พระพาย พระเพลิง พระพิรุณ แม่โพสพ นางธรณี เป็นต้น

การศึกษาเล่าเรียนที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ชายเท่านั้นที่มีสิทธิ์ในการศึกษาเล่าเรียนภาษาหนังสือ ผู้หญิงต้องเรียนเย็บปักถักร้อยอยู่กับบ้าน สถานศึกษานอกจากบ้านแล้วก็คือวัด เมื่อลงมือเรียนครูจะลงมือเขียนต้นฉบับลงในกระดานให้ศิษย์ ตัวอักษรทุกตัวเขียนไว้ได้บรรทัดเพราะถือว่าบรรทัดเป็นครู ถ้าเขียนหนังสือบนบรรทัดถือว่าไม่เคารพครูบาอาจารย์ ทำให้เกิดวิบัติแก่ผู้เรียนได้ เมื่อ

ผู้เรียนสามารถเรียนพยัญชนะ กอ ขอ ได้อย่างคล่องแคล่วแล้ว ก็จะเริ่มเรียนแจกลูกตั้งแต่ กน กง กก กค กข กม เกย จนจำได้แม่นยำ หลังจากนั้นจะหัดอ่านหนังสือที่เรียกว่า "หนังสือสวด" หนังสือที่ผู้สอนกำหนดให้อ่าน ได้แก่ สุนิมุมาร พระรถเมรี วรรณรัตน เทาทอง สุวรรณศิลป์ เป็นต้น หลังจากนั้นจึงเริ่มเรียนอักษรขอม เรียนเลขคณิต บวก ลบ คูณ หาร จึงถือเป็นการจบหลักสูตร แต่ถ้าผู้ใดต้องการเรียน เวทมนต์คาถาก็เล่าเรียนต่อไปได้อีก และส่วนใหญ่ผู้ชายชาวภาคใต้ก็นิยมเรียนกัน เพราะถือว่าเป็นวิชาป้องกันตัว (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ 2521 : 174)

ประเพณีวัฒนธรรม

สังคมไทยภาคใต้เป็นสังคมปฐมฐานและสังคมเกษตรกรรม วิถีชีวิตของคนในภูมิภาคนี้จึงเรียบง่าย ยึดมั่นในจารีตประเพณี (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2521 : 4 - 5) มีคาววธรรม เมตตาศาธรรม สามัคคีธรรมและมานธรรม ถือเรื่องน้ำใจเป็นเรื่องใหญ่กว่าทรัพย์สินเงินทองหรือของมีค่าอื่น ๆ (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2521 : 20 - 25)

คนภาคใต้มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามมาแต่โบราณ ที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันก็มีมาก ประเพณีวัฒนธรรมในภาคใต้ กล่าวโดยทั่วไปก็คล้ายกับภาคอื่น ๆ เช่น ภาคกลาง ภาคเหนือ แต่ก็มีบางอย่างที่แปลกแตกต่างออกไปไม่เหมือนกับที่ใด จังหวัดสำคัญที่มีอะไรหลายอย่างคล้ายคลึงกัน ได้แก่ จังหวัดที่ขะยอริมฝั่งตะวันออกของแหลมมลายู เรียงจากเหนือลงไปก็คือ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา โดยเฉพาะนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมประเพณีและการปกครองของชาวภาคใต้มาแต่โบราณ จึงยังคงเหลือเค้ามรดกให้เห็นอยู่มาก (ประทุม ชุมเพ็งพันธุ์ 2519 : 1 - 18)

ประเพณีและวัฒนธรรมของภาคใต้ที่สำคัญ เช่น ประเพณีทำบุญสารทเดือนสิบ ซึ่งเป็นประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไป จะทำในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 และวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณีชักพระ กระทำกันในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นวันตรงกับวันออกพรรษา การละเล่นพื้นบ้านมีหลายอย่าง เช่น หนังตะลุง โนรา เพลงบอก เพลงคำคัก ลิเกป่า และกาหลอ เป็นต้น โดยเฉพาะหนังตะลุง โนรานั้นถือเป็นศิลปะการแสดงที่เชิดหน้าชูตา เป็นเอกลักษณ์ของทางภาคใต้ ส่วนการกีฬาที่ชาวภาคใต้นิยมเล่นกันมากเป็นพิเศษคือ ชนโคและชนไก่

ก็หาทั้งสองประเภทนี้อยู่ในความนิยมมาช้านานแล้ว อาหารการกินที่ชาวภาคใต้ชอบรับประทานคือ อาหารที่มีรสจืด โดยเฉพาะรสเค็ม แกงเกือบทุกชนิดต้องใส่ขมิ้น อาหารของทางภาคใต้มีชื่อ เช่น แกงเหลือง ข้าวย่ำ แกงพุงปลา น้ำบูดู และชาวภาคใต้ยังนิยมรับประทานผักจิ้มที่เรียกว่า "ผักเหนาะ" มาก

สภาพทั่วไปของท้องถิ่นภาคใต้ที่กล่าวมาแต่พอสังเขปนี้ มีส่วนสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้าง วรรณกรรมประเภทต่าง ๆ อันยังชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะท้องถิ่นภาคใต้ หรืออีกนัยหนึ่ง สภาพทั่วไป ของท้องถิ่นภาคใต้ที่กล่าวมาจะเป็นข้อมูลสำคัญให้อ่าน ผู้ศึกษาได้เข้าใจวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ของท้องถิ่นภาคใต้ได้อย่างแจ่มแจ้งและชัดเจนยิ่งขึ้น

ลักษณะของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

เพลงกล่อมเด็ก (Lullaby) เป็นคติชนวิทยาหรือคติชาวนาน (Folklore) แขนงหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ (Verbal) มีการสืบทอดจากปากต่อปาก โดยไม่มีการขีดเขียน เป็นลายลักษณ์อักษร จึงเป็นพวกมุขปาฐะ (Oral Tradition) เพลงกล่อมเด็กมีลักษณะเป็นวัฒนธรรม ชุมชน มีบทบาทและหน้าที่ และเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์

2524 : 1)

ทุกสังคมไม่ว่าจะมีความเจริญทางวิทยาการมากน้อยเพียงใด มักมีเพลงกล่อมเด็กเป็นของ ชาติตน เพื่อใช้ร้องหรือกล่อมเด็กให้หลับหรือหายงอแง หรือแม่จะเบนความสนใจเวลาเด็กกวน แต่ จุกประสคักเพื่อให้เด็กหลับเร็วขึ้น (ปรานี วงษ์เทศ 2520 : 73) เพลงกล่อมเด็กของไทยมี แพร่หลายทุกภาค แต่มีการเรียกที่แตกต่างกันออกไป เช่น ภาคเหนือเรียก "เพลงอ้อลูล" ภาคอีสาน เรียก "เพลงสาหลา" "นอนสาเยอ" หรือ "เพลงนอนสาเคอ" ตามคำขึ้นต้นของเนื้อเพลง (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 8) ภาคกลางเรียก "เพลงกล่อมเด็ก" ภาคใต้เรียก "เพลงร้องเรือ" "เพลงนอนนอน" "เพลงชานอง" "เพลงชานอง" หรือ "เพลงเสภา" (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์

2524 : 8 - 10)

เพลงกล่อมเด็กมีมานานจนเราทราบเวลาเกิดที่แน่ชัด ตามความคิดของนักมานุษยวิทยาถือว่า เพลงกล่อมเด็กเป็นประเภทหนึ่งของวรรณคดีมุขปาฐะ (Oral Literature) และมีวิวัฒนาการมา

จนกลายเป็นเครื่องมือทางวรรณคดีเพื่อรักษาเรื่องราวความคิดของคนโบราณ แม้สังคมปัจจุบันจะถือว่า เพลงกล่อมเด็กนั้นเหมาะกับเด็กมากกว่าผู้ใหญ่ก็ตามที แต่ก็มีความงดงามทางศิลปะ และไม่ซ้ำกันแต่ เนื้อเรื่องที่รายสาระหรือง่าย ๆ เพลงเหล่านี้ยังสอกลแทรกปรัชญา อารมณ์ขันและแสดงให้เห็นถึงสังคม ทั้งเก๋มก๊วย (ประครอง อะสม และ เอี่ยมพร กิจวิวัฒน์กุล 2516 : 130)

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นบทเพลงกล่อมเด็กที่แตกต่างไปจากเพลงกล่อมเด็กภาคอื่น ๆ ของประเทศ จำเริญ แสงกวงแซ (จำเริญ แสงกวงแซ 2523 : 4) ได้ให้เหตุผลว่า ภาคใต้ของประเทศไทยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกับภาคอื่น ๆ ของประเทศอย่างเห็นได้ชัด ทั้งของจังหวัดทั้ง 14 จังหวัด เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลมีลักษณะแคบยาว ลุ่มไปด้วยทรัพยากร ย่อมเป็นปัจจัยที่กำหนดให้กลุ่มชนอยู่อาศัยในอาณาเขตมีลักษณะการดำรงชีวิตแตกต่างไปจากกลุ่มชนในท้องถิ่นอื่น ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การสร้างที่อยู่อาศัย ขนบประเพณี ภาษาและความเชื่อบางประการ ชาวไทยภาคใต้ได้สืบทอดความรู้ ประสบการณ์และวัฒนธรรมของชนรุ่นก่อนในรูปของวรรณกรรม อันประกอบด้วยนิทาน ตำนาน เพลง สุภาษิตและคำพังเพย จากสภาพดังกล่าวย่อมทำให้เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีความแตกต่างไปจากเพลงกล่อมเด็กภาคอื่น

จากเหตุผลที่ว่าเพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีความแตกต่างกับเพลงกล่อมเด็กภาคอื่น ๆ จึงขอยกมาถึงลักษณะต่าง ๆ ของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับสำนวนโวหาร และสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ดังต่อไปนี้

ฉันทลักษณ์

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นบทกลอนชาวน่าน ไร้อย่างง่าย ๆ มีเสียงคล้องจองกัน ลักษณะบังคับก็ยึดหยุ่นได้มาก และต่างกันไปตามท่านองขับกล่อม ซึ่งผิดเพี้ยนกันไปแต่ละท้องถิ่น

จำนวนวรรคและจำนวนคำ

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้โดยมาก 1 บท จะมี 8 วรรค แต่ละวรรคมีคำตั้งแต่ 4 คำ ถึง 7 คำ แต่ก็มีบางบทมีเพียง 3 คำ ในหนึ่งวรรค และบางวรรคก็มีเกิน 7 คำ จนถึง 10 คำ และบางบทอาจจะมีความยาวถึง 30 วรรค หรือมีมากกว่านั้น แต่ก็ไม่ปรากฏบ่อยนัก

วรรคแรกของบท มีคำขึ้นต้นว่า ฮา เอ้อ หรือ ฮา เอ้อ เหนอ ต่อไปจะเป็นคำบอกชื่อเรื่อง หรือสิ่งที่กล่าวถึง เพื่อร้องเกริ่นขึ้นเป็นวรรคนำแล้วเอื้อนตามด้วยคำว่า เหนอ บทเพลงที่มี 8 วรรค ถ้อยคำในวรรคที่ 4 มักจะซ้ำกับวรรคที่ 7 สำหรับวรรคที่ 8 ซึ่งเป็นวรรคสุดท้าย ส่วนมากจะมีเพียง 5 คำ เมื่อขับร้องจะมีคำว่า เหนอ ลงท้าย บางถิ่นจะเอื้อนเสียง เหนอ อยู่หน้าคำสุดท้ายของบท และ บางถิ่นจะเอื้อน เอ้อ เหนอ ก็มี ตามแผนผังดังนี้คือ

ฮา เอ้อ...(ซอบท) ..เหนอ	๐ ๐ (4 - 7 คำ) ..๐
๐ ๐ (4 - 7 คำ)๐	๐ ๐ (4 - 7 คำ) ..๐
๐ ๐ (4 - 7 คำ)๐	๐ ๐ (4 - 7 คำ) ..๐
๐ ๐ (4 - 7 คำ)๐	๐ ๐ (4 - 7 คำ) ..๐
(มักซ้ำกับวรรคที่ 4)	(๐ ๐ ๐ ๐ ๐ เหนอ..๐)

ตัวอย่างแบบที่มีวรรคละ 4 หรือ 5 คำ

ฮาเอ้อคนพร้าวเหนอ	คนพร้าวทางเอน
พี่วชเป็นแฉะ	นางสาวเข้าทอง
ถือเขียนถือนักร	ถือพักคามทอง
นางลาวเข้าทอง	เจ้าบาวยักควีเช็กเหนอ

หรือ

ฮาเอ้อเคื่อนขึ้นเหนอ	ขึ้นมามีแสง
น้ำเตาพ้อทรมแกลง	หวงไวท่าไทร
หวงว้าวหวงควาย	หวงไวไคไถ
หวงไวท่าไทร	น้ำเตาพ้อทรมเหนอแกลง

ตัวอย่างแบบทวิวรรคละ 7 คำ หรือ 8 คำ

ฮาเอองสายพานเหอ
อายเขาหัวหงอก
แลเหอแลค
อวคตวอเลียงเมยสาว

ยานขึ้นแมคอก
อวคตวอเลียงเมยสาว
อายเขาหัวหงอกท้าว
เขาแลวไมคิคเหอหงอก

หรือ

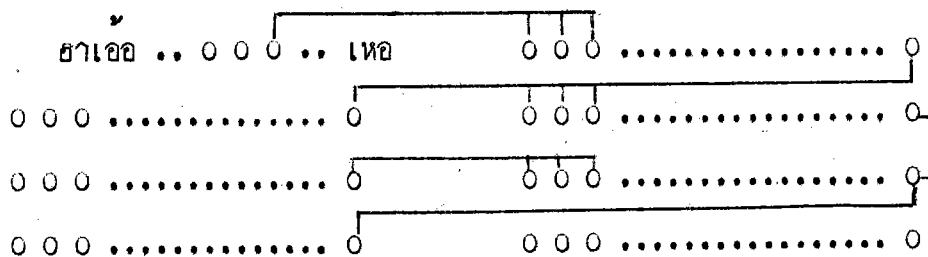
ฮาเออสาวน้อยเหอ
อวยส่วยหาเพื่อน
ถ้าเป็นคอกไม้คอกไหล
บาวบาวชวณากันหน้าปรอ

แมสาวน้อยแถมเกลอน
บาวบาวมาชวนกันหน้าปรอ
สาวจะหักให้คนละขอ
ใจสาวมีขอเหอเคียว

ลักษณะสัมผัส

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีลักษณะสัมผัสดังนี้คือ

สัมผัสนอก การสัมผัสระหว่างวรรคของบทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีตามแผนผังดังนี้

ในคำกลอนเดียวกัน คำสุดท้ายของวรรคต้น อาจส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของวรรคหลังได้ทุกคำ ยกเว้นคำสุดท้ายของวรรค (ในคำกลอนแรกและคำกลอนสุดท้ายของบทอาจไม่ต้องมีสัมผัสระหว่างวรรคเลยก็ได้) และ

คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ของบท สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และ

คำสุดท้ายของวรรคที่ 4 ของบท สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 6 และวรรคที่ 7 ของบท
ทั้งแผนผังข้างบน และตัวอย่างดังนี้

อาเออโกเถื่อนเหอ
โลกสาวขี้คราน
ฉวยไคคามขวาน
นอนไหแม่ปลุก

ชั้นเหื่อนทั้งบ้าน
นอนไหแม่ปลุก
แยงวานกึ่งพลุก
ลูกสาวขี้ครานเหอ การ

หรือ

อาเออคอน้องเหอ
พอบุญเมียง
พอบุญของแม่หาไม
อยู่ในรูปเงาะ

คือเจ้าหอยสังข์
หอยสังข์อยู่ในรูปเงาะ
หอยสังข์ถือไม้เท้าเหาะ
เหาะเหินเหินทางหัวนเหอ

สัมผัสใน

การเล่นสัมผัสในวรรคเดียวกัน นิยมทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร แต่ส่วนมากจะมุ่งเอา
ความหมายมากกว่าการเล่นเสียงสัมผัส ดังตัวอย่างคือ

สัมผัสอักษร

อาเออครือน้องเหอ
โรปร่างบริสุทธ
ชาติก่อนเคยเก็บคอกไม้
มงกุฎเป็นนอยนางคำวี่

ครือนางมงกุฎ
มงกุฎเป็นนอยนางคำวี่
มาหาวยท้าวไททั้งสองศรี
คู่สร้างสมภารกัน

ในวรรคที่สามมีการใช้สัมผัสอักษร "ร" คือ โร ร่าง บริสุทธ ในวรรคที่สี่ มีการใช้
สัมผัสอักษร "น" คือคำว่า นอย กับ นาง ในวรรคที่หกมีการเล่นสัมผัสอักษร "ท" คือ ท้าว ไท ทั้ง
ในวรรคสุดท้ายมีการเล่นสัมผัสอักษร "ส" คือคำว่า "สร้าง" และ "สมภาร"

สัมผัสสระ

เชิญอนเกิคอนอนอ
 ความเจิมอความไหาไมอ
 ไยายายายออยอไกลแ
 ขวญอยอรองอเลยนองอเหย

สยสมรรอทยสกใจใพ
 ขวญอยอรองอเลยนองอเหย
 ไกอมชกลแมทรามเชย
 เกิคมารามิกรมเหอ

ในวรรคที่สองมีสัมผัสสระเสียง "ไอ" คือคำว่า อรทย และ ไจ ในวรรคที่สามมีสัมผัสสระเสียง "ไอ" คือคำว่า ไหา และ ไม ในวรรคที่มีสัมผัสสระเสียง "ออ" คำว่า รอง และ นอง ในวรรคที่ห้ามีสัมผัสสระเสียง "อา" คือคำว่า ทา และ ยา ในวรรคที่หกมีสัมผัสสระเสียง "อุ" คือคำว่า ช และ ก และเสียง "แอ" คือคำว่า ลแด และ มแย

การซ้ำคำ

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีการซ้ำคำเพื่อเน้นความหมายของบทเพลง และเน้นความไพเราะ
 กังวลอย่างเช่น

นางนกเอนเหอ
 บินสงบินสเน
 คิแมหมันตาย
 ทำรงเเกาะสีเกาะหา

นางนกแอน
 ทำรงเเกาะสีเกาะหา
 เารงไปชายเป็นสินคา
 สินคานางนกแอน

หรือ

คนยมหมิยเอ
กคหวบาเมิย
 นาคไหเนหัก
 เเิยวคอยลแนองทกชองรว

คนยมหมิย
 เเิยวคอยลแนองทกชองรว
 ไครเลยอทกไคคหว
กคหวบาเมิยปเลา

หรือ

บ้านเหอ	เขามีสาวมาก
สาวครกสาวสาก	สาวเขียกสาวปอ
สาวโหลสาวฝาย	สาวไมรทอ
สาวเขือกสาวปอ	สาวไมรทอโหล

การซ้ำความ

เนื้อความในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ โดยปกติจะมีการซ้ำความอยู่ระหว่างวรรคหลังบาทที่ 2 กับวรรคแรกบาทสุดท้าย การซ้ำความในลักษณะนี้มีในทุกบทเพลงในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ดังตัวอย่างเช่น

อาเออโกเถื่อนเหอ	ขึ้นเหื่อนหังบ้าน
โลกสาวขี้คราน	นอนให้แม่ปลุก
ฉวยไคคามหวาน	แยงวานกึ่งพลุก
นอนให้แม่ปลุก	ลูกสาวขี้ครานเหอการ

หรือ

อาเออหมากออนเหอ	หยอนลายหยวนหยวบ
ฉวยายไมหันถึงขวบ	ควบไซ้เขานอน
ควบหังหมากสุก	ควบหังหมากออน
ควบไซ้เขานอน	หมากออนหยอนลายเหอหยวบ

นอกจากการซ้ำความในลักษณะดังกล่าวข้างต้นทุกบทเพลงแล้ว อาจจะมีการซ้ำความในลักษณะอื่นอีก โดยมากมักจะซ้ำกับวรรคสุดท้ายบาทที่ 4 การซ้ำความอาจจะซ้ำเฉพาะข้อความที่ต้องการเน้นหรือซ้ำทั้งวรรคก็มี ดังตัวอย่างเช่น

การซ้ำความระหว่างวรรคแรกบาทที่ 2 กับวรรคหลังบาทที่ 4

ฮาเออโฌกเบลเหอ	โฌกไวที่ไคถุน
<u>ชวนยายไปทำบุญ</u>	<u>เซเรือทอนไม</u>
ทานหลค้อยหัว	ทานชัว้อยทวย
<u>เซเรือทอนไม</u>	<u>ชวนยายไปทำเหอบญ</u>

การซ้ำความระหว่างวรรคแรกบาทที่ 3 กับวรรคหลังบาทที่ 4

ฮาเออเคื่อนควาเหอ	แพรวพราวเสี้ยนสิงฟ้า
ควาเซเหรา	<u>ควาแอกแอกพาหังควาไถ</u>
<u>ควาไทรมาพวยพง</u>	ควารุงพลอยแข่งกันลงไป
<u>ควาแอกแอกพาหังควาไถ</u>	<u>ควาไทรมาพวยเหอพง</u>

การซ้ำความระหว่างวรรคหลังบาทที่ 1 กับวรรคหลังบาทที่ 4

ฮาเออลูกสาวเหอ	<u>ลูกชวามานออก</u>
หมานคอก	<u>ลงพวยเรือแข่ง</u>
น้ำคอกผา	ชายหนาพอแรง
<u>ลงพวยเรือแข่ง</u>	<u>ลูกสาวชวามานเหอออก</u>

การซ้ำความระหว่างวรรคหลังบาทที่ 3 กับวรรคหลังบาทที่ 4

ฮาเออลูกสาวเหอ	ลูกชวามานคก
หัวมเทาจรก	<u>อกเทาเซอบาย</u>
ถาไคกับพี	<u>ชีเลนทางควาย</u>
<u>อกเทาเซอบาย</u>	<u>ชีเลนทางควายเหอถัก</u>

กลวิธีการสรุปลำดับต้นเพลง

ในการเลือกคำมาใช้ขึ้นต้นเพลงนั้น วรรคแรกของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเหมือนกระตุกทั้งชั้นเพื่อพรรณนา ขยายความ จึงพบว่าการสรุปลำดับอย่างประณีตและมีกฎเกณฑ์

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 35 - 44) ได้สรุปกฎเกณฑ์การเลือกสรุปลำดับต้นเพลงและสิ่งที่เลือกสรุปลำดับเป็นคำขึ้นต้นเพลง ดังนี้คือ

เกณฑ์การเลือกสรุปลำดับต้นเพลง

เมื่อพิจารณาลำดับต้นเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ทั้งหมดที่รวบรวมไว้ พบว่ามีเกณฑ์ในการเลือกสรุปลำดับ 2 ประการ คือ

1. เลือกคำที่ง่ายแก่การเข้าใจ คือเป็นคำที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนทั่วไป ซึ่งคนส่วนมากรู้จัก และมีประสบการณ์ต่อสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้ง
2. เลือกใช้คำขึ้นต้นเพลงที่บ่งบอกสาระหรือบอกบรรยากาศของเรื่องที่กล่าวถึงอย่างแจ่มชัด ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังตัวอย่างเช่น

ฮาเออสมมวงคันเหอ	คนสมมวงคัน
สาวสาวในทุกวัน	คันเหมือนถูกแม่ทัก
ถ้าเป็นชาย	ทำเสียให้สิ้นฤทธิ์
คันเหมือนถูกแม่ทัก	คิดท้าวก็เสีย

สมมวงคัน เป็นสมมวงชนิดหนึ่งของทางภาคใต้ที่คนทั่วไปรู้จัก และเป็นสมมวงที่ชาวใต้ไม่นิยมกิน เพราะมีรสคัน ๆ ใกล้เคียง จึงไม่มีคำ อากาการที่มีรสทั้งเปรี้ยวทั้งคัน ทำให้ผู้ฟังบรรยากาศของเรื่องทันทีว่า เพลงบทนี้กล่าวถึงผู้หญิงที่ไม่มีคุณลักษณะเป็นกุลสตรี ความเปรี้ยวจืด (ส้ม) ตรงกับนิสัยอันจืดจาง ส่วนความคันตรงกับความหมายวาราน คำขึ้นต้นเพลงคือ "สมมวงคัน" จึงสอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกทั้งสองประการ ที่กล่าวมาแล้ว

ชาเออน้ำมากเหอ
ยายเขาแกออวอ
ลูกสาวคบชู
ยอลูกสาววาทิ

จมรากลอกอ
ยอลูกสาววาทิ
นางแม่หารู้สึกที
บัคสี่ชาวหลังสวน

คำขึ้นต้นเพลง "น้ำมาก" มีความหมายเชิงอุปมาว่า บ้านน้ำลายหรือพูดโอวค จนคำพูดนั้น กลับให้โทษมาตัวเอง (อุปมาเหมือนน้ำท่วมรากมะละกอ) จึงสอดคล้องกับเนื้อหาสาระสำคัญของ บทเพลงนี้อย่างยิ่ง

2. สิ่งที่เลือกสรรมาใช้เป็นคำขึ้นต้นเพลง

จากเกณฑ์การเลือกใช้คำข้างต้น ที่ว่าเลือกเอาสิ่งใกล้ตัวซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถี การดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม นิยมใช้สิ่งต่อไปนี้เป็นคำขึ้นต้นเพลง คือ

2.1 ใช้สามาญนามใกล้ตัวเป็นสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นและเป็นรูปธรรม ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ ชื่อพรรณพืช ทั้งไม้ผลและไม้ดอก พืชผัก เช่น ต้นกล้วย ต้มะพร้าว ต้นตาลโตนด ต้นขนุน ต้มะม่วง ต้นประดู่ ช้าว หนุ่ย ต้นโพธิ์ คาวเรือง คาวกระเจาย ทอกลมะลิ คอกทิมทิม พริก น้ำเต้า คอกแค คอกล่าเจียก คอกโพทาน ฯลฯ ใช้ชื่อสัตว์ ทั้งสัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง สัตว์น้ำ เช่น ไก่เถื่อน ไก่ป่า ไก่แจ้ นกเขา นกเป่า นกกระจอก นกคูก นกหว้า นกนางแอ่น ช้าง อีเห็น ฯลฯ และนามอื่น ๆ เช่น เรือใหญ่ เรือนใหญ่ บ้าน ฯลฯ

ชื่อเดียวกันอาจนำมาแต่งเป็นบทเพลงต่างสำนวนกันออกไป ทั้งนี้แล้วแต่พรศนะหรือ แล้วแต่ท้องถิ่น เช่น "คนพรวา" มีสำนวนต่างกันเฉพาะที่พบแล้วมีเกินกว่า 30 สำนวน ดังตัวอย่าง

ชาเออคนพรวาเหอ
เกาคิกลีบคิต
สีกาพาวรของคณไป
คนเหออย่าคิกกับสีกา

คนพรวาทางบิก
คนเหออย่าคิกกับสีกา
คนเอาสไปสีกามา
ทำให้หัวควายง

๙ ๙ ๙^๑
 ฮา เออ คนพร่าวเหอ
 อันนั้นเป็นเคราะห์
 มัวมีงไปไหน
 ๙ ๙^๒
 ราหูเซาคง

๙๙๑

สามานยนามพวกพืช เชน

๙ ๙ ๙^๑
 ฮา เออ กล้วยพังลาเหอ
 รักน้องรักเด็ก
 น้องตายเป็นผู้
 ๙ ๙ ๙^๒
 ออย่าหวงน้องไว้
 ๙ ๙ ๙^๓
 ฮาเออ คนขามป้อมเหอ
 ปล้ำโละปล้ำลอม
 พอแตกคอกกลาย
 พอแตกลูกสูก
 ๙ ๙ ๙^๔
 ฮาเออ โฟตานเหอ
 ข้างงคงามลนพ
 ๙ ๙ ๙^๕
 ถาจะเอาข้างน้อง
 ๙ ๙ ๙^๖
 ไม่เทเอาข้างไหนคิ

๙๙๒

สามานยนามพวกสัตว์ เชน

๙ ๙ ๙^๑
 ฮาเออ ไกแจเหอ
 ขันหมากล่อนน้ำเสีย
 แวะนั่งเวิ่นน้องก่อน
 ๙ ๙ ๙^๒
 เอาไทรขอเมียละไกแจ

๙ ๙^๑
 คนพร่าวรอกเจาะ
 ๙ ๙^๒
 ราหูเซาคง
 ๙ ๙ ๙^๓
 พุงใหญ่กับใครอั้งมั่ง
 ๙ ๙ ๙^๔
 เป็นคินเป็นมือ .. รา

๙ ๙ ๙^๑
 กล้วยพังลาหวิเนค
 ๙ ๙ ๙^๒
 ออย่าหวงน้องไว้
 ๙ ๙ ๙^๓
 อามน้ำจำปาลีคอกไม้
 ๙ ๙ ๙^๔
 ทองกายตามเวรกรรม
 ๙ ๙ ๙^๕
 คนขามป้อม
 ๙ ๙ ๙^๖
 ไว้กินลูกสูก
 ๙ ๙ ๙^๗
 พี่ชายไม่หายทุกข์
 ๙ ๙ ๙^๘
 เป็นทุกข์เทาเขา
 ๙ ๙ ๙^๙
 โฟตามีสองคน
 ๙ ๙ ๙^{๑๐}
 ไม่เทเอาข้างไหนคิ
 ๙ ๙ ๙^{๑๑}
 แท้ก็เสียกายข้างพี่
 ๙ ๙ ๙^{๑๒}
 เสียที่ทั้งสองข้าง

๙ ๙ ๙^๑
 วายน่ายอแยมาขอเมีย
 ๙ ๙ ๙^๒
 เอาไทรขอเมียละไกแจ
 ๙ ๙ ๙^๓
 ขอเงินขอทองสองสามแค
 ๙ ๙ ๙^๔
 ไม่แวะไม่ไค้เมีย

ย่าเออ นกเขาเหอ
 พอเมื่อยหนก
 ฝนตกพารอง
 พาลูกไปหมไวนวัง
 ย่าเออ ช่างโซลงเหอ
 กินหญ้าแรกฟุ้งผลัดใบ
 ยกงวงชูงาน้ำคาไหล
 ลืมไพรเสียแล้วแก้วจาง

เกาะเลาไมพก
 พาลูกไปหมไวนวัง
 ไม่เห็นหนานองทองรอยชง
 นั่งกินแต่น้ำคา
 ทุมโรงจะกินหญ้าไทร
 ลืมไพรเสียแล้วแก้วจาง
 รำลึกถึงไพรใจงวยงง
 หลงแล้วก็เลยนั้น

ฯลฯ

2.2 ใช้สรรพนามที่บอกเครือญาติเป็นคำขึ้นต้นเพลง เช่น นางแม่ ลูกสาว ลูกแม่ ลูกบ่าว พี่ชาย พี่ร่วมห้อง ฯลฯ ดังตัวอย่างเช่น

ย่าเออ พี่ชายเหอ
 โปกหัวเซ็ดหน้าภาษาแขก
 น้องไมสุหาญหัก
 น้องแปลกกว่าชาวตาหนี

อย่านุงผาลายไหนดองแปลก
 นอกแปลกกว่าชาวตาหนี
 ถลวยอกรักอับคัส
 แปลกกว่าผคนเอน

2.3 ใช้สภาพทั่ว ๆ ไปตามธรรมชาติเป็นคำขึ้นต้นเพลง เช่น ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามธรรมชาติที่พบเห็นเป็นปกติ อาทิ ฝนตก พาลัน ลมพัด แดดออก น้ำมาก น้ำไหล น้ำเชี่ยว ไก่ขัน ฯลฯ

ให้นำเอาระยะเวลาเป็นคำขึ้นต้นเพลงก็มีมาก เช่น หวัน (ตะวัน) เย็น หวันเที่ยง
 ยามเย็น ยามเที่ยง ยามดึก เดือนสาม เดือนสี่ เดือนห้า ฯลฯ

ตัวอย่าง

ฮาเอ๋ ฟาลันเหอ

สงสารนาเล็ก

ตั้งแต่แรกแต่ไหร

หมั่นอกกลายเป็นนาคอน

ลันมาลิกคิก

หมั่นอกกลายเป็นนาคอน

เป็นนารางข้างนอน

สงสารอวารณใจ

คำว่า "ฟาลัน" มีความหมายเชิงอุปมาว่า ทั้งเค้าวาฝนจะตก ถ้าพิจารณาบทเพลงนี้เพียง "สงสารนาเล็ก หมั่นอกกลายเป็นนาคอน" อาจจะทำให้เข้าใจว่าจะเข้าทำนองพารองแต่ฝนไม่ตก หรือยังหวังยิ่งแล้ง แต่ถ้าพิจารณาทั้งบทก็จะเข้าใจสาระของบทอีกแง่หนึ่งว่า หญิงที่ไม่เคยใส่ใจในเรื่องคู่ครองเริ่มมีเค้าปรารถนา จะเปลี่ยนนาราง ข้างนอนเป็นนาคอน เพื่อให้ไถหว่านไถตามฤดูกาลเสียแล้ว จึงออกสงสารไม่ได้

2.4 ใช้กิริยาอาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องวิถีดำเนินชีวิตเป็นคำขึ้นต้นเพลง

เช่น

ดื่มข้าว ชุบข้อ ขึ้นเขา ตกเบ็ด ปลุกไฟ ชุคแปก ห่อโหก (หูก) ปลุกเรือน ขึ้นโหนด (โหนด) ไปเหนือ ไปป่า ไปเมือง ผูกเบ็ด ร่องเรือ เรือกขาง นอนนอน ฯลฯ

ตัวอย่าง

ฮาเอ๋ ตกเบ็ดเหอ

ปลาจับพร้อมกัน

ยักข้างบ้านสวน

ไม่ไรรักข้างโหนด

กกกลงสองคัน

ไม่ไรรักข้างโหนด

บ้านควนเสียที่

เสียคู่รักกัน

2.5 ใช้คำที่แสดงอารมณ์หรือความรู้สึกเป็นคำขึ้นต้นเพลง เช่น แค้นใจ รักนุชสุคติ สุกใจ มีกรรม ขวัญอ่อน รักกัน รอยช้ำ โฉมทรู ฯลฯ

ตัวอย่าง

อาเอ้อ แค้นใจเหอ
ยิ่งไถ่ยิ่งแล้ง
ก้มแลหัวหมกจะซักใจ
แตกแหงเหมือนรอยคีนนง

ไถนาคินแหง
แตกแหงเหมือนรอยคีนนง
ก้มแลคั่นไถกะซักออก
ซักออกนองทุกสิ่ง

2.6 ใช้คำว่า "ครือ" หรือ "ครือน้อง" เป็นคำขึ้นต้นเพลง

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ที่ใช้คำขึ้นต้นว่า "ครือน้อง" หรือ "ครือน้อง" มีมากกว่า

100 บท

คำ "ครือน้อง" อาจหมายถึง ตัวผู้ร้องบทกล่อมเด็กหรือหมายถึง ตัวเด็กที่ได้รับ
การขับกล่อมหรือหมายถึงผู้ฟังบทกล่อมทั่ว ๆ ไปก็ได้ หรืออาจจะไม่เกี่ยวข้องกับอันใดเลย เพียง
เป็นคำนำบทกล่อม ๆ ก็ได้ เช่น

อาเอ้อ ครือน้องเหอ
สาวน้อยน้อยผู้
ถ้าใครมาขอ
แปลกว่าที่คำ

ครือคอกกลีปลี
แปลกที่วาคำ
ตกสร้อยคอลูกคำ
กำเนคเกิดมาเอง

หรือ

อาเอ้อ ครือน้องเหอ
บาวบาวถึกถึก
ไต่เฟื่องไต่หลัง
ไม้นึกขอเมีย

ครือพร้าวนล็ก
ไม้นึกขอเมีย
เอาไปเล่นไฟเสีย
บาวบาวเทาควายถึก

ที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือ ถ้าเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ เนื้อหากล่าวถึงเรื่องราวนางใน
วรรณคดี เป็นเชิงนำเอาวรรณคดีตอนนั้น ๆ มาเล่าคือ นิยมใช้คำขึ้นต้นเพลงว่า "ครือน้อง" (แต่
มิได้เป็นเช่นทั้งหมด) เช่น

อาเออ ครื่อน้องเหอ
 โรบรางมริศุทธิ
 ซาคิกอนเคยเก็บคอกไม้
 มงกุฎเป็นนอยนางควาวิ
 อาเออ ครื่อน้องเหอ
 หังเจ็คองคังมา
 นายพรานเขาจับได้
 มาเล่นน้ำพระคงคำในสระสร้ง
 อาเออ ครื่อน้องเหอ
 ผักแบ่งแตงไร
 จอคเรือทันทา
 นางอุทัยรองชายผัดหม
 อาเออ ครื่อน้องเหอ
 ถูกทบทูกติ
 เขาพาไปถาม
 เพราะศรีวรวงศ์
 อาเออ ครื่อน้องเหอ
 พอบดูของแมยั้ง
 พอบดูของแมหาไม
 อยู่ในรูปเงาะ

ครื่อนางมงกุฎ
 มงกุฎเป็นนอยนางควาวิ
 มาหวายท้าวไทหังสองศรี
 คุสรางสมภารกัน
 นองครื่อนางมโนหฺรา
 เล่นน้ำพระคงคำในสระสร้ง
 จะนำไปหวายแก่พระองค์
 หลงควายนายพรานป่า
 นองครื่อนางอุทัย
 นางอุทัยรองชายผัดหม
 นางจันนารองชม
 ผมเจ้าเหมือนแมคคอง
 ครื่อนองนางควาวิ
 เพราะศรีวรวงศ์
 นางงามเจ้าตามไปส่ง
 คุสรางสมภารกัน
 คือเจ้าหอยสังข์
 หอยสังข์อยู่ในรูปเงาะ
 หอยสังข์ถือไม้เท้าเหาะ
 เหาะเหินเคินทางหวัน

ตัวอย่างนี้ให้สังเกตว่า "ครื่อน้อง" ใช้กับตัวละครที่เป็นตัวพระก็ได้

2.7 ใช้คำประเภทอื่น ๆ เป็นคำขึ้นต้นเพลง

นอกจากการใช้คำนำใน 6 ประเภทที่กล่าวมาแล้ว ยังใช้คำประเภทอื่น ๆ อีก
 แต่จำนวนที่พบไม่มากพอที่จะจัดกลุ่มโดยเฉพาะได้ เช่น
 ใช้คำคำ ทักหัว ทักหัวพอม

ใช้ชื่อเฉพาะ เช่น เมืองคอน (นครศรีธรรมราช) วัดคูหา ไชยา พระรถ
นางเมรี นางโนรา ฯลฯ

ใช้สิ่งที่ต้องการกล่าวถึงโดยเฉพาะ เช่น ยานีน นาทว่า

ประเภทของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีเนื้อหาที่แสดงถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวภาคใต้ในทุกแง่มุม ทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน โดยกล่าวถึงสภาพของคนกับสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ โดยกล่าวถึงสภาพธรรมชาติที่สัมพันธ์กับชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ โดยกล่าวถึงความเชื่อทางศาสนา และความเชื่อเกี่ยวกับผีสิ่งเทวดา จะพบว่าเนื้อร้องในเพลงกล่อมเด็กแสดงถึงสภาพความเป็นอยู่และชีวิตของคนในท้องถิ่นภาคใต้ได้อย่างเด่นชัด

ในการศึกษาวิเคราะห์ส่วนเนื้อร้องและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ครั้งนี้ จะจำแนกเนื้อหาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้คือ

1. เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก
2. เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมความต่าง ๆ
3. เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์
4. เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและประเพณี
5. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
6. เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น

1. เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กนอนหลับและหลับสนิท สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของชาวภาคใต้ที่มีความผูกพันต่อบุตรหลาน อันเปี่ยมด้วยความรัก ความเมตตา กรุณา ปราปรณาใต่บุตรหลานมีความสุขและความอบอุ่น และบางบทสะท้อนความเชื่อบางประการ อันสืบเนื่องมาจากโลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 115) และ สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ 2524 : 116) ได้แบ่งเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การปลอบ การให้รางวัล และการขู่ การลงโทษ

1.1 การปลอบ ใจถ้อยคำอ่อนหวาน จักชวนให้นอน รวมทั้งการอ่านยพพร เช่น

อาเอ้อเหอขวัญอ่อนเหอ
แม่ไมมาปลก
พุกหมอนแมกั้ง
อย่าลกรบกว

อาเอ้อขวัญอ่อนเหอ
แม่เซอทั้งหลาย
แม่เซอทั้งสี่
อย่าไคหยิกหยอก

เจิญนอนเด็กนอนนอน
ความเจ็บความไข้หาไม่มี
ไปยาทายายอยู่ใกล้แค
ขวัญพอยารองเลยนอยเหย

นุกแปลเหอ
ท้าวจะนุกแปลน้า
เวลานองอยากนม
เวลานองนอน

นอนเสียน้องนอนเหอ
นอนเสียนเด็กยอกเสนห
อย่าสะกุงอกทกใจ
ความเจ็บของน้องอย่ารู้ไค
ให้อยู่กักินคิ

นอนเสียน้องนอน
แม่เซอทั้งสี่
ไปสองมาสอง
อย่าพานองเที่ยวเรไปให้ไกล

นอนให้เป็นสุข
อย่าลกรบกว
รองหลังนิมนวด
ขวัญอ่อนเจ่านอนแปล
นอนให้สบาย
อย่าไคหยิกหยอก
ชวนกันเข้าออก
ขวัญอ่อนเจ่านอนเด็ก
สายสมรอรหัยสุคใจพิ
ขวัญพอยารองเลยนอยเหย
ไคชุมชุกแลแมทรมเซย
เกิดมาเรณิกรมเหอ
ทานสั่งให้เวอยุชชา
อโหยนโยนชาให้น้องนอน
พาไปส่งแม่พระมารกร
ปอนชาอาบนน้ำให้

นอนในแปล
แม่จะเวชาไป
สับสนในยามราทริ
ความไข้ของน้องอย่าให้มี
ความไข้อย่ามีเลย
ขวัญอ่อนเจ่านอนอยู่ในแปล
อย่าพานองเที่ยวเรไปเล่นไกล
รักษานวดน้องให้สบายใจ
เล่นอยู่แต่ในแปล

1.2 การให้รางวัล คือการเสนอรางวัลให้แก่เด็ก ว่าถ้ารีบนอนจะจัดหาสิ่งที่ต้องการให้ เช่น

น้องนอนเหอ	แม่ไปนอนซื้อขนมมาให้เจ้า
ซื้อทั้งของหวานของใส่พราว	แม่ซื้อข้าวเมามาให้กัน
อย่าซื้อหลายสิ่งเจ้าโฉมครุ	เมื่อพลุหมั่นถูกเจ้าเอววัลย์
แม่ซื้อข้าวเมามาให้กัน	บันทึกนอนน้อยใจ

1.3 การขู่การลงโทษ คือการนำเอาสิ่งที่เด็กกลัวมาขู่ ซึ่งเป็นการลงโทษไปด้วย เพื่อให้เด็กกลัว เช่น

น้องนอนเหอ	นอนให้สาบยาย
นอนหลับจับนาย	เอาโลงวัวลายมาหลอกเจ้า
หลอกเหอหลอกหลอน	โศกอาวรณ์ไม่นอนเล่า
แม่ซื้อข้าววัลย์	เชิญเจ้าให้นอนแปล
โกธันเหอ	ธันมาละหอย
งูเขียวตัวน้อย	หอยหัวลงมา
เค็กนอนไมหลับ	กินกับเสียวหา
หอยหัวลงมา	หวนเย็นแล้วมาหอย
ครีอน้องเหอ	ครีอนางนกคูก
เกาะอยู่คนหูก	ฟังเสียงเค็กร้อง
เค็กโหรีใจแข็ง	เอาไม้มาแยงทางล่อง
เค็กโหรีร้อง	ส่งให้นางแมวคูก

2. เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมกว้าง ๆ

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด ในฐานะที่เป็นมรดกสังคม ดังนั้นเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้จึงสะท้อนสภาพสังคมในแง่ความคึกความเป็นอยู่ของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครอง ดังนี้คือ

2.1 สภาพความเป็นอยู่ เนื้อเพลงกล่อมเด็กได้แสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ในบ้าน
ต่าง ๆ ไว้ เช่น การวางตัวของคนในสังคม การปฏิบัติตนต่อบุคคล เนื้อเพลงได้กล่าวถึงบุคคล
ทางเพศ วัย ฐานะ และเชื้อชาติไว้ในรูปแบบการบอกเล่าถึงสภาพชีวิต การยกย่องความประพฤติ
ที่ควรปฏิบัติ และการประณามการกระทำที่ไม่สมควร ทั้งตัวอย่าง

การวางตัวของบุคคลตามสภาพของเพศ เช่น

อาเอ้อไม่ไผ่เหอ	ไปลวกไว้ไรทาง
ปล้ำแฉวปล้ำถาง	ไว้ห่ากาใน
หมั่นงานแก่นอก	มอกเข้าไซใน
หมั่นงานแคใบ	ไม้ไผ่ขายทางเกิน
อาเอ้อหมากออนเหอ	ผ่าน่านแลนลองหึ่งสองสี่
พอเยื่อพอเปลือกเจ้าจวนคิ	ราศรีของเจ้าไม่เศร้าหมอง
รูปร่างของเจ้าคึกคัก	เหอไทรยอกรัณมาคอกทอง
ราศรีของเจ้าไม่เศร้าหมอง	ไหคนหมั่นลองเล่น

การรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวเอง เช่น

อาเอ้อโลกสาวเหอ	โลกชาวบ้านหัวนอน
สั่งให้แกงบอน	ทั้งแกเจ้าคมเท่าเหียง
สั่งให้แกงปลาทุก	คอกทองหมั่นจุกลงหึ่งเจียง
คอกทองเนื้อเกลี้ยง	น้ำหน่อเลี้ยงฉั่ว

ความเท่าเทียมกันในฐานะสำหรับการแต่งงาน เช่น

อาเอ้อครีอพระทองเหอ	สมัครรักน้องจะหมายไหร
สมบัติพิสดานก็หาไม่	วิวาวยไรน่านองไม่มี
นานไปเบื่องหน้าจะอายุเพื่อน	แกมเกลื่อนค่านึงให้ถวนถื
วิวาวยไรน่านองไม่มี	เท่านั้นแค่นใจนัก

มีคามารคาที่หน้าห้องเชียงคุดรทธาน เช่น

สาเชณกเขียวเทอ

เกาะเขียวไม้พุด

พอมเมอหนก

พาลูกไปหมไวนวัง

ผนคองฟารอง

ไม่เห็นหนานทองทองร้อยรัง

พาลูกไปหมไวนวัง

นั่งกินแกนน้าทา

2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ได้แสดงถึงอาชีพของคนในท้องถิ่น

ไว้มากมาย เช่น

สาเชณสุสาวเทอ

สุสาวกินเล

ส่วยส่วยทั้งเพ

ไว้ให้เงินเหมือง

สาโหมมารอ

พอมเมาเคื่อง

ไว้ให้เงินเหมือง

สุสาวขาวกินเล

สาเชณสุสาวเทอ

สุสาวปากนัง

เอวกลมมดั่ง

นังท่าเคมแบน

มันให้กลมกลม

นมให้แบนแบน

นังท่าเคมแบน

ให้แบนเหมือนเงินเหรียญ

2.3 สภาพการเมืองการปกครอง เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ได้กล่าวถึงเรื่องการเมือง

การปกครองไว้ในหลายท่อนะ อาจะมองว่าเป็นคนชั้นสูง แต่ก็ไม่ใช่ยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณธรรม เช่น

สาเชโกะเทอ

คตทุทางลัน

ซาพลางมาวน

ท่าราชเก็บเค็ก

เก็บโหมสาวสาว

นาราวไว้ท่าทาดเล็ก

ท่าราชเก็บเค็ก

นี้เก็บสิ้นเก็บเสร็จเก็บเค็กเข้าเมืองนี้

สา เชอ คันโคเทอ

เป็นรมโพธิ์ทองหน้าวัง

เจ้าท่านไปดท่านฝั่ง

ไว้ให้รววังเราดอยคอก

ขามท่านไปส่งธดา

ให้คนถือตราเข้าขามคอก

ไว้ให้รววังเราดอยคอก

คอกโพธิ์รววังท่าน

อาเล่ฮวันนงเหอ
 หัวยเป็นท้าวว
 เมื่อยามเช้าหค
 อยามวไปเลยวักวค
 อาเล่ฮกรีนองเหอ
 เข็มไค้วเหมิน
 ยักทัวไมไ่หา
 นังเขียนแคเอิม

หวันนทกรวค
 อยามวไปเลยวักวค
 ถูกถิมถูกถคไปททค
 ถูกถิมททคค
 กรีนกโหวงคินเหิน
 นังเขียนแคเอิม
 ถูกปลาไมไ่เกิม
 เกิมของกักัดฉัว

3. เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์

เนื้อหาของเพลงกลอนเด็กภาคใต้เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ ไม่จะเป็น
 ความรัก ความโกรธ ความหลง และอารมณ์อื่น ดังตัวอย่าง คือ
 ความรัก เช่น

อาเล่ฮวันเหียงเหอ
 นางนกรกเถาเคลากันค
 นกบินหลาสาธิตาแกว
 เหมือนน้องกับพี่วกันเรช
 อาเล่ฮทชามเหอ
 ฟล้าทิมปล้าลอม
 หอแตกคอกกราช
 ไวกินลูกสุก
 อาเล่ฮปลูกรักเหอ
 เวรกรรมไคเลอชคานมาพัน
 รักแล้วไมไ่แกว
 รักกันไมไ่มาอยู่เรช

พาเจ้าขวัญเรียงไปเอนเชาวิ
 เหมือนพี่กับน้องวกันเรช
 พี่มาถึงแล้วละน้องเหช
 เคล้าอยู่เกี่ยวคาช
 คีลชชามปอม
 ไวกินลูกสุก
 หัวใจพี่ชกลายเป็นทุช
 ทุชพี่เหอชเราหลวง
 ปลุกไ่ว้นจันทร
 รักกันไมไ่มาอยู่เรช
 กรรมของเราแล้วนะน้องเอช
 ออกเอชพี่แ่กรรม

ปลูกรักเธอ

ข้างโคนรักเรา

เคียงอกให้หมก

ข้างปลายไปรักคนอื่น

อารมณ์โกรธ เกียจก หรือเกียจแค้น เช่น

อาเชอหมากอนเพอ

ผิวกายไม่ทันถึงขวน

ความหงัหมากสุก

ควมไร้เขานอน

อาเชอสมัแน้เพอ

อุยักไม่หนุก

ผาแคงวรแคง

สีกอลกมาทาเมีย

อาเชอ ฌมยัวเพอ

ถักก็จ๊ะไหว

เหวยเหวยฌมยัว

หวงไว้ไปไหน

อารมณ์ขัน เช่น

อาเชอ ฌันเขาเพอ

กางคกถนกลา

หอยข้าวหอยโรง

บุ่นารวยคำ

ปลูกไว้วันเสาร์

ข้างปลายรักคนอื่น

คักน้ำรักให้เร็น

เสียกายเราพุนกิน

หยอนด่ายหยวนหยวน

ควมไร้เขานอน

ควมหงัหมากถน

หมากถนด่ายหยวน

ฌมแม่ตัวรุก

สีกอลกมาทาเมีย

มิงเอาไปไหนเสีย

เสียสมัแน้ฌมยัว

รวรวฌมยัวครกเบือไม้

ถักร้ายก็จ๊ะเจียงใต้ไฟ

ครกเบือเอาไทย

พิมสองสามทีแคง

ไปแคงเหาทำนา

บุ่นารวยคำ

โก้งโค้งยังคำ

คำแคงสงเมลุก

อาเออลูกสาวชาววังปางเพอ
 รูปร่างกำยำเหมือนกับเคียน
 คอเหมือนหวักคักน้ำเหมอ
 เพิ่นเป้งมาทักอ้าย

อยู่สา้างเขยเหมือนมูเดียน
 อยู่เหมือนเหวในฝาย
 ออเรือมาขายเพี้ยวราย
 รายไคเงินคิเหอ

4. เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ประเพณี

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพทางการศึกษา
 ศาสนา และประเพณีที่คนในสังคมปฏิบัติ หรือแสดงออกเป็นค่านิยมของสังคม

4.1 การศึกษา เพลงกล่อมเด็กภาคใต้กล่าวถึงการศึกษา มีดังต่อไปนี้ คือ

ไกคำเหอ
 รูปหงส์พอรังเหมียน
 นอไมคอธอ
 นอไมไมไรสักทัว
 อาเออคนส้มเหอ
 นังลงให้รายน
 นอไมจะรักสักทัว
 มากรายนลงให้ถวนส้มสามที

สองรังฆวนเหมียน
 นอไมไมไรสักทัว
 เก็นโรมังหรือพอกทัว
 รูปหงส์พอรังเหมียน
 คือกคนส้มปาย
 กรายนลงให้ถวนส้มสามที
 อ้ายทักหว่านว่าทัก
 นอไมจะรักสักทัว

อาเออ
 ทัวขาวเหมือนกล้วยปลอก
 ถ้าไคกับเพี้ยนเรา
 หานัวที่หวังม

โลกสาวเหอ
 หานัวที่หวังม
 พอควรรพสม
 ไม่สมสักเมอคึกเคียว

4.2 ศาสนา เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาได้แก่

อาเออฮันโหนดเหอ
 หอบพกลงมา

โลกเอาอุกกา
 ออย่าให้พอมเราเห็น

ขามไทรอุกนก
อย่าให้พ่อแม่เราเห็น

เมืองคอนเทอ

พระศรีธรรมโศกราชมีวาสนา
ไว้เป็นที่บูชาทหารน
ที่รักใคร่ชมแหมไว้ไม่ตกต่ำ

น้องนอนเพอนอนเด็กเจ้านอน

มีจมาลย์มีกุน

มีน้ำวนูก

เงินทองเสียดอย่าไม่พักหา

ตาเลือกคอกเมดะเทอ

ฝนตกกาไมทอง

ในเลข^{๕๕}

คณกรทั้งเป็น

ขามไทรอุกนกเราเทอ

แทกอนเราเลาชา

ไคพระราชาขอกทองคำ

ฝูงคนนับถืออุปถัมภ์

เรากำนิคนไปบูชาเทอ

หว่างเมืองคอนเราซึ่งไม่วุ่น

ห่านผู้บุญใจออกมา

มีหน้ายังยิงนกหวา

ขอมมาเองเทอ

บานเหมือนน้ำเปิดในเลข^{๕๕}

ฟ้าร้องดำไม่ถึง

ไปถึงแกมมัญญ

4.3 ประเพณี เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณี มีดังนี้ คือ

น้องนอนเทอ

ไปซื้อสารเหนียว

ถูกถูกแพงแพง

ท่าชมอาภพระ

ก้นยาหนักเทอ

หุงข้าวไปวัด

ทานสวดให้คง

หักคอกพุมเวียง

พี่ไปบ้านทวนอนตักเกี้ยว

แทกคอกอาภพระ

แม่แดงไมละ

ไมละตักวันเกี้ยว

น้องคือคนยาหนัก

หักคอกพุมเวียง

นางแม่จะฟังเอาแต่เสียง

เสียงหวานเหมือนน้ำผึ้ง

เคียนขันเหอ
รักกันแต่ในใจ
กลัวที่เป็นแมงโกทอง
ไม่ให้ใครไปขอให้

หวันขันเหอ
พ่อแม่เราทกรับมากหนัก
เราทกรៅไคที่เนื้อเนียน
บ่าวน้อยขอรักไม่ไ้มา

ขึ้นมาเทียมปลายไม้ไผ่
ไม่ให้ใครไปขอให้
กลัวจะเป็นพวกคอกไม้
รักกันแต่ในใจ

ขึ้นตามมารัก
บ่าวน้อยขอรักไม่ไ้มา
เงินยี่สิบเหรียญกับเทียนผ้า
บาทหน้าทาคนเอน

5. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

มีดังนี้คือ

อาเฮ้อ จำปาเหอ
จำปาเจ้ามีรส
คอกเมอะเจ้าลออณา
ยิ่งแห่งยิ่งหอม
หวันเย็นเหอ
ยกขันตะพอนหัว
ชมดอกกะถิน
ไปชมคอกบัวที่ทุ่งบาน
อาเฮ้อจำปาเหอ
คอกหนึ่งปลากก
แม่น้ำวันวังเวน
ปลากกปลาโค
ฝนตกเหอ
ไม้ไผ่หอม

ลออณาทั้งสก
ยิ่งแห่งยิ่งหอม
คอกจำปาลอยชอน
สองคอกลออชอนกัน
หวันเย็นพอเป็นหนาวจ้ว
ไปชมคอกบัวที่ทุ่งบาน
ชมคอกอินทนิลที่หอมหวาน
นานมาอันไรยเสีย
แม่น้ำวันกันคำอยู่สองคก
คอกหนึ่งปลาโค
ปลาเบนคอกโค
คอกโคเข้าลายไข
กมมาชุมชุม
แกกขมกลางลอ

ถ้าพี่เป็นช้าง

แตกพุ่มกลางกอ

อาเออชอตามเหอ

ทะเลกว้างใหญ่ไครหมันชุก

ไหนดารามจุจันทร

ภูเขาส่งสุกไครไปพูน

จะเข้าไปจ้างเอาสักหน่อ

สองหน่อเทียมเทียมกัน

คิ้วโฉบโรยงามแม่ม้วยค

ภูเขาส่งสุกไครไปพูน

กลางวันท่าไม้ทลายสูญ

ทองพูนของน้องไครแกงกั้ง

6. เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีการนำเอาวรรณคดี และนิทานท้องถิ่นมาผูกเป็นเนื้อเรื่องมากมาย โดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น เรื่องโนรา (พระสุธน มโนราห์) ดังตัวอย่าง เช่น

นางโนราเหอ

อาบน้ำในสระ

นายพรานแลเห็น

เจ้าคนพันอง

นางโนรา

เจ้าคนพันอง

ท้าววังไปคล้อง

คล้องเอาสุกทองเพื่อน

นางโนราเหอ

เกาะคนไทรใหญ่

เชิญไปเถิดคนฟ้า

สั่งความไว้พระศรีสุธน

หยิบทางขึ้นมาน้ำตาไหล

สั่งความไว้พระศรีสุธน

เมียเจ้าชอลาไปเมืองบน

ละน้องไว้คนเดียว

พระรถเมรี เช่น

นางเมรีเหอ

พระรถถามถึงและถามถวน

ลูกม่วงรูกานาวรู่ไ

ถามนางหนานวลทุกสิ่งอัน

เสียทีพี่แก่เข้าไปชมสวน

ถามนางหนานวลทุกสิ่งอัน

บอกให้พี่ไรทุกสิ่งสรรพ

เมรียเอววัลย์สิ่งไหนไม่พรางตัว

สังข์ทอง เชน

พระสังข์เหอ

นาเกลียคนำรัง

เพื่อนเขาเคินเคิน

หอยสังข์อยู่ในรูปเงาะ

กากี เชน

กากีเหอ

ครุฑพานางโถมงาม

พญาครุฑพานองไป

ไปไว้เกาะแก้วเมืองฉิมพลี

ชื่อว่าพระสังข์

เจ้าสังข์อยู่ในคราวเงาะ

เจ้าสังข์เนียนลือไม้เท้าเหาะ

เหาะเล่นคามเวหา

มานพชอลา

ไปไว้เกาะแก้วเมืองฉิมพลี

ทำไหไรเจ้ามิ่งนางกากี

แก้วฟ้าไม่โทษเลย

นอกจากนี้แล้วยังปรากฏวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ อีกหลายเรื่องเป็นต้นว่า เรื่อง คาวี

พระเวสสันดร นางอุทัย เป็นต้น

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีเนื้อร้องที่แสดงถึงชีวิตของชาวภาคใต้ทุกแง่มุมในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ การนำเสนอบทเพลงนี้มีการใช้สำนวนโวหารและจุดมุ่งหมายโดยตรง และจุดมุ่งหมายที่แฝงเร้น เพื่อให้เพลงกล่อมเด็กมีบทบาทและหน้าที่ จึงเป็นองค์ประกอบในการนำมาศึกษาวิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

สำนวนโวหารในเพลงกลอนเด็กภาคใต้

การใช้สำนวนโวหารในเพลงกลอนเด็กภาคใต้ เป็นศิลปะในการใช้ภาษาของผู้แต่งบทเพลงกลอนเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อมายังผู้รับสารอย่างมีประสิทธิภาพหรืออย่างมีความตั้งใจ การศึกษาวิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารในเพลงกลอนเด็กภาคใต้ ผู้วิจัยจะศึกษาใน 6 ลักษณะด้วยกันคือ อุปมานามนัย อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อธิพจน์ และอุทาหรณ์ จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาวิเคราะห์ จำนวน 360 บท ปรากฏการใช้สำนวนโวหาร จำนวน 185 บท จำแนกตามประเภทสำนวนโวหาร ดังนี้คือ

1. โวหารอุปมา	จำนวน	68	บท
2. โวหารนามนัย	จำนวน	57	บท
3. โวหารอุปลักษณ์	จำนวน	23	บท
4. โวหารบุคลาธิษฐาน	จำนวน	18	บท
5. โวหารอธิพจน์	จำนวน	10	บท
6. โวหารอุทาหรณ์	จำนวน	9	บท

โวหารอุปมา

บทเพลงกลอนเด็กภาคใต้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ ปรากฏการใช้สำนวนโวหารอุปมาได้เด่นชัด และปรากฏการใช้มากที่สุดในทุกโวหารทั้งหมด สามารถสื่อให้ผู้รับสารเข้าใจถึงจุดประสงค์ของการสื่อความหมายของผู้แต่งบทเพลงได้ชัด และอุปมาที่นำมาเปรียบเทียบนั้นจะนำเอาธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวมาเปรียบเทียบ

การศึกษวิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารอุปมาในเพลงกลอนเด็กภาคใต้ครั้งนี้ เพื่อให้เห็นลักษณะการใช้สำนวนโวหารอุปมาในเพลงกลอนเด็กภาคใต้ในลักษณะต่าง ๆ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้

1. การใช้โวหารอุปมาในการชมความงาม
2. การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของผู้หญิง

3. การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของผู้ชาย
4. การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับความรัก
5. การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต

1. การใช้โวหารอุปมาในการชมความงาม โวหารอุปมาในการชมความงามที่ปรากฏในเพลงกลอนเกี้ยวภาคีที่มีการใช้สำนวนโวหารในการชมความงามธรรมชาติ ชมความงามผู้หญิง และชมความงามผู้ชาย

1.1 การใช้โวหารอุปมาในการชมความงามธรรมชาติ ดังตัวอย่าง คือ

(1) ฮา เออ น่องนสนเหอ	สายพจนมัวครึ่ง
บุคซันยังยัง	ไต่บัวบังใบ
บุคซันไทแจง	เหมือนแสงโฌทัย
ไต่บัวบังใบ	บุคซันในเลหลวง

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนแสงโฌทัย" เป็นการเปรียบเทียบความงามจากธรรมชาติของดอกบัวที่โผล่ขึ้นมาเหนือน้ำนั้น ว่าเหมือนกับแสงของดวงอาทิตย์ที่โผล่ขึ้นมาจากขอบฟ้าในเวลาเช้า เป็นการใช้ธรรมชาติที่พบเห็นมาเป็นสื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ดี

1.2 การใช้โวหารอุปมาในการชมความงามของผู้หญิง ดังตัวอย่าง คือ

(2) ฮา เออ โลกสาวเหอ	โลกชาวเรือนต้นสุด
ตัวขาวสำอางอย่างคอกกุด	นางแม่หวงไวโให้โนรา
นำชนแม่ไมไ้หาบ	แบ่งหยาบแม่ไมไ้หา
นางแม่หวงไวโให้โนรา	ทอไ้ค้อมาขอ

(สงขลา)

(3) ฮา เอ้อ โลกสาวเหอ

ขาวเหมือนคอกพุท

ใครมาขอไม่ไห

คิวสุดหางคา

โลกสาวขาวเวินตีนสุด

คิวสุดหางคา

หวงไวให้จีนขาวสงขลา

จีนว่าเข้ามาขอ

(พัทลุง)

โวหารอุปมาในเพลงสองบทนี้ คือ "ผิวขาวอย่างคอกพุท" เป็นการเปรียบเทียบผิวพรรณของหญิงสาวกับสีของคอกพุทที่มีสีขาวบริสุทธิ์ซึ่งงดงาม เป็นลักษณะของผิวพรรณที่ดี แม้จริงรักและทะนุถนอมเป็นพิเศษ เพราะผู้มีบุญหมายที่จะให้โคไถแรงงานกับโนราและชาวจีน ซึ่งกลุ่มบุคคลทั้งสองสังคมภาคใต้ในอดีตยอมรับและยกย่อง การเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพว่าผิวพรรณของผู้หญิงนั้นขาวจริง ๆ

(4) ฮา เอ้อ ยามเย็นเหอ

ยกยักขึ้นเค็นคำเหินมา

มนุษย์ในโลกีย

เหมือนหงส์สี่ลาจากถ้ำทอง

แลไม่ใครเห็นจะวางคา

เหมือนหงส์สี่ลาจากถ้ำทอง

เปรียบนางคนนี้ไม่มีสอง

เยี่ยมองแต่ในหนา

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนหงส์สี่ลาจากถ้ำทอง" เป็นการเปรียบเทียบทางการเคินของหญิงที่สง่างาม ทั้งสี่ลาของหงส์ที่เคินออกจากถ้ำ อันเป็นลักษณะของกุลสตรี ซึ่งสามารถสื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ทันที และหญิงคนนั้นนอกจากจะเพียบพร้อมไปด้วยกิริยา มารยาทแล้วยังมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามไม่มีใครเทียมไค

(5) ฮา เอ้อ ลูกสาวเหอ

งามเหมือนนกไน้

พี่ชายคิกจะไปขอ

เกลื่อนพรายทั้งหลัง

ลูกสาวบ้านไค

เกลื่อนพรายทั้งหลัง

สาวน้อยแหมหมอกว่าผัวยัง

ผัวน้องยังอยู่

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "งมเหมือนงูในโคลน" เป็นการเปรียบเทียบความงามของหญิงว่าความงามเหมือนจะรับประทานเข้าไปได้ เป็นการสื่อให้เห็นความงามจริง ๆ ขนาดว่าคนที่พบเห็นในความงามของหญิงยังอยากที่จะรับประทานเข้าไป และพบว่าการมีเกล็ดงู (แตกเนื้อสาว) เป็นความงามที่ยอมรับกันอย่างหนึ่งในสังคมภาคใต้ในอดีต ถือว่าเป็นลักษณะที่งดงามและมีเสน่ห์

(6) ฮา เอ๋ คือนองเหอ

นัคแบ่งแตงไร

จอกเรือหนาทา

รองชายฉกชม

คือนางอุทัย

รองชายฉกชม

นัสนารองชม

ผมเจ้าเหมือนแมคทอง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ผมเจ้าเหมือนแมคทอง" เป็นการเปรียบเทียบความงามของผมเจ้าเหมือนแมคทอง ซึ่งถือเอาการซ่อนตัวของแมคทองที่ซ่อนตัวกันอย่างระมัดระวังมาเป็นแนวเทียบว่าผมของนางก็เป็นระมัดระวังเช่นเดียวกัน ผู้แต่งใช้การสื่อความ โดยเอาการปฏิบัติคือ การมัดแมคทองที่ซ่อนตัวหรือเห็นอยู่เสมอมาเป็นแนวเทียบให้เห็นว่าผมของนางเป็นระมัดระวังมาก

1.3 การใช้โวหารอุปมาในการชมความงามของผู้ชาย กังถ้อยอย่างคือ

(7) ฮา เอ๋ วอรวงศ์เหอ

ถอกแหวนออกทั้งลง

พอมะยมยกลูกสาว

วอรวงศ์ราชา

ทานหนอวอรวงศ์

ทานหนอวอรวงศ์ราชา

ไผ่พานดาวฤกษ์

หนาทาเหมือนนางเกียน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "หนาทาเหมือนนางเกียน" เป็นการเปรียบเทียบว่าใบหน้าของท้าวรวงศ์มีความเปล่งปลั่งเหมือนดวงจันทร์วันเพ็ญ ซึ่งถือเอาความเปล่งปลั่งมาเป็นแนวเทียบ

2. การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตน การประพฤติปฏิบัติของผู้หญิง

การใช้โวหารอุปมาในลักษณะนี้เกี่ยวกับเรื่องการวางตน การประพฤติปฏิบัติในค่านิยมที่ยอมรับของสังคม การประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องสังคมตำหนิ การมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพ การมีความขยันหมั่นในประเพณี ศาสนา

2.1 การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตน และการประพฤติปฏิบัติในค่านิยมที่ดี ดังตัวอย่างคือ

(8) อา เออ ลูกสาวเหอ	ลูกสาวของแม่ผู้ดี
อ้อ เกินอนงค์แท้ละที	ลูกแม่ทองวังกิริยา
ไม่เก็นทอคนองเหมือนนาง	เก็นกลับกนถนนะลูกหนา
ลูกแม่ทองวังกิริยา	ไปหน่าจะไคดี
(นครศรีธรรมราช)	

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ไม่เก็นทอคนองเหมือนนางน" เป็นการเปรียบเทียบทางการเดินที่ไม่สง่างาม ผู้หญิงไม่ควรมัวกิริยาทางการเดินเช่นนั้น เป็นการสื่อถึงความเป็นกุลสตรีว่าจะต้องระมัดระวังกิริยาการประพฤติปฏิบัติในการเดินสามารถแสดงออกถึงความเป็นกุลสตรีที่สังเกตได้ง่ายที่สุด

2.2 การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติในค่านิยมที่ไม่ดี ดังตัวอย่างคือ

(9) อา เออ ลูกสาวเหอ	ลูกสาวชาวบ้านทกสูด
ตัวขาวเหมือนหยวกปูก	ลาวนเหมือนใบปรือ
ภาพเป็นชาย	ไม่ตองให้เสียมือ
ลาวนเหมือนใบปรือ	ไม่ตองให้คนล้อเล่น
(พัทลุง)	

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ลาวนเหมือนใบปรือ" เป็นการเปรียบเทียบถึงความคลมแดงเหมือนกับใบปรือ ซึ่งเป็นกนกชนิดหนึ่งขึ้นในน้ำใบเรียวยาว ใบปรือเมื่อโดนลมพัดก็จะสะบัดไปมา ทำนองเดียวกับหญิงรอยยิ้มกะลาวน การเปรียบเทียบดังกล่าวนี้อาจสื่อความหมายได้ชัดเจนเพราะใบปรือสะบัดพลิ้วเช่นเดียวกับความคลมแดงของหญิงที่กำลังกล่าวถึง

(10) ฮา เออ คือนองเหอ
อยู่กลางนิวาสัน
ข้างนอกสุกใส
ไม่มีใครหาญสู้กัน

คือคนกลางสาค
ไม่มีใครหาญสู้กัน
ข้างในหมั่นหมเหมือนคิกลิ้น
กลางสาคกลางนิวาสัน

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "หมเหมือนคิกลิ้น" เป็นการเปรียบเทียบความประพฤติกักรูปรางของหญิงว่าจะมีรูปกายภายนอกจะงกงาม แต่ถาความประพฤติหรือจิตใจที่แท้จริงก็ไม่มีใครต้องการ โดยเปรียบเทียบกับกลางสาคอันเป็นผลไม้ที่ทุกคนเคยกินและฉิมรสความขมของเมล็ดมาแล้วดูจากภายนอกมีสีสังกงามแต่เมล็ดของกลางสาคกลับขมคนที่รับประทานจะต้องระมัดระวัง

(11) ฮา เออ เที่ยงเที่ยงเหอ
เล่นชูแถมฉั่ว
โอโหมแพงขอกสรอย
หนูกเหมือนท่าหาชาติ

แกงเลียงผักถั่ว
หนูกเหมือนท่าหาชาติ
ท่าบุญแทนอยยอไคชาค
ไมชาคสักวันเคียว

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เล่นชูแถมฉั่ว หนูกเหมือนท่าหาชาติ" เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงพฤติกรรมของหญิงหนึ่งที่ว่าเธอการทอดตัวท่าเธอขายเหมือนกับการทำบุญ จึงเที่ยวแจกรักให้ชายชูเหมือนกับการไถ่แรงงานบุญเทศน์มหาชาติ เป็นการสื่อในลักษณะเขาะเย้ยเหยียดหยามหญิงที่คบชู้

(12) ฮา เออ คนมวงเหอ
สาวสาวในทุกวัน
กลางคืนไม่ไคหลับ
คั่นยั้งหาวบอน

คนมวงวงคน
คั่นยั้งหาวบอน
กลางวันไม่ไคนอน
แต่กอนไม่เคยเห็น

(สงขลา)

ในโวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "คณียิ่งหวานอน" เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของหญิงชั่วที่เมามัวในกามคุณว่า ราน (คณ) ยิ่งหวานอน เป็นการสื่อเอาลักษณะความคั่นของบอมาเปรียบเทียบกับลักษณะความรานรักของหญิง

(13) ฮา เออ บ้านนี้เหอ
อัสสาวคูเลือก
การโหมการฝ่าย
แตกเลือกซ่อนเป็น

มีคตหอเปลือก
แตกเลือกซ่อนเป็น
การนาการไรก็เต็มเซ้น
พุงป่องเหมือนแลนจี

(พัตลุง)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "คตหอเปลือก" เป็นโวหารที่เปรียบกับรูปร่างของหญิงที่ไม่มีความงดงามเหมือนกับคนสะตอที่เปลือกกะเทาะ "แตกเลือกซ่อนเป็น" เป็นการเปรียบเทียบถึงนิสัยอันน่ารังเกียจ หัซงักง่าย ใจคา ลกปรก รูปร่างก็ดูไม่ไค้ คือ "พุงป่องเหมือนแลนจี" เป็นการเปรียบรูปร่างเหมือนตะกวดค่าง เป็นการนำเอาสัตว์ที่พบเห็นมาเปรียบเทียบกับให้เห็นภาพ

(14) ฮา เออ นางแม่เหอ
พระมารดาของเจ้า
โลกเขารายคิปปากหัว
ไล่เชอเหียวชาย

เหมือนใบพูลูเนา
ไล่เชอเหียวชาย
โลกเขารายชั่วหมั้นเชอเอาง่ายง่าย
ทุกอย่างหนทางเกิน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนใบพูลูเนา" เป็นการเปรียบใบพูลูเนากับสตรีที่เสียความบริสุทธิ์แล้วปกปิดเอาไว้ ส่วนแม่ของหญิงก็พยายามเอาบุตรที่เสียความบริสุทธิ์นั้นารังเกียจแล้วหลอกขายให้มาเลือกเป็นคู่ครอง ผู้แต่งนำเอาลักษณะของใบพูลูที่เนาแล้วมาเปรียบกับการเสียความบริสุทธิ์ของหญิงให้เห็น

(15) อา เอ๋ นางนกเหอ
ข้างปีกข้างปก
อายโมหันเข้าไซในลำไ
ข้างปีกข้างปกโลกไว้เหมือนกับเตง

คือนางนก
โลกไว้เหมือนกับเตง
นางแม็คไว้ไม่ไห้คนแหง
คนแหงทั้งเมืองนี้

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ข้างปีกข้างปกโลกไว้เหมือนกับเตง" เป็นการเปรียบถึงพฤติกรรมของแม่พิยายานปกปีกความผิดของลูกสาวที่แอบเสียความบริสุทธิ์ เหมือนกับเตงที่โดนอายโม (ตัวหนอนชนิดหนึ่ง) เข้าซ่อนไขแล้วปกปีกเอาไว้

(16) อา เอ๋ แม่นัวเหอ
ถ้าก็กูจะไหว
เหวยเหวยแม่นัว
หวงไว้ไปไหน

ร้าวร้าวเหมือนครกเบือไม้
ถารายกูจะเจียงไสไฟ
ครกเบือเข้าไทย
ฉิมสองสามที่แตก

(สงขลา)

(17) อา เอ๋ แม่นัวเหอ
ครันคี่โลกจะไหว
แม่นัวแสมาก
แม่นัววานใหญ่

หรวหรวเหมือนคอกเยื่อไม้
ครันรายโลกจะเจียงไสไฟ
โลกไ้ไม่อย่าก่อตาใจ
โลกเจียงไสไฟเสีย

(พัลล่ง)

โวหารอุปมาในเพลงบทที่ (16) คือ "ร้าวร้าวเหมือนครกเบือไม้" เป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของแม่นัวที่มักจะเป็นคนเจ้าก๊กเจ้าการแสนงอนไม่อยู่กับร่องกับรอย ไม่มีความหนักแน่นมั่นคง ในบทที่ (17) คือ "หรวหรวเหมือนคอกเยื่อไม้" เป็นการเปรียบแม่นัวกับคอกไม้ที่ประจิมรุกรวยเยื่อไม้ ซึ่งขาดความหนักแน่น ไม่อยู่กับร่องกับรอยเช่นเดียวกัน เป็นการนำเอาสิ่งของเครื่องใช้มาเป็นสื่อในความหมายที่ทุกคนเข้าใจ

(18) สา เออ สมมวงเหอ

สาวสาวในทุกวัน

กาฏเป็นชาย

คันเหมือนถูกแมวกัด

คนสมมวงคัน

คนเหมือนถูกแมวกัด

ทำเสียให้สิ้นฤทธิ์

คิกตัวกูยเสีย

(พัลลึง)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "คันเหมือนถูกแมวกัด" เป็นการเปรียบถึงพฤติกรรมของหญิงที่มีความชั่วร้าย ไม่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี รานหาผู้ชาย ซึ่งอาการคัน (ราน) เปรียบกับอาการคันของโรคหิด

(19) สา เออ คนพรวเหอ

พูดพูดหนะมันยาก

ลอลันให้มันกัด

คนแกวอยากได้โลกเขย

คนพรวมันทางตาก

คนแกวอยากเอาโลกเขย

แค่นั้นมันหนักหนาแล้วสาวเขย

เหมือนปลาไคน้ำชน

(พัลลึง)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนปลาไคน้ำชน" เป็นการเปรียบถึงความฉิบพลาของแม่ที่อยากจะได้ชายมาเป็นเขย ถ้าหากได้ชายที่รักไม่มีปัญหา แต่เมื่อได้ชายชู้ก็เหมือนกับปลาที่ชนไปพบเอาหน้าชน ซึ่งนับเป็นความฉิบพลาที่ร้ายแรง

(20) สา เออ คอกบอนเหอ

คอกทองแต่น้อย

หุ่เสียโซ่เกา

เหมือนมอนโหยไฟ

แลเหมือนคอกสรอย

เหมือนมอนโหยไฟ

ไปเอาโซ่ใหม่

ตกไหนคนลือนั้น

(ปัตตานี)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนมอนโหยไฟ" เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงพฤติกรรมของหญิงที่หมกมุ่นเมาอยู่ในกามคุณ คบชู้ช่าย ทั้งนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใดก็ถูกคำหิโสมอ เปรียบได้กับมอนโหยไฟโลกกองไฟ มีแต่จะเหี่ยวเฉา เหมือนกับที่สังคมไม่ยอมรับหญิงที่มัวเมาในกามคุณ

(21) ฮา เอ้อ ลำพู่เหอ	ตกอยู่ในคลอง
เลนอยของน้อง	คลองเหอหมั่นคคเหมือนกับกริช
ชาควาฉัวเขา	ถึงเอามากอดก้าไม่หนิด
คลองเหอหมั่นคคเหมือนกับกริช	ไม่หนิดลั๊กคั้นเคียว
	(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "คลองเหอหมั่นคคเหมือนกับกริช" เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความไม่ซื่อตรงหรือความคค โดยเอาความประพฤติผิดผิดทรยศของสตรีมาเปรียบเทียบกับความคคของคลองและความคคของกริช คือมีความคคที่จะแย่งเอาสามีของผู้อื่น ถึงอย่างไรก็ไม่สิ้นใจเหมือนกับของตัวเองที่ไ้มาโดยชอบ นับว่าเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพพจน์ได้ดีเพราะชาวไทยภาคใต้มีความคุ้นเคยกับคลองและกริชอยู่แล้ว

(22) ฮา เอ้อ ลูกสาวเหอ	ลูกสาวปากนัง
เอวกลมแมตัง	นั่งท่าเคยแผน
ท่าไหกลมกลม	นมไหแบนแบน
นั่งท่าเคยแผน	ไหแบนเหมือนเงินเหรียญ
	(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ไหแบนเหมือนเงินเหรียญ" คือการเปรียบชั้นตอนหนึ่งในการทำกะปิแบน คือทำให้เป็นก้อนกลม ๆ แล้วจึงกดให้เป็นแผ่นแบน ๆ ซึ่งในชั้นตอนที่แบนนั้นเปรียบได้กับเงินเหรียญนั่นเอง การอุปมาในบทนี้ชี้ให้เห็นถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพของหญิงสาวชาวปากนัง ซึ่งเป็นคนใต้ที่หว่านควายรูปสมบัติ (เอวกลมแมตัง) และคุณสมบัติคือ ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพทั้งกลางวัน

(23) ฮา เออ คนยาหนักเหอ

หุงข้าวไปวัด

ทานสวกให้คง

หัดคอกกุ่มเรียง

คือคนยาหนัก

หัดคอกกุ่มเรียง

นางแม่จะฟังเอาแต่เสียง

เสียงหวานเหมือนน้ำผึ้ง

(พุดัง)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เสียงหวานเหมือนน้ำผึ้ง" เป็นการเปรียบเทียบเสียงพระแสดงธรรมเทศนา ซึ่งสตรีไปรับฟังอันเป็นมียกดาเปรียบคายนามขุรส (น้ำผึ้ง) เป็นการสื่อให้เข้าใจโดยใช้ธรรมชาติใกล้ตัวมาเป็นแนวเทียบ เพราะทุกคนมีความคุ้นเคยกับความหวานของน้ำผึ้ง ดังนั้นเสียงพระแสดงธรรมเทศนาเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนฟังฟัง

3. การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับการวางตน และการประพฤติปฏิบัติตนของผู้ชาย

การใช้โวหารอุปมาในลักษณะนี้พบว่าการใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติตนของผู้ชายทั้งในค่านิยมที่สังคมไม่ยอมรับหรือสังคมตำหนิ และเกี่ยวกับรูปสมบัติของชายที่หญิงไม่พึงปรารถนา

3.1 การใช้โวหารเกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติและการวางตนของชายในค่านิยมที่ไม่ดี

ดังตัวอย่าง

(24) ฮา เออ คนพาโหมเหอ

บาวน้อยหนาโหม

บาวน้อยบานนี้

หัวแตกเภา

คือคนพาโหม

หัวแตกเภา

ชักรานเหมือนหมา

โทหมาหมั่นพอใจ

(สงขลา)

(25) ฮา เออ คักหัวเหอ

รูปร่างแคโงม

หน้าตาดีดี

สร้างแต่ล้า

ผูกไว้กับยานพาโหม

สร้างแต่ล้า

ชักรานเหมือนหมา

อกลสาร เทียวพลอยกิน

(พทลุง)

โวหารอุปมาในเพลงสองบทนี้คือ "ชักรานเหมือนหมา" เป็นการสื่อให้เห็นโดยการยกเอาพฤติกรรมของชายหนุ่มที่มีรูปร่างและลักษณะท่าทางดี เอาแต่แต่งตัว แต่ขาดความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน จึงถูกผู้หนึ่งเปรียบเทียบว่า "ชักรานเหมือนหมา" เป็นการเปรียบเทียบที่แปลก เพราะปกติสุนัขไม่ใช่สัตว์ที่ขี้เกียจ คงเอาลักษณะบางลักษณะคือการกินแล้วนอน หรือขอเจ้าของกิน (สร้างแต่ล้า อกลสาร เทียวพลอยกิน) และยังแสดงการดูหมิ่นที่เคียดแค้น นับว่าการใช้โวหารอุปมาในสองบทนี้ สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจลักษณะของชายที่หนึ่งจะคำว่า "คักหัว"

(26) ฮา เออ คนหมาถูกเหอ

น้องปรารภจะหาญ

เป็นขี้พอรูจักวัด

พอย่ำทำเหมือนหมาแคโดยสาร

คือคนหมาถูก

แคพอรูจักการ

เป็นคฤหัสถ์พอรูจักบ้าน

ถ้วนองรำคาญใจ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เป็นขี้พอรูจักวัด เป็นคฤหัสถ์พอรูจักบ้าน" เป็นการเปรียบเทียบการวางแผนของชายว่าควรวางแผนให้เหมาะสมกับฐานะและความเป็นอยู่ของตน รู้จักทำงานทำการ "เหมือนหมาแคโดยสาร" เป็นการเปรียบเทียบการกระทำของชายที่หนึ่งไม่ฟังปรารภเพราะทำตัวเหมือนหมาที่คอยเฝ้าตามเจ้าของ (หมาโดยสาร) ซึ่งคอยแต่จะฟังพาดูอื่น

(27) ฮา เอ้อ ครี๋น้องเหอ

กินเหล้าเหมือนไฟ

เมื่อกินเหล้าแล้ว

ใครเหลยจะเอาทำผัว

หลับตาไวไว

ใครเหลยจะเอาทำผัว

ใหญ่โตนากลัว

สากลัวจะเป้เมาย

(นครศรีธรรมราช)

(28) ฮา เอ้อ เวแปลเหอ

กินเหล้าเหมือนไฟ

พอกินเหล้าแล้ว

ใครเหลยอ้ให้ลูกสาว

เวแล้วเวไล

ใครอ้ให้ลูกสาว

พากันโหนว

เจ้าขาวชี้เมาเหอ

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "กินเหล้าเหมือนไฟ" เป็นการเปรียบเทียบถึงผู้ชายที่ดื่มเหล้าจน
ว่า กินเหล้าเหมือนไฟลามทุ่ง ซึ่งไม่มีหญิงใดพอใจที่จะแต่งงานกับชายที่ประพฤติปฏิบัติตนเช่นนี้ ทั้งพ่อแม่
ของหญิงก็ไม่ยินยอมที่จะยกลูกสาวให้ การเปรียบเทียบการกินเหล้าว่ากินเหมือนไฟเป็นการเปรียบเทียบที่ได้ความว่า
กินอย่างเผาะลามห่าลาย

(29) ฮา เอ้อ พุกจาเหลาะแหละเหอ

พุกจากับอายลูกชก

น้องไมรูเหลยว่าลูกหมา

ทำในองคกลางกลางหน

เหมือนหนึ่งผูกแพไว้กับกก

ทำในองคกลางกลางหน

น้องนี้สัณฐาวาฐูกคน

ในองพลอยวนตาม

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนหนึ่งผูกแพไว้กับกก" เป็นการสื่อให้เห็นถึงการที่ชาย
ปฏิบัติตนเหลวไหลไร้สำนึก ซึ่งเปรียบได้กับการผูกแพไว้กับกกซึ่งไม่อาจหาความมั่นคงได้เลย เพราะ
กกเป็นเพียงพืชน้ำเล็ก ๆ แะจะขาดไปเมื่อไรก็ได้ นัยแห่งการเปรียบเทียบนี้ทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจ
ถึงความเหลวไหลไร้สำนึกได้ทันที

(30) ฮา เออ พี่ชายเเห
 นำหวนนำหนอง
 หึงทันหึงลิ้นทองหึงไค
 ลีกันนองรูแกใจ

เหมือนหวนผาสอง
 ลีกันนองรูอยู่ในใจ
 หึงหัวใจพี่ชายนองหึงไม้ไหว
 ไหมเือกว่าพอยาร่างกัน
 (นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนหวนผาสอง" เป็นการเปรียบถึงการปฏิบัติคนของชายที่มีจิตใจโลเล ไม่ตัดสินใจลงไปในแน่นอน เปรียบเหมือนกับหวนที่ผาออกเป็นสอง หึงจึงมีความรังเกียจต่อชายที่ปฏิบัติคนเช่นนั้น เพราะหึงไม่อาจหึงหัวใจชายได้

(31) ฮา เออ พี่ชายรักน้องเเห
 พุกคำสองค่านวยไมคอน
 โมโหโโสเหมือนคนบ้า
 นองยายากจน

ปลงโมโหโกรธาหลงเสียก่อน
 เหน่นแหล่นอนฆารอนรน
 พิก้าเมนองเหมือนหาฝน
 ไม่เอาหลังไปทนหวน
 (สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "โมโหโโสเหมือนคนบ้า พิก้าเมนองเหมือนหาฝน" เป็นการเปรียบเทียบการปฏิบัติคนของชายที่หึงทนไม่ได้เนื่องจากเวลาที่ชายมีอารมณ์โกรธนั้นก็แสดงการกระทำออกมาอย่างไร้สติเหมือนทั้งคนบ้า คำที่ดูคำภรรยานั้นพรุ่งหรือออกมาเหมือนกับฝนที่ตกลงมาไม่ขาดสาย

3.2 การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับรูปสมบัติของชายที่หึงไม่พึงปรารถนา ดังตัวอย่างคือ

(32) ฮา เออ ฟาดันเเห
 ตัวพิก้าเหมือนถ่านไฟ
 นานไปข้างหนาแถมุนหัว
 ไถพี่ชายไว้เก็กเอววัลย์

ล้นมาผาไม่พี่ชายไร
 ไถพี่ชายไว้เก็กเอววัลย์
 ความควายความว้าวคอยมันกัน
 สองเปลสามเปลเวไม่ทันเอง
 (นครศรีธรรมราช)

(33) สา เออ ฟัดันเหอ	ลั้เมาฉ่าไมที่ชายใส่
ตัวพิค้ำเหมือนถ่านไฟ	ตัวน้องไมเอามาเป็นผิว
ถาเงินทองของน้องยังเหมือนแต่ไหร	จะไถพิช่ายไ่ว่แสงจัว
ตัวน้องไมเอาเป็นผิว	ชายชั่วคิกเงินเขา

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงสองบทนี้คือ "ตัวพิค้ำเหมือนถ่านไฟ" เป็นการเปรียบเทียบผิวพรรณของชายว่าดำเหมือนกับถ่านไฟ เป็นโวหารอุปมาในทำนองเดียวกับ "คำเหมือนตอตะโก" จากโวหารนี้ทำให้ทราบว่าหญิงไม่นิยมในผู้ชายที่มีผิวสีค้ำ และจากบท (33) ทราบว่าชายคนนี้เป็นคนที่มีหนี้สินอยู่ ผู้หญิงจึงไม่สนใจ

4. การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับความรัก การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับความรักในเพลงกลอนเด็กภาคใต้พบว่าการใช้โวหารนี้เกี่ยวกับความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก พี่ต่อน้อง ผู้ใหญ่ตอเด็ก ความรักของชายหนุ่มที่มีต่อสาว

4.1 การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก พี่ต่อน้อง และผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก ดังตัวอย่างคือ

(34) สา เออ นอนหลับแล้วเหอ	นอนเปลเมชะ
นอนในเปลฉา	หลับเบิกสายใจ
นอนให้ไว้ใหญ่	เหมือนลูกชั้พราลูกน้ำเต้า
เชื่อนอนเด็กเจานอน	ไทรแถมขวัญขาว
อันวาลูกชั้พราลูกน้ำเต้า	ไปเขาแม่มาคำ

(สุราษฎร์ธานี)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนลูกชั้พราลูกน้ำเต้า" เป็นการเปรียบเทียบถึงทัศนะในการเลี้ยงดูลูกว่า พ่อแม่ว่าความรักและความปรารถนาที่จะให้ลูกเจริญเติบโตรวดเร็วเหมือนลูกชั้พรา (ผักเขียว) และลูกน้ำเต้า (ผักทอง) ซึ่งเป็นพืชที่มีความเจริญเติบโตเร็วมาก เป็นการนำเอาสิ่งใกล้ตัวที่พบเห็นมาสื่อถึงความเจริญเติบโตของเด็กซึ่งเป็นรักของพ่อแม่

(35) ฮา เออ เจาทองสุกเหอ
ทองคือน้ำอัน
เจาทองสุกเหมือนทองยอย
ทำขวัญให้เจารอยชั่ง

แม่จะพิศจะวิให้เจานอน
นอนเด็กนะพอหนุนหัว
สุกหนักแม่จะรักเป็นสายสร้อย
นะพอเหอ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เจาทองสุกเหมือนทองยอย" เป็นการเปรียบเทียบว่าลูกคือสิ่งที่มีค่าที่สุดของพ่อแม่ เพราะทองคำเป็นสิ่งที่มีความคง ยิ่งเหมือนทองยอยซึ่งหมายถึงทองที่สุกปลั่งเหมือนจะหยกขอมมีค่ากว่าทองธรรมดา ดังนั้นลูกจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในความรู้สึกของพ่อแม่ อุปมาในบทนี้จึงสื่อถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกได้เป็นอย่างดี

(36) ฮา เออ คนสมเหอ
คัดหัวแม่เลี้ยง
เกาแม่สืบแม่
อรักโลกเลี้ยงสักเท่าใด

คนสมเกลี้ยง
อรักโลกเลี้ยงสักเท่าใด
ไม่เหมือนแม่เรามาแต่ไหน
แม่ใหม่เพิ่งมาอยู่

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้สื่อให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่าไม่สามารถนำเอาความรักของใครอื่นมาเทียบได้ เหมือนโวหารอุปมาที่ว่า "เกาแม่สืบแม่ไม่เหมือนแม่เรามาแต่ไหน" คือจะนำเอาแม่เลี้ยงสักกี่คนก็ตามมีอาจเปรียบเทียบความรักของแม่แท้ ๆ ได้ เป็นการเปรียบเทียบเพื่อบอกปริมาณของความรัก อันเป็นนามธรรมให้ผู้อ่านวัดใจเพื่อเข้าใจตรงกัน

4.2 การใช้โวหารเกี่ยวกับความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาว ดังตัวอย่างคือ

(37) ฮา เออ ชมพูนตาเหอ
เกือนหงจะแตกคอกกราย
อยู่แคเหมือนอยู่ไกล
เกสรเมควายอยู่ชายคลอง

เป็นกรรมของน้องแล้วแหละพี่ชาย
เกสรเมควายอยู่ชายคลอง
พี่ยาไปนับว่าเราสอง
ใจของลอยพินไป

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "อยู่แค่เหมือนอยู่ไกล" เป็นการเปรียบเทียบความรักของหญิงที่อยู่ไกลชอกกับชาย แต่ชายกลับไม่เห็นความรักและความจริงใจที่หญิงมีให้ กลับไม่มีหญิงอื่น ทำให้ความรักของหญิงนั้นทั้ง ๆ ที่อยู่ไกลชอกก็เหมือนอยู่ไกลกันนั่นเอง

(38)	อา เออ คนพราหมณ์	คนพราหมณ์ท่า
	หญิงในเขมรา	ท่ากรรมให้กับนางสาวน้อย
	หญิงนัยเกร่งไป	หัวใจของน้องเหมือนน้อง
	ท่ากรรมให้นางสาวน้อย	เป็นมาวังเวงใจ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "หัวใจของน้องเหมือนน้อง" เป็นการเปรียบเทียบถึงความรักและความหลงใหลในโน้ราห์ โดยให้พราหมณ์เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่จิตใจอ่อนไหว เมื่อโน้ราห์จากไปทำให้หญิงอยู่อย่างเดียวดาย หญิงก็ยิ่งเกิดความรักเหมือนว่าหัวใจนั้นจะหลุดออกจากอก โดยเปรียบว่าหัวใจเหมือนน้อง เป็นการสื่อให้เห็นถึงความรักหลงใหลและดวงทัยใจเป็นอย่าซบมาก

(39)	อา เออ ชุบอเหอ	อย่าเพิ่งสร้างหนา
	คนใหม่เพิ่งมา	อย่าเพิ่งไถรัก
	คนใหม่ไปเสีย	หัวใจของน้องเหมือนคนรัก
	อย่าเพิ่งไถรัก	คนใหม่เพิ่งมาเหอ

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "หัวใจของน้องเหมือนคนรัก" เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความเจ็บปวดของหัวใจเพราะความรักของหญิงว่าเหมือนเมื่อมีใครมาปักอยู่ที่หัวใจ อันเนื่องมาจากความรักของชายที่เพิ่งเข้ามาใหม่ เพราะชายนั้นขาดความจริงใจ ในที่สุดชายก็จากไป สร้างความเจ็บช้ำให้หญิงสุดประมาณ จึงเป็นการเปรียบเทียบในทำนองหักเหือนว่า เมื่อชุกบอนอย่าเพิ่งรีบถึงคักน้ำ (ชุกบออย่าเพิ่งสร้างหนา) ต้องพิจารณาให้รอบคอบ รุกัน รุกัก ภูน้ำใส ภูน้ำขุ่น เสียก่อน เหมือนกับความรักที่ต้องพิจารณาอย่างใครครวญอย่างถี่ถ้วน

(40) อา เออ ชื่นคนชามเหอ
โง่รักกับเจ้า
เสียทีเอนองย่นหมาก
เสียคืนเอนองเกินคามาหา

ชื่นคนชามเหอ
เหมือนหนึ่งโง่รักกับหมา
เสียปากเอนองพุทจา
เสียตาเอนองแลหมัน

(สงขลา)

(41) อา เออ คนพรารเหอ
โง่รักกับพิบาวน้อย
เสียปากเอนองปราศรัย
เหมือนหนึ่งโง่รักกับหมา

คนพรารทางหอย
เหมือนหนึ่งโง่รักกับหมา
เสียปากเอนองจินจา
เสียตานองแลไป

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงสองบทนี้คือ "เหมือนหนึ่งโง่รักกับหมา" เป็นการสื่อให้เห็นถึงความผิดพลาดที่หญิงได้รับเพราะพิษของความรัก เพราะรักของชายนั้นไม่มีความมั่นคง ไม่มีความจริงใจ ไม่รักษาคำพูด โดยการนำเอาสุนัข (หมา) ซึ่งเป็นสัตว์ที่ต่ำทรามมาเปรียบกับพฤติกรรมของชาย

(42) อา เออ ชื่นโหนคพิรารทางเหอ
ถารักกันจริงจริง
หอกควยไม้ไผ่
หอกพานเซามาหา

ชื่นยางพิรารกึ่ง
หอกพานเซามาหา
นองไม้ไผ่ไต่พอหัวผา
สัญญาารรักกัน

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือชายประเภท "ชื่นโหนครารทาง ชื่นยางรารกึ่ง และหอกพานไม้ไผ่" เป็นการเปรียบถึงความรักของชายที่ขาดความจริงใจต่อหญิง เปรียบกับการชื่นต้นตาล (โหนค) ก็ตัดทาง ชื่นยางก็ตัดกิ่ง ซึ่งเปรียบได้กับการทำลายความรัก ส่วนความมั่นใจที่หญิงจะมีในความรักของชายก็ไม่มี เพราะเปรียบได้กับการหอกควยสะพานไม้ไผ่ซึ่งเป็นสะพานที่ไม่มั่นคง

(43) ย่า เออ พี่ชายเหอ
หวานลอคไคไลน์
เปรียบเหมือนลูกชู้กา
น้องรู้เสียสิ้นทุกกลิ่นชาย

กินน้ำตาลทรายแคหวานลิ้น
น้องรู้เสียสิ้นทุกกลิ่นชาย
สูกแดงทั้งปากกินไม่ได้
ถึงบดให้ตายอย่าควรรเชื่อ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เปรียบเหมือนลูกชู้กา สูกแดงทั้งปากกินไม่ได้" เป็นการเปรียบถึงความรักที่หนึ่งของการจากชายว่า ชายชาคความจริงใจใช้จากที่หวานปานน้ำตาลทราย แคเผงไควยรสม ชาคความจริงใจหนึ่งไม่อาจรับรักได้ เพราะจะเชื่อเพียงคำพูดของชายนั่นไม่ได้ การพิจารณาสิ่งใดไม่อาจพิจารณาเฉพาะภายนอกได้ ความรักของชายก็เช่นเดียวกันจะดูเพียงผิวเผินไม่ได้ เพราะเปรียบได้กับลูกชู้กา ที่ดูจากลักษณะภายนอกก็แดงสดใสน่ารับประทาน แต่ภายในขมจืดรับประทานไม่ได้ เหมือนคำพูดของชายที่หวาน แต่เมื่อได้ลิ้มชิมชอนไว้ในคำพูดอันอ่อนหวานนั้น

(44) ย่า เออ เรือใหญ่เหอ
เห็นหัวเขาแดงอยู่แรงซัด
หัวเรือจำเพาะเขาเกาะหนู
พระพายฉายพัฒนาไรไร

ชักใบแล่นล่องคลองวันหัด
พระพายฉายพัฒนาไรไร
เห็นปลายลำพู่และเขาใหญ่
ใจนองเหมือนเวเปด

(พัทลุง)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้สื่อให้เห็นถึงความรักของหญิงที่มีต่อชายอย่างแน่วแน่ (หัวเรือจำเพาะเขาเกาะหนู) แคนูใหญ่ (เรือใหญ่) เป็นคนหยาบไม่เป็นตัวของตัวเอง ใครเป่าหูกก็เห็นคี่เห็นงมก้วย (พระพายฉายพัฒนาไรไร) จึงยังขับให้หญิงเป็นไปตามความต้องการของตน ทำให้หัวใจของหญิงทองหวานไหวเพราะความไม่แน่นอน ความหวานไหวในใจหญิงอุปมาดังเป็ดที่แกว่งไกว (ใจนองเหมือนเวเปด)

(45) สา เออ แค้นใจเหอ
 นึกขึ้นมาทีหนึ่งไครว้
 ขึ้นมกลากลัวเสีย
 เอาหลังไปพิงที่ไหนไค้

เหมือนหนามไผ่มาของน้องทั้งกิ่ง
 เอาหลังไปพิงที่ไหนไค้
 ลงเรือสากลัวเขราย
 ต้องขึ้นไปวางมือเสีย

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เหมือนหนามไผ่มาของน้องทั้งกิ่ง" เป็นการเปรียบถึงความรักที่หญิงได้รับจากชาย แต่ชายไม่เคยให้ความมั่นใจ ความรักของชายสร้างแต่ความลำบากใจให้ตลอด เปรียบถึงเหมือนมีหนามไผ่มาเกี่ยวเอาทั้งกิ่ง และหญิงก็ขาดที่พึ่งเพราะไม่มีญาติผู้ใหญ่ (เอาหลังไปพิงที่ไหนไค้) จึงหวาดหวั่นต่อภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น (ขึ้นมกลากลัวเสีย ลงเรือสากลัวเขราย)

(46) สา เออ พี่ชายเหอ
 พอย่ำทำเหมือนแค้นคอมคอก
 พอย่ำทำเหมือนนั่งแค้นหุคพิก

พี่สมัครรักน้องเมื่อยามจวน
 คนแลภายนอกว่าพี่รัก
 ไม่รักก็แล้วไป

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบในทำนองเตือนผู้ชายที่เข้ามารักหญิงว่า ความรักไม่ใช่เรื่องเล่น ๆ ต้องให้ความจริงใจ อย่าทำเหมือนนั่งที่มาหุคพิกเพียงชั่วคราว (นั่งแค้นจันยวน) หรือแฉ่งที่คอมคอกไม่แลวบินผ่านไปคอมคอกอื่น เพราะคนภายนอกอาจจะดูว่าชายมีความรักและจริงใจ ทั้งที่พฤติกรรมนั้นเป็นการกระทำที่หลอกลวง เป็นการนำเอาธรรมชาติของผึ้งและแมลงมาเป็นสื่อในการเปรียบเทียบกับความรักของชาย

(47) สา เออ พี่ชายรักน้องเหอ
 คอยรักคอยไป
 ถ้าพี่รักน้อง
 เหมือนไผ่นเกลบ

อย่ารักไหวงให้ไว
 เหมือนไผ่นเกลบ
 อย่าพาเพื่อนสองเข้ามาแอบ
 คอยคิกคอยลามไป

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงพันทคือ "เหมือนไฟไหม้แกลบ" เป็นการเปรียบเทียบความรักที่หญิงต้องการจากชายว่าจะต้องเป็นไปแบบชา ๆ คอยเป็นคอยไป เหมือนกับไฟที่ติดแกลบ ไม่ต้องรีบร้อน และอีกอย่างหนึ่งไม่ควรนำชายอื่นเข้ามาเกี่ยวของด้วย เป็นการสื่อให้เห็นโดยใช้ธรรมชาติของไฟที่ติดแกลบมาเป็นตัวเปรียบเทียบให้เห็นถึงความรักจากชายที่หญิงต้องการ

(48) สา เออ พี่คำเหอ	น้องคอยจนคำไม่เห็นเห็น
ทั้งเคยคบแหว้งกยังเอน	มาเพิกเพิกนั่งน้องทองร้อยชั่ง
เหมือนฝูงปลาแยกไปจากแห	ไม่ซัดตาแล่นองมั่ง
พี่ทองร้อยชั่ง	พี่หมายชายยังเอน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงพันทคือ "เหมือนฝูงปลาแยกไปจากแห" เป็นการเปรียบเทียบถึงความรักที่หญิงมีต่อชาย แต่ชายกลับรู้สึกว่าการรักของหญิงนั้นเหมือนเหล็กกัดจนตัว เมื่อชายจึงเปรียบเหมือนปลาที่หลุดพ้นออกไปจากแหคือการรักของหญิงแล้วก็ไม่ยอมหันกลับมาอีก การที่ชายมีความรู้สึกเช่นนี้ทำให้หญิงมีความเสียใจเพราะคิดว่าชายคงมีที่หมายใหม่ การเปรียบชายเหมือนปลาเปรียบหญิงเป็นแห เป็นการนำเอาสิ่งที่พบเห็นอยู่บ่อย ๆ มาสื่อให้เห็นภาพความรักของชายหญิง

(49) สา เออ พี่ผมสั้นเหอ	หมายหมั้นสัญญากันแต่แรก
เติมไคคนเอนเข้ามาแปลก	ท่าแถกนองเสียไม่เหลียวหลัง
นิ้วมือนิ้วคั่นคือเทียนขี้	ผมสั้นน้องยังไม่หายแผล
ท่าแถกนองเสียไม่เหลียวแล	สุกแต่แต่ในใจ

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงพันทสื่อให้เห็นความรักและความภักดีของหญิงที่มีต่อชาย แต่ชายกลับใช้สิทธิอันเหนือกว่าไปมีภรรยาใหม่ แลวงแกล้งประชด (ทำแถก) ภรรยาเก่าทอดทิ้งไปโดยไม่ใยดี และอาทรต่อความหลังที่เคยมีมา แม้ว่าหญิงจะมีรูปร่างงดงามขนาดนั้นแล้วเท่าอุปมาดัง "เทียนขี้" ซึ่งเป็นการสื่อถึงลักษณะที่งดงาม แต่ชายยังทอดทิ้งไปไค

(50) ฮา เออ คอกโกเทอ
 คกกลงในคลองหนวนเราเสียแล้ว
 เกิดมาเป็นหญิงกษัตริย์
 ใครเหอขี้คอกโกโพน

โพนจำปาแก
 ใคร เหลบไคคอกโพน
 ไม่อาจพื่อรายแยะน้องหนา
 เหมื่อนหมาตักน้ำบอ

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบถึงความรักของหญิงที่คู่กับชาย หนึ่งกันไม่พินเหมือน
 อุปมา "เหมื่อนหมาตักน้ำบอ" ซึ่งบอว่ากัพพาชนะตักน้ำ (เหมา) ไม่ว่าจะมีฐานะแตกต่างกันอย่างไร
 ก็ยังคงคู่กันจนได้

(51) ฮา เออ หีนเหอ
 รักพื่อนงเหอรักเสียเจ็ด
 ถึงไม่รักใครเอน
 อย่าทำเหมื่อนรางที่หมางเมิน

มีกล้วยพังลาหวิเจ็ด
 อย่าทำเหมื่อนรางที่หมางเมิน
 ปรักเจานวลงนงอยู่เกิน
 เกินจากพ่ายไป

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "อย่าทำเหมื่อนรางที่หมางเมิน" เป็นการเปรียบถึงความรัก
 จากหญิงที่ชายต้องการว่าชายนั้นรักหญิงคนเดียวไม่มีใครอื่นอีกแล้ว หากหญิงจะตอบรับรักก็ให้รับคัดสินใจ
 เสียอย่าทำเหมื่อนรางที่หมางเมินที่อยู่อาศัย เหมื่อนทั้งหญิงแกล้งเมินต่อความรักของชาย

(52) ฮา เออ นกเปลาเหอ
 อยู่นักพิทะเหวอนง
 พอแตกคอกกราย
 หวางโลกไทรทองอู้สุก

เข้าเข้าไปกินโลกไทรทอง
 หวางโลกไทรทองอู้สุก
 หัวใจพ่ายกลายเป็นทุกข์
 ทุกขพัญญูเราหลวง

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ทุกข์ที่แค้นเขาหลวง" เป็นการเปรียบเทียบว่า ความทุกข์
 ในหัวใจของชายหนักเหมือนภูเขาที่เคียวเพราะหญิงที่ชายรักนั้น ชายเฝ้าหมายปองมาตั้งแต่หญิงยังเล็ก ๆ
 แต่เมื่อหญิงเข้าสู่วัยสาวชายเลยเกิดความทุกข์ใจเพราะกลัวจะมีชายอื่นเข้ามาพัวพันในเชิงธุสาว

(53) อา เออ สุกจิตเหอ
 หาไม่วะที่ไมไป
 ในอกของพี่เหมือนหินดวง
 อยู่โถมกลอยใจให้หายรัก

สุกจิตที่แล้วแถมกลอยใจ
 อยู่โถมกลอยใจให้หายรัก
 ในทรงของพี่เหมือนศรปัก
 มีกรรมจำจากไป

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ในอกของพี่เหมือนหินดวง ในทรงของพี่เหมือนศรปัก"
 โวหารนี้เป็นการ เปรียบเทียบถึงความทุกข์ระทมใจของชายที่ต้องจากหญิงคนรักไปว่า มีความทุกข์
 ในหัวใจเหมือนมีหินมาถ่วงไว้ และหัวใจมีความรุ่มร้อนเหมือนคันมีศรมาปักอยู่ ทำให้ไม่อยากจะไป
 แต่ความทุกข์ระทมจำเป็นต้องไป

(54) อา เออ รอยซังเหอ
 จำปาในวัดไม้ซัดสน
 หนามานยายเหมือน
 ใบไม้พั่นหล่นเหมือนคนปลิด

สั่งให้พามาซอกโคมคน
 ใบไม้พั่นหล่นเหมือนคนปลิด
 ไมเค้นไม้เคื่องเหมือนศกคัสท
 ศกคัสทของรอยซัง

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือให้เห็นถึงความรักของชายหลาย ๆ คนที่หลงรักหญิงคนเดียว
 เพราะหญิงนั้นเป็นคนรูปงาม แล้วใช้รูปกายล่อใจชาย โดยสำคัญผิดว่าการที่ชายมาหลงติดพันมานั้น
 เป็นความสามารถ ในอุปมาเป็นการ เปรียบการ เริงชูของหญิงเหมือนไม้ดอกจำปา ใบไม้คือสิ่งปกปิด
 ความอาย ซึ่งร่วงหล่นไม่เหลือหรือ

(55) ฮา เอ้อ ชมหงส์เหอ
ชมไม้และชมนก
ยินเสียงเรไรร้อง
ชมหงส์เหอรา

ชมหงส์เหอราที่ไปตก
นั่งแต่ชมหงส์เหอรา
สากลั่นวณ้องอ้อตามมา
ร้องไห้เหมือนฟ้าลั่น

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ร้องไห้เหมือนฟ้าลั่น" เป็นการร้องไห้คร่ำครวญของชายที่
ต้องจากคนรักไปว่าเหมือนกับเสียงฟ้าร้อง อันเกิดจากความทุกข์ระทมที่ต้องจากไป

(56) ฮา เอ้อ หวันเที่ยงเหอ
นางนกแซกเตาเคลากันตี
นกบินหลาสาธิตกาแก้ว
เสมือนหนึ่งน้องพี่ชวนกันเซย

พาเจาชมเรียงไปเล่นเซาคีรี
เสมือนหนึ่งน้องพี่ชวนกันเซย
พม่าถึงแล้วละน้องเหย
เคลาคูอยู่เกี่ยวค้าย

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เสมือนหนึ่งน้องพี่ชวนกันเซย" เป็นการนำเอาสัตว์ใน
ธรรมชาติที่พบเห็นมาเปรียบเทียบ คือการนำเอาพฤติกรรมของนกแซกเตาที่คลอเคลียขอลอกัน เปรียบ
เหมือนหญิงและชายที่เคยหยอกกลอกกันด้วยความรัก

(57) ฮา เอ้อ ฝนตกเหอ
ปลาช่อนตัวเล็ก
พิชานอยเหอ
วาม่าตีแปดง

ตกลงมาแฉกแฉก
เข้ามาตีแปดง
ทำลุ่มไหนดองสักพอแรง
ตัวแดงเหมือนยอมนครัง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ตัวแดงเหมือนยอมนครัง" เป็นการเปรียบถึงการมีเพศสัมพันธ์
ของชายหญิง โดยใช้ปลาช่อนเป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชาย เปรียบสีของอวัยวะเพศชายว่า มีสีแดง
เหมือนยอมนครัง

(58) อา เออ ชุบอเหอ
น้ำใสเหมือนแวน
แมงโกตัวหนึ่งละนองเหอ
พี่ชายไม่หาญลงอาบ

ชุบไวที่คอไม้แก่น
พี่ชายไม่หาญลงอาบ
มันมันขึ้นมันลงเอาจาม
เอาจามคอกไม้หอม

(สงขลา)

(59) อา เออ ชุบอเหอ
น้ำใสเห็นตัวปลา
ยิ่งก็ยิ่งใส
พี่ชายอยากนำมาอย่าเพิ่งกิน

ชุบไวชายท่า
พี่ชายอยากนำมาอย่าเพิ่งกิน
หัวใจพี่ชายอย่าสั่น
ให้พิศมณาทาน้ำกอน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทที่ (58) คือ "น้ำใสเหมือนแวน" และ "บทที่ (59) "น้ำใสเห็นตัวปลา" เป็นการเปรียบผู้หญิงว่าเหมือนกับน้ำในบ่อ แม่จะมีรูปกายภายนอกที่มีความงดงาม เปรียบความงามของผู้หญิงเหมือนน้ำในบ่อที่ใสสะอาดคงกระຈกหรือใสจนเห็นตัวปลาที่แหวกว่าย ก็ควรพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะรักเปรียบได้กับการชิมน้ำ แม้ว่าจะหวานมากก็ตาม เพราะหญิงอาจจะมีใจซ่อนอยู่แล้วก็ได้

(60) อา เออ ครือนองเหอ
หมกดินคนทั้งเมือง
สาวสาวและหนุ่มหนุ่ม
มาเจอกับพอมาย

ศรีออคอกดาวเรือง
มาเจอกับพอมาย
เปรียบเหมือนพุ่มดอกไม้
ไม่อายุเพื่อนคราวกัน

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "สาวสาวและหนุ่มหนุ่ม เปรียบเหมือนพุ่มดอกไม้" เป็นการเปรียบให้เห็นถึงความรักของคนต่างวัย คือเด็กสาวไปรักกับพอมาย ทั้ง ๆ ที่ความจริงหญิงสาวมีโอกาเลือกอีกมาก วัยหนุ่มวัยสาวเหมือนกับดอกไม้ที่ยังตูมอยู่หรือดอกไม้แรกแย้ม เพราะเป็นวัยเพิ่งเริ่มต้น

5. การใช้โวหารเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว ปัญหาจากผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพล หรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตทั่วไป

5.1 การใช้โวหารเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว
กึ่งตัวอย่างคือ

(61) สา เอ๋ น้องนอนเหอ	โพิ่ไปคอนสั๊กกาย
ไปแลเมียพี่ชาย	เขาวารูปหมั้นงานยิ่งหวานอง
เห็นแล้วแลไปแลมา	แลเหมือนสารงากับสารกลอง
เขาวารูปหมั้นงานยิ่งหวานอง	สารกลองเทียบทองรอยขัง
	(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "แลเหมือนสารงากับสารกลอง" เป็นการเปรียบเทียบว่าเมียหลวงเหมือนสารงา (คำ) เมียน้อยเหมือนสารกลอง ซึ่งขาวกว่าแลมันกว่าสามีจึงดึงเมียหลวงไปอยู่กับเมียน้อย

(62) สา เอ๋ คนสรวงเหอ	คือคนสรวง
ทุ่มเสียเมียหลวง	ไปรักเอาแต่เมียน้อย
ทุ่มเพลิงไปทิ้งเจ๊กกอง	ไปรักเอาแสงหิ่งห้อย
ไปรักเอาแต่เมียน้อย	เมียหลวงนั่งคอยถา
	(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ทุ่มเพลิงทิ้งเจ๊กกอง ไปรักเอาแสงหิ่งห้อย" เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่า สามีไม่เห็นคุณค่าของเมียหลวง (เพลิงทิ้งเจ๊กกอง) ไปหลงใหลเมียน้อย ซึ่งเป็นสิ่งไร้ค่า (แสงหิ่งห้อย) นับว่าเป็นการใช้โวหารที่ลึกซึ้งเพราะกองไฟเพียงกองเดียวมีคุณค่าและให้แสงสว่างกว่าหิ่งห้อยเป็นร้อยเท่า แต่คนกองไฟทิ้งเจ๊กกองแสงหิ่งห้อยจึงไม่อาจจะเทียบได้เลยการที่สามีไปหลงใหลในเมียน้อยเท่ากับทิ้งสิ่งมีค่าไปหาสิ่งไร้ค่านั่นเอง

(63) ฮา เออ พี่ไปเหอ
 พี่ขึ้นเขาลงห้วย
 ฝ่าคีน้องปวกชำ
 ถ้วนองไม่อาจจะเดินตาม

หลาน้องไปควย
 ถ้วนองไม่อาจจะเดินตาม
 เลือดคำเหมือนน้ำคราม
 พระโฌงามของน้องเหอ

(ตรึง)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ฝ่าคีน้องปวกชำ เลือดคำเหมือนน้ำคราม" เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความทุกข์ยากของหญิงซึ่งแต่งงานกับชายที่ไม่พยายามตั้งหลักฐาน ทำให้ชีวิตต้องประสบกับความยากลำบาก เพราะการที่ผู้ชายพาเที่ยวระเหวเรอ ฝ่าเท้านั้นพุพังเลือดไหลเป็นสีคำเหมือนสีของน้ำคราม ซึ่งเป็นการสื่อให้เห็นว่าหญิงนั้นต้องทนทุกข์ทรมานแสนสาหัส

(64) ฮา เออ บานหวนอนแวงชาเหอ น้องยามนี้ใครจะดูแลไป
 เมฆแดงเหมือนแสงไฟ แลไม่มีใครจะวางตา
 ย่นไปข้างคินเมฆหมอก ย่นมาข้างออกบังป่า
 แลไปไม่มีใครจะวางตา ไม่จับหนคณนานอง

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "เมฆแดงเหมือนแสงไฟ" เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่ภรรยาต้องเผชิญจะหันไปพึ่งใครก็ไม่ได้ (ย่นไปข้างคิน เมฆหมอกย่นมาข้างออกบังป่า) เป็นการสื่อให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบของสามีที่ปล่อยให้ภรรยาต้องเผชิญกับปัญหาอันยากลำบาก โดยที่สามีไม่เอาใจใส่เมตตาอ่อนโยน เมฆหมอกคือปัญหาที่ประสบ ยิ่งเมฆที่เป็นสีแดงเหมือนแสงไฟย่อมเป็นปัญหาที่ร้ายแรง

(65) ฮา เออ กลวยพองลาเหอ
 หอหมาย่ามีบาป
 เข้าไปนั่งแคแค
 เมียเหอหมันแก้งหวาฉัว

กลวยพองลาเจ็ดกาม
 เมียเหอหมันแก้งหวาฉัว
 แลแลเหมือนแม่มึงเกิดหัว
 หอหมาย่ามีบาป

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "แลแลเหมือนแม่มึงเก็ดหัว" เป็นการเปรียบถึงปัญหาของครอบครัวเนื่องจากภรรยาแก่กว่าสามี คู่ไปแล้วเหมือนแม่กับลูก เป็นการเปรียบเทียบเพื่อสื่อความหมายของวัยที่ต่างกันของสามีภรรยาให้เห็นเด่นชัดว่ามีความแตกต่างกันมาก ทำให้เกิดปัญหานั้นในครอบครัว

5.2 การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต ปัญหาอันเนื่องมาจากผู้มีอำนาจหรือมีอิทธิพล ดังตัวอย่างคือ

(66) ฮา เออ นอนวันเหอ	ฉันว่าแลแห่ง
ฝูงปลาหมื่นตายเหมือนเขาแข่ง	ฝูงแร้งหมื่นลงเหมือนหวานยา
ปลาอนตายแม้นึก	เหลือแต่ขันแม้นกับโลมา
แร้งเหอหมื่นลงเหมือนหวานยา	เฉียวฉาบคาบพาไป
(นครศรีธรรมราช)	

โวหารในเพลงบทนี้คือ "ฝูงปลาหมื่นตายเหมือนเขาแข่ง ฝูงแร้งหมื่นลงเหมือนหวานยา" เป็นการเปรียบถึงว่าฝูงปลาหมายถึงประชาชนที่ต้องล้มตายลงเหมือนกับปลาที่ตายเพราะโดนคำสาปแช่ง เนื่องจากถูกผู้มีอำนาจกระทำ ส่วนผู้มีอำนาจก็เหมือนแร้งที่ลงมาจากปลาโดยที่ปลาไม่มีทางสู้มัน แร้งที่ลงมากมายนั่นเหมือนกับโค่นยาเมื่อเป็นการเปรียบว่าลงมากมายนัย เพลงบทนี้สื่อให้เห็นถึงความคับแค้นของประชาชนที่ถูกผู้มีอำนาจแสดงความเหี้ยมโหดไร้ปราณี ใช้อำนาจเบียดเบียนชาวบ้านไม่เลือกหน้า คงเวณไว้เฉพาะสตรีเพศสำหรับสนองตัณหาของคนเท่านั้น

(67) ฮา เออ เกื่อนหกเหอ	ฝนปลัดหมื่นตกไม่ไร้เวณ
ในใจนองเหมือนพลงเตน	คาบฝนไม่เวณสักเวลา
คืนแต่โก้นัน	ไปเอาความผันกับมารดา
เขาเสาะเงงถอแหลงมา	วาพยาแพงคนตาย
(พัทลุง)	

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ในใจนองเหมือนพลงเตน" เป็นการเปรียบเทียบกับภาวะของคนที่ถูกกักขังตามกลางความหวาดผวาว้าวหัวใจเหมือนพลงเตนคาบฝนที่ตกอยู่ตลอดเวลา เพราะชีวิตไม่มี

ความปลอดภัยซึ่งเกิดจากภูมิทัศน์พล เป็นเหตุให้ชาวบ้านหวาดผวาคอยสังคายนอกเวลา และเมื่อเกิดเหตุร้ายจริง ๆ ก็เหมือนกับความฝันซึ่งกระทำได้เพียงปรารถนาด้วยจิตผู้ใกล้ชิดเท่านั้นเอง

5.3 การใช้โวหารเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตทั่ว ๆ ไป

(68) ฮา เออ แคนใจเหอ	ไถนาคนเหง
ยั้งไถยั้งแล้ง	แตกเหงเหมือนรอยตีนนก
กมแลหัวหงูกาซัดใจ	กมแลคันไถกาซัดอก
แตกเหงเหมือนรอยตีนนก	ซัดอกนองทุกสิ่ง

(ชุมพร)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "แตกเหงเหมือนรอยตีนนก" เป็นการเปรียบเทียบการแตกเหงของคน ในการไถนาถ้าไถในที่ที่เหงแตกเหงเหมือนกับรอยเท้าของนกที่เหยียบย่ำลงบนพื้นดินที่ยังเปียกและคงเหลือร่องรอยไว้ เมื่อคนเหง ย่อมประสบกับความยากลำบากในการไถ ซึ่งเปรียบเหมือนกับอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาการใช้โวหารอุปมาในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่าการใช้โวหารในการชมความงาม การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตน การประพฤตินิยมของผู้หญิง การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตนและการประพฤตินิยมของผู้ชาย การใช้โวหารเกี่ยวกับความรัก และการใช้โวหารเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต ปรากฏว่านิยมนำเอาธรรมชาติใกล้ตัวซึ่งพบเห็นอยู่เป็นประจำมาเปรียบเทียบ เป็นต้นว่า นำเอาพืช สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ บุคคล และการกระทำของบุคคล เพื่อเป็นสื่อให้ผู้รับสารสามารถเห็นภาพพจน์ตามเจตนารมณ์ของผู้แต่งได้อย่างชัดเจน

โวหารนามนัย

บทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ ปรากฏการใช้สำนวนโวหารนามนัยโดยการนำเอาคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มากล่าวแทนที่จะเอ่ยถึงสิ่งนั้นตรง ๆ จากการศึกษาพบว่าการใช้สำนวนโวหารที่สื่อความหมายแทนเด็กหรือผู้ใหญ่ สื่อความหมายแทนผู้หญิง สื่อความหมายแทน

ผู้ชาย และที่ใส่เสื้อแทนทั้งหญิงและชายรวมกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งกลุ่มการใช้สำนวนโวหาร นามนัยเพื่อให้เห็นถึงลักษณะของการใช้โวหารประเภทนี้ในลักษณะต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้

1. การใช้โวหารนามนัยเกี่ยวกับเด็กหรือผู้ใหญ่
2. การใช้โวหารนามนัยเกี่ยวกับผู้หญิง
3. การใช้โวหารนามนัยเกี่ยวกับผู้ชาย

1. การใช้โวหารนามนัยเกี่ยวกับเด็กหรือผู้ใหญ่ จากการศึกษาพบว่า ใช้ เจ้าดวงอุทัย สายสมร สายสมรอรไท สายสมรคอกบัวคว่ำ ยอดเสนห์ งานปลอกคียอดเสนห์ ขวัญขาว ขวัญออน ขวัญพี่ ขวัญใจ นวลน้อง บังอร โฉมทรู ลูกคิ้วค่อ แดนเด็กซึ่งเป็นที่รักห่วงใยและมีคุณค่าในความรู้สึกของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ใช้ แก้วคู่ไข่มุกแดนเด็กที่เลี้ยงดูอย่างยากลำบาก ดังตัวอย่างคือ

(1) ย่า เออ งานชำเหอ
ทุกยามคำเช่า
ยามลูกเจ็บไข้
แม่เฝ้าเป็นห่วง

แม่ปล้ำเลี้ยงเจ้า
แม่เฝ้าเป็นห่วง
แม่ไม่บายทรวง
เจ้าดวงอุทัยของแม่เหอ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "งานชำ" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่มีรูปร่างหน้าตารักน่าเอ็นดู "เจ้าดวงอุทัย" เป็นคำแทนเด็กที่มีคุณค่าในความรู้สึกของแม่เหมือนดวงอาทิตย์ซึ่งเป็นของมีค่าคู่โลก โวหารทั้งสองสื่อความรักและความห่วงใย

(2) ย่า เออ เขื่อนอนเด็กเจ้านอน
ความเจ็บความไข้หาไม่มี
ไปยาทายายอยู่ไกลแค
ขวัญพี่อารองเลยนองเหย

สายสมรอรไทสุกใจพี่
ขวัญพี่อารองเลยนองเหย
ไคคุมชูดูแลแม่ทราชมเชย
เกิดมาเรานี้กรรม

(นครศรีธรรมราช)

(3) อา เออ เชิญนอนเหอ
 เกิดมาพ่อแม่หาไม่มี
 ตัวเราเกิดมาพิการแล้ว
 ขวัญพ่อยารองเลยน้องเหอ

สายสมรอรไทสุทใจพี่
 ขวัญพ่อยารองเลยน้องเหอ
 พ่อแม่ไม่ไผ่แซมเซย
 ตัวเราเกิดมาพิการ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารน่านนัยในเพลงทั้งสองนี้คือ "สายสมรอรไท" เป็นคำเรียกแทนเด็กซึ่งเป็นน้องของผู้เลียงคู้คือพี่ วาน้องคือผู้ที่เป็นที่รักอย่างสุดหัวใจ เพราะพ่อแม่ไม่มีพี่จึงรักน้องมาก "ขวัญพี่" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่เป็นขวัญและกำลังใจของผู้เลียงคู้ "แม่ทรมเซย" เป็นคำแทนเด็กที่มีความรักน่านนัย

(4) อา เออ เชิญนอนเด็กเจ้านอน
 ยังบาวยังไพรจะไคแล
 ยังไผ่ยังยาอย่ายังยาย
 เจาสายบัวเตแม่มีกรรม

สายสมรอรไทสุทใจแม่
 เจาสายบัวเตแม่มีกรรม
 คุมชูเจ้าไวไ้พิ้งคำ
 ทาคำแม่คนเกี้ยว

(สงขลา)

(5) อา เออ เชิญนอนเด็กเจ้านอน
 นิ่งแหลงในคออยู่ออแอ
 ยังแม่ป้าและยาย
 เจาสายสะเตแม่มีกรรม

สายสมรอรไทสุทใจแม่
 สายสะเตแม่มีกรรม
 อีไคคุมชูเจ้าไววันยังคำ
 ทาคำแม่คนเกี้ยว

(สงขลา)

โวหารน่านนัยในเพลงทั้งสองนี้คือ "สายสมรอรไท" เป็นคำแทนลูกอันเป็นที่รักของแม่ "เจาสายบัวเต" "เจาสายสะเต" เป็นโวหารแทนลูกซึ่งเป็นสายเลือดของแม่หรือผู้สืบทอด "ทาคำ" เป็นคำแทนเด็กที่มั่งคั่งตาอันคำลึงคองามน่ารักซึ่งถือเป็นลักษณะที่ดี

(6) สา เอ๋ นองนอนเห
 นองไมโรนัง
 เวลาเจออยากนม
 ถูกเปลเวชาไหนดองนอน

สายสมรคอกบัวครึ่ง
 ถูกเปลเวชาไหนดองนอน
 พาไปส่งแม่พระมารดร
 ปอนขาวปอนน้ำให้

(สงขลา)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "สายสมรคอกบัวครึ่ง" เป็นคำแทนเด็กทารกที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้

(7) สา เอ๋ นอนเสียเด็กนอน
 นอนเกียออกเส้นท
 อยาสะกุงทกใจ
 ความเจ็บอย่ารู้ได้
 ให้อยู่กักันดี

นอนลงในเปล
 แม่จะเวชาไป
 สับสนในยามราตรี
 ความไข้อย่าให้
 ความไข้อย่ามีเหลือ

(นครศรีธรรมราช)

(8) สา เอ๋ นอนเด็กนอนหนา
 แม่จะเวชา
 อยาสะกุงทกใจกลัว
 แม่ขอขมาหลอกหลอน

เจางมปลอกคอกเส้นท
 ให้เจานอน
 แม่ทูนหัวอยาสะทอน
 กลอมเจ้าไหนดอนเปล

(พัทลุง)

โวหารนัยในเพลงทั้งสองบทนี้คือ "ยอกเส้นท" "งมปลอกคอกเส้นท" เป็นคำเรียกแทน
 เด็กที่มีรูปร่างหน้าตามีเส้นทเป็นเครื่องหมายรักใคร่ของแม่

(9) อ้า เออ น้องนอนเหอ
แม่เชอทั้งหลาย
แม่เชออย่าไคหลอกหลอน
เชอรักษาเจ้า

นอนไห้สบาย
จงรักษาเจ้า
ไคกาอาวณเจนอนเฒ่า
ขวัญขาวเจนอนเฒ่า
(สงขลา)

(10) อ้า เออ นอนเลี่ยน้องนอน
แม่เชอทั้งเส
ไปสองมาสอง
อย่าพาน้องเทียวเรไปเล่นไกล

ขวัญขาวเจนอนแปล
อย่าพาน้องเทียวเรไปเล่นไกล
รักษานวลน้องไห้สบาย
เล่นอยู่แคในแปล
(พัทลุง)

โวหารนามนัยในเพลงทั้งสองบทนี้คือ "ขวัญขาว" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่มีค่าควรชมไม่ให้
กระทบกระเทือนใจและจะเป็นผู้สืบทอดตระกูล เกิดจากวัฒนธรรมในการทำงานที่ต้องมีขวัญขาวเหมือน
แม่โพสพ

(11) อ้า เออ ขวัญออนเหอ
แม่ไม้ม่าปลุก
ผูกหมอนแม่ตัง
อย่าถูกรบกวน

นอนไห้เป็นสุข
อย่าถูกรบกวน
รองหลังเมื่อนวล
ขวัญออนเจนอนแปล
(นครศรีธรรมราช)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "ขวัญออน" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่แม่รักและห่วงใย เพราะ
เด็กมักจะตกใจขวัญหายง่าย จึงต้องมีการเรียกขวัญกันเสมอ จึงเรียกแทนเด็กว่าขวัญออน หรือขวัญออน

(12) สา เอ น้องนอนเหอ
 แม่เซอหงหลาย
 แม่เซอขวัญขาว
 แม่เซอขวัญออน

นอนให้หลับบาย
 อยามาหลอกหลอน
 กล่อมเจ้าไหนดอน
 เชิญเจ้าไหนดอนบาย

(สงขลา)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้คือ "แม่เซอ" เป็นคำเรียกแทนเหวตาประจำตัวเด็ก ซึ่งคอยให้ความคุ้มครองแก่เด็ก คำว่า "ขวัญขาว" "ขวัญออน" เป็นคำเรียกแทนแม่เซอในทำนองยกย่องบูชา

(13) สา เอ บ้านนี้เหอ
 ส่งสารแทนวณอง
 ไมไครอู่แห่งลักหิด
 รองเซารองเย็น

มีเด็กชื่อรอง
 ร่องเซารองเย็น
 หนึ่งหิดเสียแล้วแกวคูเซียว
 ไครเห็นก็แคนใจ

(สงขลา)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้คือ "นวลน่อง" เป็นคำเรียกแทนเด็กอันเป็นที่รักของผู้เลี้ยงดู "แกวคูเซียว" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่เลี้ยงยาก ร้องไห้กวนโยเยอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเด็กเป็นทุกข์ชุกชุกยากของแม่หรือผู้เลี้ยงดู

(14) สา เอ น้องนอนเหอ
 แม่เซอหงหลาย
 ชันน้ำลงหา
 อยามาหลอกอยามาหลอน

นอนให้สบาย
 อยามาเคียดหยอก
 ช่วยพิทักษ์รักษาเจ้าบังอร
 กล่อมเจ้าไหนดอนแปล

(พัทลุง)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้คือ "เจ้าบังอร" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่น่ารักน่าเอ็นดู โดยเอาความอ่อนเยาว์ของเด็กเป็นสื่อความหมาย

(15) อา เออ น้องนอนเหอ
 ชั้ต้งของหวานของไอพร้า
 อยาขอหลายสิ่งเจ้าโถมทรู
 แม่ขอขาวเมามาให้กัน

แม่ไปบอหนอหมามาให้เจ้า
 แม่ขอขาวเมามาให้กัน
 เมื่อพฤษ์นั้นถูกเจ้าเอววัลย์
 มันกันอยานอยใจ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารน่านัยในเพลงบทนี้คือ "โถมทรู" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่มีรูปร่างน่ารัก "เจ้าเอววัลย์" เป็นที่แสดงถึงความมีกิริยามารยาทอ่อนช้อย โดยสื่อว่าเอวออนเหมือนเอววัลย์

(16) อา เออ เจ้าเนื้อเย็น
 ครันวนำขึ้นมา
 แม่ไม่ให้ไปเล่นบนหาดทราย

แม่ไม่ให้ไปเล่นบนหาดทราย
 นำเหอหมันจะพาเจ้าลอยหาย
 เสียกายเจ้าคนเกี้ยว

(นครศรีธรรมราช)

โวหารน่านัยในเพลงบทนี้คือ "เจ้าเนื้อเย็น" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่มีสุขภาพสมบูรณ์ปราศจากโรคภัย เพราะมีแม่ที่เอาใจใส่เลี้ยงดูเป็นอย่างดี เพราะการที่เด็กมีอาการตัวร้อนแสดงว่าเด็กไม่สบาย ดังนั้นเจ้าเนื้อเย็นจึงเป็นเด็กที่สุขภาพสมบูรณ์

(17) อา เออ ไกคำเหอ
 หากินดินครก
 ไกคำทั้งเพ็น
 ไกคำเนื้อเกลี้ยง

หารักกรกรกรก
 ยังคำไมโร้เต็มเหนียง
 มีพอแม่เลี้ยง
 คอยเลี้ยงคอยหากิน

(สงขลา)

โวหารน่านัยในเพลงบทนี้คือ "เนื้อเกลี้ยง" เป็นคำเรียกแทนเด็กที่มีผิวพรรณนวลเนียน โดยใช้ไก่เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่ขาดพ่อแม่เอาใจใส่ ในขณะที่เด็กอื่น ๆ มีพ่อแม่คอยเลี้ยงดูอย่างดี

(18) อา เออ ไกจอยเหอ

หากินในวัง

ไก่อำเนื่อเกลี้ยง

ยังคำไม้ไร้เต็มเหนียง

งอกสรอยสันหลัง

ยังคำไม้ไร้เต็มเหนียง

มีพอแม่เลี้ยง

คอยหาคอยเลี้ยงกัน

(สุราษฎร์ธานี)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "เนื้อเกลี้ยง" เป็นคำเรียกที่มิชาวพรมติ โดยใช้ไกจอยเป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่พ่อแม่เอาใจใส่เลี้ยงดูเพราะยังพึ่งพาตนเองไม่ได้

(19) อา เออ คนขามเตี้ยเหอ

หมอมพอไคเมีย

หวนเย็นย่ำ

หุมโลกควทอ

คือคนขามเตี้ย

หุมโลกควทอ

โลกเหอนั้นรำหาพอ

หมอมพอไคเมียใหม่

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "โลกควทอ" เป็นโวหารที่เรียกแทนเด็กที่มีความน่ารักตามคตินิยม เพราะชาวปักษ์ใต้ในอดีตนิยมคนที่มีลักษณะที่เรียกว่า "ควทอคอปลอง"

2. การใช้โวหารนามนัยเกี่ยวกับผู้หญิง จากการศึกษาได้พบว่ามีการใช้โวหารนี้เกี่ยวกับผู้หญิง ไคแก โฉมฉาย โฉมทรู นางงาม แม่รูปงาม รูปหงส์นางคราญ แม่เนื้อเกลี้ยง แม่เนื้อเย็น แม่เนื้อทอง แกวคารา เจ้าเอวกลม เจ้าเอวบาง เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีรูปร่างนารักงดงามต้องใจชาย ใช้คำว่า ขอกใจ แม่ขอรัก เจ้าใจงาม กานคา เป็นคำเรียกหญิงที่มีจิตใจงดงามเป็นที่รักของชายคือมีคุณค่าทางจิตใจ ใช้คำว่า แกวกูเซื้อเป็นคำเรียกแทนหญิงที่เป็นคู่ทุกข์คู่ยากของชาย ใช้แม่คอกทอง เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีความประพฤติกเล่เยื่อเสียในเรื่องชู้สาว โวหารเหล่านี้สื่อถึงรูปสมบัติและคุณสมบัติของหญิง ดังตัวอย่าง คือ

(20) ฮา เอ้อ ไก่เขียวเหอ
 เทียวหากินป่าออย
 พี่ชายหมายปองเอาไว้
 ยกสาวน้อยตามตัง

ไก่เขียวตัวน้อย
 ยกสาวน้อยตามตัง
 ตั้งแต่โฉมฉายไม่โรนัง
 เหวมางทองรอยชัง

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "โฉมฉาย" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีรูปร่างดี มีความงดงาม
 เป็นพี่หมายปองของชาย "ทองรอยชัง" เป็นคำแทนหญิงที่มีคุณค่าในความรู้สึกของชาย

(21) ฮา เอ้อ เดือนสามเหอ
 เจ็บไข้เจ็บใจเจ้า
 ทนทางที่ลงไป
 เก็บข้าวที่ชายวัดกุหา

นางงวนอลังไปเก็บข้าว
 เก็บข้าวที่ชายวัดกุหา
 คนโคโไฟโรอยู่ฉานา
 ห้วนอนคนทวาทะและนานอง

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "นางงวน" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีความดี ความงาม
 พร้อมสรรพ คืองานทั้งรูปร่างและกิริยามารยาท และยังมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ

(22) ฮา เอ้อ ครื่อนองเหอ
 ฟ้าเอนน้อยเอนน้อย
 ทั้งเมียบสองเมียบสาม
 พรอไมปูฉาให้พนอน

ครือพราวทางเลื่อย
 พรอไมปูฉาให้พนอน
 ไม่เหมือนเมียบที่เมื่อแตกอน
 บังอรมาพนอนไป

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "บังอร" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีความงามและอ่อนเยาว์น่ารัก

(23) อา เออ กลวยทองเหอ

เขาชอบเขานาง

ไม่ไคเจ้าเอวกลม

ตั้งยลีสองหลังข้าง

ชอวาตนกลวยทอง

ตั้งยลีสองหลังข้าง

วังเขาไปชมเจ้าเอวบาง

เอวบางนางคนเกี้ยว

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "เจ้าเอวกลม" และ "เจ้าเอวบาง" ทั้งสองคำเป็นคำเรียก
แทนหญิงที่มีรูปร่างอวบหรือผอม สอดคล้องงาน

(24) อา เออ น้ำไหลเหอ

เพื่อเขาทุกคนยอมบวการ

บั้งเอื้อเขาไป

รูปหงส์นงคราญเรามาตัว

ไหลเขาของน่านาสงสาร

รูปหงส์นงคราญเรามาตัว

ยกคิโยพอไคมาเป็นตัว

สิ้นตัวไม่ไร้เหลย

(พัทลุง)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "รูปหงส์นงคราญ" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีรูปร่างงดงาม
น่ารัก

(25) อา เออเมรีเหอ

เมาหยูกเมายา

อายไทรโหม่งเหมงบนหลังคา

เมรีร่วมทอง

กินเหล้าวันนี้เมาหนักหนา

เมาบปหนักหนาแม่เนื้อทอง

บอกวาทนวยตานางสิบสอง

ทุกสิ่งไม่พลงามัว

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "แม่เนื้อทอง" เป็นคำเรียกแทนหญิงโดยอาศัยยืมคำพรรณนา
งคงามเหลืองเหมือนกึ่งทองคำ

(26) ฮา เออ เรือใหญ่เหอ
รักกันไม่ทันไคย
พี่เฒ่าใคร โฉ่เกล็ดเบียน
เห็นปลายลำพวยอุบล

ชักใบแล่นลงคลองวาโย
เห็นปลายลำพวยอุบล
พานางเนื้อเนียนไปเสีย
ไม่ทันไคยมา

(นครศิริธรรมราช)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้คือ "นางเนื้อเนียน" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีผิวพรรณที่ลักษณะ
นวลเนียน

(27) ฮา เออ นกกาเหว่าเหอ
หงษ์นางขาว
เจ้าเงาะเนื้อเกลี้ยง
พี่รักเจ้าไม่ไคย

มาอยู่กับเราทะเหอเจ้า
พี่รักเจ้าไม่ไคย
เอาไปเลี้ยงในกรงทอง
รักน้องแค่นี้ใจ

(สุราษฎร์ธานี)

(28) ฮา เออ นกเขาโตนเหอ
เกาะอยู่กิ่งเคียวเรือไม่พัก
วันไปข้างโตนางเนื้อเกลี้ยง
ขันยั่วพี่ชายไม่เว้นวัน

ขานป่านะนี้เพ็งมาโยนทุก
ขันยั่วพี่ชายอยู่ทุกวัน
ไม่ไคยสัมผัสสำเนียงเสียงขัน
นกเขาเอ๋ยพี่เคยเล่น

(ตรัง)

โวหารนพนัยในเพลงทั้งสองบทนี้คือ "เจ้าเนื้อเกลี้ยง" และ "นางเนื้อเกลี้ยง" เป็นโวหาร
เรียกแทนหญิงที่มีผิวพรรณงดงามเกลี้ยงเกลาสะอาดตา ชายจึงรักและหวงแหนอยากจะได้เห็นหน้าทุกวัน
"กรงทอง" เป็นคำเรียกแทนการเลี้ยงดูอย่างดี

(29) อา เอื้อ ฐีเขียวเหอ
 ร่องเรียกแมงั่ว
 สั้งให้แกงปลาตุก
 ไม่นาแลแม เนื้อเกลี้ยง

เลื้อยอยู่บนราว
 แกงไทรเลาเหอไห่แมงั่วกิน
 คอกทองหมันจุกดทั้งเงียง
 ไม่นาจะเลี้ยงั่ว

(สงขลา)

(30) อา เอื้อ โลกสาวเหอ
 สั้งให้แกงมอน
 สั้งให้แกงปลาตุก
 คอกทองเนื้อเกลี้ยง

โลกสาวบ้านห้วนอน
 คั้งแต่เขาจนเที่ยง
 จุกดทั้งเงียง
 น้ำหนาไม่เลี้ยงั่ว

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงทั้งสองบทนี้คือ "คอกทอง" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีความประพฤติไม่ดี
 สำสอนทางเพศ "เนื้อเกลี้ยง" และ "แมเนื้อเกลี้ยง" เป็นแทนหญิงที่มีผิวพรรณงดงาม จากทั้งสองบทนี้
 สังคมภาคใต้ไม่ยอมรับหญิงที่ถึงแม้ว่าจะรูปร่างงดงามแต่หากความประพฤติไม่ดีก็ถูกตำหนิ

(31) อา เอื้อ ไมไ่เหอ
 ข้างเรือนหม่อมแม
 บาวฮวคางเขียน
 ไปลกหลาเลาความ

ไมไ่คอกเหย
 ไปลกหลาเลาความ
 บาวคล้ายเนื้อเนียนแกเลาความ
 โรปงามแมคนเคียว

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "โรปงาม" (รูปร่าง) เป็นคำเรียกแทนหญิงที่ทำงาน
 โดยเฉพาะในคานรูปร่าง "บาวคล้ายเนื้อเนียน" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีผิวพรรณดีขบถถึงฐานะ
 ความเป็นอยู่ที่สบายไม่ต้องคร่ำครำทำงานหนัก

(32) ฮา เอ๋ ไก่ขันเหอ
 มีทรียอกนางแก้ว
 ปลุกถูกรักทั้งสองศรี
 หนีจากนิมรา

ขึ้นมาเจ๊อยแจ่ว
 หนีจากนิมรา
 หักขาลีและกัณหา
 แฉงแลวเฒ่าไป

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "ยอกนางแก้ว" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีความงามเพียบพร้อม
 ด้วยคุณสมบัติของกุลสตรี

(33) ฮา เอ๋ ฟาลันเหอ
 พี่ชายอยู่ไต่ไม่นาน
 คิดขึ้นมาไม่นานไป
 คิดถึงฟามันลั่นครวญ

ขึ้นมาแลบอีสาน
 นึกสงสารแต่ฟามันลั่นครวญ
 นึกสงสารยอกใจอยู่แต่สวน
 นึกถึงแต่นวลนง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "ยอกใจ" เป็นคำเรียกหญิงคนรักของชายว่าเป็นยอกดวงใจ
 ของชาย

(34) ฮา เอ๋ เกื่อนหกเหอ
 ไม่ไต่แม่เมห
 ไม่ไต่แม่แกวการา
 ไม่หลอรูบทองเซมาเทียบ

คางคกมารองอยู่ปากบอ
 ไม่หลอรูบทองเซมาเทียบ
 ในเมืองไซยฟี่ไม่เทียบ
 ฟี่ไม่เทียบแควรอยคีน

(สุราษฎร์ธานี)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "แม่เมห" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีทรวงทรวงดี โดยเฉพาะ
 ส่วนทรวงอก "แกวการา" เป็นคำเรียกแทนหญิงที่มีความงามเกินกว่าหญิงอื่น

ความประพฤติกิเลสไม่ดี ใช้เจ้าหญิง เจ้าหญิงนอก เสนายิ่งอายุที่มีความประพฤติไม่ดีในเชิงสุสาว
มีโวหารที่เกี่ยวกับผู้ชายที่โง่เขลาออกไปเพราะโดยปกติจะรักกับผู้หญิง คือ ที่เขาสวย พ่อเนื้อเนียน
และพ่อแม่พวง โวหารน่านนี้เกี่ยวกับผู้ชายที่โง่ในเพลงกล่อมเด็กทั้งตัวอย่างคือ

(38) อา เอ นางโนราเหอ
จับเกาะทนไทรใหญ่
เชิญอยู่ไปเถิดพี่นางเกล้า
สั่งความสามัคคีสุชน | นายาบินหนีแม่ตัวไป
สั่งความสามัคคีสุชน
น้องขอสาฆ่าเท่าไปเมืองบน
ลานองไวคนเคียว |
|--|---|
- (สงขลา)

โวหารน่านนี้ในเพลงทนคือ "นางเกล้า" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่มีอำนาจและเป็นที่เรา
ของหญิงซึ่งยกย่องเทิดทูนอยู่เหนือหัว

(39) อา เอ นางเมรีเหอ
มาถึงแม่น้ำพระคงคา
โอเจ้ากรมโพธิทองของน้องแก้ว
พระรณายัน | เสียทีเทตามพระรณาย
รองเรียกพระนัศวัญ
เมียตามมาแล้วพาไปกัน
เมรีเซซังตาย |
|--|---|
- (พัทลุง)

โวหารน่านนี้ในเพลงทนคือ "พระนัศวัญ" เป็นคำเรียกแทนชายที่เป็นสามี ซึ่งเป็นเมืองขวัญ
ของหญิง "เจ้ากรมโพธิทอง" เป็นคำเรียกแทนชายซึ่งเป็นพี่ให้ความรักเย็นแก่หญิง

(40) อา เอ ไพรนวมเหอ
ไปจับช้างในกองกลอน
โหมนางทั้งห้าวิชา
แต่งอ่อนทูน้อยทองรอยชั่ง | ไพรนวมหาวงศบุตร
ไคนางแต่งอ่อนแม่รอยชั่ง
น่านางเกศสุริยาออกจากวัง
นั่งกินแต่น้ำตา |
|--|---|
- (สงขลา)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "ผู้ทรง" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีอำนาจอันใดแก่ กษัตริย์ ส่วน "ทองร้อยชั่ง" เป็นโวหารแทนหญิงที่มีค่าในความรู้สึกของชาย

(41) ฮา เออ พระทองเหอ	สมัครรักน้องจะหมายไหร
สมบัติพลัดถิ่นหาไม่	ว้าวายไรราน้องไม่มี
นานไปเมืองไหนจะอายุเพื่อน	แกมเกลื่อนราฟิงโหดวนถ
ว้าวายไรราน้องไม่มี	ไม่มีไทรตอบแทนพี่ชาย

(สงขลา)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "พระทอง" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีฐานะดี "แกมเกลื่อน" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีเสน่ห์ แกมเกลื่อนหนุ่มคือแสดงถึงการแตกเนื้อหนุ่ม ซึ่งสังคมภาคใต้ในอดีตถือเป็นความน่ารัก

(42) ฮา เออ เจ้าเขาเหอ	พระเจ้าย้ายมาคร
คคชาวใส่ถาด	คคทั้งชาวบาทและชาวบิณฑ
กรวคน่าทั้งจิตอธิษฐาน	ให้พอรูปร่างสงคราญทานใดกิน
คคทั้งชาวบาทและชาวบิณฑ	กินชาวเด็กพอยุนหัว

(สงขลา)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "พอรูปร่างสงคราญ" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีรูปร่างดี "พอยุนหัว" เป็นคำเรียกแทนชายที่หญิงยกย่องเด็กพูนไว้เหนือศีรษะ เป็นคำที่แสดงถึงความนับถือ

(43) ฮา เออ ไกคำเหอ	สองรังวนเมียน
รูปหงส์พอดตรงเมียน	นอโมไมโรลักคว
นอโมกขอ	เคนไมโรมั่งหรือพอยุนหัว
นอโมไมโรลักคว	รูปหงส์พอดตรงเมียน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนามนัยในบทเพลงนี้คือ "รูปหงส์พอรังเหยียน" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีท่าทางดี
เหมือนผู้มีความรู้ "พวยุนหัว" เป็นคำเรียกแทนชายในท่านองคกษัตริย์

(44) ฮา เออ พี่ไปครึ่งเหอ
เชอจกไหนดงลักหนึ่งหนา
ยังสิ่งหนึ่งเหลยพอใจคิ
เชอรวมไหนดงลักหนึ่งคัน

นองลักลักสิ่งพอหัวนา
เชอรวมไหนดงลักหนึ่งคัน
เชอหัวไหนดงลักสองอัน
ไวกางเวลาฝนตก

(พิทลุง)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "พอหัวนา" เป็นคำเรียกแทนชายที่แต่งงานถูกต้องตามประเพณี
"พอใจคิ" หมายถึงชายที่ใจดีต่อภรรยา

(45) ฮา เออ คนพรวาเหอ
กาฝากหมั้นเชากลุม
จาเหอพอยบ่ปลุก
พอยมโลกโคเสียบ

คนพรวาหมั้นทางชุม
พอยมโลกโคเสียบ
พอยมเสียบลูกเสียบเมีย
พอไปหาเมียเอน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "พอยบ่ปลุก" เป็นคำเรียกแทนชายที่ทำบุญไว้เมื่อชาติปางก่อน
และบุญกุศลมาอุปถัมภ์ในชาตินี้เรียกว่าบุญปลุก

(46) ฮา เออ นกจอกเหอ
นกโรยูลิน
โยนเสียบผาพับ
ว่าพี่ไปโคเมียบเอน

เกาะรอกชัณน
ว่าพี่ไปโคเมียบเอน
ไปรับผาเชิญ
งามเจินทองรอยชั่ง

(ลงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "ทองรอยชั่ง" เป็นคำเรียกแทนชายที่รักของหญิงมีคุณค่าใน
ความรู้สึกของหญิง

(47) ฮา เออ เรียกหมาเหอ
หมาเหอหรือว่าหมาพระยา
ขบแข้งหรือขบขา
หมาเหอนั้นเลือกทขบ

เรียกหมาหมา
หรือว่าหมาเหอนั้นเลือกทขบ
หมาเหอนั้นไม่ทอนทขบ
ขบเจ้าทองรอยขง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้คือ "เจ้าทองรอยขง" เป็นคำแทนคนที่รักของหญิง ซึ่งถูกผู้รักใช้
ของผู้มีอำนาจรังแก "หมาเหอหรือว่าหมาพระยา" เป็นคำแทนคนรักใช้สนิทของผู้มีอำนาจ รักใช้
เจ้านายอย่างไม่ล้มหูลืมตา

(48) ฮา เออ นกเขาใหญ่เหอ
เขือหลบไปเสียเจ๊กหนา
รำพึงเสียเจ๊กเจ้ารอยขง
มารบกับขานกักนี้

ฉันจะไปคุนถเขวาว
มารบกับขานกักนี้
ส่วนทญารองรังหาไม่มี
ทัวเดียวเปลี่ยวดีเจศ

(สงขลา)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้ "เจ้ารอยขง" เป็นคำแทนชายที่ไม่รู้จักตนเอง แต่มีคุณค่าใน
ความรู้สึกของหญิง

(49) ฮา เออ คือนองเหอ
พี่ไปหนายาฉิมหลัง
ไต่พลุสั๊กใบทองยอฉิม
รอยขงพี่เหออย่าฉิมทอง

คือนกขาไครออกจากรัง
รอยขงพี่เหออย่าฉิมทอง
ไต่พลุสั๊กใบทองยอฉิม
ทวนทองไม่ฉิมพี่

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนพนัยในเพลงบทนี้คือ "รอยขง" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีคุณค่าในความรู้สึกของหญิง

(50) ลา เอ้อ โทนคโหมเหอ
 บานน้อยหัวแวน
 ยามรองถาม
 เล่นชนไก่

มีโพหน้าแวน
 เล่นชนไก่
 ว่าเจ้าโหมงามเล่นไทร
 ขอฆามาอย่ามีบาป

(พัลลึง)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "บานน้อยหัวแวน" เป็นคำเรียกที่แทนชายที่มีคุณค่าในความรู้สึกของหญิง เหมือนกับหัวแวนซึ่งเป็นสิ่งมีค่าของแวน

(51) ลา เอ้อ กิมอันเหอ
 เพื่อนเขาไคเมียบทมคสัน
 ใครเหลยอเข้ามาเอาไค
 ยังแตกิมอันหัวแวน

พี่กิมอัน
 ยังแตกิมอันหัวแวน
 เมื่อแม่แก่ปากร้ายเหมือนกับแตน
 นอนกอดผ้าเรือนเปล่า

(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "หัวแวน" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีค่าในความรู้สึกของหญิง

(52) ลา เอ้อ พี่ชายเหอ
 โปกหัวกับฉ่าเซ็กหน้าแซก
 น้องไมโสตก
 น้องแปลกวาชาวตาหนี่

อายนุงฉาตายไหนดองแปลก
 นองแปลกวาชาวตาหนี่
 สากล้วยอกรักจะบักดี
 บักดีเพื่อนคราวกัน

(พัลลึง)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "โปกหัวกับฉ่าเซ็กหน้าแซก" เป็นคำเรียกแทนชาวไทยมุสลิม "ยอกรัก" เป็นคำเรียกชายอันเป็นที่รักของหญิง

(53) สา เออ พอมสอคเหอ
 อ้อเอาโพงวางไปวางเสีย
 ผอมสอคยอโย
 กลัวเมียอ้อไ้กับชาหลวง

ไปไหนไม่รอดเพราะหวงเมีย
 สากลัวเมียอ้อไ้กับชาหลวง
 ไปไหนไม่รอดพอมสอค
 แกมพวงน้องคนเดียว

(สงขลา)

โวหารน่านนัยในบทเพลงนี้คือ "ผอมสอคยอโย" เป็นคำเรียกแทนชายที่หญิงรักเอาทรงผอมสอ
 มาเป็นแนวเทียบ "พอมสอค" เป็นคำเรียกชายของหญิงว่าชายมีแก้มเป็นพวง โดยปกติแล้วมักจะเป็น
 คำเรียกแทนหญิงมากกว่า

(54) สา เออ บานนี้เหอ
 เพื่อนเขาไ้เมียเสียสิ้น
 ไ้ยียิวพา
 ยังแคววอนนักราช

มีก้อขี้มัน
 ยังแคววอนนักราช
 ไ้กกาโง
 กษัตริจะพบกูเหอ

(สงขลา)

โวหารน่านนัยในเพลงนี้คือ "บาวอนนักราช" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีความรู้

(55) สา เออ พี่ชายเหอ
 รักนิคการกา
 พระคุณบุญปลูกเลี้ยงดูมา
 รักนิคการกาของชาควย

พี่ชายรักชา
 ของชาควย
 ลำบากเสกสาพี่แซนสวย
 ทั่วนองจะชวนหนุน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารน่านนัยในเพลงนี้คือ "พี่แซนสวย" หมายถึงวงแขนของชายที่โอบอุ้มหรือปกป้อง
 ให้ความปลอดภัยต่อหญิง

(56) ฮา เอ๋ เซเปิ้ลเหอ	เซไคคนเหวียง
บาวน้อยเนื้อเกลี้ยง	ชวนน้องไฉกรัก
แหวนนากปนทอง	ท่าเหมือนน้องไมโรจัก
ชวนน้องไฉกรัก	เพราะนาคักก็ไมเทียมกัน
	(นครศรีธรรมราช)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "บาวน้อยเนื้อเกลี้ยง" เป็นคำเรียกแทนชายที่มีผิวพรรณ
เกลี้ยงเกลา "แหวนนากปนทอง" เป็นคำเรียกแทนของปลอมหรือของที่ราคาต่ำ

(57) ฮา เอ๋ งูสายพานเหอ	ยานขึ้นแมคอก
ไอเจ้าหัวหงอก	แลเหอแลกู
อวดตัวอู้อย่างเมียสาว	หมิ่นท่าบาวไอเจ้าหัวงู
แลเหอแลกู	ท่าบาวไมแลหงอก
	(สงขลา)

โวหารนามนัยในเพลงบทนี้คือ "เจ้าหัวงู" และ "เจ้าหัวหงอก" เป็นคำเรียกแทนชาย
สูงอายุมืดเล่ห์เหลี่ยมเพื่อจะหลอกเด็กหญิงไปในทางชู้สาว

จากการศึกษาโวหารนามนัยปรากฏคำที่ใช้ร่วมกันทั้งเด็ก ผู้หญิง ผู้ชาย คือ รอยขึง ทองรอยขึง
ส่วนโวหารที่ใช้ร่วมกันทั้งชายหญิงคือ รูปหงส์ และหัวแหวน

โวหารอุปลักษณ์

บทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่า การใช้
สำนวนโวหารอุปลักษณ์นั้นมักจะใช้ธรรมชาติสิ่งใกล้ตัวที่พบเห็นมาเป็นสิ่งเปรียบเทียบ โดยนำเอา
ลักษณะที่เด่นชัดมาสื่อความหมายให้เข้าใจอย่างชัดเจน

การศึกษวิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารอุปลักษณ์ครั้งนี้ เพื่อให้เห็นถึงการใช้สำนวนโวหาร
ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ในลักษณะต่าง ๆ ผู้ศึกษาจะแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้คือ

1. การใช้โวหารอุปลักษณ์ในการชมความงาม
2. การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของผู้หญิง
3. การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของผู้ชาย
4. การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับความรัก
5. การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต

1. การใช้โวหารอุปลักษณ์ในการชมความงาม จากการศึกษาพบว่ามีการใช้สำนวนโวหารอุปลักษณ์ในการชมความงามธรรมชาติ และการใช้โวหารในการชมความงามผู้หญิง

1.1 การใช้โวหารอุปมาในการชมความงามธรรมชาติ ดังตัวอย่างคือ

(1) ฮา เออ หวันเย็นเทอ	หวันเย็นพอเป็นหนวดงัว
ยกขึ้นตะขุณหัว	ไปชมคอกบัวที่เพิงบาน
ชมคอกกะถิน	ชมอินทนิลที่หอมหวาน
ไปชมคอกบัวที่เพิงบาน	นานนานพันโรยเสีย
	(สงขลา)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "หวันเย็นพอเป็นหนวดงัว" เป็นการเปรียบเทียบนัยบอกถึงเวลาเย็นขณะที่ดวงอาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้าหรือเรียกว่าตะวันยอแสง ภาษาถิ่นใต้เรียกว่า "หวันเป็นหนวดงัว"

(2) ฮา เออ ยามเย็นเทอ	เย็นพอเป็นหมอกบัว
เชิญไปเถิดอย่าล้ากลัว	ไปชมคอกบัวที่เพิงบาน
ชมคอกกะถิน	ชมคอกอินทนิลที่หอมหวาน
ชมคอกบัวที่เพิงบาน	บานเข้าโรยเย็น
	(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "ยามเย็นพอเป็นหมอกบัว" เป็นการเปรียบเทียบเพื่อแสดงถึงเวลาเย็นขณะที่ดวงอาทิตย์กำลังจะลับขอบฟ้าหรือเรียกว่าตะวันยอแสง

1.2 การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับการชมความงามของผู้หญิง ดังตัวอย่างคือ

(3) อา เออ งามพิศเหอ

ซุกบอไห้เมื่อย

นัวมือนัวตั้นคือเทียนชวน

อามน้ำในแมขันแกว

พัฒนาเนอยเนอย

อามน้ำในแมขันแกว

แมสั่นคอทองเซาหล่อแล้ว

หล่อแล้วไม่พิกแต่ง

(พัตลุง)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงพัตลุงคือ "นัวมือนัวตั้นคือเทียนชวน แมสั่นคอทองเซาหล่อแล้ว" เป็นการเปรียบเทียบความงามของผู้หญิงที่มีบุคลาธิษฐานว่า นัวมือนัวตั้นเปรียบได้กับเทียนชวน แมเหมือนดังทองที่หล่อแล้วไม่ทองตกแกงอีก ซึ่งทั้งสองแสดงถึงลักษณะที่งดงาม เป็นการนำเอาลักษณะความงามมาเป็นสื่อแห่งความเข้าใจว่าผู้ที่มีบุคลาธิษฐานไม่ทองตกกรากคร่าในการทำงานเพราะมีคุณสมบัติอยู่แล้ว

2. การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของผู้หญิง ดังตัวอย่างคือ

(4) อา เออ ลูกสาวเหอ

นั่งอยู่โรงนอก

ทอโททอฝ้าย

คือคอกคาวริง

ลูกสาวมานออก

คือคอกคาวริง

ทำไต่ทุกสิ่ง

ทุกสิ่งน้องทำได้

(สงขลา)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงพัตลุงคือ "คือคอกคาวริง" เป็นการเปรียบเทียบผู้ที่มีความพร้อมทั้งรูปสมบัติ และคุณสมบัติเหมือนคอกคาวริง (คาวริง) เพราะคอกคาวริงเป็นคอกไม้ที่มีความสวยงามและใช้ประโยชน์ไต่สารพัด เหมือนกับหญิงที่มีความสามารถในการทำงานทุก ๆ ด้าน เป็นการเอาลักษณะความงามและความสามารถเปรียบกับคอกไม้ที่สวยงามและมีประโยชน์หลายประการ

(5) ฮา เออ คอกแกวเหอ
 ขึ้นช่อวานัว
 ไปเรือนนอนเถิดพอก้าวาค
 ค้วน่องไม่ปรารณาหา

แลแล้วจะกลายเป็นคอกเลา
 ค้วน่องไม่ปรารณาหา
 ไปหย่าเมียเสียให้ขาดกอนตมา
 สักเทาแมล็ดคงาเคียว

(นครศรีธรรมราช)

(6) ฮา เออ เกาะแคเหอ
 ขึ้นช่อวานัว
 กลับเรือนเสียเถิดพอก้าวาค
 ค้วน่องไม่ปรารณา

แลแล้วจะกลายเป็นเกาะเลา
 น่องนี้ไม่ปรารณา
 ไปหย่าเมียเสียให้ขาดกอนตมา
 สักเทาแมล็ดคงาเคียว

(สุราษฎร์ธานี)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงสองบทนี้คือ "คอกแกวเหอ แลแล้วจะกลายเป็นคอกเลา"

"เกาะแคเหอ แลแล้วจะกลายเป็นเกาะเลา" และ "ค้วน่องไม่ปรารณา สักเทาแมล็ดคงาเคียว" เป็นการเปรียบเทียบถึงความคิดของผู้หญิงที่มีผู้ชายซึ่งมีลูกเมียแล้วมาพิศพัน ซึ่งหญิงเกือบจะตกลงปลงใจควย จากคอกแกวและคอกแคจะกลายเป็นคอกเลา เปรียบด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์เปลี่ยนไปสู่จิตใจที่ต่ำเพราะรักชายมีเจ้าของ แต่เมื่อหญิงทราบก็ไม่ปรารณาในความรักของชาย ซึ่งเปรียบกับความปรารณาในความรักว่า ไม่ปรารณาแมล็ดคงาเคียว ซึ่งแสดงว่าไม่มีความปรารณานอยู่เลย เพราะแมล็ดคงาเป็นสิ่งที่มันขนาดเล็กมาก

(7) ฮา เออ วังหลาแกวชาเหอ
 เป็นกาไม่เลือกเหยื่อ
 เจาสาวน้อยหนามน
 เป็นช้างไม่เลือกหญ้า

หนาทาจอคเรือ
 เป็นเรือไม่เลือกสินค้า
 เขาทั้งเป็นคนกาหลา
 ใครมันโหมให้

(พัทลุง)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "เป็นกาไม่เลือกเหยื่อ" "เป็นเรือไม่เลือกสินค้า" "เป็นช้างไม่เลือกหญ้า" เป็นการสื่อความหมายโดยการนำเอาพฤติกรรมของสิ่งที่มีความสำคัญทางเพศ ใจยากกับชายทุกคนเปรียบกับกาที่ไม่เลือกเหยื่อ เรือไม่เลือกสินค้าที่จะบรรทุก และเหมือนช้างที่ไม่เลือกหญ้าที่จะกิน ในทำนองเดียวกับหญิงที่ไม่เลือกชายหรือพิจารณาเสียก่อน กลับทอดร่างให้ชายทุกคนที่เข้ามาติดพัน จึงนับเป็นหญิงสำนวย (กาหลา)

(8) ฮา เออ โลกสาวเหอ

ใครได้ใครเซ

เป็นปลาไม่เลือกเหยื่อ

เหมือนเรือหน้าตา

โลกสาวบานเล

เหมือนเรือหน้าตา

เป็นเรือไม่เลือกสินค้า

ใครได้ใครมาเซ

(สงขลา)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "เป็นปลาไม่เลือกเหยื่อ เป็นเรือไม่เลือกสินค้า" เป็นการเปรียบเทียบในทำนองเดียวกับเพลงบทที่ (7) แต่แตกต่างในสิ่งที่นำมาเปรียบคือ ในบทนี้ใช้ "ปลา" ที่ไม่เลือกเหยื่อ ซึ่งสื่อความหมายในทำนองเดียวกันว่าหญิงนี้จิตใจไม่ทอดร่างให้ชายชมโดยไม่เลือกหน้า

3. การใช้โวหารอุปลักษณ์เกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของบุรุษ

กึ่งตัวอย่างคือ

(9) ฮา เออ ครื่อนองเหอ

บาวบาวดึกดึก

ไค่เฟื่องไค่หึ่ง

ไม้นักขอเมีย

ครือพร้าวทางดึก

ไม้นักขอเมีย

เอาไปเล่นไฟเสีย

บาวบาวเทาควายดึก

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "บาวบาวเทาควายดึก" เป็นการเปรียบเทียบความเป็นหนุ่มฉกรรจ์กับควายหนุ่ม (ควายดึก) โดยเอาความกำยำดำน และควายคึกคองชาติสติเป็นแนวเทียบ แม้จะมีร่างกายแข็งแรงก็ไม่ไ้ใช้ความแข็งแรงให้เป็นประโยชน์ในการทำมาหากิน เมื่อ

ไต่เงินมาบ้างก็นำไปเล่นการพนันจนหมดตัว ไม่สนใจการมีครอบครัวทั้ง ๆ ที่อยู่ในวัยอันสมควร เป็นการนำเอาสัตว์ที่พบเห็นเสมอมาเป็นสื่อความเข้าใจ

4. การใช้โวหารอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับความรัก จากการศึกษาพบว่ามีการใช้เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว และความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก

4.1 การใช้โวหารอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ดังตัวอย่างคือ

(10) ฮา เออ คนาวควายเหอ	กลายเป็นคนาวเกลี้ยง
ลูซุชาติแม่เลี้ยง	อึ้งรักโลกเลี้ยงสักเท่าใด
เกาแม่สืบแม่	ไม่เหมือนแม่เรามาแต่ไหน
อึ้งรักโลกเลี้ยงสักเท่าใด	หวางพอเรายังอยู่

(สงขลา)

(11) ฮา เออ สมนาวควายเหอ	คล้ายคล้ายเป็นสมนาวเกลี้ยง
คักหัวแม่เลี้ยง	หมั่นอึ้งรักโลกเลี้ยงสักเท่าไร
เกาแม่สืบแม่	ไม่เหมือนแม่เรามาแต่ไหน
หมั่นอึ้งรักโลกเลี้ยงสักเท่าใด	ตอนพอเรายังอยู่

(สงขลา)

โวหารอุปมาอุปไมยในเพลงสองบทนี้คือ "คนาวควาย กลายเป็นสมนาวเกลี้ยง" เป็นการเปรียบเทียบถึงความรักของแม่เลี้ยงที่มีต่อลูกเลี้ยง ว่าไม่อาจจะเปรียบกับแม่แท้ ๆ ได้ เพราะตอนแรกหรือตอนที่พ่อยุควยแม่เลี้ยงวางตัวนามือถือ ทำให้เหมือนรักลูกเลี้ยง แต่ความความรักนั้นก็แปรเปลี่ยนเทียบได้กับมะนาวควายที่มีเปลือกหน้าปกปิดความจริงแท้แต่กลายเป็นเปรี้ยวจัดเหมือนสมนาวเกลี้ยงเช่นเดียวกับพฤติกรรมของแม่เลี้ยง

4.2 การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว ดังตัวอย่างคือ

(12) สา เออ บ้านนี้เหอ	มีคันยารวาง
พี่บวชเป็นหลวง	น้องขอพบกันทุกชาติ
พี่เป็นคินสอ	ผมหอน้องขอเป็นคาน
ขอให้พบกันทุกชาติ	รวมสากพันอนนง
- (สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "พี่เป็นคินสอ ผมหอน้องขอเป็นคาน" เป็นการเปรียบถึงความรักของหญิงที่ไม่สมหวังในความรักเนื่องจากชายบวชเป็นภิกษุในพุทธศาสนา จึงไม่อาจจะครองรักครองเรือนรวมกันได้ หญิงจึงอธิษฐานว่าขอให้พบกันทุกชาติ ชาติหน้าหากว่าชายเกิดเป็นคินสอ หญิงจะขอเป็นกระคานซึ่งเป็นของใช้คู่กัน

(13) สา เออ พี่ไปเหอ	ชวนเทียนไล่เท่าเส้นผม
พบเซเทเห็นอลม	อย่าให้เรือผมในเลสองทอง
ยกมือชนกาศเมขลา	เทโวเทวมาชวยนง
อย่าให้เรือผมในเลสองทอง	โลกคลื่นโลกลมใหญ่
- (สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ชวนเทียนไล่เท่าเส้นผม" เป็นการเปรียบเทียบถึงการชวนเทียนให้มีขนาดเล็กเท่าเส้นผม ซึ่งมีขนาดเล็กมากต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการสักการะแด่นางเมขลาเทพธิดาประจำมหาสมุทร เพื่อให้คนรักปลอดภัยจากอันตรายและคลื่นลมในทะเล

(14) สา เออ คนขามป้อมเหอ	เจ้าคนโลกขามป้อม
พี่ลำทับปลาลม	ไวเกินโลงเมื่อสุก
พอแตกโลกกิ่งสาย	หัวใจพี่ขายกลายเป็นทุกข์
ไวเกินโลงเมื่อสุก	ทุกข์พี่เท่าภูเขาหลวง
- (สงขลา)

(15) อา เออ นกเอี้ยงเหอ
 อยู่บนตะเขวอนวอนอง
 พ้อออกคอกกราย
 กว่าโลกไทรทองนองจะสุก

เที่ยงเที่ยงมาถิ่นลูกไทรทอง
 กว่าลูกไทรทองนองจะสุก
 หัวใจพี่ชายเริ่มเป็นทุกข์
 ทุกข์พี่เหาเขา

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ทุกข์พี่เหาเขา" และ "ทุกข์พี่เหาเขาหลวง" เป็นการเปรียบเทียบทุกข์ของชายที่มีต่อหญิงคนรักคล้ายจะเป็นของกันเอง เพราะตัวเองหมายปองว่า ทั้งคู่หญิงยังเป็นเด็ก บังคับหญิงให้ชื่นความทุกข์มากขึ้นเท่า ๆ กับเขาที่เดียว เอาความทุกข์อันยิ่งใหญ่มาเปรียบด้วยความใหญ่โตของเขา

(16) อา เออ รักกันเหอ
 อายไทรเอาหมันขวางไว
 ถ้าพี่เป็นนก
 ชมแต่ปลายไม้ยูรายเรียง

ไปมาหากันก็ไม่ได้
 พี่ชายชมแต่ปลายไม้ยูรายเรียง
 พี่จะกักพี่เอาแต่เสียง
 พังเสียงทองร้อยชั่ง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ถ้าพี่เป็นนก พี่จะกักพี่เอาแต่เสียง" เป็นการเปรียบถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงคนรัก ว่าเพื่อตนจะได้อยู่ใกล้ชิดหญิงคนรัก ถ้าเป็นนกได้ก็จะเป็นการดี เพราะจะได้ฟังเสียงนางอยู่ใกล้ ๆ สาเหตุเพราะความอยู่ใกล้กันทำให้ชายต้องเฝ้าไปว่าตัวเองสามารถกลายเป็นนกได้เป็นการสื่อความหมาย

(17) อา เออ คนหนาเหอ
 ถ้าพี่เป็นมูสั้ง
 คินตัมปากกัก
 อักหนุนทองนองให้ไค

คนหนาหนั่ง
 อักหนุนทองนองให้ไค
 ยางหนุนหมันรักเอาหนวดไค
 ฉีกให้แมงโรมคณ

(สงขลา)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "ถ้าพี่เป็นมุสั้ง" เป็นการเปรียบเทียบถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงที่ตนหมายปอง ว่าถ้าเป็นโคจะกลายเป็นชมค (มุสั้ง) เพื่อจะได้คล้องกินขนุนทอง (หญิงที่ตนรัก) แต่ก็มีอุปสรรคจากญาติพี่น้องของฝ่ายหญิง (ยางทนนหมันรักเอาหนวดไว้) จึงจำใจต้องตัดใจจากหญิงคนรักไป ชายอื่นจึงมีโอกาสนั้น (ฉีกให้แมงโรมคอม) เป็นการเปรียบที่สามารถสื่อความหมายได้ก็โดยใช้สัญลักษณ์ในการสื่อ

(18) ฮา เออ กลวยพังลาเหอ	กลวยพังลาหวิเหียว
รักน้องคนเคียว	ไม่เทไซใครไปขอไห
ถ้าเป็นไมฉอย	คว้านางสาวนอยเป็นคอกไม้
ไม่เทไซใครไปขอไห	รักกันแต่ในใจ

(สงขลา)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "ถ้าพี่เป็นไมฉอย คว้านางสาวนอยเป็นคอกไม้" เนื่องจากความไม่สมหวังในความรักเพราะไม่มีคนที่จะสู่ขอหญิงที่ตนรัก เลยคิดว่าถ้าตัวเองเป็นไมฉอย (ไมฉอย) และหญิงที่ตนรัก เป็นคอกไม้ก็คงไม่มีปัญหาเพราะทั้งสองเป็นของคู่กัน ในความเป็นจริงก็ได้แต่รักกันอยู่ในใจไม่อาจสมหวังได้

(19) ฮา เออ เคื่อนขึ้นเหอ	ขึ้นมาเทียมปลายไม้ไผ่
รักกันแต่ในใจ	ไม่เทไซใครไปขอไห
ตัวพี่เป็นแมงโกทอง	คว้านองเป็นพวงคอกไม้
ไม่เทไซใครไปขอไห	รักกันแต่ในใจ

(สงขลา)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "ตัวพี่เป็นแมงโกทอง คว้านองเป็นพวงคอกไม้" เป็นการเปรียบในทำนองเดียวกับบทข้างต้น เพราะไม่สมหวังในรักเนื่องจากไม่มีใครจะสู่ขอหญิงที่ตนรักให้ แต่เปลี่ยนตัวเปรียบเทียบเป็นแมงงู กับคอกไม้ซึ่งเป็นของคู่กันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เพราะถ้าเป็นอย่างที่คิดก็คงสมหวังในความรัก

(20) อา เออ รักกันเหอ

รักกันจริงจริง

ตัวที่เป็นแมงโกทอง

ไม่เหใจใครไปขอเห

รักกันคนหาหลัง

ไม่เหใจใครไปขอเห

ตัวน้องเป็นหางคอกไม้

รักกันแต่ในใจ

(สุราษฎร์ธานี)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ตัวที่เป็นแมงโกทอง ตัวน้องเป็นหางคอกไม้" เป็นการนำเอาธรรมชาติที่เป็นของคู่กันมาเป็นตัวเปรียบเทียบเพราะแมลงภู่ผสมกับคอกไม้ เป็นการสร้างความหวัง เพราะในความเป็นจริงรักมีอุปสรรค (รักกันคนหาหลัง) ไม่มีใครที่จะเป็นแมสือไปสื้อเห

(21) อา เออ สมพิศเหอ

พระศรีสุชนไปรบศึก

กาหมเมียนยอศรอย

รักนางโนรา

พิศมาคึกคัก

รำลึกถึงนางโนรา

ไม่รักเหากอยเกศา

เป็นบ่าววังเวงใจ

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ไม่รักเหากอยเกศา" เป็นการเปรียบเทียบความรักของพระสุชนที่มีต่อนางกาหมเมียนหลวงว่าไม่รักแม่ลักเหานักอยหรือไม่รักแม่เหาแสนนม เพราะความรักทั้งหมดให้แก่นางโนหรานหมดสิ้น แม้กระทั่งไปรบศึกก็ยังคิดถึงนางโนหรา

5) การใช้โวหารอุปมาเกี่ยวกับโนหราหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่าง คือ

(22) อา เออ คนโคเหอ

เจ้าทานโปลกทานสัง

ขานทานไปสงขลา

ไวให้ชาววังเขาอยคอก

เป็นรมโพธิ์ทองหน้าวัง

ไวให้ชาววังเขาอยคอก

ให้คนถือตราเขามาบอก

คอกโคหนาวังทาน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "เป็นร่มโพธิ์ทอง" เป็นการ เปรียบเทียบถึงการให้ความร่มเย็นหรืออำนาจที่แผ่ปกคลุมไปทั่วของผู้มีอำนาจหรือเจ้าเมือง ทนประกู (ทนโค) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีอำนาจเลี้ยงไว้สำหรับสนองทันหาของตนเอง ใครจะมาของแะไม่ได้

(23) อา เออ คำนองเหอ

เจ้านายเขาสั่ง

บาวบาวห่มห่ม

มีไฉยคอก

คือไม้ทองหลายกลางวัง

มีไฉยคอก

ใหญ่กันแลข้างนอก

ทองหลางกลางวังทาน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุปลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "คือไม้ทองหลางกลางวัง" เป็นการ เปรียบเทียบผู้หญิงสูงศักดิ์ของผู้มีอำนาจกับไม้ทองหลางกลางวัง ซึ่งมีไว้สำหรับผู้มีอำนาจเท่านั้น เป็นสิ่งหวงแหนและต้องห้ามสำหรับบุคคลทั่ว ๆ ไป อย่างมากก็ไ้เพียงดูเท่านั้นเอง

จากการศึกษาการใช้สำนวนโวหารอุปลักษณ์ในเพลงกลอนเด็กภาคใต้ พบว่าการใช้โวหารอุปลักษณ์ ผู้แต่งได้นำเอาสิ่งใกล้ตัวซึ่งพบเห็นอยู่เป็นประจำในธรรมชาติเป็นต้นว่า พืช พืช ปรากฏการณ์ธรรมชาติ สิ่งของเครื่องใช้ บุคคลและการกระทำของบุคคลมาเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจถึงเจตนารมณ์จะสื่อความหมายของผู้แต่งได้เป็นอย่างดีทีเดียว

โวหารบุคลาธิษฐาน

บทเพลงกลอนเด็กภาคใต้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์สำนวนโวหารบุคลาธิษฐานพบว่า มีการนำเอาสิ่งที่ไม่ใช่คนมาสร้างบทบาทให้แสดงอาการกิริยา หรือมีความรู้สึกเหมือนคน สิ่งที่น่ามาสร้างบทบาทในโวหารบุคลาธิษฐานในเพลงกลอนเด็กภาคใต้จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษา ได้แก่ สัตว์ พืช สิ่งของ และบ้านเมือง การวิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารบุคลาธิษฐานจะแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้คือ

1. การสร้างบทบาทให้แกสัตว์
2. การสร้างบทบาทให้แก่พืช
3. การสร้างบทบาทให้แกสิ่งของ
4. การสร้างบทบาทให้แกบ้านเมือง

1. การสร้างบทบาทให้แก่วัฒนในโหวหารบุคลาธิฐาน พบว่ามีการสร้างบทบาทให้แก่ นางคูรา ชาง นกกระจอก นางหงส์ นกหวา คางคก จิ้งจก จิ้งเหลน เขียด ปลาฉลาม ปลาโลมา ปลาโลกัน นกเขาวา นางนกแก้ว และนกกระเจา ดังตัวอย่างคือ

(1) ฮา เอ๋ ขึ้นเขาเหอ	ไปแลงเหอลากโลก
ลากคังโลกลอก	โลกหนามเหว
คอกจิกคอกจักร	คอกรักของพี่
โลกหนามเหว	โลกมีทองร้อยชั่ง
	(นครศรีธรรมราช)

โหวหารบุคลาธิฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้แก่วัฒนซึ่งเป็นบุคลาธิฐานที่มีพลังแรง ให้การกระทำเหมือนคน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ลากพิจารณาหลัง ใครคบคลาตามคดียังจะ พบแต่อันตราย เป็นการสร้างสื่อช่วยการเองพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งชั่ว

(2) ฮา เอ๋ นางคูราเหอ	ชาวเมื่อนางคูรา
เกิดลูกไว้ในถ้ำ	คำคำฮ่าใหญ่ถนน
นอนเกิดพอลูกแกว	หัวนชายบายแลวเมลาถนน
นอนเกิดลูกเมนอน	เจ้าทรมบ้งรอยาอยุธยา
กลอมกันเกิดพอลูกฮวยอน	กลอมเจ้าไหนนอนหลับ
	(นครศรีธรรมราช)

(3) ฮา เอ๋ นางโคราเหอ	ชาวเมื่อนางโครา
เกิดลูกในถ้ำ	คำคำผูกแปดชาไหนนอน
นอนหลับเสียเกิดลูกแกว	เมชาเจ้าแลวลาไปถนน
ลูกโคราบ้งอร	เจ้าอย่าเศร้าโศกา
เป็นกรรมของแม่แลว	มาเกิดลูกแกวในภูผา
ทาคำกำพร้า	หลับแลวเมลาไป
	(นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในบทเพลงสองบทคือการสร้างบทบาทให้นางเลียงผา (คูราหรือโครา) มีพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ เช่น ผูกเปลและร้องเพลงกล่อมให้ลูกนอน รวมทั้งมีอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเหมือนคน การที่เอาเลียงผาเป็นผู้นำบทบาทเพราะว่าเป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ทองโดยไม่ถูกทองตามประเพณีจึงทองแขว ๆ หลบ ๆ ขอน ๆ คลอคลึงเพื่อปิดบังไม่ให้ใครรู้

(4) ฮา เออ ท้าวขอมนครเหอ

ขอมนครใจกล้า

ปักหลักเขาแล้วทั้งเจ็ดแห่ง

ช้างรายยกวงวงขึ้นวันทา

ช้างรายไม่หาญสู้ทง

หลงกลควยนางจันทา

ฆ่าพระราชหอยสังข์

ดูขวางไหนแต่งพอรอยซัง

เอางาไปปักที่คันทอง

กลัวบุญสมภารทาน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทและความรู้สึกให้แกช้างคือ การยกวงวงขึ้นไหวควยความเกรงกลัวว่ามีของพระสังข์

(5) ฮา เออ นกจอกเหอ

บินเกาะชายวร

พินอัสตอคิก

พินไซนาหอบ

พินชอบผ้านเขียว

นกจอกเจ้าปากงอน

บังอรชวนให้ลิก

พินอัสตอคิก

พินชอบผ้านไหม

น้องทอสักเขียวไค

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทและพฤติกรรมให้แก่นางนกระจอก มีการกระทำที่เหมือนคน คือการชวนให้ภักษาลาจากสมณเพศมาครองรักกับตน เป็นการสร้างบทบาทเชิงคำทักท้วงพฤติกรรมเหมือนนกระจอก เพราะถือว่าเป็นเรื่องเสียเสีย

(6) ฮา เออ นางหงส์เหอ
 ด้คไ้ชยาบมา
 หยทงถวยขาว
 หยาโลกหยาเมียบ

ไปหยมเบ้งฉาฉักหน้า
 หยาโลกหยาเมียบ
 เรีนเหยาทุมเสียบ
 การไทรนางหงส์เหอ
 (นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้แก่นางหงส์มีพฤติกรรมเหมือนคน คือหยมเอาเบ้งฉาฉักหน้า เพื่อปรุงแต่งเสน่ห์ให้ชายหลงใหลถึงกับยอมทิ้งลูกทั้งเมีย เพื่อมาครองรักกับตน เป็นการสร้างบทบาทในการดำเนินชีวิตที่กระทำเหมือนนางหงส์

(7) ฮา เออ ชื่นเขาเหอ
 อไชยกลอนกลา
 หอยขาวหอยโขง
 ปูนาวายคำ

ไปแลงเหาหมันไถนา
 ปูนาวายคำ
 โกงโค่งย้งคำ
 คำคำสงเมดูก
 (นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้สัตว์ต่าง ๆ เช่น ภูเขา เขียว ปูนาว หอย มีการทำนาเหมือนเช่นคน และยังมีการสงเมให้ลูกในคอนคำควย การสร้างบทบาทในทำนองนี้เป็นการสร้างอารมณ์ขันแก่ผู้ฟังมากกว่าที่จะสื่อความรู้สึกอย่างอื่น

(8) ฮา เออ ชื่นเขาเหอ
 ฉกทอชทุมแห่ง
 แกงส้มแกงโสก
 ขอเมียบไหนาเนรโยม

ไปแลนกวาฉิมเบ้ง
 ขอเมียบไหนาเนรโยม
 แกงโสกพาโหม
 พาโหมพั้งลัดยอก
 (สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้นกหว้ามีการกระทำที่เหมือนคน คือช่วยการทำขนมในงานแต่งงานของนาเนรโยม เป็นการสร้างบทบาทเชิงล้อเลียน เพราะนาเนรโยมคงหาคน

ช่วยในงานแต่งงานไม่ได้ คนที่มาช่วยจึงออกมาในรูปของสัตว์ เช่น นกหว้า คงหมายถึงคนที่ไม่มี
 ความสำคัญเท่าไร และงานแต่งงานนี้คงเป็นงานที่เล็กเป็นงานของคนจน ๆ เช่น แกงกั๊กแกงดูก
 กะพังโหม

(9) อา เออ เคื่อนหกเหอ	คางคกมารองอเคียวเอเอง
จิ้งจอกเขามาขเครื่อง	แมงมุมเอเขามาดาสา
จิ้งเหลนเป็นผีเขียว	นึ่งกายบิยานเป็นนึ่งขาว
คางคกอยู่หัวหนา	เห็นบกริชคัมพราที่เนรทอง
อ๊อเขียกพูดถวยอยู่แฉวแฉว	หมอมปาดมาแล้วคุณันหา
หมอมปาดวาวา	ใครหนอน่านากิน

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้สัตว์ทั้งหลายเป็นต้นว่า คางคก
 จิ้งจอก แมงมุม จิ้งเหลน กิ้งก่า เขียก ปาด ฯลฯ จัดกระบวนกองทัพเพื่อไปทำนา เป็นการสร้าง
 บทบาทเชิงล้อเลียนคนที่ทำอะไรก็มีขั้นตอนพิธีรีตองมากมาย การไปทำนาก็มีการเตรียมการไปทำ
 คึกคักครวญ คือทำเกินความพอดีไป

(10) อา เออ ปลาวาฬเหอ	คิดอ่านขอนางลูกเมละ
ปลาดิ้นหมาหมันท่าเหะ	ว่านางลูกเมละนั้นมันใหญ่
ปลาวาฬกริ้วโกรธโคกขี้เมา	กับปลาดิ้นหมาปากเบี้ยวไป
ปลาโลกลปลาไหล	ตกใจวิ่งลงหนอง

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้แก่วัตถุที่มีการกระทำเช่นเดียวกับคน
 คือปลาวาฬไปขอร้องปลาลูกเมละ (ปลาไส้ตัน) ซึ่งเป็นปลานขนาดเล็ก ส่วนปลาดิ้นหมาคำทมิญเตุคเชิง
 ประชวว่าปลาไส้ตันนั้นโตเหมาะสมกับปลาวาฬ ปลาวาฬจึงโกรธทำร้ายปลาดิ้นหมา ปลาอื่น ๆ ตกใจ
 วิ่งหนีกันวนวาย เป็นการสร้างบทบาทในเชิงล้อเลียนว่าบุคคลที่ไม่เหมาะสมกันแต่งงานกัน เมื่อมีคน
 ทักท้วงฝ่ายชายที่มีอำนาจก็ใช้อำนาจทำร้ายผู้ที่ทักท้วง

(11) ฮา เออ นกเขาวาเหอ
 ก็นขาววันวันเป็นหม้อใหญ่
 แคนหมากแคนพดู
 แคนเคื่องสิ่งไทรพอชวีชาว

ชักรานทานาปาซีไถ
 แคนเคื่องสิ่งไทรพอชวีชาว
 โฉมตรูไมบอกเมือคอเขา
 บอกเล่าไพนองรุกกอน

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้แก่นกเขาวาเหอซึ่งการกระทำที่เหมือนคนคือการทำนา แสดงเป็นเพราะความขี้เกียจหรือความคับแค้นใจเลยเอาแต่กินอย่างเดียว เป็นการสร้างบทบาทเพื่อเป็นการเตือนคนที่มีความเกียจคร้านในการทำงานว่าเป็นเรื่องน่าคำหิ แต่ถ้ามัวความคับแค้นใจไปบอก

(12) ฮา เออ ช่างโซลงเหอ
 ก็นหยาอนเฟิงลัคเฟิงตักใหม่
 ยกวงขึ้นพาดงาน้ำตาไหล
 ล้มไพรเสียแล้วแกวจำนง

หุ่มโรงเสียแล้วก็นหยาไทน
 ล้มไพรเสียแล้วแกวจำนง
 คำนึงถึงไพรใจวายงง
 มาหลงควยช่างโซลง

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทให้แกช่าง คือการที่ช่างไปหลงควยช่างโซลงใหม่ทำให้ความทุกข์ระทมใจเพราะคิดคำนึงถึงคนที่อยู่และคนรักเก่า เปรียบได้กับคนที่ไปหลงควยเมียใหม่ เมื่ออำนาจความหลงหมดลงก็จะคิดคำนึงภรรยาเก่า

(13) ฮา เออ นางนกเหอ
 บินไปตามผัวรัก
 ทำพร้อเลาเพื่อนเหอ
 เวทนาหราชำ

คือนางนกกวัก
 เวทนาหราชำ
 เราเกิดมาภิกรรม
 เป็นกรรมนางนกกวัก

(นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทและความรู้สึกให้แก่นางนกแก้ว ซึ่งตามหาสามีที่ทอดทิ้ง ด้วยความนาเวทน่ายั้ง จริ่ง ๆ แล้วพฤติกรรมเช่นนี้ไม่มีในสัตว์จำพวกนก เพราะนกมันจะจับคู่แบบตัวเดียวเมียเดียวกันไปจนตาย ดังนั้นนางนกแก้วจึงเป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ถูกสามีทอดทิ้งจึงเกิดความทุกข์ระทมอย่างใหญ่หลวงเมื่อออกติดตามหาสามี

(14) ฮา เออ นกจาบเหอ	นกจาบเจ้าหัวเหื่อง
คาบขามาเมือง	ที่รวงสองรวง
หันคามาว่า	จะทำนาหลวง
ที่รวงสองรวง	แกมพวงเงาคนเดียว

(นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทการกระทำให้แก่นกกระจาบเหมือนกับการกระทำของคนคือการทำนา โวหารนี้ต้องการสื่อให้คนรู้จักประมาณตน เพราะนกกระจาบเป็นนกเล็ก ๆ มีกำลังเพียงคาบขาคาบที่รวงสองรวงแต่ความคึกจะทำนาหลวง เหมือนกับคนที่ไม่รู้จักประมาณมักทำอะไรเกินความสามารถของตนเอง

2. การสร้างบทบาทให้กับพืช ดังตัวอย่างคือ

(15) ฮา เออ บานเ็นเหอ	มีผึ้งหยุดพัก
หยุดเ็นสำนึก	หยุดพักไต่คนทองหลวง
ผึ้งนี้ไม่ใช่ผึ้งใหญ่	ไม่ไทรหยุดใหญ่ไปหลวง
ผึ้งหยุดพักไต่คนทองหลวง	หวานผึ้งอร่ามทองหลวงวังเวงใจ

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างความรู้สึกให้กับคนทองหลวง รู้สึกอาลัยอาวรณ์ต่อผึ้งที่มาหยุดพักแล้วผึ้งจากไป เหมือนกับหญิงที่ชายเข้ามาพักอาศัยที่บ้าน เกิดความสัมพันธ์ทางจิตใจกับชายนั้นเมื่อชายจากไปก็เกิดความรู้สึกอาลัยอาวรณ์

3. การสร้างบทบาทให้แกสิ่งของ ดังตัวอย่างคือ

(16) อา เออ นางแม่เห

ลูกยกมือไหว

ซึ้งของนางแม่

หวายเหอนั่นออนนาสงสาร

คือลูกกับไมหวายลาย

หวายเหอนั่นออนนาสงสาร

ออนเหมือนสายพาน

ลูกหลายยกมือไหว

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ การสร้างบทบาทความรู้สึก ให้แก่ไมหวายและซึ้ง ซึ่งเป็นสิ่งของ ไมหวายเป็นสัญลักษณ์แทนการลงโทษของแม่ ซึ้งเป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจของแม่ที่หมกมุ่น

(17) อา เออ นางงกฏเห

ยาแฝดเขากลุมในดวงจิต

ยาแฝดเขากลุมในดวงตา

หาเมียนอยเฒ่ารอยขง

เขาลือกันว่าแม่นิทร

พระองค์ไม่คิดถึงหน้าหลัง

ขี้นางสุรียาออกจากวัง

บาคลังกายแทนนาง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้คือ "การที่ยาแฝดเขากลุมในดวงจิตและดวงตา เป็นการสร้างบทบาทให้แกเสนาหยาดฟ้าที่พฤติกรรมเขาคอยงำบุคคล ทำให้เกิดความอึดอัดทรมานใจ ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี"

4. การสร้างบทบาทให้แกบ้านเมือง ดังตัวอย่างคือ

(18) อา เออ ฟาดนเห

บ้านเมืองสะอ

ไคยินเสียฟ้า

สมเพชแก่ตัว

ล้นมาครึกครื้น

เขาเรียกยุวาคแปรทัว

นางรักเอาผาคลุมหัว

เพราะผัวอยู่เมืองไกล

(สงขลา)

โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงบทนี้ "บ้านเมืองสะอื้น" เป็นการสร้างความรู้สึกให้แถบเมืองว่าบ้านเมืองเกิดปัญหาจากขาราชการฝ่ายปกครองหมเห่งประชาชน บ้านเมืองหรือประชาชนจึงอยู่ในภาวะโศกเศร้าไปกับความทุกข์ยากที่เกิดขึ้น ผู้มีอำนาจ (พญานาค) เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะถึงความชอบธรรมไป

โวหารอติพจน์

บทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง ไม่ปรากฏการใช้สำนวนโวหารประเภทนี้มากนัก การใช้โวหาร อติพจน์เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นถึงความรู้สึกเพื่อให้เข้าใจถึงเจตนาของผู้แต่ง โวหารประเภทนี้จะเอาความจริงเข้าไปจับไม่ได้

การศึกษาวเคราะห์การใช้สำนวนโวหารอติพจน์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ครั้งนี้ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะของการใช้สำนวนโวหารประเภทนี้ในลักษณะต่าง ๆ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้

1. การใช้โวหารอติพจน์เกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของชายหญิง
 2. การใช้โวหารอติพจน์เกี่ยวกับความรักของชายหญิง
 3. การใช้โวหารอติพจน์เกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต
1. การใช้โวหารอติพจน์เกี่ยวกับการวางตนและการประพฤติปฏิบัติของชายหญิง ดังตัวอย่างคือ

(1) ฮ่า เอ้อ นางแม่เห
 ข้างในโหวงหูก
 เหยียบมดไม้ตาย
 ข้างนอกนารัก

 อยู่เร็นให้เหมือนเหล็กชูด
 ข้างนอกนารัก
 เหยียบควายซาหัก
 ใครไคใครควักเอา

(สงขลา)

โวหารอติพจน์ในเพลงบทนี้คือ "เหยียบมดไม้ตาย เหยียบควายซาหัก" เป็นการกล่าวเกินจริงเพื่อสื่อความหมายว่าบุคคลนั้นไม่อาจจะอยู่ได้จากรูปกายภายนอก เพราะภายนอกอาจจะมีรูปร่างหน้าตาที่น่ารัก แต่ความประพฤติปฏิบัติด้านกิริยามารยาทอาจไม่ดี ขนาดควายจากภายนอกแม่แต่มดคงเหยียบไม้ตาย แต่กิริยาลับเหยียบควายซาหัก ซึ่งในความเป็นจริงแล้วคงไม่มีใครที่สามารถจะเหยียบควายให้ซาหักได้

(2) ฮา เออ คนหนุ่มเหอ
 อามน้ำตาแปง
 นาคไ้แซนหัก
 เคนกมแลตัว

คนหนุ่มโลกแดง
 เคนกมแลตัว
 ไม่ไ้คร้อหักไ้คักหัว
 คักหัวข้างท่าบาว

(สงขลา)

โวหารอุปพจน์ในเพลงนี้คือ "นาคไ้แซนหัก" เป็นการกล่าวเกินจริง เพราะคงไม่มีใครที่มีความสามารถที่จะนาคไ้แซนหักได้ โวหารนี้กล่าวเพื่อสนับสนุนว่าชายที่เอาแต่แต่งตัวไม่ตั้งใจทำงานทำการ เมวจะเฝ้าติดตามหญิงเคนลอยชายนาคจนแซนหักก็ไม่มีหญิงใดที่จะสนใจ

(3) ฮา เออ ควายขาวเหอ
 หักเซี่ยกั้นเขา
 กินหม่าเจ้ทุ้ง
 กินน้ำสามหนอง

ควายขาวตะเภา
 กินน้ำสามหนอง
 นอนรมชายคลอง
 นอนรมชายคลองเคย

(สงขลา)

โวหารอุปพจน์ในเพลงนี้คือ "กินหม่าเจ้ทุ้ง กินน้ำสามหนอง" เป็นการกล่าวเกินจริง เพื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคนที่เคยมั่วเรียนแล้ว (ควายขาว) แต่กลับทำตนนอกกรีตนอกกรอย (หักเซี่ยกั้นเขา) ทำตนเป็นนักเลงโต ขยายอิทธิพลไปทั่วเหมือนควายที่กินหม่าไปเจ้ทุ้ง กินน้ำไปถึงสามหนอง

2. การใช้โวหารอุปพจน์เกี่ยวกับความรักของชายหญิง ดังตัวอย่างคือ

(4) ฮา เออ มีกรรมเหอ
 ขาปูกษาปปลานองไม้ไ้ทำ
 ซาติน้องมาหลงเกิด
 ขอพบพี่ชายภาคหน้า

สองเรามีกรรม
 ขอพบพี่ชายภาคหน้า
 เป็นพี่น้องกันเกิดพอเลิศฟ้า
 หูกทองหูกของหวน

(นครศรีธรรมราช)

โวหารนัยในเพลงบทนี้คือ "ขอพบพี่ชายภายใต้หน้า ทุกห้องทุกช่องหัวน" โวหารนี้เป็นการกล่าวเกินจริง เนื่องจากหญิงไม่สมหวังในความรักในชาตินี้ จึงตั้งอธิษฐานขอพบชายในภาคหน้าในทุกชั้นของสวรรค์หากได้ไปเกิดในชาติหน้าอีก

(5) ฮา เออ คือน้องเหอ
ถึงสูงสักร้อยโยชน์
เกิดมาเป็นหญิง
โหนดกับมอกตาล

คือทนโหนด
โหนดเหอไม่แคล้วกับมอกตาล
สักสิ่งไม่แคล้วคงรำคาญ
คู่สร้างสมภพกัน

(ชุมพร)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "ถึงสูงสักร้อยโยชน์" เป็นการกล่าวเกินจริง เพราะคงไม่มีคนตาลโหนดที่โหนดจะสูงถึงร้อยโยชน์ แต่เป็นการกล่าวตามหลักความจริงว่าหญิงต้องคู่กับชายไม่ว่าหญิงจะสูงสักกี่อย่างไว้ก็คงคู่กับชาย เหมือนกระบอกตาลที่คู่กับคนตาล

(6) ฮา เออ คอกสรอยเหอ
บานอยู่เจ็ดชั้น
กลางวันเพ็ญแฉ
พี่เฒ่าไม่ฟัง

บานอยู่ดอยหัวน
พี่เฒ่าไม่ถึง
กลางคืนนี้แหละพี่รำพึง
คอกสรอยบานดอยหัวน

(สงขลา)

โวหารอุปมาในเพลงบทนี้คือ "คอกสรอยบานดอยหัวน" เป็นการกล่าวเกินจริงว่าคอกขบสรอยบานอยู่บนสวรรค์ ซึ่งคอกไม่ทกลาว เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่สูงศักดิ์ซึ่งชายไม่อาจจะสมหวังในความรักกันได้จึงไต่ฝามองและรำพึงถึงนางอยู่เสมอ

(7) ฮา เออ คอกดาวจายเหอ
งอกอยู่เวหาฟ้าฉิม
พี่นั่งปางแล้วหวังใจ
ใครเห็นใครชมใครไค

บานอยู่เรียงรายใครน้าชม
ใครเห็นใครชมใครไค
อาลัยคอยดวงพวงคอกไม้
มีชายพี่เค็คคอก

(สงขลา)

โวหารอติพจน์ในเพลงบทนี้คือ "คอกดาวกระจาย งอกอยู่เวหาป่าขัสม" เป็นการกล่าวเกินจริง คือคอกดาวกระจายงอกอยู่บนท้องฟ้า โวหารนี้มุ่งสื่อถึงความสูงศักดิ์ของหญิงซึ่งชายไม่สมหวังจึงได้แต่เฝ้ามอง ชายจึงพยายาม (พินิจ) ข้างแล้วหว่างใจ) เพราะเป็นหญิงที่เพียบพร้อมเพื่อให้สมหวังในความรัก

(8) ฮา เออ คอกไม้บานเหอ	บานอยู่เรียงรายโครนวม
บานอยู่ตรงกลางหว่างอารมณ์	ชายรักชายชมใครใคร
บานอยู่ตรงกลางหว่างใจ	พี่หาไหนยี่ดงพงคอกไม้
ชายรักชายชมใครใคร	คอกไม้มีคู่ครอง
	(นครศรีธรรมราช)

โวหารอติพจน์ในเพลงบทนี้คือ "คอกไม้บานอยู่ตรงกลางหว่างอารมณ์" และ "คอกไม้บานอยู่ตรงกลางหว่างใจ" เป็นการกล่าวเกินจริง เพราะคงไม่มีต้นไม้ที่ไหนที่จะไปขึ้นในหัวอารมณ์และหัวใจของคน เป็นการมุ่งสื่อถึงว่าหญิงอยู่ในหัวใจและความรู้สึกของชายอยู่ตลอดเวลา

3. การใช้โวหารอติพจน์เกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่างคือ

(9) ฮา เออ ครีอนงเหอ	ครีอนางนกลินทร
ปีกทางยาวรี	คาบข้างสารทวิใหญ่
คูปีกขึ้นบิน	แผนดินสะเทือนหวาคไหว
คาบข้างสารทวิใหญ่	คนโพนสะเทือนน
	(สุราษฎร์ธานี)

โวหารอติพจน์ในเพลงบทนี้คือ "นกลินทรคาบข้างสารทวิใหญ่" "คูปีกขึ้นบิน แผนดินสะเทือนหวาคไหว" เป็นการกล่าวเกินจริงเพราะความจริงแล้วไม่น่ากลินทรตัวไหนที่จะคาบข้างได้ ดังนั้น โวหารนี้มุ่งสื่อถึงว่าผู้อ่านและใช้อ่านไปในทางที่บิดทวนองคตองขรรพหำให้คนหวาคกลัว

(10) ย่า เอ๋ คือนกเหอ

บินมาจับลิบ

บินแรงกับใคร

บินสูงเทียมเมฆ

คือนางนกจับ

บินสูงเทียมเมฆ

ตัวไหนจะเป็นเอก

นกเหอเจ้าตัวเดียว

(สงขลา)

โวหารอุทานในเพลงบทนี้คือ นกกระจับตัวเล็ก ๆ แต่กระทำคนมักอาจเกินตัว คือบินสูงเทียมเมฆ เพื่อแข่งवासนาบผู้อื่น (นกการเวก) เป็นการไม่รู้จักประมาณตน

โวหารอุทาน

บทเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏการใช้สำนวนโวหารอุทานน้อยที่สุด การใช้โวหารนี้เป็นการนำเอาสำนวน และนำเอาตัวละครจากวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นมาเป็นอุทาน เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายที่ผู้แต่งจะสื่อ

การศึกษานี้วิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารอุทานในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ครั้งนี้ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะการใช้สำนวนโวหารประเภทนี้ในลักษณะต่าง ๆ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นกลุ่มดังนี้คือ

1. การนำเอาสำนวนโวหารมาเป็นอุทาน
2. การนำเอาตัวละครจากวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นมาเป็นอุทาน
1. การนำเอาสำนวนโวหารมาเป็นอุทาน ดังตัวอย่างคือ

(1) ย่า เอ๋ โปลกรักเหอ

แต่เล่นมันไม่เป็นการ

แต่เล่นเล่นทั้งสองฝ่าย

ราคามันก็หนาเจาหนามน

โปลกไววันลา

ราคามันก็หนาเจาหนามน

เหลื้มเขาควายให้ชายชน

มาตามปากคนพูด

(สงขลา)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือ "เหลียมเขาควายให้ชายชน" เป็นการยกเอาสำนวน "เหลียมเขาควายให้ชนกัน" มาเป็นการเปรียบกับพฤติกรรมของหญิงที่ทำตนแบบขี้จุ๊ให้ชายทะเลาะกัน เนื่องจากมาหลงรักหญิงคนเดียว

(2) ฮา เออ บ้านนี้เหอ

เขาเขาทำเด็ก

เอาทมาสองคู่

เขาแล้วหมั่นคิดชน

มีคอกขี้เหล็ก

ลงโรงสองหน

แลเขาหัวงม้นทำกล

สาวสาวทบมือโ

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือ "เขาหัวง" เป็นการยกเอาสำนวน "เขาหัวง" มาเป็นอุทาหรณ์แทนพฤติกรรมของคนเก๋ม เล่ห์เหลี่ยมหรืออุบายหลอกล่อเด็กหญิงไปในทางกามารมณ์

(3) ฮา เออ เขเปเลเหอ

ชั้นชักบันองไหแผน

ช่างตายเอางา

นองถอกแหวนทองจำหน้า

เขไตคนสมแปน

นองจะถอกแหวนทองจำหน้า

คนเจรจาเอาคำ

ให้ชายชวักคำหมก

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือ การนำเอาสำนวน "ช่างตายเอางา คนเจรจาเอาคำ" มาเป็นอุทาหรณ์ในการส่อวาคนเรานั้นจะต้องเป็นคนที่รักษาคำพูด เพราะเปรียบว่าช่างเมื่อตายลงง้วนยังใช้ประโยชน์ได้ คำพูดของคนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญคนถ้าไรสัจจะก็ไรค่า

(4) ฮา เออ คนโหนดเหอ

หมั่นงวนนพน

อเอาตนอง

ไมโร้อเอาคนโหนด

คนโหนดสองตน

ไมโร้อเอาช่างโหนด

นักตายของตน

เสียทีกันทั้งสอง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือการนำเอาสำนวน "รักพี่เสียดายน้อง หรือจับปลาสองมือ" มาเป็นอุทาหรณ์ ซึ่งผลที่สุดก็เหมือนกันคือต้องสูญเสียไปทั้งสอง เหมือนชายรักและหวังปองหญิงสองคน แต่ไม่ตัดสินใจลงไปในแน่นอน ในที่สุดก็พลากหวังไปทั้งสองคน

(5) ฮา เออ คือน้องเหอ

บาวนอยแสนสวย

เชยูนอนเสียเกิดเจ้า

เจ้าพระยามคแดง

คือคนแมงกลวย

ขอพระยามคแดง

ทานอย่ามาเผ้าให้เหนื่อยแรง

เผ้าเหงท่ายโคเมว่ง

(ดูราชบุรุษ)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือ การนำเอาสำนวน "มคแดงเผ้ามะมว่ง" มาเป็นอุทาหรณ์ เหมือนชายที่หลงรักหญิงแต่หญิงไม่สนใจ ซึ่งผลที่สุดก็ในทำนองเดียวกับมคแดงที่เผ้าผลมะมว่ง คือต้องเหนื่อยแรงเปล่า ในที่สุดหญิงก็ไถ่กับชายอื่น

(6) ฮา เออ ฃากออนเหอ

เข้าคลองใน

ฃายไยไม่ควรจะหึงสา

ไมไชที่ทางนางกานดา

ฃาน้ำแฉนร่อง

พ่ายไปไคเมียใหม่

ฃางแลนอย่ายุ่งหาง

พลายทองหายมากกลับมาโรงเอง

(นครศรีธรรมราช)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือ การนำเอาสำนวน "ฃางแลนอย่ายุ่งหาง" มาเป็นอุทาหรณ์ เพื่อเตือนสติหญิงว่า ไม่ควรไปยุ่งกับสามีที่กำลังหลงเมียใหม่ เหมือนฃางกำลังตกมัน หากขัดขวางตรง ๆ ก็มักจะแตกหักถึงขั้นหยาราง ไปปล่อยไปสักพักเมื่อหายจากความหลงก็จะคิดไคกลับมาหาภรรยาเอง

(7) ฮา เออ เหมรับทองเหอ
 ไม่โรหรือวานองยาก
 ไม่โรหรือวานองชั่ว
 มากหนาหนาหาตัวนงโย

ลอบล่องเข้ามาหาหมรับนาก
 มากหนาหนาหาตัวนงโย
 ชุกหลุมฝังตัวเพื่ออภัยไทร
 ถูกใจเมื่ออายหลัง
 (นครคีรีธรรมราช)

โวหารอุปมาพจน์ในเพลงบทนี้คือ การนำเอาสำนวน "ชุกหลุมฝังตัว" มาเป็นอุปมาพจน์สื่อความหมายในทำนองว่าการที่ชายเข้ามารักหญิงที่มีฐานะต่ำกว่า ก็เปรียบเหมือนกับการชุกหลุมฝังตัวเอง

2. การนำเอาตัวละครจากวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นมาเป็นอุปมาพจน์ ดังตัวอย่างคือ

(8) ฮา เออ รักนุชเหอ
 เหมือนอุณนุชรักอุษา
 เหมือนพระสุชนทรงศักดิ์รักโนรา
 พระรามรักสีดาไม่คลายใจ

สิ้นสุกพี่รักเจ้าหนักหนา
 เหมือนพระรามรักสีดาไม่คลายใจ
 เหมือนท้าวพวยรักทนาย
 พี่ไม่รักใครอื่น
 (นครคีรีธรรมราช)

โวหารอุปมาพจน์ในเพลงบทนี้คือ การนำเอาความรักของตัวละครในวรรณกรรมมาเป็นอุปมาพจน์แห่งความรัก คือความรักของพระอุณนุชกับนางอุษา พระรามกับนางสีดา และพระสุชนกับนางโนรา ซึ่งเป็นตัวละครที่มีความรักและซื่อสัตย์ต่อกันเป็นที่ปรากฏ มาเปรียบเทียบกับความรักของชายหนุ่มท้องถิ่นว่าไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรักดังกล่าวนเลย

(๑) ฮา เออ นางแม่เห
รักแต่ฝ่ายพระจันทร์
ดืบเรือไฉนแรง
ราหูนางแม่แกลไม่รัก

รักลูกอาธรรม
ราหูนางแม่แกลไม่รัก
ลูกนอยก็แค้นใจหนัก
เกิดศึกไม่วายเลย

(พัลลวง)

โวหารอุทาหรณ์ในเพลงบทนี้คือ การยกเอานิทานเรื่องพระราหู กับพระจันทร์มาเป็นอุทาหรณ์
เปรียบถึงความรักของแม่ทัพมดลูก ว่าเมฆาความขบถกรรมของลูกซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทะเลาะวิวาทภายใน
ครอบครัว เหมือนกับนิทานที่ยกมาดังกล่าว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

การศึกษาวិเคราะห์สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ที่กล่าวถึงในบทนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ตามเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ซึ่งเนื้อหาเพลงกล่อมเด็กภาคใต้มี 6 ประเภท ดังนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก
2. เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมบ้านต่าง ๆ
3. เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์
4. เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี
5. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
6. เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่น

ในการศึกษาวิเคราะห์สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ จากเนื้อหาทั้ง 6 ประเภทดังกล่าว ผู้วิจัยจะศึกษาตามกลุ่มสัญลักษณ์ที่ใช้ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช
2. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์
3. กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ
4. กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล
5. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของ เครื่องใช้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังคุณสมบัติความเป็นกุลบุตร กุลธิดา เพื่อให้เป็นคนมีคุณภาพของครอบครัวและสังคม สะท้อนให้เห็นถึงคุณธรรมของชาวภาคใต้ที่มีความผูกพันต่อบุตรหลาน ชื่นชอบก้นกวยความรัก ความเมตตาการุณา ปรารถนาให้บุตรหลานมีความสุข เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมีทั้งการปล่อย การชู้ การให้รางวัล การทำโทษ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กมีการใช้ตามกลุ่มสัญลักษณ์ดังนี้คือ

1. กลุ่มสัญลักษณ์ทอผ้า

จากการศึกษาในกลุ่มสัญลักษณ์ทอผ้าที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กพบว่า มีการใช้สัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลตามเพศ วัย เพื่อเป็นข้อเสนอแนะหรือตักเตือนในการเลี้ยงดูบุตรหลาน เพื่อให้บุตรหลานเป็นคนที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของครอบครัวและสังคมทั้งตัวอย่างคือ

(1) ตา เอ้อ ทนกล้วยเหอ	ทนกล้วยพังลาหวีเหี่ยว
โลกแม่คนเคียว	กั้ง เซอเจ้าแสงสุริฉาย
นุ้ยนุ้ยแม่สอนให้รักใคร่	ใหญ่ใหญ่แม่สอนให้รักควาย
กั้ง เซอเจ้าแสงสุริฉาย	โลกชายแม่คนเคียว
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบหมี่แสดงถึงการเลี้ยงดูทำให้ใจเป็นนักเลง เพื่อปกป้องครอบครัว เพราะสังคมยอมรับบุคคลที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ว่าเป็นคนที่มีความสามารถปกป้องดูแลครอบครัวได้ แต่ค่านิยมเช่นนี้ก็เหมือนดาบสองคม เพราะลูกอาจกลายเป็นคนชั่วได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบหมี่คือ "ทนกล้วยพังลาหวีเหี่ยว" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกที่มีความประพฤติไม่ดี

(2) ฮา เอ้อ มีกั๋วหังลาเหอ

ลูกสาวแม่คนเคียว

ข้างปากคูบิค

แม่หรงไวกินควาย

มีคั๋นกลั๋วหังลาหวิเจียว

แม่หรงไวกินควาย

ข้างกำพุห่าลาย

ลูกสาวแม่คนเคียว

(ขุนพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงลูกที่ไม่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ประพฤติคนในทางเสื่อมเสีย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คั๋นกลั๋วหังลาหวิเจียว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาวที่มีความประพฤติไม่ดี

(3) ฮา เอ้อ คร็อน้องเหอ

ลูกแม่คนเคียว

บ้ายศรีเจ็คซัน

ทั้งชื่อพระแสงสุริยา

คร็อกลั๋วหังลาหวิเจียว

ทั้งชื่อพระแสงสุริยา

ทำขวัญพระลูกชาย

บ้ายศรีลูกชายแม่คนเคียว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมของพ่อแม่ที่มีต่อลูก พ่อแม่มีความรักต่อลูก เมื่อลูกคลอดมาแล้วจึงจัดพิธีรับขวัญ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กลั๋วหังลาหวิเจียว" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกซึ่งพ่อแม่ทออบอวยพรบ่มาร่ำ

(4) ฮา เอ้อ คั๋นพร้าวเหอ

เป็นลูกหน่วยเคียว

ฮั้วอนแม่สั๊กเก็เคือน

วอนแม่ฮั้วเอากวงจันทร์

คั๋นพร้าวหางเจียว

วอนแม่ฮั้วเอากวงจันทร์

บุญเรือนฮั้วอนแม่สั๊กเก็วัน

ที่วันฮั้วไค

(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้คือการที่พ่อแม่มีลูกเพียงคนเดียว จึงเลี้ยงดูลูกอย่างตามใจ ทำให้ลูกเป็นคนที่เอาแต่ใจตัวเอง ถึงขนาดพ่อแม่จะเอาแต่ดวงจันทร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันพรวนทางเขียว" เป็นสัญลักษณ์แทนพ่อแม่ "ลูกหน่วยเดียว" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกคนเดียวของพ่อแม่

(5) ฮา เอ้อ ฮี โยนเหอ	พาอุกไปโยนไว้ในลึก
ยามเย็นเป็นหมึก	แซ่ลูกเอาไว้นั้นเป็นใจ
มึงอุกซ่อนลูก	แต่สังสาซ่อนใบ
แซ่ลูกเอาไว้นั้นเป็นใจ	หลับไหลไปยังรุ่ง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้คือการแสดงถึงการที่พ่อแม่เลี้ยงลูกอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ ไม่ออกหน้าออกตา

สัญลักษณ์ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "มึงอุกซ่อนลูก" "สังสาซ่อนใบ" (ลางสา) เป็นสัญลักษณ์แทนพ่อแม่ที่ขาดความสำนึกรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกพืชในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก พบว่าพืชที่มีความผิดปกติ แทนลูกที่มีความผิดปกติไม่ดี คือใช้กล้วยฟางลาหิวเขียวแทนลูกที่มีความผิดปกติไม่ดี ใช้มึงอุกซ่อนลูกลางสาซ่อนใบเป็นสัญลักษณ์แทนพ่อแม่ที่ขาดความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก ใช้พืชที่มีความปกติหรือมีความงามตามธรรมชาติคือใช้กล้วยฟางลาหิวเขียวเป็นสัญลักษณ์แทนลูกที่รักของพ่อแม่ ใช้มะพร้าวทางเขียวเป็นสัญลักษณ์แทนพ่อแม่ ใช้มะพร้าวเป็นลูกหน่วยเดียว (ลูกเดียว) เป็นสัญลักษณ์แทนลูกคนเดียวของพ่อแม่

2. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กพบว่า ใช้สัตว์และลักษณะ ของสัตว์บางอย่างเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลตามเพศและวัย ดังตัวอย่างคือ

(6) ฮา เอ๋ นกเขาชุกข้าวเหอ	เข้าเข้าจ่อแจ
ลูกไม่ฟังคำแม่	อึดี้แพ้สักแคไหน
รักแซกไคแซก	รักไทยไคไทย
อึดี้แน่นสักแคไหน	ลูกไม่ฟังคำแม่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทร้องแสดงถึงลูกที่ไม่อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ โดยเฉพาะในเรื่อง
ลูกของไม่สมควรกระทำตามใจตนเอง ควรจะปรึกษาพ่อแม่ก่อนเพราะพ่อแม่เป็นผู้มีประสบการณ์
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "นกเขาชุกข้าว" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกที่มีความ
ประพฤติกไม่ดี

(7) ฮา เอ๋ ไกแจ้ไคจ้อย	งอกสร้อยสันหลัง
ไกแจ้हारัง	ขึ้นร้านไม้รอก
สองทูกำหนวก	สองคากำบอก
ขึ้นร้านไม้รอก	คาบอกนั้งเงินแดง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทร้องแสดงถึงเด็กที่พิการไร้ที่พึ่ง ช่วยตัวเองไม่ได้ ชาคคนที่จะคอย
อุปการะเลี้ยงดู
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "ไกขึ้นร้านไม้รอก" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่พิการ
ชาคที่พึ่ง

(8) ฮา เอ๋ นางตุร่าเหอ	ชาวเมื่อนางตุร่า
เกิดลูกไว้ในถ้ำ	คำคำอื้อซาให้ลูกนอน
นอนเด็กพอลูกแก้ว	หัวเฒ่าขายยาแล้วแม่จากนอน
นอนเด็กลูกเมื่อนอน	เจ้าทราบบังอรอยยาวอซ่า
กล่อมขวัญกับพอสขวัญข้าว	กล่อมเจ้าไหนอนหลับ

(นครศรีธรรมราช)

(9) ถ้า เอ้อ โคร่าเหอ
เกิดโลกไว้ในถ้ำ
นองหลังเสียเกิดโลกแก้ว
โลกโคร่ายังอร
เป็นกรรมของแม่แล้ว
ทาคำกำพร้า

ชาวแม่นางโคร่า
คำคำโผกเปิดผ้าชำไหนดอน
แม่ชาเจ้าแล้วลาไปก่อน
เจ้าอย่าเศร้าโศกา
มาเกิดโลกแก้วในภูผา
หสับแล้วแม่ลาไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงแม่ที่เลี้ยงลูกหลบ ๆ ซ่อน ๆ ไม่เลี้ยงลูกอย่างเปิดเผย คงเป็นเพราะความฉิบจิงกระทำเป็นเรื่องฉิบจิงซ่อนเร้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "โคร่าเกิดลูกในถ้ำ" "โคร่าเกิดลูกในถ้ำ" (โคร่า โคร่า = เสียงผา) เป็นสัญลักษณ์แทนแม่ที่เลี้ยงลูกอย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กพบว่า ใช้ความบกพร่องทางร่างกายและลักษณะนิสัยที่ไม่ดีของสัตว์มาเป็นสัญลักษณ์แทนความบกพร่องของเด็กและผู้เลี้ยงดู

3. กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคลในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กพบว่า ใช้กลุ่มคำเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลตามเพศและวัย โดยมากจะใช้แทนเด็กซึ่งเป็นพี่หรือของพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดู ดังตัวอย่างคือ

(10) ถ้า เอ้อ น้องนอนเหอ
อย่าตระหนกตกใจ
ความเจ็บอย่ารู้ใกล้
เป็นขวัญใจพี่ยาทุกราตรี

นอนให้หลับไหล
เป็นขวัญใจพี่ยาทุกราตรี
ความไข้อย่ารู้มี
ความไข้อย่ามีเลย

(หัทธง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก ว่าให้มีสุขภาพที่แข็งแรงไม่เจ็บไม่ไข้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ขวัญใจ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งเป็นที่ยรักของผู้เลี้ยงดู

(11) อา เอ้อ น้องนอนเหอ

แม่เข้อหึ่งหลาย

แม่เข้อขวัญข้าว

แม่เข้อขวัญอ่อน

นอนให้หลับสบาย

อย่ามาหลอกหลอน

กล่อมเจ้าให้นอน

เชิญเจ้าให้นอนมา

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก ผู้เลี้ยงดูต้องการให้เด็กที่รักมีความสุขจริงใจวอนแวนคือ (เหวคาประจำตัวเด็ก) วาอย่ามาหลอกหลอนหรือหยอกเย้าเด็ก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ขวัญข้าว" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกซึ่งมีค่าในความรู้สึกของผู้เลี้ยงดู "ขวัญอ่อน" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่อ่อนวัย "แม่เข้อ" (แม่คือ) เป็นสัญลักษณ์แทนเหวคาประจำตัวเด็ก

(12) อา เอ้อ เจ้าเนื้อเย็นเหอ

แม่ไม่ให้ไปเล่น

กลัวว่าน้ำขึ้นมา

แม่ไม่ให้ไปเล่นบนหาดทราย

คือเจ้าเนื้อเย็น

บนหาดทราย

น้ำเทอมันจะพาเจ้าลอยหาย

เสียกายเจ้าคนเดียว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาของเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก มีความห่วงใยและอาทรต่อลูก สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เจ้าเนื้อเย็น" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่รักของแม่

(13) ฮา เอ้อ นอนเสียน้องเหอ	นอนในเปล
นอนเสียบ่อกะยอกเสนาห์	แม่จะเข้าไป
อย่าสะทึงตกใจ	สับสนในยามราตรี
ความเจ็บของน้องอย่ารู้ได้	ความไข้ของน้องอย่าให้มี
ให้อยู่ดีกินดี	ความไข้อย่ามีเลย
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่า ต้องการให้ลูกนอนหลับอย่างสบาย และอย่าให้มีการเจ็บไข้ให้ป่วย และให้อยู่ดีกินดี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บ่อกะยอกเสนาห์" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งเป็นที่รักของแม่

(14) ฮา เอ้อ ขวัญอ่อนเหอ	นอนให้เป็นสุข
แม่ไม่มาปลุก	อย่าถูกรบกวน
ผูกหมอนแม่ทั้ง	รองหลังนิ่มนวล
อย่าถูกรบกวน	ขวัญอ่อนเจ้านอนแปล
	(สงขลา)

เนื้อหาของเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่า ต้องการให้ลูกหลับอย่างสบายและมีความสุข

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ขวัญอ่อน" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กอ่อนซึ่งเป็นที่ยรักของแม่

(15) ฮา เอ้อ นอนเสียน้องเหอ	ขวัญข้าวเจ้านอนอยู่ในเปล
แม่เซอทั้งเส	อย่าพำน้องเที่ยวเร่ไปเล่นไกล
ไปสองมาสอง	รักษานวลน้องให้สบาย
อย่าพำน้องเที่ยวเร่ไปเล่นไกล	เล่นอยู่แต่ในเปล
	(สงขลา)

(16) ตา เอ๋ น้องนอนเหอ
แม่เซอหงหลาย
แม่เซออย่าไค้หลอกหลอน
เซอรักษาเจ้า

นอนให้สำบาย
จงรักษาเจ้า
โศกาอาวรณ์เจ้านอนเจ้า
ขวัญข้าวเจ้านอนบาย

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงถึงความรักของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็กทำให้เด็กนอนหลับ
อย่างเป็นสุข จึงวิงวอนขอให้แม่เซอคอยพิทักษ์รักษาน้องควย
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ขวัญข้าว" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งมีค่า
ในความรู้สึกของผู้เลี้ยงดู

(17) ตา เอ๋ เจ้าทองสุกเหอ
ทองคือน้ำมีออน
เจ้าทองสุกเหมือนทองย้อย
ทำขวัญให้เข้าทองร้อยชั่ง

แม่จะสักจะวีให้เจ้านอน
นอนเดิคนะพ่อขุนหัว
สุกหมักแม่จะสัก เป็นสายสร้อย
นะพ่อขุนหัวเหอ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก และแสดงถึงว่าลูกเป็นสิ่งที่
มีค่าในความรู้สึกของแม่เปรียบได้ กับทอง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เจ้าทองสุก" และ "ทองคือน้ำ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็ก
ที่มีค่าในความรู้สึกของแม่ "พ่อขุนหัว" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่แม่รักและเฝ้าดู

(18) ตา เอ๋ น้องนอนเหอ
แม่เซอทั้งหลาย
ขึ้นน้ำลงท่า
อย่ามาหลอกหลอน

นอนให้สำบาย
อย่าไค้หนีกลอกหลอกหลอน
ช่วยพิทักษ์รักษาเจ้าทรมบังอร
กล่อมเจ้าให้นอนแปล

(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทรั้นแสดงถึงความรักของผู้เลี้ยงดู ที่มีต่อเด็กว่าให้นอนหลับสบาย และวิ่งรอนขอให้แม่วิทยาหลอกหลอนและคอยพิทักษ์รักษาด้วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรั้นคือ "เจ้าทราบบังอร" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กผู้หญิง ซึ่งเป็นที่รักใคร่ห่วงใยของผู้เลี้ยงดู

(19) ตา เอ้อ นอนหลับแล้วเพอ	นอนแปลแม่ละ
นอนในเปลผ้า	นอนเด็กสายใจ
นอนให้ไวใหญ่	เหมือนลูกขี้พรวดู้น้ำเต้า
เชิญนอนเด็กเจ้านอน	ให้พรแก่แม่ขวัญข้าว
อันว่าลูกขี้พรวดู้น้ำเต้า	ไปเข้าแม่มาค่า
	(สุรานภุชธานี)

เนื้อหาในเพลงบทรั้นแสดงถึงความรักและห่วงใยของแม่ที่มีต่อลูกว่าต้องการให้ลูกมีเจริญเติบโตเร็วเหมือนลูกขี้พรวดู้น้ำเต้า (หัดเขียว) และลูกน้ำเต้า (หัดทอง) ซึ่งเป็นพืชที่เจริญเติบโตเร็วมาก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรั้นคือ "สายใจ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งเป็นสายใยแห่งความสัมพันธ์ทางใจของแม่ "แม่ขวัญข้าว" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่มีค่าในความรู้สึกของแม่

(20) ตา เอ้อ น้องนอนเพอ	สายสมรคอกบัวครึ่ง
น้องไม่รู้นั่ง	ถูกแปลเข้าให้น้องนอน
เวลาเจออยากนม	พาไปส่งแม่พระमारकर
ถูกแปลเข้าให้น้องนอน	ป้อนข้าวป้อนน้ำให้
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทรั้นแสดงถึงความรักของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก ซึ่งผู้เลี้ยงดูรักและเอาใจใส่เฝ้าทะนุถนอมให้น้องนอน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "สายสมรคอกบัวครึ่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่ยังอ่อนเยาว์ซึ่งเป็นพี่รักและห่วงใยของผู้เลี้ยงดู

(21)	เชียนอนเด็กนอนนอนเหอ	สายสมรอรโหลศุใจแม่
	นั่งแหงนในคอกบัวอ้อแอ้	สายสะแพ่แม่มีกรรม
	ยังแม่ยังป้ายังยายยังยาย	ไค้ฮุมฮูเจ้าไว้วันยังค่ำ
	เจ้าสายสะแพ่แม่มีกรรม	ตากำแม่คนเคียว
		(สงขลา)

(22)	ฮา เอ้อ เชียนอนเด็กเจ้านอนเหอ	สายสมรอรโหลศุใจแม่
	ยังบ่าวไพร่จะไค้แฉ	เจ้าสายบัวแท้แม่มีกรรม
	ยังไปยังยายยังตาที่ยาย	ฮุมฮูเจ้าไว้ไค้หังค่ำ
	เจ้าสายบัวแท้แม่มีกรรม	ตากำแม่คนเคียว
		(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกผู้หญิงซึ่งอ่อนเยาว์และเป็นลูกกำพร้าพ่อ แม่จึงรักและเอาใจใส่เป็นพิเศษ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "สายสมรอรโ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กผู้หญิงซึ่งเป็นพี่รักของแม่ "ตากำ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่มีดวงตางดงาม "เจ้าสายสะแพ่" และ "เจ้าสายบัวแท้" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งเป็นสายสัมพันธ์ทางจิตใจของแม่

(23)	ฮา เอ้อ เชียนอนเด็กเจ้านอน	สายสมรอรโหลศุใจที่
	ความเจ็บความไข้หาไม่มี	ขวัญพี่อย่าร้องเลยน้องเหอ
	ไปฆ่าตายายอยู่ใกล้แค่	ไค้ฮุมฮูดูแลแม่ทรมานเขย
	ขวัญพี่อย่าร้องเลยน้องเหอ	เกิมาเราแม่มีกรรม
		(นครศรีธรรมราช)

(24) ฮา เอ้อ น้องนอนเหอ
เกิดมาพ่อแม่หาไม่มี
ตัวเราเกิดมามีกรรมแล้ว
ขวัญก็อย่าร้องเลยน้องเหอ

สายสมรอรไทสุกใจที่
ขวัญก็อย่าร้องเลยน้องเหอ
พ่อแม่ไม่ไ้มาชมเชย
ตัวเราเกิดมามีกรรม

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงถึงความรักของพี่ที่มีค่อน้อง ซึ่งทั้งสองกำพร้าพ่อแม่
ที่จึงทุ่มเทความรักทั้งหมดให้แก่น้อง

สัญลักษณ์ในเพลงทั้งสองบทนี้คือ "สายสมรอรไท" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กผู้หญิงซึ่งเป็น
ที่รักของพี่หรือผู้เลี้ยงดู "ขวัญ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งเป็นขวัญและกำลังใจของพี่
"แม่ทรมเชย" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่มีความน่ารักน่าชมเชย

(25) ฮา เอ้อ น้องนอนเหอ
ชื่อทั้งหม่นหวานหม่นไ้พร้าว
อย่าชื่อหลายสิ่งเจ้าโถมทรู
แม่ชื่อข้าวเมาม่าให้กิน

แม่ไปบ่อนชื่อหม่นบ้าม่าให้เจ้า
แม่ชื่อข้าวเมาม่าให้กิน
เมื่อพธูหม่นถูกเจ้าเอววัลย์
บันถิ่นอย่าน้อยใจ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักและห่วงใยของแม่ที่มีต่อลูก เมื่อไปไหน ๆ
ก็จะชื่อของมาฝากลูกเสมอ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "โถมทรู" และ "เจ้าเอววัลย์" เป็นสัญลักษณ์
แทนเด็กผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตางดงามน่ารัก

(26) ฮา เอ้อ เจ้างามชำเหอ
ทุกยามค่ำเช้า
ยามลูกเจ็บไข้
แม่เฝ้าเป็นห่วง

แม่ปล้ำเลี้ยงเจ้า
แม่เฝ้าเป็นห่วง
แม่ไม้มายทรวง
เจ้าคงอุทัยของแม่เหอ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทรพีแสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก เป้าหมายก็เอาใจใส่ทุกวัน เวลา เมื่อลูกไม่สบายแม่ก็ไม่สบายใจไปด้วย เพราะลูกเป็นสิ่งที่มีความรู้สึกรักของแม่ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรพีคือ "เจ้าจามร" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กผู้หญิง ที่มีรูปร่างหน้าตาทางงามน่ารัก "เจ้าควงอุทัย" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กว่าเป็นสิ่งมีความรู้สึกรักของแม่ว่าเปรียบได้กับควงอาทิตย

(27) สา เออ นอนเด็กนอนหนา	เจ้าจามรปลอกลอยเล่นหา
แม่จะเฝ้า	ให้เจ้านอน
อย่าสะกิดตกใจกลัว	แม่หนูหัวอย่าสะทอน
แม่ก็ออกมาหลอกลอน	กล่อมเจ้าให้นอนแปล

(พินิจ)

เนื้อหาในเพลงบทรพีแสดงถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกว่าลูกเป็นที่รักใคร่ของแม่ แม่จึงเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี พร้อมทั้งวิงวอนให้แม่ก็คอยพิทักษ์รักษา สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรพีคือ "เจ้าจามรปลอกลอยเล่นหา" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาทางงามน่ารัก "แม่หนูหัว" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่แม่รักและเฝ้าดู

(28) สา เออ บ้านนี้เธอ	มีเด็กจิ้งจอก
สงสารแต่นวลน้อง	ร้องเขาร้องเป็น
ไม่ว่าใครอ้างสิทธิ์	หมั่นหวักเสียดแล้วแก้วชูเชิญ
ร้องเขาร้องเป็น	ใครเห็นก็แค่นใจ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทรพีแสดงถึงความซื่อสัตย์ของเด็ก ซึ่งผู้เลี้ยงดูเกิดความรู้สึกรักสงสาร

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรพี "แก้วชูเชิญ" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็ก

(29) ฮา เอ้อ นางแม่เหอ
รักแต่ฝ่ายพระจันทร์
นิยมเรือให้หมันแกง
ราหูนางแม่แกไม่รัก

รักลูกใจอาธรรม
ราหูนางแม่แกไม่รัก
ลูกแม่ก็แค้นหัวใจหนัก
เกิดศึกไม่วายเลย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบพณีแสดงถึงการที่แม่ขาดความยุติธรรมต่อความรักที่มีให้ต่อลูกซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้นในครอบครัว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบพณีคือ "ราหู" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกที่แม่ไม่รัก "พระจันทร์" เป็นสัญลักษณ์แทนลูกที่แม่รัก

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก พบว่า ส่วนมากใช้คำและกลุ่มคำที่มีความหมายที่เป็นคำมงคล เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่งเป็นที่ยรักของพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งมีทั้งสัญลักษณ์ที่ใช้แทนเด็กทั่วไปไม่ระบุเพศ เช่น ขวัญข้าว ขวัญอ่อน เจ้าเนื้อ เย็น นวลน่อง แก้วคู่ขวัญ เป็นต้น สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเด็กเพศหญิง เช่น เจ้าทราบบังอร แม่ทราบบะเยงงาม ขำ สายสมร รอรไท สายสมรคอกบัวครั้ง โฉมครู เจ้าเอววัลย์ ยอดเสน่ห์ เป็นต้น สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเด็กผู้ชาย เช่น เจ้าทองสุข ทองดี พ่อหนูหัว เป็นต้น

4. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาพบว่า กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ปรากฏการใช้สัญลักษณ์คือ

(30) ฮา เอ้อ นางแม่เหอ
ลูกยกมือไหว้
ขี้ผึ้งของนางแม่
หวายเหอหมื่นอ่อนน้าสงสาร

ที่ลูกกับไม่หวายลาย
หวายเหอหมื่นอ่อนน้าสงสาร
อ่อนเหมือนสายพาน
ลูกหลานยกมือไหว้

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นความรักของแม่ที่มีต่อลูก แม้ว่าจะทำความผิด แม่ก็คิดจะลงโทษเมื่อลูกยอมรับผิด แม่ก็ยอมยกโทษให้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้หวาย" เป็นสัญลักษณ์แทนการลงโทษของแม่ "สีผึ้ง" เป็นสัญลักษณ์แทนความใจอ่อนความรักความมีเมตตาของแม่

จากการศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก พบว่า กลุ่มสัญลักษณ์ที่ใช้นามากที่สุดคือกลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล รองลงมาคือ กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ และกลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ตามลำดับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมต่าง ๆ

เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมต่าง ๆ ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้คือสภาพทางด้านการปกครอง บ้านเศรษฐกิจ บ้านสถาบันครอบครัว ซึ่งแสดงถึงการปกป้องสิทธิอันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรม การนำเสนอเพลงอาจจะอยู่ในแบบของข้อเสนอนะ คีติงักท้วง ประรภคำหนี หรือคัดค้าน เพื่อต้องการให้ ให้ผู้รับสารกระทำตนเป็นคนที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของครอบครัว และสังคม

1. กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกพืชในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมต่าง ๆ พบว่า มีการนำเอาพืชซึ่งพบเห็นในธรรมชาติโดยทั่วไปมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลตามเพศและวัย เพื่อสื่อให้ผู้รับสารเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของผู้แต่งทั้งตัวอย่างคือ

(1) สา เอ้อ หมายกอนเหอ
เข้าคลองโน
ยอกโยไม่ควรจะหึงสา
ไม่ใช่ที่ทางนางกานคา

ผาน้ำแฉ่นร่อง
ที่ขายไปไค้เมียใหม่
ข้างแฉ่นอย่ายุ่งหาง
ข้างพลายหายบ้างสืบมาโรงเอง
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงปัญหาในการครองรักครองเรือน เนื่องจากสามี
ไปมีภรรยาใหม่ เพลงบทนี้ยังตักเตือนและแนะนำว่าผู้หญิงไม่ควรจะหึงสามีให้มาก เมื่อคิดได้
ก็จะกลับมากาภรรยาตามเดิม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมากฮอน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่จิตใจอ่อนไหว
"ทลายบ่า" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่จะทิ้งภรรยาไปมีภรรยาใหม่

(2) ฮา เอ้อ หมากฮอนเหอ
อย่าร้องอย่าร่ำ
ซักอื่นซักได้
เป็นกรรมของพี่แล้วพี่ทำหรือ

ผาน้ำแล่นร่องคลองสำบ่า
เป็นกรรมของพี่แล้วพี่ทำหรือ
ซักเจ้านายจะไ้หรือ
เพราะมีน้องลงหมึก

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงปัญหาครอบครัวที่สามีภรรยาจะต่างจากกันเนื่องจาก
สามีต้องไปตามคำบัญชาของเจ้านาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมากฮอน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงอ่อนวัย

(3) ฮา เอ้อ หมากฮอนเหอ
พี่เสียพ่อแม่
บุกก้นมาเทียมผม
แล่นตามชายมา

หย่อนลายกะแห้ว
แล่นตามชายมา
บุกก้นมาเทียมกลางขา
หมากฮอนหย่อนลายแห้ว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงหญิงที่มีความประพฤติกเล็ดเลี้ยวในเรื่องชู้สาว ไม่อยู่
ในโอวาทของพ่อแม่ ขอมปล่อยตัวปล่อยใจให้ตามชายคนรักไป

สัญลักษณ์ในเพลงบทนี้คือ "หมากฮอนหย่อนลายกะแห้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงอ่อนวัย
จิตใจอ่อนไหว

(4) ฮา เอ้อ หนากอนเหอ

ตัวตายไม่ทันถึงขวบ

ควมทั้งหมากสูง

ควมโซ้เข้านอน

หยอนลายหยวนหยวน

ควมโซ้เข้านอน

ควมทั้งหมากออน

หมากออนหยอนลายหยวน

(ศัพท์สูง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงหญิงที่มีความประพฤติก่ำทรมาน สามีเหิงตายจากไป
ไม่ทันถึงขวบปี ก็ควมคบชู้ โดยไม่เลือกวัย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมากออนหยอนลายหยวนหยวน" เป็นสัญลักษณ์
แทนหญิงที่ใจต่ำ ควมคบชู้ทั้ง ๆ ที่สามีเหิงตายจากไป "หมากสูง" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย
สูงอายุ "หมากออน" เป็นสัญลักษณ์แทนชายอ่อนวัย

(5) ฮา เอ้อ หนากอนเหอ

ที่ป้าน้ำอาเขายังดี

กับเราไปขอเขาไม่ให้

ยกนางเทวีให้คนเียน

ผ่านำแลนรองทั้งสองสี

ยกนางเทวีให้คนเียน

เขาวัวที่ชายเราห่างเหิน

กับเราเขาเียนเสีย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงปัญหาในความรักของชาย เนื่องจากญาติฝ่ายหญิง
ไม่ยินยอมยกให้ ทั้ง ๆ ที่ไปขอร้องแล้ว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมากออน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่อ่อนวัย

(6) ฮา เอ้อ ไม่ไยเหอ

ข้างเวินหมอนแม่

บาวสาวข้างเจียน

โปลกหลาเจ้าควม

ไม่ไยกอแห้ย

โปลกหลาเจ้าควม

บาวคล้ายเนื้อเนียนแก่ข้างอาน

รูปงามแม่คนเคียว

(ศัพท์สูง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงหญิงที่มีความประพฤติกามในทางเสื่อมเสีย โดยเฉพาะ
ในเรื่องชู้สาว ทำให้เพื่อนบ้านนินทา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้ไผ่กอแห้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่อ่อนวัย

(7) ฮา เอ้อ คันทนนเทอ	คันทนูลูกแดง
อาบนํ้าทาแป้ง	เคินกัมແຕ້ວ
นาคให้แซนหัก	ไมโครอีหักโค้คักหัว
เคินกัมແຕ້ວ	คักหัวข้างท้ายยาว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงชายที่เอาแต่แต่งตัวลอยไม่ตั้งใจประกอบอาชีพการงาน
จึงถูกสังคมตำหนิ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันทนูลูกแดง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายอ่อนวัย
"อาบนํ้าทาแป้ง เคินกัมແຕ້ວ" เป็นสัญลักษณ์แทนการแต่งตัวกริการาย

(8) ฮา เอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือคันทาโหม
บาวน้อยหน้าโหม	หรีแต่เกศา
บาวบาวบ้านนี้	ชื้อคร้านเหมือนหมา
หรีแต่เกศา	ให้หมาหมีพอใจ

(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงชายวัยรุ่นที่เอาแต่แต่งตัว ไม่ยอมทำงานทำการมีนิสัย
เกียจคร้าน สังคมไม่ยอมรับคนที่มีความประพฤติกามเช่นนี้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันทาโหม" (กะพังโหม) เป็นสัญลักษณ์แทนชาย
วัยรุ่นที่เอาแต่อวดตัว

(9) ฮา เอ้อ คอกโกเหอ

ตกลงในคลองทวนเราเสียแล้ว

เกิดมาเป็นหญิงกษัตริย์

ใคร เหลยไคคอกโพนา

โพนาจำปาแก้ว

ใคร เหลยไคคอกโพนา

ไม่พ้นมือชายแหละน้องหนา

เหมือนหมาคักน้ำข่อ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงว่าคนเราไม่ว่าจะเป็นอยู่หรือฐานะแตกต่างกันอย่างไร หญิงย่อมต้องคู่กับชายเสมอ เปรียบเหมือนแม่น้ำกับภาชนะคักน้ำซึ่งเป็นของคู่กัน สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกโก" (ประทุ) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีเสน่ห์ "คอกโพนา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่หึงในศักดิ์ศรี "คอกจำปาแก้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความงามเพียบพร้อม "หญิงกษัตริย์" (ทองเนืองกษัตริย์) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ผิวพรรณดี

(10) ฮา เอ้อ คันโคเหอ

เจ้านายท่านปลูกท่านสั่ง

ยามท่านไปสงขลา

ไว้ให้ชาววังเขาถอยคอก

เป็นร่มโพธิ์ทองหน้าวัง

ไว้ให้ชาววังเขาถอยคอก

ให้คนถือตราเข้ามาบอก

คอกโคหน้าวังท่าน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงว่าหญิงชาววังหรือหญิงสูงศักดิ์มีไว้เฉพาะชายชาววังหรือผู้มีอำนาจเท่านั้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันโคหน้าวัง" (คันประทุ) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงชาววัง

(11) ฮา เอ้อ ค้วน้องเหอ

เจ้านายเขาสั่ง

บ่าวบาวหนุ่มหนุ่ม

ไม่ให้ถอยคอก

คือไม้ทองกลางกลางวัง

ไม่ให้ถอยคอก

ให้ร่มแลข้างนอก

ทองกลางกลางวังท่าน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงชาววังหรือหญิงสูงศักดิ์เป็นหญิงเฉพาะ
ชายสูงศักดิ์ผู้มีอำนาจเท่านั้น ชายทั่ว ๆ ไปจะเข้ามาเกี่ยวพันไม่ได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้ทองหลางกลางวัน" เป็นสัญลักษณ์หญิงชาววัง

(12) ฮา เอ้อ คันแมกเหอ	แต่แรกไปดาก
โร่ว่าน้องยาก	มากหน้าเข้ามาหาอ่านไทร
โรแล้วว่น้องชั่ว	ชุกหลุมฝังตัวอยู่เพื่อโค
มากหน้าเข้ามาหาอ่านไทร	น้ำในเหมือนน้ำขุ่น
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความแตกต่างทางฐานะของคู่ครองคือหญิงมีฐานะต่ำกว่าชาย แต่ก็ยอมรับความเป็นจริงจึงไม่ยากให้ชายมาเกี่ยวพันเพราะหากได้เป็นคู่ครองก็แน่แท้จะทำให้ชายตกต่ำเหมือนกับการชุกหลุมฝังตัวเอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันแมก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีฐานะยากจน "น้ำใส" เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นอยู่ที่สุขสบาย "น้ำขุ่น" (น้ำขุ่น) เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นอยู่ที่ลำบาก

(13) ฮา เอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือท้าวทางเลื้อย
ที่มาเหนื่อยเหนื่อย	หรือไม่ปู้เข้าให้สิ้นอน
หัง เมียสอง เมียสาม	ไม่เหมือนที่แต่ก่อน
หรือไม่ปู้เข้าให้สิ้นอน	บึงอรมาพันไป
	(สุราษฎร์ธานี)
(14) ฮา เอ้อ ครื่อน้องเหอ	ครือท้าวทางเลื้อย
ที่มาเหนื่อยเหนื่อย	ทำไมไม่ปู้เข้าให้สิ้นอน
เก่าเมียสิบ เมีย	ไม่เหมือนเมียที่คนก่อน
ใครเคยปู้เข้าให้สิ้นอน	กอดหมอนนอนร้องไห้
	(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาของครอบครัวเนื่องจากภรรยาไม่รู้จักรหน้าของตนเอง ไม่ประณิบัติสามีเหมือนภรรยาคนก่อน ๆ นับเป็นความบกพร่องของภรรยา
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "พรวางเสื่อ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่เอาเท้าออกมาเสอนอนลงทำตัวให้ต่ำต้อย

(15) อา เออ ห้องนอนเห

หญิงนี้ใจโจร

ชูใหม่ชูเก่า

คบชูสองฝ่าย

ครือพรวางโคน

คบชูสองฝ่าย

ชูเหอหมั่นแทงกันตาย

ยอนให้ชายหมั่นแทงกัน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงหญิงที่มีความประพฤติชั่วทราม สำนอนทางกามารมณ์
คบชู ทำให้ชายต้องทะเลาะเพราะหญิงเป็นต้นเหตุ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พรวางโคน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ประพฤติ
ผิดจารีตของสตรี

(16) อา เออ กันพรางเห

หนูอินเข้ามาว่า

หนูอินยกเครื่องไป

ทำกรรมกับนางสาวน้อย

กันพรวางท่า

ทำกรรมกับนางสาวน้อย

หัวใจของน้องเหมือนอีห้อย

เป็นน้ำวังเวงใจ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงสตรีที่มีจิตใจอ่อนไหว หลงรักชายที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ
ในบั้นปลายคือผู้มีอาชีพโนราซึ่งสังคมภาคใต้ในอดีตยอมรับว่าเป็นอาชีพที่มีหน้ามีตา
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พรวางท่า" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีจิตใจอ่อนไหว
หลงใหล ๆ ในผู้ชายง่าย ๆ

(17) ฮา เอ้อ ต้นนาวควายเหอ
สัญชาติแม่เลี้ยง
เก่าแม่สืบแม่
อีรักโลกเลี้ยงรักเท่าใด

กลายเป็นส้มนาวเกลี้ยง
อีรักโลกเลี้ยงรักเท่าใด
ไม่เหมือนแม่เรามาแต่ไหน
หวางพอเรายังอยู่

(สงขลา)

(18) ฮา เอ้อ ต้นส้มเหอ
ตัดหัวแม่เลี้ยง
เก่าแม่สืบแม่
อีรักโลกเลี้ยงรักเท่าใด

คือต้นส้มเกลี้ยง
อีรักโลกเลี้ยงรักเท่าใด
ไม่เหมือนแม่เรามาแต่ไหน
แม่ใหม่เพิ่งมาอยู่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาครอบครัวระหว่างลูกเลี้ยงกับแม่เลี้ยง เพราะแม่เลี้ยงในช่วงที่มาอยู่ใหม่หรือค่อนข้างพ่อก็ทำตัวเหมือนกับรักลูกเลี้ยงแต่ลับหลังพอ พฤติกรรมก็เปลี่ยนไปแสดงถึงนิสัยอันแท้จริง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "ต้นนาวควาย" (มะนาวควาย) เป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมในค่านิยมของแม่เลี้ยง "ส้มนาวเกลี้ยง" เป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมในค่านิยมที่ไม่ดีของแม่เลี้ยง

(19) ฮา เอ้อ ครีอนงเหอ
อยู่กลางนิวาสัน
ข้างนอกสุกใส
ไม่ใครหาญสู้กิน

ครีอต้นฉางสาคร
ไม่ใครหาญสู้กิน
ข้างในหมันชมเหมือนคิกฉิน
ฉางสาครกลางนิวาสัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงหญิงที่มีรูปร่างงดงาม แต่ความประพฤติและกิริยามารยาทกลับไม่ดี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางสาว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่งามแต่รูป
แต่จิตใจไม่งาม (เมลิคชม)

(20) สาว เอ้อ นางแม่เหอ	เหมือนใบพุดเน่า
พระมารดาของเจ้า	ใส่เชอเชอเที่ยวขาย
โลกเข้าขายก็บิณฑาหัว	โลกเข้าขายหัวหมื่นซื้อเอาง่ายง่าย
ใส่เชอเที่ยวขาย	ทุกหนหนทางเดิน
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่มีความประพฤติกเล็ดเลี้ยวในเรื่องชู้สาว
แต่แม่ของหญิงยังพยายามเสนอให้ชายทั้งหลายมาเป็นคู่ครองลูกสาว หากถูกขายก็ก็จะปฏิเสธ
ขายหัวเท่านั้นที่ก่อการ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ใบพุดเน่า" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความประพฤติก
เล็ดเลี้ยวในเรื่องชู้สาว

(21) สาว เอ้อ ส้มม่วงเหอ	คือส้มม่วงคัน
สาวสาวในทุกวัน	คันยิ่งหวานอน
กลางคืนไม่ไธฮับ	กลางวันไม่ไค้นอน
คันยิ่งหวานอน	แต่ก่อนไม่เคยเห็น
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่มีพฤติกรรมเล็ดเลี้ยวรันทดชู้ชาย
ซึ่งสังคมถือว่าเป็นเรื่องเล็ดเลี้ยว เพราะหญิงจะต้องเป็นคนรักนวลสงวนตัว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ส้มม่วงคัน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ไม่มีค่าไม่มี
คุณสมบัติของกุลสตรี ความเปรี้ยวของมะม่วงคันตรงกับนิสัยอันจกจ้าน ส่วนความคันตรงกับ
ความหมายว่ารันทดในภาษามอญได้

(22) สา เอ้อ กรือน้องเหอ
หมกลืนคนทั้งเมือง
สาวสาวหนุ่มหนุ่ม
มาไค้กับพ้อม่าย

กรือคอกควาเวือง
มาไค้กับพ้อม่าย
เบรียบเหมือนพุ่มคอกไม้
ไม้อายเพื่อนควาวกัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพที่สังคมปฏิเสธหญิงสาวที่แต่งงานกับพ้อม่าย
ทั้งที่เป็นสาวรูปงาม มีโอกาสที่จะเลือกหนุ่มโสดไค้แต่ไปเลือกเอาพ้อม่าย
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกควาเวือง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่
งามรูป

(23) สา เอ้อ กล้วยพังลาเหอ
ขอหมายามีบาป
เข้าไปนั่งแค้แค้
เมียเหอหมันแก้งหวาฉั่ว

กล้วยพังลาเจ้กกาบ
เมียเหอหมันแก้งกว่าฉั่ว
แลแลเหมือนแม้งเก็ดหัว
ขอหมายามีบาป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับคู่สมรสที่มีวัยต่างกันมาก ๆ
โดยเฉพาะหญิงที่มีวัยสูงกว่าชาย
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กล้วยพังลาเจ้กกาบ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสูงอายุ

(24) สา เอ้อ คันคิปสีเหอ
อ้เข้าช้หก
สักสองสามวัน
ค้อยและค้อยไป

คือคันคิปสีขึ้นก
ค้อยแลค้อยไป
ค้อยแลลูกสาวหมันพุงใหญ่
พุงใหญ่เท่าโคนโหนด

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับสตรีที่มีท้องก่อนการแต่งงาน
ถือว่าเป็นเรื่องเลื่อมเสียอย่างร้ายแรง เพราะสตรีจะต้องรักษาวงศ์วงศ์

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันค้ำลิ้นก" (พริกขี้หนู) เป็นสัญลักษณ์แทนแม่
ที่พยายามปกปิดความผิดของลูก

(25) ฮา เอ้อ คันพร้าวเหอ

กาฝากหมื่นเข้ากุ่ม

จาเหอพอมูปลูก

พอมูโลกไคเสีย

คันพร้าวทางหุ้ม

พอมูโลกไคเสีย

พอมูเสียลูกเสียเมีย

พอมูไปหาเมียอื่นเหอ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาของครอบครัวที่พ่อขาดความรับผิดชอบ
ต่อครอบครัว โดยละทิ้งบุตรภรรยาไปมีภรรยาใหม่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พร้าวทางหุ้ม" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่
ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว "กาฝาก" เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยาใหม่ของชายโดยการ
นำเอาลักษณะของการเกาะกินมาเป็นแนวเทียบ

(26) ฮา เอ้อ คันขามเหอ

หม่อมพอไคเมีย

หวันเย็นบ้าย่า

พอมูโลกไคทอ

คือคันขามเคี้ย

พอมูโลกไคทอ

โลกเหอพอนร่าหาพอ

หม่อมพอไคเมียใหม่

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาในครอบครัวที่พ่อขาดความรับผิดชอบ
ต่อบุตรและภรรยา โดยการไปมีภรรยาใหม่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันขามเคี้ย" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ขาด
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

(27) ฮา เอ้อ กรือน้องเหอ

บาวบาวตึกตึก

ไ้เฟื่องไ้หึ่ง

ไม้นิกขอเมียบ

ครี๊หว้าวทางลิก

ไม้นิกขอเมียบ

เอาไปเล่นไฟเสียบ

บาวบาวเทาควายตึก

(สงขลา)

เนื้อเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับชายที่ดุ่มหลงในการพนัน เป็น
ที่รังเกียจของสังคม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ท้าวทางลิก" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่เลวร้าย
หนุ่มไปมากแล้ว

(28) ฮา เอ้อ หัวบนเหอ

พี่ชายเป็นตำรวจ

เมื่อยามเช้าหัด

อย่าอวดไปเลยว่าตัวดี

หัวบนตันกรวด

อย่าอวดไปเลยว่าตัวดี

ถูกตีถูกฉุดไปทุกที

ทุกตีทุกทีหัด

(ภูเก็ต)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงข้าราชการบางคนที่มีความบกพร่องทางค่าน
ความประพฤติ อวดกว่าตัวเองดี แต่ในความเป็นจริงเมื่อตอนที่เข้าฝึกหัดก็เคยโดนทำโทษอยู่
เสมอ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หัวบนตันกรวด" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย
ที่มีความประพฤติไม่ดี

(29) ฮา เอ้อ บ้านนี้เหอ

ลมพัดเท่าไรก็ไม่แคลน

ลมนอกพัดมาโหเห

สูงแสนกว่าเพื่อนเขาทั้งหลาย

มีไม้สูงแสน

สูงแสนกว่าเพื่อนเขาทั้งหลาย

เรือนน้อยไม่เซไปง่าย ๆ

ไม่หักไม่หักโค่น

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่เป็นคนดีที่แท้จริง ไม่ว่าจะมีความ
เจริญหรือไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้สูงแสน" เป็นสัญลักษณ์แทนคนดี

(30) ฮา เอ้อ พี่เจ้าเหอ	คือพี่เจ้า
ไปแล้วมาเล่า	พี่เจ้าอย่าไปให้นานนัก
ทำรื้อคาไว้	ควายเหอหมันจะเข้ากินผัก
พี่เจ้าอย่าไปให้นานนัก	ผักจะล่าหาเครือเอน
	(พ่ตลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาที่เกิดจากชายจะทิ้งภรรยาไปนาน
เกินควรซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้นมาคือหญิงเปลี่ยนแปลงไปคู่กับชายอื่น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(31) ฮา เอ้อ ไปไหนเหอ	พาน้องไปกิน
ฉางไร่ปลูกมัน	มันเหอหมันไม่ลงหัว
แผ่นดินหมันดี	พันธุ์มันหมันชั่ว
มันไม่ลงหัว	สาวย่านให้วัวกิน
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ชี้ให้เห็นว่าพันธุ์กรรมเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าสิ่งแวดล้อมจะดี
แต่ถ้าหากพันธุ์กรรมไม่ดี ก็ไม่อาจจะเป็นคนดีได้ ในที่สุดก็ต้องตกเป็นเหยื่อของคนในสังคม
(สาวย่านให้วัวกิน)

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พันธุ์มันชั่ว" เป็นสัญลักษณ์แทนพันธุ์กรรมที่ไม่ดี
"แผ่นดิน" เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งแวดล้อม

(32) ฮา เอ้อ น้องนอนเหอ	ให้พี่ไปคอนสัγγาย
ไปแลเมียที่ชาย	เชื่อว่ารูปหมันงามยิ่งหวาน้อง

เห็นแล้วแลไปแลมา
เขารูปร่างงามยิ่งหวาน้อง

แลเหมือนสารงากับสารกลอง
สารกลองเหียนทองร้อยรัง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในครอบครัวที่เกิดขึ้นเพราะสามีไม่
ภรรยาใหม่ ทำให้เกิดปัญหาระหว่างภรรยาน้อยภรรยาหลวง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "สารงา" เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยาหลวง
"สารกลอง" (ข้าวกลอง) เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยาน้อย

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมต่าง ๆ พบว่า
กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช มีสัญลักษณ์ที่ปรากฏการใช้ เช่น ให้หมากอ่อน ไม่ใ้กอแห้ง
แทนความอ่อนวัย ไร้ประสบการณ์ ใช้พืชที่มีความฉ่ำกึกเป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ทำคนฉ่ำกึก
คลองขรรเช่นใช้พร้าวทางโคนแทนหญิงที่ฝ่าฝืนจารีตประเพณี ใช้ความเน่าเสียของพืชแทน
ความไม่ดีของคน เช่นใช้พุทราเป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาวที่มีความประพฤติเสื่อมเสียในเรื่อง
สาว ใช้พืชที่มีอายุมากแทนคนสูงอายุ เป็นต้น

2. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมต่าง ๆ ปรากฏ
ผู้แต่งได้นำเอาสัตว์ที่พบเห็นในธรรมชาติ หรือพฤติกรรมของสัตว์บางอย่างมาใช้เป็นสัญลักษณ์
แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคล เพื่อสื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของผู้แต่ง
ได้ดียิ่งขึ้น ดังตัวอย่างคือ

(33) สา เอื้อ นกเขียวเหอ
ห่อแม้อยู่หนูก
ฝนตกฟ้าร้อง
โลกไปไชนาย

เกาะเรือวไม่ทุก
โลกไปไชนาย
พอลเมเราอยู่หนูกบาย
นั่งกินแต่น้ำตา

(นครศรีธรรมราช)

(34) สา เอ้อ นกเขาเหอ
 พ่อแม่เขาอยู่หนุก
 ฝนตกฟ้าร้อง
 พาลูกไปพุ่มไฉในวัง

เกาะราวไม้ทูก
 พาลูกไปพุ่มไฉในวัง
 ไม่เห็นหนาน้องทองร้อย
 นิ่งกินแต่น้ำตา

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้ทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาในครอบครัวต้องตกกระไดลำบาก
 เพราะต้องไปรับใช้คนอื่น ต้องประสบกับความทุกข์ยาก ในขณะที่พ่อแม่มีความเป็นอยู่อย่างสบาย
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "นกเขี้ยวเกาะเรียวทูก" และ "นกเขาเกาะ
 ราวไม้ทูก" ทั้งสองเป็นสัญลักษณ์แทนเด็กหรือผู้เยาว์ที่ต้องพึ่งพาคนที่พึ่งพาไม่ได้

(35) สา เอ้อ ไก่จ้อยเหอ
 หากินในวัง
 ไก่คำเนื้อเกลี้ยง
 ยังคำไม่โร้อี้เค็มเหนียง

งอกสร้อยสันหลัง
 ยังคำไม่โร้อี้เค็มเหนียง
 มีพ่อแม่เลี้ยง
 คอยหาคอยเลี้ยงกิน

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงเด็กที่ไร้ที่พึ่ง ต้องหาเลี้ยงตัวเองซึ่งมักจะไม่พอเลี้ยง
 ตัว สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาหนึ่งของสังคม
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไก่หากินยังคำไม่โร้อี้เค็มเหนียง" เป็นสัญลักษณ์
 แทนเด็กที่ต้องช่วยเหลือตนเอง

(36) สา เอ้อ ควายแห้ยเหอ
 พาลูกพาแม่
 แม่วออย่ากินเหลยฮูก
 พาแม่ไปกินสันขวาน

คือลูกควายแห้ย
 ไปกินสันขวาน
 ไม่ใช่ช้างช้างน้ำตาล
 ให้แม่รำคาญใจ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนถึงเด็กที่ประพฤตินิสัย ทำให้พ่อแม่ต้องเดือดร้อน
ทั้ง ๆ ที่พ่อแม่คอยห้ามปรามแล้วก็ไม่เชื่อฟัง ซึ่งสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและพ่อแม่
ด้วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ลูกควายแห้วพาแม่ไปกินสับหวาน" เป็นสัญลักษณ์
แทนเด็กที่รบกวนพ่อแม่

(37) ตา เอ้อ ครีอน้องเหอ
หมั่นไค้ฉั่วเหมียน
ฉีกหญ้าไม่ใช่หา
เมียนั่งเขียนแต่เสียบ

ครีองนกโหรงคินเทียน
เมียนั่งเขียนแต่เสียบ
กึ่งปลาไม่ใช่เก็บ
เก็บของก้านัดฉั่ว

(นครศรีธรรมราช)

(38) ตา เอ้อ คือนางนกคุ้มเหอ
เหมียนไค้ฉั่วเหมียน
ไม่พินก้าไม่ทอง
นั่งเขียนแต่เสียบ

อ้อหลุมคินเทียน
นั่งเขียนแต่เสียบ
ฉีกนึ่งชายคลองก้าไม่เก็บ
เก็บเรื่องนินทาเพื่อน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมว่าอาชีพที่มีหน้ามีตาและฐานะ
ดี คืออาชีพเสมียนซึ่งรวมถึงข้าราชการปกครองอื่น ๆ ด้วย เป็นที่ยอมรับของสังคมภาคใต้
ในอศิศกรรยาของมีอาชีพนี้ไม่ต้องทำงานห่าการอะไร เอาแต่แต่งตัวสวยและคอยนินทาคนอื่น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "นกโหรงคินเทียน" "นกคุ้ม" "นกอ้อหลุมคินเทียน"
เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ขี้น้อย ไม่ทำการทำงานเอาแต่แต่งตัว

(39) ตา เอ้อ งูเขียวเหอ
ร้องเรียกแม่ฉั่ว
ให้แกงปลาตุก
คอกทองเนื้อเกลี้ยง

เลื้อยอยู่บนรั้ว
แกงโหรให้แม่ฉั่วกิน
คอกทองหมันจุกลงทั้งเงียง
น้ำหน้าจะเสี้ยงฉั่ว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทร้องนี้ชี้ให้เห็นว่าสตรีที่มีความบกพร่องในหน้าที่งานบ้านการเรือน แม้ว่าจะมีรูปร่างงดงามแต่ก็ถูกสังคมตำหนิ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "งูเขียวเลื้อยอยู่บนรั้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่เอาแต่อกโตโงมไม่เป็นการเป็นงานใด ๆ

(40) อา เอ้อ ควายขาวเหอ

หวิกเขียกขึ้นเขา

ควัวหนึ่งเลื้อย

กินหญ้าทุ่งเมาเขาแดง

ควายขาวบ้านเรา

กินหญ้าทุ่งเมาเขาแดง

ควัวหนึ่งข้างทาง

จับโจรแห่งควายขาว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทร้องนี้ชี้ให้เห็นว่าหญิงที่มีความประพฤติชั่วทราม หอกควัวว่าเธอขายยอมถูกสังคมติเตียน และตนเองก็เสื่อมเสีย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "ควายขาวหวิกเขียกขึ้นเขา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชั่วร้าย มีความประพฤติชั่วทราม "กินหญ้าทุ่งเมา" เป็นสัญลักษณ์แทนการหอกควัวว่าเธอขาย

(41) อา เอ้อ ควายขาวเหอ

หวิกเขียกขึ้นเขา

กินหญ้าเจ๊กทุ่ง

กินน้ำสามหนอง

ควายขาวทะเลา

กินน้ำสามหนอง

นอนรมชายคลอง

นอนรมชายคลอง เกย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทร้องสะท้อนให้เห็นว่าสังคมภาคใต้ในอดีตยอมรับชายที่มีความเป็นนักเลง แต่ไม่ใช่อยอมรับนักเลงอันธพาล

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "ควายขาวหวิกเขียกขึ้นเขา" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ห่าคนเป็นนักเลง

- (42) ตา เอ้อ นกขี้หมิ้นเหลืองอ่อนเหอ กสับมาแค่คอนหัวน้องแปลก
 โผกหัวผาเช็ดหน้าภาชาแขก น้องแปลกกว่าชาวตาหนี
 น้องไม่หาญไล่ตัก สากสับยอกรักจะปักสี
 น้องแปลกกว่าชาวตาหนี บักสีทองร้อยรัง
 (สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบหมิงชี้ให้เห็นว่าชายที่ท่าตัวแปลกไปกว่าความเป็นอยู่ที่ควรจะเป็น
 นั้น สังคมไม่ยอมรับ และสร้างความลำบากใจให้แก่ผู้ใกล้ชิดที่จั่วว่ากล่าวตักเตือน
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบหมิงคือ "นกขี้หมิ้นเหลืองอ่อน" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่
 เอาแต่เที่ยวเตร่เตร่ เมื่อกสับมาก็มีนิสัยที่ต่างไปจากเดิม

- (43) ตา เอ้อ นางนกเหอ คือนางนก
 ข้างปิกข้างปก โลกไว้เหมือนกับแทง
 เห็นหนอนลอกไซเข้าไปได้ เป็นหนอนในไส้แม่ไม่หลง
 เสียทองทั้งแท่ง เหน็บแม่แค้นใจ
 (สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบหมิงชี้ให้เห็นว่าหญิงที่มีความประพฤติกเล็ดเลี้ยวในเรื่องชู้สาว
 จะถูกสังคมตำหนิ หรือไม่ยอมรับ แม้จึงพยายามปกปิดความผิดของเธอไว้
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบหมิงคือ "หนอนในไส้" เป็นสัญลักษณ์แทนความชั่วของ
 หญิงในเรื่องชู้สาว

- (44) ตา เอ้อ ไก่อเลือนเหอ ชนเพื่อนทั้งบ้าน
 โลกสาวชีคร้าน นอนให้แม่ปลุก
 ฉวยไก่อคามขวาน แยกขวานคังพุก
 นอนให้แม่ปลุก โลกสาวชีคร้านการ
 (สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทรั้นแสดงว่าความเกียจคร้านเป็นสิ่งที่คนในสังคมรังเกียจ ใคร
มีความเกียจคร้านจะถูกทำโทษ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรั้นคือ "ไก่เหียนขันเหียนทั้งบ้าน" เป็นสัญลักษณ์ที่บอก
ถึงเวลาเช้า ซึ่งทุกคนต้องลุกขึ้นทำงาน

(45) ฮา เอ้อ นกเขาใหญ่เหอ	จะไปต้อนเขาว่า
เซี่ยหอบเวินเสี่ยเด็กเจ้า	มารบกับข่านกบักนี
ร่าหึงเสี่ยเด็กเจ้าร้อยซัง	ส่วนหม้ายรองรังยังไม่มี
มารบกับข่านกบักนี	ตัวเคียวเบสียวสีเสศ
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทรั้นแสดงถึงความแตกต่างในสังคม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรั้นคือ "นกเขาใหญ่" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ฐานะต่ำ
"นกเขาว่า" (นกเขาขาว) เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ฐานะดี "หม้ายรองรัง" เป็นสัญลักษณ์
ที่บ่งบอกถึงฐานะ

(46) ฮา เอ้อ กรือน้องเหอ	กรือนางนกอินทรี
ปึกทางยาวรี	กางข้างสารตัวใหญ่
กู๊ปึกขึ้นบิน	แผ่นคินสะเหียนหวาคไทว
กางข้างสารตัวใหญ่	คนโทนสะเหียนนั้น
	(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทรั้นสะท้อนให้เห็นถึงว่าเมื่อผู้มีอำนาจมีความขัดแย้งกับคนทั่วไป
ย่อมได้รับความเดือดร้อนไปด้วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรั้นคือ "นกอินทรี" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจมากกว่า
"ข้างสาร" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจน้อยกว่า

(47) ฮา เอ้อ ปลาวาฬเหอ
ปลาฉันทมาหมันท่าเหาะ
ปลาวาฬกริ้วโกรธโคกขึ้นมา
ปลาโสกปลาไหล

ก็อ่านชื่อนางลูกเมอะ
ว่าปลาลูกเมอะนั้นหมันใหญ่
ฉิมปลาฉันทมาปาก เบี้ยวไป
ตกใจวิ่งลงหนอง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างฐานะของคู่ครองที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดปัญหาขึ้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อเพลงบทนี้คือ "ปลาวาฬ" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีฐานะที่มีอำนาจ "ลูกเมอะ" (ปลาไส้ตัน) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงต่ำศักดิ์ "ปลาฉันทมา" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ปากอู้งาม "ปลาโสกปลาไหล" เป็นสัญลักษณ์แทนคนหัว ๆ ไป

(48) ฮา เอ้อ นางหงส์เหอ
เห็นผณมีคมา
หุยกัไ้ร่มไม้ใหญ่
หงส์โอโศกาโลกนี้

ร่อนลงกินน้ำที่หน้าท่า
หงส์โอโศกาโลกนี้
ไม้เหอหมันหักลงทันที
ไ้ร่มโพธิ์ทองใหญ่

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงคนที่ซาดที่ถึง ชีวิตเต็มไปด้วยอุปสรรค เมื่อได้สิ่งที่ถึงที่ถึงนั้นกลับเป็นอันตรายเสียเอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางหงส์" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่หยิ่งยะโส

(49) ฮา เอ้อ นางนกกวักเหอ
หน้าคีนัก
ตายห่วยตายหนอง
มาตายควายไม้ไผ่

คือนางนกกวัก
มาตายควายไม้ไผ่
มาตายควายคองบูฉีก
ฉีกการู

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่คู่ครอง ไม่เหมาะสมกัน คือหญิงที่มีรูปร่าง
งดงามแต่ต้องมาไ้คู่กับชายที่ไม่เหมาะสมกัน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางนกกรักร" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีฐานะ
ดี รูปร่างหน้าตา "ไม้ไผ่กรัก" และ "คองบุฉิก" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่เป็นเศษเดน

(50) ตา เอ้อ ฝนตกเหอ

อนิจจาปลาก้าง

ไค้อินเขียกหมันร้อง

หมันแต่วังไปอยู่ปลัก

ฝนตกเซเซ้ง

หมันหมันแต่วังไปอยู่ปลัก

แม่เนื้อทองหนักหนัก

อนิจจาปลาก้าง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นถึงหญิงที่มีความไม่ค้ำหมกหม่นในราคะ ซึ่งสังคม
ไม่ยอมรับและทำหนี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลาก้างหนีจากวังไปอยู่ปลัก" เป็นสัญลักษณ์
แทนหญิงที่ไม่รักก็หลงผิดเป็นชอบ

(51) นอนวันเหอ

ฝูงปลาหมันตายเหมือนเขาเซ้ง

ปลาอื่นตายแหม็ก

แรงเหอหมันลงเหมือนหวานยา

ฝันว่าเลแห่ง

ฝูงแรงหมันลงเหมือนหวานยา

เหลือแต่ขันแหม็กกับโลมา

เฉียวฉาบคาบพาไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่ประชาชนทั่วไปถูกผู้มีอำนาจใช้
อำนาจข่มเหงรังแก ต้องบากเจ็บล้มตายกันมากมาย ซึ่งผู้มีอำนาจจะเหลือไว้เฉพาะสรีเพื่อ
สนองตัณหาของตน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลา" เป็นสัญลักษณ์แทนคนหรือประชาชนทั่วไป
"แรง" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจที่ชอบเกลียดกลัวความชั่ว "ปลาโลมา" และ "ปลาขันแหม็ก"
(จาละแหม็ก) เป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิง

(52) ฮา เอ้อ เรียกหมาเหอ
หมาเหอหรือว่าหมาพระยา
ขบแข้งหรือขบขา
หมาหมิ่นเลือกที่ขบ

เรียกหมาหมาหมา
หรือว่าหมาหมิ่นเลือกที่ขบ
หมาเหอหมิ่นไม่หอนพบ
ขบเจ้าทองร้อยรัง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทรนี้แสดงให้เห็นการใช้อำนาจของผู้ติดตามหรือผู้รับใช้ของผู้มีอำนาจ ซึ่งใช้อำนาจรังแกผู้อื่น สร้างความเคียดแค้นให้แก่สังคม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรนี้คือ "หมาเหอหรือว่าหมาพระยา" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้รับใช้ของผู้มีอำนาจ

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาสัญลักษณ์ เกี่ยวกับสัตว์พบว่า ใ้ระบุปรากฏลักษณะนิสัยของสัตว์ที่เห็นใกล้ชิดแทนนิสัยของคนหรือสอดคล้องกับลักษณะที่ปรากฏนั้น

3. กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมปรากฏการใช้กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ แทนพฤติกรรมของบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ ดังตัวอย่างคือ

(53) ฮา เอ้อ เที่ยงเที่ยงเหอ
เล่นขี้แถมด้ว
โอ้โหแม่พวงขอกสร้อย
หนูกเหมือนท่าหาชาติ

แกงเสียงด้กด้ว
หนูกเหมือนท่าหาชาติ
ท่าบุญแต่น้อยอย่าไ้ชาก
ไม้ชากสักวันเคียว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทรนี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของหญิงที่สับสนทางกามารมณ์ ชอบคบชู้ผู้ชายเห็นว่าการเล่นขี้เป็นเรื่องสนุกและไ้กุศล ซึ่งสังคมไม่ยอมรับและติเตียน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทรนี้คือ "แกงเสียงด้กด้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความประพฤตีสับสน

(54) ตา เอ้อ น้ำไหลเท
เพื่อนเราทุกคนยอมบ่การ
บ่เชิญเขาไป
รูปหงส์นคราญเรามาผิว

ไหลเข้าช่องนานาสงสาร
รูปหงส์นคราญยอมบ่ผิว
บ่คิโยพอไคมาเป็นผิว
สิ้นผิวไม่รู้เลย

(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทร้องนี้แสดงให้เห็นว่าสังคมท่าหินหวึงที่มีความประเพณีค่าทราวม
สำคัญในเรื่องเพศแทนที่จะตั้งใจทำงานทำการเหมือนคนอื่น ๆ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "น้ำไหลเข้าช่องนา" เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจของหวึง
ไม่ทำของหวึง

(55) ตา เอ้อ ฟ้ายันเทอ
บ้านเมืองสะอื้น
โคอินเสียงฟ้า
สมเพชแก่ตัว

สันมากรีกกรีน
เขาเวียกญานาคแปรตัว
นางชกฉากคุมหัว
เพราะผิวอยู่เมืองไกล

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทร้องสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาแห่งความทุกข์ร้อนของประชาชนอัน
เนื่องมาจากผู้มีอำนาจใช้อำนาจกดขี่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "ฟ้ายัน" เป็นสัญลักษณ์แทนความเดือดร้อน
ของประชาชน "ญานาคแปรตัว" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจ

(56) ตา เอ้อ ฟ้ายันเทอ
ตัวที่ค่าเหมือนถ่านไฟ
นานไปข้างหน้าแม่ทูนหัว
ไถ่ที่ขายไว้เด็กเอววัลย์

สันมาอย่าไม่ให้ขายไร
ไถ่ที่ขายไว้เด็กเอววัลย์
ความควายความวัวคอยปนกัน
สอง เปลสาม เปลเวไม่ทันเอง

(นครศรีธรรมราช)

(57) ฮา เอ้อ ห้าสิ้นเหอ	สิ้นมาฉาไม้ที่ขายใส่
ตัวที่ค่าเหมือนถ่านไฟ	ตัวน้องไม่เอามาเป็นผิว
ถ้าเงินทางน้องยังเหมือนแคไทร	จะไฉ่ที่ขายไว้แลงัว
ตัวน้องไม่เอามาเป็นผิว	ขายชั่วคิกเงินเขา

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ เป็นหนี้ก่อให้เกิดความทุกข์ บางครั้ง
ต้องตกไปเป็นทาสของคนอื่น และสังคมไม่ยอมรับ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ห้าสิ้น" เป็นสัญลักษณ์แทนความทุกข์ร้อน
ความฉันทวน

(58) ฮา เอ้อ ผนตกเหอ	ตกมาหาใหญ่
สงสารพวกลูกไก่	บินขึ้นร้านไม่รอก
ตัวหนึ่งขาหัก	ตัวหนึ่งหมั่นตาบอด
บินขึ้นร้านไม่รอก	ตาบอดเที่ยววงมอญ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความทุกข์ยากของเด็กพิการไร้ที่พึ่ง เป็นภาระ
ของสังคม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผนตก" เป็นสัญลักษณ์แทนความทุกข์ยาก
"ลูกไก่ขึ้นร้านไม่รอก" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กพิการไร้ที่พึ่ง

กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏการใช้แทน ๆ ในเนื้อหาเกี่ยวกับ
สภาพสังคม ใช้ความผิดปกติของธรรมชาติเป็นสัญลักษณ์แทนความฉันทวนในชีวิตและสังคม

4. กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคม ปรากฏกลุ่มสัญลักษณ์
พวกบุคคลและการกระทำของบุคคลมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความเข้าใจของผู้แต่ง ไปยังผู้รับสาร
ทั้งตัวอย่างคือ

(59) ธา เอ๋ โปลกรักเหอ

ผนทรักหมันมีคกริม

ผู้ใหญ่เขาไม่สมัคร

โอรักไปไว้ที่ชายควน

โปลกไว้ที่คุ่ม

โอรักไปไว้ที่ชายควน

เด็กเหอหมันรักกันแต่ส่วน

ไปหน้าอย่าควรโปลก

(พทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ชี้ให้เห็นปัญหาในความรักของวัยรุ่นที่เปลี่ยนรักได้ง่ายเพราะขาดประสบการณ์และความไม่เข้าใจทางราคะ ซึ่งสังคมไม่ยอมรับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "โปลกรักที่คุ่ม" เป็นสัญลักษณ์แทนการมีรักของวัยรุ่นที่ไม่มีความแน่นอน "ผนทรักมีคกริม" เป็นสัญลักษณ์แทนเงาของอุปสรรคในความรัก ซึ่งทำให้วัยรุ่นมักจะเปลี่ยนรักไปรักใหม่ (โอรักไปไว้ที่ชายควน)

(60) ธา เอ๋ หนากผู้เหอ

น้องปรารภนาจะหาญ

เป็นสีพอรูจักรัก

พี่อย่าทำเหมือนหมาแค้โดยสาร

คือคันทมากผู้

แคพอรูจักการ

เป็นคฤหัสถ์พอรูจักบ้าน

คว้น้องรำคาญใจ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นถึงว่าหญิงต้องการที่จะเป็นคู่ครองนั้นจะต้องมีความรู้จักหน้าที่การงานของตนเอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เป็นสีพอรูจักรัก เป็นคฤหัสถ์พอรูจักบ้าน" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ชายที่รู้จักฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง

(61) ธา เอ๋ บ้านนี้เหอ

ไอ้เจ้าทำเด็ก

เอาจกมาสองคู่

เจ้าแล้วยังชน

มีคันที้เหล็ก

ลงโรงสองหน

แลเจ้าหัวงูหมิ่นท่ากล

สาวสาวทบมือให้

(นครศรีธรรมราช)

(62) สา เอ้อ คั้นซี่เหล็กเหอ
 เช่าหัวงูทำเค็ก
 มือหนึ่งถือมอมหมาก
 ลงโรงสองหน

คือคั้นซี่เหล็ก
 ลงโรงสองหน
 มือหนึ่งจากบอกลน
 คนเช่าหมันทำเค็ก

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมทำนุชายสูงอายุที่ประพฤติดนไม่สมวัย
 แก่แล้วยังทำตัวเป็นหนุ่ม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "เช่าหัวงู" เป็นสัญลักษณ์แทนชายสูงอายุ
 อายุที่ห้าคนไม่สมวัย

(63) สา เอ้อ ฝนตกเหอ
 กางชิงไปรับแม่
 แม่เพื่อนเราเซซ้าง
 แม่เหอแก่มากกลางฝน

ตกมาแซแซ
 แม่เหอแก่มากกลางฝน
 แม่เรากางชิงใบมน
 ตกหนนหนทางเดิน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางฐานะในสังคมระหว่าง
 คนร่ำรวยกับคนยากจน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้ "กางชิง" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ฐานะยากจน
 "เซซ้าง" (ซีซ้าง) เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ฐานะร่ำรวย

(64) สา เอ้อ ลมพัดเหอ
 ชุบอให้เมื่อย
 นิ้วมือนิ้วทึนคือเจียนขวั้น
 อามนี้ในแม่ชันแก้ว

พัดมาเฉื่อยเฉื่อย
 อามนี้ในแม่ชันแก้ว
 ชมสันคือทอง เขาหล่อแล้ว
 หล่อแล้วไม่พัดแก้ง

(พัทลุง)

(65) ฮา เอ้อ ลมพัดเหอ
ชุกบ่อในถ้ำ
นิ้วมือฉีวคีนคือเหียนชวั้น
อาบนํ้าในแม่น้ำแก้ว

พิกมาเยื้อยฉ่ำ
อาบนํ้าในแม่น้ำแก้ว
ผมสั้นคือทอง เขาหล่อแล้ว
หล่อแล้วไม่พิกแต่ง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่มีความสนาที่เกิความบกพร่องเงินทองของ
ไม่ต้องทำงานทำการอะไร แม้จะชุกบ่อในถ้ำก็สามารถทำได้เพราะมีเงินใช้อ่านางที่จะเนรมิต
เอาได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "อาบนํ้าในแม่น้ำแก้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนคน
ที่มีบุญวาสนาที่ "ชุกบ่อ" เป็นสัญลักษณ์แทนการทำงาน

(66) ฮา เอ้อ นกเขาเหอ
ขอสารสักแสง
หวักเหินบหน้า
หมอนน้อยใส่ถุง

เกาะเงาไรแดง
หมอนน้อยใส่ถุง
ฝ่ามือเหินบุง
คำไหนนอนนั้น

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับคนที่ทำตนเป็นคนไร้ที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
เป็นคนพเนจรไร้ที่นอนอนนั้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมอนน้อยใส่ถุง" "หวักเหินบหน้า" "ฝ่ามือเหินบุง"
เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ไร้ที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

(67) ฮา เอ้อ นกเขาเหอ
คนทำนาล่า
โทษหนักหมันไม่ได้
โทษฟ้าโทษฝน

เกาะเงาไม้หัว
โทษฟ้าโทษฝน
เคื่อนอายหมันแล้วพอนามล
โทษคนทำนาล่า

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ชี้ให้เห็นว่าคนที่ทำงานเมื่อสายหรือเมื่อจวนหมดโอกาสทำให้
ทำไมทันเวลาเพราะมีแต่จะโทษคนอื่น การดำเนินชีวิตแบบนี้อาจที่จะประสบความสำเร็จ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คนทำนาล้า" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ทำงานเมื่อ
จวนหมดโอกาส

(68) สา เอ้อ ดูกรวีรเหอ	ดูกรวีรกับย่านพาโหม
รูปงามแต่โฉม	สร้างแต่สีลา
หน้าตาดี	จักร้านเหมือนหมา
สร้างแต่สีลา	ออกสารเที่ยวพลอยกิน
	(พิทุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับคนที่เกียจคร้านในการทำงานเอาแต่แก่งตัว
สร้างแต่สีลา ขาดความรับผิดชอบ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ดูกรวีรกับย่านพาโหม" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่เกียจ
คร้านในการทำงาน

(69) สา เอ้อ พ่อผมสอเค	ไปไหนไม่รอกเพราะห่วงเมีย
ชี้เอาโพพางไปวางเสีย	กลัวเมียอีไค้กับข้าหลวง
ผมสอเคขอย	ไปไหนไม่รอกพ่อแกมทวง
กลัวเมียอีไค้กับข้าหลวง	แก้วพวงน้องคนเคียว
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมจะทำหนักคนที่ห่วงเมียจนเสียงาน
เพราะห่วงเมียจนเกินควร

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เอาโพพางไปวางเสีย" เป็นสัญลักษณ์แทน
การทำงานนอกบ้าน

(70) สา เอ้อ พระทองเหอ
สมบัติพิสดาน้องหาไม้
นานไปข้างหน้าจะอายุเพื่อน
วิควายไว้นาน้องไม้มี

สมิครรักน้องจะหมายไหร
วิควายไว้นาน้องไม้มี
แก้มเก็ชื่อนราฟิงให้ถวนที่
ไม้มีไหรทอบแทนที่ชาย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างฐานะของคู่ครอง คือชายเป็น
คนที่มีฐานะดี หญิงเป็นคนมีฐานะยากจน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนความมีค่า

(71) สา เอ้อ แค้นใจเหอ
อิงไคอิงแล้ง
ก้มแลหัวหมัก้าชัคใจ
แตกแหงเหมือนรอยตีนนก

ไถนาคินแห้ง
แตกแหงเหมือนรอยตีนนก
ก้มแลคั้นไถก้าชัคอก
ชัคอกน้องทุกสิ่ง

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าการค้าเงินชีวิตของคนย่อมประสบกับอุปสรรค
บ้าง บางครั้งอุปสรรคที่เผชิญก็สร้างปัญหาให้กับการค้าเงินชีวิตมากที่สุดทีเดียว เปรียบได้กับการที่
ไถนาในคินที่แห้งแตกระแหง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไถนาคินแห้ง" เป็นสัญลักษณ์แทนปัญหาหรืออุปสรรค
ในการค้าเงินชีวิต

(72) สา เอ้อ นอนวันเหอ
ฝันเห็นญานาค
ฝันเห็นเค็กออน
ตุกปากตุเมือง

นอนฝันเห็นหลาก
ตุกปากตุเมือง
ชี้ข้างวางอนทรงเครื่อง
ทรงเครื่องมารับขวัญ

(ทพุดง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าถ้าอ่านาจออยู่ในมือของผู้เยาว์หรือผู้เฒ่าผู้ชวย่อมจะสร้างความเคืองร้อนให้กับสังคมได้เสมอ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เด็กอนธะร้างางองทรงเครื่อง" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้เยาว์หรือผู้เฒ่าผู้ชวยี่มีอำนาจ

5. กลุ่มสัญลักษณ์ทวสิ่งของเครื่องใช้

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมปรากฏกลุ่มสัญลักษณ์ทวสิ่งของเครื่องใช้ โดยการนำเอาสิ่งของหรือเครื่องใช้ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคล ทั้งตัวอย่างคือ

(73) สา เอ้อ หมรับทองเหอ
ไม่ไรหรือว่าน้องมาก
ไม่ไรหรือว่าน้องชัว
มากหนำมาหาตัวน้องโย

ลอยล่องเข้ามาหาหมรักนาก
มากหนำมาหาตัวน้องโย
ชุกหลุมฝังตัวอยู่เพื่อใด
ถูกใจเมื่อภายหลัง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางฐานะของคู่ครองคือชายเป็นผู้มีฐานะดี ส่วนหญิงเป็นคนฐานะยากจน หญิงเห็นว่าไม่คู่ควรกันเพราะหากแต่งงานกันก็จะทำให้ชายตกต่ำลง เป้าเปล่า

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมรับทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายฐานะดี "หมรับนาก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ฐานะยากจน

(74) สา เอ้อ ชื่นเหนือเหอ
ไปปลงลาศกับบทร
กึ่งกึ่งแมงคา
นำแห่งเห็นทราย

แฉะเรือเกยหาด
นำแห่งเห็นทราย
ปีนมาพลอยตาย
พลอยตายเพราะเรือใหญ่

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงว่าหากผู้นำหรือผู้มีอำนาจ เป็นคำที่ทำอะไร
เพื่อเอาหน้า นอกวิทนอกรอย ย่อมสร้างความเดือดร้อนให้กับคนทั่ว ๆ ไปด้วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เรือเกยหาด" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้นำที่ทำอะไร
นอกวิทนอกรอย "ไปลอกหลาทักยาตร" เป็นสัญลักษณ์แทนการพำนักเพื่อเอาหน้าของผู้นำ
"น้ำแห้งเหือดทราย" เป็นสัญลักษณ์แทนความชั่วที่ปรากฏเมื่อหมดอำนาจลง

(75) ฮา เอ้อ เขเปเลเหอ
บ้านน้อยเนื้อเกลี้ยง
แหวนนากปนทอง
ชวนน้องโศภัก

เขไต่คันเหวียง
ชวนน้องโศภัก
ท่าเหมือนน้องไม่รู้จัก
เพราะนาคก็ไม่ใช่
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางฐานะ
ของลูกรอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "แหวนนากปนทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนความต่ำค่า
เพราะเอาของค้อยคามาเจือปน

(76) ฮา เอ้อ โลกสาวเหอ
ใครไต่ใครเซ
เป็นปลาไม่เลือกเหยื่อ
เหมือนเรือหน้าท่า

โลกชวบ้านเล
เหมือนเรือหน้าท่า
เป็นเรือไม่เลือกสินค้า
ใครไต่ใครเซ
(สงขลา)

(77) ฮา เอ้อ โลกสาวแก้วชาเหอ
เป็นปลาไม่เลือกเหยื่อ
แมสาวน้อยหน้ามด
เป็นช่างไม่เลือกหญ้า

หน้าท่าจอกเรือ
เป็นเรือไม่เลือกสินค้า
เขาก็ง เป็นคนภาทล
ใครเขมนั้โชนไม้
(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงว่าสังคมไม่ยอมรับหญิงที่ทำคนทำทรมาน
หมกมุ่นในกามารมณ์ ใจง่ายกับชายทุกคน เพราะหญิงต้องเป็นคนรักนวลสงวนตัว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "หน้าท่าจอกเรือ" และ "เรือหน้าท่า"
เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่จิตใจไม่ทำสำนึน

(78) ฮา เอ้อ นางแม่เหอ

ข้างโน้หลวงหวุก

เหยียบมกไม้ตาย

ข้างนอกนารี

อยู่เรือนให้เหมือนเหล็กชุก

ข้างนอกนารี

เหยียบควายซาหัก

ใครได้ใครรักเอา

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับหญิงที่กิริยามารยาทและ
ความประพฤติไม่เรียบร้อย แม้รูปร่างหน้าตาจะงดงามก็ตาม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เหล็กชุกข้างโน้หลวงหวุก ข้างนอกนารี"
เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่งามแต่รูป แต่กิริยามารยาทแข็งกระด้าง

(79) ฮา เอ้อ พี่ไปเหอ

น้ำฝนหมันอีร่วงถูกหมอน

เงยแลบหลังคา

ผ้าผ่อนน้อง เบิกโบลิ้น

หลบหลังคาให้น้องก่อน

ผ้าผ่อนน้อง เบิกเสียลิ้น

น้ำตาน้องพลัดลงรินริน

นั่งกินแต่น้ำตา

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของครอบครัวซึ่งสมาชิกมีความรับผิดชอบ
ต่อความเป็นอยู่ของภรรยา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หลบหลังคา" เป็นสัญลักษณ์แทนการดูแลเอาใจใส่
ให้ความคุ้มครอง

(80) ฮา เอ้อ ที่ไปเหอ

หัวโขงอกหญ้า

หันไปแฉ่เตียงฉ่า

หลังคาขึ้นไคล

ท้อไคที่มา

หลังคาขึ้นไคล

แมงมูมมันชักใบ

ที่ไปไม่มาเลย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในครอบครัวเนื่องจากสามีภรรยา
ไปนานเกินควร โดยละทิ้งภรรยาไว้ไม่กลับมาหาอีกเลย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หัวโขงอกหญ้า หลังคาขึ้นไคล" เป็นสัญลักษณ์
แทนการจากไปนานเกินควร

จากการศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมพบว่า กลุ่มสัญลักษณ์
ที่ใช้มากที่สุดคือ กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช รองลงมาได้แก่กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ กลุ่มสัญลักษณ์
พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ และกลุ่มสัญลักษณ์
พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามลำดับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์

เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ คืออารมณ์
มนุษย์แสดงออกมาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความรัก ความโกรธ ความคับแค้น
ความน้อยใจ ความอึดอัด ความเสียใจ ความโศกเศร้า เป็นต้น จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง
พบว่า มีการใช้สัญลักษณ์ตามกลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช สัตว์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ บุคคลและการกระทำ
ของบุคคล และสิ่งของเครื่องใช้ มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลตามเพศ
วัย เพื่อสื่อให้ผู้รับสารเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของผู้แต่งดังนี้คือ

1. กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ปรากฏ
การใช้กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช ซึ่งพบเห็นในธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลและพฤติกรรม

ของบุคคล ทั้งตัวอย่างคือ

(1) ถ้า เอ้อ คันโนนคเหอ
หมั่นงามล้นพัน
อ้อเอาคนน้อง
ไม่ไว้ใจเอาคนไหนคี่

คันโนนคสองคัน
ไม่ไว้ใจเอาคนไหนคี่
กายของคนคี่
เสียทีทั้งสองคัน

(นครศรีธรรมราช)

(2) ถ้า เอ้อ โททานเหอ
หมั่นงามล้นพัน
ถ้าจะเอาข้างน้อง
ไม่เท่าเอาข้างไหนคี่

โททานมีสองคัน
ไม่เท่าเอาข้างไหนคี่
นิกายของข้างคี่
เสียทีทั้งสองข้าง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงถึงสองคน
ในเวลาเดียวกัน ทั้งสองมีความงามและความดีเท่าเทียมกันทำให้ชายเกิดความสับสนเลวรักที่
เสียคนน้องในที่รักก็ไม่ได้ทั้งสองคน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "คันโนนคสองคัน" และ "โททานสองคัน"
เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงามสองคนคือน้อง ที่ชายรักและหวัง

(3) ถ้า เอ้อ ครีอน้องเหอ
ถึงขึ้นสูงสักร้อยโยชน์
เกิดมาเป็นหญิง
โหนดคู่บอกลาคาล

ครีอน้องคันโนนค
โหนดเหอไม่แคล้วกับบอกลาคาล
สักสิ่งไม่แคล้วความรำคาญ
คู่สร้างสมภพกัน

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของชายที่มีต่อหญิง ชายเห็นว่าหญิงไม่ว่า
จะอยู่ในวาระใด ๆ หรือสูงศักดิ์เพียงไรก็ต้องคู่กับชายวันยังค่ำ เหมือนนันทาคองคู่กับ

กระบอกรับรอนรับน้ำตา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันโนนค" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "บอกรตา" (กระบอกรับน้ำตา) เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(4) ฮา เอ้อ คันนุมนึง เหว	คือคันนุมนึง
คว่ำที่เป็นมู่งสัง	อ้อกินหนูนทองน้องให้ไค้
ทอกมลงกัก	ยางหนูนหมันรัก เอาหนวักไว้
อ้อกินหนูนทองน้องให้ไค้	ฉีกให้แมงโรมคอม
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของชายที่มีต่อหญิง แต่ความรักของชายกลับมีอุปสรรค ในที่สุดหญิงก็ต้องเป็นของชายอื่น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หนูนทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(5) ฮา เอ้อ คอกสร้อยเหว	บานอยู่ลอยวัน
บานอยู่เจ็ดชั้น	ที่เชื่อมไม่ถึง
กลางวันเดือนแฉ	กลางคืนนี้แหละที่รำพึง
ที่เชื่อมไม่ถึง	คอกสร้อยบานลอยวัน
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงสูงศักดิ์ที่มีความเพียบพร้อมทุกด้าน ความรักของชายจึงไม่สมหวัง เพราะความแตกต่างทางฐานะมีมากเกินไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกสร้อยบานลอยวัน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสูงศักดิ์

(6) ฮา เอ้อ คอกไม้บานเหว	บานอยู่เรียงรายใครนำชม
บานอยู่ตรงกลางหว่างอารมณ์	ชายรักชายชมใครไค้

บานอยู่ตรงกลางหว่างใจ
ชายรักชายชมใครไต่

พี่หาไหนยี่ดั่งพวงดอกไม้
ดอกไม้คู่นี้แล้ว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของชายที่มีต่อหญิง แต่รักนั้นไม่สมหวังเพราะ
หญิงมีคู่อยู่แล้ว แต่หญิงก็ยังอยู่ในความรู้สึกและจิตใจของชายตลอดเวลา
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ดอกไม้บาน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(7) ฮา เอ้อ ท้นขามเหอ
บักไม้รื้อล่อม
ขามป้อมแตกคอกกราย
ไว้กินลูก เมื่อสุก

ท้นลูกขามป้อม
ไว้กินลูก เมื่อสุก
หัวใจที่ชายกลายเป็นทุกข์
ทุกข์ที่เพิกฏเขา

(สงขลา)

(8) ฮา เอ้อ ท้นขามป้อมเหอ
ที่ปล้ำหีบปล้ำล่อม
พอกแตกโลกถึงสาย
ไว้กินลูก เมื่อสุก

เจ้าท้นลูกขามป้อม
ไว้กินลูก เมื่อสุก
หัวใจที่ชายกลายเป็นทุกข์
ทุกข์ที่เพิกฏเขาหลวง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ใจในความรักของชายเนื่องจาก
จากหวังปองหญิงมาทั้งแต่หญิงยังเล็ก ๆ แต่เมื่อหญิงเริ่มเป็นสาวหัวใจของชายก็เริ่มเป็นทุกข์
เพราะกลัวหญิงจะเป็นของชายอื่นไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "ท้นขามป้อม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรัก
และหวังปอง

(9) ฮา เอ้อ กั๊วยน้ำว่าเหอ

ล่อปดีขึ้นมา

ไม้ไค้แม่เน้อออน

ฉันทนาไปโสโทยายัพ

คือกั๊วยน้ำว่า

ฉันทนาไปโสโทยายัพ

โสกาอาวรณ์ นอนไม่หลับ

หลับแล้วไม่รู้สีก

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ใจของชายที่หลงรักหญิงที่อยู่ในวัยสาว
รุ่น แต่ความรักยังไม่สมหวัง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กั๊วยทั้งจาล่อปดี" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาวที่อยู่ใน
วัยรุ่น

(10) ฮา เอ้อ พี่ชายเหอ

อย่าหมายโหนไว้นา

หมายบัวไว้นสระ

อย่าหมายปลาไว้ในหนอง

อย่าหมายคอกไม้ไว้ในป่า

อย่าหมายปลาไว้ในหนอง

หมายพระไว้ในเพนียดทอง

เจ้าของ เขายังอยู่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นว่าชายอย่าหมายปองหญิงเอาไว้ เพราะหญิง
ก็มีโอกาสในการเลือกคู่ครอง และชายอื่นก็มีโอกาสในตัวหญิงเท่า ๆ กัน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกไม้ในป่า" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(11) ฮา เอ้อ คือน้องเหอ

หักคอกไม้แพะ

สัญญาอยู่กับพี่

รักน้องหมแพะคำ

คือคอกการะเกด

รักน้องหมแพะคำ

ให้พี่นั่งถ้าแม่คมขำ

ทำไหรน้องไม่มา

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักที่ไม่สมหวังของชาย เพราะหญิง
ไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้ ทำให้ชายผิดหวัง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกการะเกด" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรัก
และหวัง

(12) ฮา เอ้อ ต้นรักเหอ	ปลูกไว้แต่บนเขา
ข้างคันทมารักกับเรา	ข้างปลายไปรักกับคนอื่น
เค็ยกยอกเสียให้เหมีค	เอาน้ำไปรดก้ามไผ่ขึ้น
ข้างปลายไปรักกับคนอื่น	ถอนรากซากโคนเสีย
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกผิดหวังในความรักของชาย
เพราะหญิงปันรักให้ชายคนอื่นด้วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นรัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(13) ฮา เอ้อ บ้านนี้เหอ	มีกล้วยพั่งลาหวีเจ็ด
รักไหนรักเจ็ด	อย่าทำเหมือนช้างกำสั้งโง่ม
ไม่รักที่มั่ง	สาวน้อยร้อยขังไม่อย่ากรม
อย่าทำเหมือนช้างกำสั้งโง่ม	เท่านี้ที่แค่นใจ
	(ปัตตานี)

(14) ฮา เอ้อ บ้านนี้เหอ	มีกล้วยพั่งลาหวีเจ็ด
รักพี่น้อง เฮอร์รักเสียเจ็ด	อย่าทำเหมือนช้างที่หมาง เมิน
ที่ไม่รักใครเขิน	รักเกินเจ้านวฉ่อง
เจ้าอย่าทำหมาง เมิน	เกินจากที่ชายไป
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงให้เห็นถึงความฉกฉวยและคัมภีร์ใจของชายที่รัก และหวังปองหญิงแก่หญิงกตัญญูท่ามกลางเมฆ ห้าง ๆ ที่ชายรักหญิงมาก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "กล้วยพวงลาหวิเจดิก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงรูปงามที่ชายรักและหวังปอง

(15) ฮา เอ้อ แค้นใจเหอ	เหมือนหนามไผ่มาซ้อนน้องหึงถึง
นึกขึ้นมาทีหนึ่งใครรัง	เอาหงส์ไปพิงที่ไหนได้
ขึ้นนกสากสัวเสื่อ	ลงเรือสากสัวเข้ร้าย
เอาหงส์ไปพิงที่ไหนได้	ทองขึ้นไปวางเสีย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความคัมภีร์ใจของหญิง เนื่องจากมีอุปสรรคในความรัก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หนามไผ่มาซ้อน หึงถึง" เป็นสัญลักษณ์แทนอุปสรรคในความรัก

(16) ฮา เอ้อ เถาวัลย์เหอ	เหตุไครมาพันกับย่านเอ็น
ใครรู้ใครเห็น	ว่าน้องนอกใจชาย
พระเพลิงทั้งเจ็ดกอง	มาเผาอกน้องเสียให้ตาย
ว่าน้องนอกใจชาย	พระเพลิงอย่าไว้เหลย

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความคัมภีร์ใจของหญิง เนื่องจากถูกกล่าวหาหญิงนอกใจชาย ซึ่งหญิงปฏิเสธว่าเป็นเรื่องไม่จริง และหญิงพร้อมที่จะพิสูจน์ความจริง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เถาวัลย์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่จิตใจอ่อนไหวได้คำ "ย่านเอ็น" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่เข้ามาเป็นคู่

(17) สา เอ้อ คันหญาเหอ
หนทางที่ไปวังน่อง
คนอื่นเขาพสัดกันเมื่อตาย
เศร้าหมอง เสียแล้วแก้วคู่เชิญ | คือคันหญาปล้อง
เศร้าหมอง เสียแล้วแก้วคู่เชิญ
โสมฉายเราพสัดกันเมื่อเป็น
ไม่เห็นความแค้นน่อง

(สงขลา) |
|--|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ของชายหญิงอันเนื่องมาจากมีอุปสรรคในความรักต้องพรากจากกัน
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันหญาปล้อง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวังปอง

(18) สา เอ้อ บ้านนี้เหอ
อี่เจ้าเห็นสามารถ
พอเราลูกมาก
มาชิงพอเราไปทำตัว | มีคันฉักกาค
มาชิงพอเราไปทำตัว
ทำหรือกักขาคอชากิชั่ว
ชากิชั่วเสียทั้งโหม

(สัทลุง) |
|--|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความคับแค้นใจของ เด็กที่มีหญิงอื่นมาแย่งพ่อไป ทำให้เกิดความทุกข์ขึ้นครอบครัว
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันฉักกาค" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่แย่งสามีคนอื่น

(19) สา เอ้อ คันปริงเหอ
มาผูกรักกับพี่บ้าน้อย
เอาคนเฒ่ามาทำตัว
ไม่ได้ความเหมือนเฮนสี | คันปริงถึงห้อย
ไม่ได้ความเหมือนเฮนสี
กักหัวเสียก่อเมาเวียงที่
เท่านั้นองแค้นใจ

(นครศรีธรรมราช) |
|---|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความคับแค้นใจในความรักของหญิง เนื่องจากชาย
ไม่ปฏิบัติตามสัญญา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นปริงกิ่งห้อย" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่
ความจริงใจต่อความรัก

(20) ฮา เอ้อ ต้นพร้าวเหอ	ต้นพร้าวทางห้อย
โศกรักกับพี่วาน้อย	เหมือนหนึ่งโศกรักกับหมา
เสียปากเพื่องปราศรัย	เสียปากเพื่องจินจา
เหมือนหนึ่งโศกรักกับหมา	เสียตาน้องแลไป
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความคับแค้นใจในความรักของหญิง เนื่องจาก
ชายไม่จริงใจในความรัก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นพร้าวทางห้อย" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย
ที่ไม่มีความจริงใจในความรัก

(21) ฮา เอ้อ ปลูกรักเหอ	ปลูกไว้ขายตรอก
รักที่ไม่ทันโพคอก	แมงโงมาหยอกให้หมองรา
เจ้าของอยู่ไกล	เจ้าภูมรินฮิงไปพึ่งป่า
โถงทรวงักลา	เขาคร่าคอกรักน้อง
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ระทมใจของชายที่รักหญิง ไกลบ้าน
ทำให้ชายฮั่นมาแย่งรักไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นรัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(22) ฮา เอ้อ คือคันทรวงเหอ	คือเจ้าคันสรวง
ห่มเสียเมียหลวง	ไปรักเอาแต่เมียน้อย

ทุ่มเพลิงทั้ง เจ็ดกอง
ไปรักเอาแต่ เมียน้อย

ไปรักเอาแสงหิ่งห้อย
เมียหลวงนั่งคอยถ้า

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ระทมใจของภรรยาหลวงที่สามี
ทิ้งไปมีภรรยาใหม่ โดยไม่เห็นคุณค่าของคนเลย ซึ่งคุณค่าของเมียหลวง เปรียบได้กับกองไฟ
เจ็ดกอง ส่วนคุณค่าของเมียน้อยเปรียบได้กับแสงหิ่งห้อย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นสรวง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ขาดความรับผิดชอบ
ต่อครอบครัว "เพลิงทั้งเจ็ดกอง" เป็นสัญลักษณ์แทนคุณค่าของ เมียหลวง "แสงหิ่งห้อย"
เป็นสัญลักษณ์แทนคุณค่าของ เมียน้อย

(23) ตา เอ้อ ทันทงเหอ

ให้คนมาหลง

ปากชายหวานชม

น้องไม่หลงสิน

คือต้นหงแดง

น้องไม่หลงสิน

น้องรักกรรมเสียสิน

ยินตามปากคนแหลง

(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายไม่จริงจังในความรัก ใช้เล่ห์กลหลอก
หลวงหญิงซึ่งหญิงก็รู้เท่าทัน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นหงแดง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่จริงจัง
ในความรัก

(24) ตา เอ้อ ควีน้องเหอ

ขาวน้อยแสนสวย

เชิญไปเสียเถิดเจ้า

ชื่อเจ้าพระยามกแดง

ควีน้องแก้ว

ชื่อเจ้าพระยามกแดง

ทำอย่ามาเฝ้าให้เหนื่อยแรง

เฝ้าแห่งใดโคเมื่อง

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นรักของชายที่ไม่สมหวัง เนื่องจากหญิงไม่รับรัก
เป็นความรักที่รักเจ้าเพียงข้างเดียว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผอมว้าง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง
"มกแดง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่เฝ้าหลงรักหญิง

(25) สา เอ้อ กกล้วยฟ้างลาหรี	กล้วยฟ้างลากามคำ
บ่าวน้อยตากำ	ผีเหอนมันร่าอยู่ในตา
ข้างหญิงเขาไม่สมัคร	ชายเหอนมันรักเอาราสา
ผีมันร่าอยู่ในตา	เป็นบ่าววังเวงใจ
	(ครึ่ง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความรักและความมุ่งมั่นของชายที่มีต่อหญิงแต่รัก
ของชายนั้นไม่สมหวัง เนื่องจากหญิงไม่รับรัก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กล้วยฟ้างลากามคำ" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่หลง
รักหญิงอย่างมุ่งมั่น

(26) สา เอ้อ นกเอี้ยงเหอ	เอี้ยงเอี้ยงมากินลูกไทรทอง
อยู่บนที่ตะเหวนวอน้อง	กว่าลูกไทรทองที่จะสุก
พอแตกคอกกราย	หัวใจที่ชายเริ่มเป็นทุกข์
กว่าลูกไทรทองน้องจะสุก	ทุกข์ที่เฝ้าดูเขา
	(สงขลา)

(27) สา เอ้อ นกเป็ดน้ำเหอ	เข้าเข้ามากินลูกไทรทอง
อยู่บนที่ตะเหวนวอน้อง	หว่างลูกไทรทองจะสุก
พอแตกคอกกราย	หัวใจที่ชายหมั่นเป็นทุกข์
พอแตกลูกสุก	ทุกข์เราเฝ้าดูเขาหลง
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ใจของชายเนื่องจากความรัก เพราะชายเฝ้ารักและหวังปองหญิงมาตั้งแต่หญิงยังเล็ก ๆ เมื่อหญิงเริ่มเข้าสู่วัยสาวหัวใจของชายก็เริ่มเป็นทุกข์เพราะเกรงไปว่าหญิงจะไปเป็นของชายอื่น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "ไทรทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรัก และเฝ้าหวังปอง

(28) ฮา เอ้อ ที่ชายเหอ
หวานลอคไค้สิน
เปรียบเหมือนลูกชีกา
น้องรู้เสียสิ้นทุกสิ้นชาย

กินน้ำตาลทรายแคหวานสิ้น
น้องรู้สิ้นทุกสิ้นชาย
สูงแกงทั้งป่ากินไม่ได้
ถึงบดให้ตายอย่าควรเชื่อ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กสิ้นชายเป็นสิ่งที่หญิงไม่ควรเชื่อถือ เพราะชายมีกรรมอันอ่อนหวานแต่แฝงไว้ด้วยอันตราย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ลูกชีกา" เป็นสัญลักษณ์แทนวาจาของชายที่นอกกฎจริงใจแต่แฝงไว้ด้วยรสขมขื่น

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช พบว่า มักจะใช้ดอกไม้เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง และใช้พืชที่มีความฉุนกึก เช่น ปริงกิ่งคำ พรวัวทางห้อย เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่มีความจริงใจในความรัก

2. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ พบว่า มีการนำเอาสัตว์หรือพฤติกรรมของสัตว์ มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคล เพื่อสื่อความเข้าใจไปยังผู้รับสาร ดังตัวอย่างคือ

(29) ฮา เอ้อ นกเขาวาเหอ
กินข้าววันวันแม้นใหญ่
แคนหมากแคนพลุ

จี้คร้านห่านาป่าชีโด
แคนเคื่องสิง ไทรแม้นขวัญข้าว
โคมครูไม่บอก เมื่อค่อเข้า

คันเคื่องชิงไห่แม่ขวัญข้าว

บอกเจ้าให้น้องรักก่อน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นว่าคนเมื่อเกิดความรักคันใจ การทำงานย่อม
ไม่เต็ม เม็ดเต็มหน่วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกเขาวา" (นกเขาวา) เป็นสัญลักษณ์แทน
คนที่มีความคันใจ

(30) ฮา เอ้อ กรือน้องเหอ

กรือนกสาริกาสิเขียว

บินมาทัวเขียว

ที่ส่องน้องแพกทาไม

เป็นมาแต่ท่านผู้อื่น

จะเอาความขึ้นที่ไหนได้

ที่ส่องน้องแพกทาไม

จะถึงไม่วางมือแล้ว

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเกี่ยวค้ำว่าเหวของคนที่ไร้ญาติพี่น้อง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกสาริกาสิเขียว" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ไร้
ญาติพี่น้อง

(31) ฮา เอ้อ คือน้องเหอ

คือนกชาโตรออกจากวัง

ที่ไปหน้าอย่าลืมหลัง

ร้อยรังที่เหออย่าลืมน้อง

ได้พลุกสักใบน้องยอมฉีก

ได้หมากสักชิ้นน้องยอมฉีก

ร้อยรังที่เหออย่าลืมน้อง

ตัวน้องไม่ลืมพี่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความรู้สึกโศกเศร้าอาลัยอาวรณ์ของหญิงที่ขายคนรักจากไป
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกชาโตรออกจากวัง" (นกแซงแซว) เป็นสัญลักษณ์
แทนชายที่จากหญิงคนรักไป

(32) อา เอ้อ นกจอกเหอ
น้องร้อยสั้น
โยนเสียด้ากับ
ว่าตีไปได้เมียเอน

เกาะรอกสีหมื่น
ว่าตีไปได้เมียเอน
ไปรับด้าเชิญ
งามเชิญทองร้อยสั่ง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความคับแค้นใจของหญิงที่ขายจากไป และมีหญิงคนใหม่ ขอมึงหญิงที่แต่งงานถูกต้องตามประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกจอกเกาะรอกสีหมื่น" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่จะทิ้งภรรยาไปมีภรรยาใหม่

(33) อา เอ้อ ช้างโหลงเหอ
กินหม้ออ่อนเพ็งสีก เพ็งสีกใหม่
ยกวงขึ้นทาคงาน้ำตาไหล
สืมไพรเสียแล้วแก้วจาง

หมู่โรงเสียแล้วกินหม้อไท
สืมไพรเสียแล้วแก้วจาง
คำนึงถึงไพรใจงวอง
มาหลงควยช้างโหลง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ความโศกเศร้าของหญิงที่ขายคนรัก หรือสามีจากไป และมีภรรยาใหม่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ช้างหมู่โรง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่จะทิ้งภรรยา "ไพร" เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยา "หม้ออ่อน" เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยาใหม่

(34) อา เอ้อ พระยาหงส์เหอ
คอกบัวน้องพันธุ์เขียว
ลางบ้านไค้กิน
บัวเขียวพระยาหงส์มีหลายพันธุ์

ร้อนลงกินคอกบัวเขียว
บัวเขียวพระยาหงส์มีหลายพันธุ์
ลางบ้านนึ่งแลหนวยตากัน
คอกบัวน้องพันธุ์เขียว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงต้องการรักจากชายเพียงรักเดียวส่วนชาย
มักจะมีหลายรัก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระยาหงส์" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(35) ฮา เอ้อ บ้านนี้เหอ	มีช้างหยุกหัก
หยุกเทศ่านัก	หยุกหักไค้คันทองกลาง
ช้างนี้ไม่ใช่ช้างใหญ่	ไม่ไหวไค้หยุกใหญ่ไปกลาง
ช้างหยุกหักไค้คันทองกลาง	หวางช้างอีร้างทองกลางวังเวงใจ
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความอาลัยรักของหญิงที่ชายคนรักจากไปเพราะ
ชายขาดความจริงใจในความรัก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ช้าง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่มีความจริงใจ
ในความรักที่ให้อหญิง "ไม้ทองกลาง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(36) ฮา เอ้อ พี่ชายรักน้องเหอ	พี่สมักรักน้องเมื่อยามจวน
พี่อย่าทำเหมือนช้างแค่จับยวม	ทำให้น้องนี้กวนใจหนัก
พี่อย่าทำเหมือนแมลงแคตอมคอก	คนแลภายนอกว่าพี่รัก
พี่อย่าทำเหมือนช้างแค่หยุกหัก	ไม่รักก็แล้วไป
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงต้องการความรักที่มีความจริงใจจากชาย
เท่านั้น ชายจะให้เป็นเรื่องเล่น ๆ ไม่ได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ช้างจับยวม" "ช้างหยุกหัก" "แมลงคอกไม้"
เป็นสัญลักษณ์แทนความรักของชายที่ขาดความจริงใจ

(37) ฮา เอ้อ ไก่เขียวเหอ	ไก่เขียวตัวน้อย
หากินป่าอ้อย	ยกสาวน้อยที่เฒ่าทั้ง

พี่ชายหมายปองเอาไว้
ยกสาวน้อยที่นมตั้ง

ตั้งแต่โฉมฉายไม่รู้ยัง
เอวบางทองร้อยรัง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความรักของชายที่มีต่อหญิง ซึ่งชายเฝ้าหวัง
ปองเอาไว้ตั้งแต่หญิงยังเล็ก ๆ อยู่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไก่เขียวตัวน้อย" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรัก
และหวังปอง

(38) ฮา เอ้อ นกเขาโตนเทอ
เกาะอยู่ตัวเขียวเรียวไม่พุก
วันนีไปไหนนางเนื้อเกลี้ยง
ขันยั่วพี่ชายไม่เว้นวัน

ยามปานฉนี้เพ็งโยนตุก
ขันยั่วพี่ชายอยู่ทุกวัน
ไม่ได้ยินศัพท์สำเนียงเสียงขัน
นกเขาเอยที่เคยเล่น

(ตรัง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงถึงความรักของชายที่มีต่อหญิง เพียงไม่ได้พบหน้าสักวัน
เดียวชายก็รู้สึกคิดถึง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกเขาโตน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่อยู่อย่าง
ไกลเคียว

(39) ฮา เอ้อ นกเขาเทอ
หิ้งน้ำหิ้งข้าว
ความรักเจ้าเนื้อเกลี้ยง
ที่รักษาเจ้าไม่ให้หมอง

มาอยู่กับเราคะเหวอเจ้า
ที่รักษาเจ้าไม่ให้หมอง
เอาไปเลี้ยงในกรงทอง
รักน้องแต่ในใจ

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความรักของชายที่มีต่อหญิงว่าหากได้หญิงมาเป็นคู่
ครองแล้วจะเลี้ยงดูอย่างดี แต่ความรักนั้นยังไม่เป็นจริงจึงได้แต่แอบรักเพียงในใจ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกเขา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายแฉกรัก

(40)	สา เอ้อ ปลาเทียนทองเหอ	แม่ทองร้อยรัง
	หิ้งคนทั้งหรง	กันว่าจะรัก
	แม่น้ำพระคงคา	มันสีกหนักหนาปอง ไม่คิก
	หิ้งคนทั้งหรงว่าจะรัก	คิก เอาปลาเทียนทอง
		(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงที่งามเพียบพร้อมย่อมเป็นที่หวังของชายทั้งหลาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลานเทียนทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงามที่ชายทั้งหลายรักและหวัง "แม่น้ำ" เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจหญิงซึ่งยากที่จะหยั่งได้

(41)	สา เอ้อ ครีอน้องเหอ	ครีอนางนกกรัก
	บินไปตามผัวรัก	เวทนาทราทรา
	ห้าหรือเล่าเพื่อนเหอ	เราเกิดมามีกรรม
	เวทนาทราทรา	เป็นกรรมนางนกกรัก
		(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์แห่งความทุกข์ของหญิงที่ออกติดตามหาสามีที่จากไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางนกกรัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(42)	สา เอ้อ ไปคอนเหอ	นกเหอหมันไม่ทอนร้อง
	เพียบพิศจากน้อง	นกเหอหมันร้องน่าสงสาร
	เมื่อไปคอน	อยู่ได้ไม่นาน
	นกเหอหมันร้องน่าสงสาร	ทำให้ที่รำคาญใจ
		(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นถึงการที่ชายจากหญิงคนรักไปนานจึงเกิด
ความรู้สึกต้องการทางเพศขึ้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นก" เป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกทางเพศของชาย

(43) สา เอ๋ นกคุดเทอ	คือเจ้านกคุด
บินมาหวุกหวุก	คาบหินเมืองตรัง
หินน้อยหินเล็ก	หินเค็กแค็กกายัง
คาบหินเมืองตรัง	คาบหัวหน้าวังท่าน
	(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์แห่งความคับแค้น เนื่องจากถูกผู้มีอำนาจ
ข่มเหงรังแก ซึ่งประชาชนไม่มีทางสู้รบคบมือ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกคุด" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจ "หิน"
เป็นสัญลักษณ์แทนสตรีที่ผู้มีอำนาจข่มเหง

(44) สา เอ๋ ไก่แจ้เทอ	พิกแม่ไก่หล่น
ข้าหลวงญี่ปุ่น	จันสีจับเค็ก
จับโหมสาวสาว	บาวบาวไว้ท่าหากเล็ก
จันสีจับเค็ก	จับสิ้นทั้ง เมืองนี้
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ยากแสนโศกเศร้าของประชาชน
เนื่องจากถูก ผู้มีอำนาจรังแกเอาตามอำเภอใจ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไก่แจ้พิกแม่ไก่หล่น" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจ
ซึ่งใช้อำนาจตามอำเภอใจ

(45) สา เอ๋ ที่ตากำเทอ	คอยอยู่จนค่ำไม่เห็นคืน
ทั้งแคยุดแคทวังก็ยังเอน	มาเพลิกเพลิกทั้งน้องทองร้อยขัง

เหมือนฝูงปลาว่ายออกไปจากแห ไม่รักตามาแล่นองมั่ง
ที่ที่นั่งทองร้องขึง ที่หมายชายยัง เหลย
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความโศกเศร้าของหญิงที่ชายคนรักจากไป
และมีภรรยาใหม่ทำให้หญิงต้องรอคอยการกลับมาของชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลา" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย "แห" เป็นสัญลักษณ์
แทนหญิง

3. กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ปรากฏว่ามี
การนำเอาปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์อุปสรรคในการดำเนินชีวิตสร้างความ
ทุกข์ยากให้เกิดขึ้นแก่บุคคล หรือเกิดขึ้นแก่สังคม ดังตัวอย่างคือ

(46) ฮา เอ้อ เพื่อนทกเหอ	ฝนพรึกหมันตกไม่ไ้รเว้น
หัวใจน้องเหมือนพลุ่งเต็น	ตามฝนไม่เว้นสักเวลา
คืนใดแต่ไ้กัน	ไปเล่าความฝันพระมารดา
เขาเจ้าแจ้งถอแหลงมา	ว่าที่ป่าแห่งคนตาย
	(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความหวาดกลัวของคนในสังคมอันเนื่องมาจาก
อำนาจของผู้มีอิทธิพล

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฝนพรึก" เป็นสัญลักษณ์แทนภัยจากผู้มีอำนาจซึ่ง
สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชน

(47) ฮา เอ้อ ฟ้าสั่นเหอ	สั่นมาโครมโครม
สองมือที่คว้าหาโถม	สองหูที่ฟังแต่เสียงฟ้า

ฟ้าสิ้นไปทางทิศไหน
สองหูที่ฟังแต่เสียงฟ้า

หัวใจที่ซายเหมือนน้ำ
เป็นน้ำวังเวงใจ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ระทมใจของชาย ที่เกิดขึ้นจากความ
หวนคืนในอันตรายที่อาจจะได้รับจากญาติของฝ่ายหญิง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฟ้าสิ้น" เป็นสัญลักษณ์แทนภัยอันตราย

(48) ฮา เอ้อ ฟ้าสิ้นเหอ
ที่ซายอยู่ไฉไลไม่นาน
คึกคึกขึ้นมาไม่นานไป
นึกถึงแต่ฟ้าหม่นสิ้นครวญ

ฉันมาแถมอีสาน
นึกสงสารแต่ฟ้าหม่นสิ้นครวญ
นึกสงสารขอย่อยอยู่แต่สวน
นึกถึงแต่คนวอน้อง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์กังวลใจของชายที่ต้องจากหญิงคนรักไป
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฟ้าสิ้น" เป็นสัญลักษณ์แทนความทุกข์กังวลใจ

(49) ฮา เอ้อ ฟ้าสิ้นเหอ
สงสารแต่นาสิก
ตั้งแต่แรกแต่ไทร
นาสิกก็เข้านาคอน

ฉันมาคึกคึก
หมั่นจะกลายเป็นนาคอน
เป็นนาร้างข้างนอน
สงสารอาวรณ์ใจ

(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความว่าเหตุเดียวกายของหญิง แต่กำลังจะ
เปลี่ยนไปเพราะหญิงกำลังจะมีคู่

สัญลักษณ์ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฟ้าสิ้น" เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจที่เริ่มจะเปลี่ยนแปลง

(50) ฮา เอ้อ หวันสิ้นเหอ
เก่าบิบบิบบ้องอยู่ไฉไล

ฉันมาหย่าหย่า
คอยที่ซายมาแตกรง

เราหมายเหอหมาย
คอยเฝ้าชายมาแต่กรง

โคมฉายไม่เอาใจลง
หน้าน้อง เหมือนวง เคียน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักมั่นของหญิงที่มีต่อชาย
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "हरันรึน" เป็นสัญลักษณ์แทนความรักและความหวังที่มี

ต่อคนรัก

4. กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์พบว่าการ
นำเอาบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลมาเป็นสัญลักษณ์ดังตัวอย่างคือ

(51) ฮา เออ พี่ชายรักน้องเหอ ฮายรักให้ว่องให้ไว
คอยรักคอยไป เหมือนไฟนุ่นแกลบ
ถ้าพี่ชายรักน้อง ออย่าพาเพื่อสองเข้ามาแอบ
เหมือนไฟนุ่นแกลบ คอยติดคอยลามไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าความรักที่หญิงต้องการจากชาย คือความรัก
ที่มีความมั่นคงหนักแน่น เปรียบได้กับไฟที่ติดแกลบซึ่งเป็นไปอย่างช้า ๆ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไฟนุ่นแกลบ" เป็นสัญลักษณ์แทนความรักที่ถูกซ่อนอยู่ในใจ

(52) ฮา เออ ขึ้นโนนครานทาง ขึ้นย่างที่รานคิง
ถ้ารักกันจริงจริง หอกพานเข้ามาหา
หอกควยพานไม้ไผ่ น้องไม่ใส่ไถ่พอหัวผ้า
หอกพานเข้ามาหา สัญญาวารักกัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าความรักที่หญิงต้องการจากชาย จะต้อง
เป็นความรักที่ต้องให้ความจริงใจ และมีความมั่นคง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ขึ้นโนนครานทาง ขึ้นยางรานกิ่ง" เป็นสัญลักษณ์
แทนพฤติกรรมของชายที่ทำลายความรักและชอบแหะโลม

(53) ฮา เอ้อ พี่ชายเหอ
 เฒ่าเหมือนอีต่าย
 บอกย่นน้อง ไม่ไ้สร้าง
 พี่ชายเหิง เริ่มเคินมาขอ

หมายรึกน้องแน่แล้วหรือพี่ชาย
พี่ชายเหิง เริ่มเคินมาขอ
ข้าขาว เปิกทางน้อง ไม่ไ้ทอ
กลับไปหลอบบอกย่นก่อน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความน้อยอกน้อยใจของหญิงที่ชายมาสู่ขอ เมื่อวัย
ล่วงเลยไปแล้ว ซึ่งหญิงเห็นว่าเป็นเรื่องไม่ควร

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บอกย่น" (ตะบันหมาก) เป็นสัญลักษณ์แทนความแค้น
ขร่า "ข้าขาวเปิกทาง" เป็นสัญลักษณ์แทนความตาย

(54) ฮา เอ้อ สุกจิตเหอ
 หาไม่ชระที่ไม่ไป
 ในอีกที เหมือนหินถ่วง
 อยู่โลมกลอยใจให้หายรัก

สุกจิตที่แล้วแก้วกลอยใจ
อยู่โลมกลอยใจให้หายรัก
ในทรงที่ร้อนเหมือนศรปัก
มีกรรมจำพราดไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความรักของชาย ซึ่งอาศัยรักคือหญิงซึ่งชาย
ต้องจากไป ทั้ง ๆ ที่ไม่อยากจะจากไปเลย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "แก้วกลอยใจ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและ
เป็นห่วง

(55) ฮา เอ้อ พี่ไปเหอ
 สาคหมอนนอนเกย
 ผากไว้ในเลสาकส่วปลา
 ผากไว้ไคร เหยยนางนงนุช

ผากแก้วแววไวไวไคเหลย
 ผากไว้ไคร เหยยนางนงนุช
 ผากไว้นาคาสาคส่วครุฑ
 กส่วครุฑท้อฟาไป

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทร้องนี้แสดงถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงคนรัก ว่ารักมากไปอยากจะจากไป เพราะไม่รู้จะฝากนางที่รักไว้กับไคร เพราะไม่สามารถวางใจได้
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "แก้วแววไว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและห่วงอาทร

(56) ฮา เอ้อ รักนุชเหอ
 เหมือนอุณรุทธรักอุษา
 พระสุชนทรงศักดิ์รักโนรา
 พระรามสีกาไม่คลายใจ

สิ้นสุกรักเจ้าทมิฬหนา
 เหมือนพระรามรักสีกาไม่คลายใจ
 เหมือนตัวที่ยารักหน้าโย
 ที่ไม่รักไครอื่น

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทร้องนี้แสดงให้เห็นถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงซึ่งสามารถเปรียบได้กับตัวละครในวรรณคดี ซึ่งไคก็สุจนแล้วว่ามีความรักและชื่อตรงค่อกัน
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "หน้าโย" เป็นสัญลักษณ์แทนนางอันเป็นที่รักของชาย

(57) ฮา เอ้อ นางงามเหอ
 ยกย่างคีนเคินค้ำเนินมา
 มนุษย์ในโลก็ย
 เหมือนหงส์สีกาจากถ้ำทอง

แลแลไครจะวางตา
 เหมือนหงส์สีกาจากถ้ำทอง
 เปรียบนางคนนี้ไม่มีสอง
 ยืมย่องแต่ในหน้า

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความงามของหญิงซึ่งมีความเพียบพร้อมทั้งทางกาย
รูปร่างและกิริยามารยาท

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีรูปร่างงดงาม
และกิริยามารยาทที่ดี

(58) ฮา เอ้อ ไปไหนเหอ	สักเท่าใคอย่าลืมน้อง
ไปกินทานเงินหรือพานทอง	อย่าลืมน้อง เลยพ่อยอกรัก
ที่ไปหยุดไหน	ขอให้รัยทุกสำนัก
อย่าลืมน้อง เลยพ่อยอกรัก	หยุดพักอย่าลืมน้อง
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความรักและอาลัยรักของหญิงที่มีต่อชาย
เพราะชายต้องจากไปเพราะยศฐาบรรดาศักดิ์

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พ่อยอกรัก" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่รักของหญิง

(59) ฮา เอ้อ ที่ไปเหอ	พาน้องไปค้า
ขึ้นเขาลงห้วย	คว้นน้องไม่อาจจะเกินตาม
ฝ่าดินน้องปวกช้า	เสียดค่าเหมือนน้ำคราม
คว้นน้องไม่อาจจะเกินตาม	พระโณมงามของน้อง เหอ
	(ตรัง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความทุกข์ร้อนของหญิง เนื่องจากชาย
พาไปตกกระถาล้ำบาก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระโณมงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่มีรูปร่างงดงาม
ซึ่งเป็นที่รักของหญิง "ขึ้นเขาลงห้วย" เป็นสัญลักษณ์แทนการเผชิญความยากลำบาก

(60) ฮา เอ้อ พระทองเหอ	รักน้องอย่าขมขื่น
น้ำเขียวเหมือนเกลียวบิน	อย่ามาขมขื่นให้น้องวาย

น้องว่าไม่รัก
อย่ามาชมฉันให้น้องว่า

เจ้ามสอมาชื่นน้องไว้
ไม่ใช่หาสผู้มิบุญ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความคับแค้นใจของหญิง เนื่องจากชาย
บังคับจิตใจให้เป็นไปตามความต้องการของชายทุกอย่าง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายซึ่งเป็นที่พักของหญิง

(61) ตา เอ้อ พูจจาเหลาะแหละเหอ เหมือนหนึ่งผูกแพไว้กับกก
พูจจาภัยอายลูกชู้ทก ทำให้น้องตกลงกลางหน
น้องไม่รู้ เหลยว่าลูกหมา น้องนี้สัญญาว่าลูกคน
ทำให้น้องตกลงกลางหน ให้น้องพลอยวนตาม

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความโกรธและคับแค้นใจของหญิง เนื่อง
จากความรักที่ชายให้ต่อหญิงนั้นขาดความจริงใจและมั่นคง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผูกแพไว้กับกก" เป็นสัญลักษณ์แทนความรักของชาย
ที่ไม่มั่นคง

(62) ตา เอ้อ รักกันเหอ ไปมาหากันก็ไม่ได้
อายไทรหมั้มาขวางไว้ ที่ชายชมปลายไม่อยู่รายเรียง
ถ้าที่เป็นนก ที่จะอกฟ้ง เอาแต่เสียง
ชมแต่ปลายไม่อยู่รายเรียง ฟ้งเสียงทองร้อยรัง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความรักที่ไม่สมหวังของชาย เนื่องจาก
ความรักมีอุปสรรค

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ทองร้อยรัง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง
"ปลายไม้" เป็นสัญลักษณ์แทนความหวังที่ไกลสุดเอื้อม

(63) ธา เอ้อ น้องนอนเหอ
 น้องอยู่คนเดียว
 หมอมพอแกวองตาม
 คิคอิค เอื้อนหัวใจ

กอกหมอนหัวเหียว
 คิคอิค เอื้อนหัวใจ
 เจ้าโฉมงามร้องว่าโห
 ไม่มีใครนอนเพื่อน้อง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความเหงาของหญิงที่อยู่ในวัยที่จะมีคู่ครอง
 ได้แล้ว แต่ยังไม่คู่ครอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นอนกอกหมอนหัวเหียว" เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์
 ความเหงาว่าเวของหญิง

(64) ธา เอ้อ พี่ชายเหอ
 เทียมไต่คนอื่นเข้ามาแปลก
 รอยเล็บเจ็บซ้ำที่ตำหมาย
 ทำแค้นน้อง เสียไม่เหลือยวแล

หมายมั่นกับน้องไว้แต่แรก
 ทำแค้นกับน้อง ไม่เหลือยวแล
 รอยเล็บที่ชายไม่หายแผล
 ทำแฉเมียบเอน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความเจ็บซ้ำของหญิงที่ชายคนรักมาเปลี่ยนแปลง
 ไปมีคนอื่นใหม่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "รอยเล็บ" เป็นสัญลักษณ์แทนความเจ็บซ้ำ
 ของหญิงที่เกิดจากชาย

(65) ธา เอ้อ เคือนหกเหอ
 ไม่ไต่ที่แหมหมอ
 ถ้าไม่ไต่กับพี่น้อง
 น้องชอลวดทองเข้ามาเทียบ

ค่างคกขึ้นร้องปากบอ
 น้องชอลวดทองเข้ามาเทียบ
 หัวใจคิกทองกะน้องไม่เทียบบ
 นะไม่เทียบบสักรอยตีน

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของหญิงที่มีต่อชายคนรัก หากไม่ได้แต่งงาน
กับชายคนรักก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวอีกเลย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผีผมหมอ" เป็นสัญลักษณ์แทนชายคนรักของหญิง

(66) สา เอ้อ เคือนหกเหอ
ไม่ได้รักแม่หมอ
ไม่ได้นางแก้วคารา
ไม่หล่อรูปทอง เข้ามาเทียบ | คางคกหมื่นร้องอยู่รอบบ่อ
ไม่หล่อรูปทอง เข้ามาเทียบ
ในเมืองไชยยาที่ไม่เหยียบ
ที่ไม่เหยียบแควรอยตีน
(นครศรีธรรมราช) |
|--|---|

(67) สา เอ้อ เคือนหกเหอ
ไม่ได้นางผมหมอ
ไม่ได้เอวบาง
หล่อทองทิม เทียบ | คางคกขึ้นมาร้องบนปากบ่อ
หล่อทองทิม เทียบ
สงขลาอย่างเราไม่เหยียบ
ไม่เหยียบในเมืองนี้
(สงขลา) |
|---|---|

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของชายที่มีต่อหญิงคนรัก ว่าหากไม่ได้
นางมาเป็นคู่ครอง ตนเองจะไม่ไปดินที่นางอยู่อีกแล้ว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "แม่หมอ" "แก้วคารา" "นางผมหมอ" "เอวบาง"
ทั้งสี่ เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(68) สา เอ้อ เจ้าสายบัวโบลัดเหอ
ที่ไปไคเมียสองสาม
ช้างแล่นอย่ายุ่งทาง
หน้าไยไม่ควรจะหึงสา | โกธรที่ทำไทรเจ้าใจงาม
เจ้าใจงามอย่าไคหึงสา
ไม่ใช่ที่ทางนางกานดา
พลายทองหายบ้านกลับมาโรงเอง
(นครศรีธรรมราช) |
|--|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้อารมณ์ความโกรธเพราะความหึงของหญิงที่สามีไป
มีภรรยาใหม่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เจ้าสายบัวโบล" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง
"ช่างพลายบัว" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่คั่งรัก

5. กลุ่มสัญลักษณ์พวงสิ่งของ เครื่องใช้

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ปรากฏว่า
มีการนำเอาสิ่งของ เครื่องใช้ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลและพฤติกรรม
ของบุคคล ตามเพศและวัย ดังตัวอย่างคือ

(69) สา เอ้อ รักกันเหอ	รักกันคนท่าน้ำ
ไม่เรื่ออีซ้าม	นางงามนั่งโก้นจู้เสียง
โก้แล้วก็โก้เล่า	โก้ตั้งแต่เข้าจนเที่ยง
นางงามนั่งโก้นจู้เสียง	เสียงแห่งเหมือนนกเหวก
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของหญิงที่มีอุปสรรคเนื่องจากไม่มีใคร
เป็นสื่อให้ความรักบรรลุจุดหมายได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เรือ" เป็นสัญลักษณ์แทนสื่อแห่งความรัก "ลำน้ำ"
เป็นสัญลักษณ์แทนอุปสรรคของความรัก

(70) สา เอ้อ หมาเย็กเหอ	ตกเบ็ดปลาแหง
ให้ตัวหึงแกง	เมียน้อยพลอยกินควย
คคข้าวใส่ถาด	ศกแกงปลาหาคใส่ถ้วย
เมียน้อยพลอยกินควย	ยกถ้วยให้พบกัน
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความโกรธของภรรยาหลวงที่สาธินำภรรยาน้อยเข้ามาอยู่ร่วมชายคา ซึ่งต้องกระทบกระทั่งกันบ้าง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ยกถ้วยให้พบกัน" เป็นสัญลักษณ์แทนการกระทบกระทั่งกันระหว่าง เมียน้อยกับ เมียหลวง

(71) สา เอ้อ พี่ชายเหอ	พี่ชายหมายมุ่นมาก
พี่สาวนักปราชญ์	หมายจะเอามาสยแก้ว
คอกไม้มาบานเมื่อยามสค	เกสรปรากฏหมดสิ้นแล้ว
มุ่นหมายเอามาสยแก้ว	ที่ไม่รักใครอื่น
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความรักของชายที่มีต่อหญิง ซึ่งชายรักและหวังในตัวของหญิง เป็นอย่างมาก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "มาสยแก้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(72) สา เอ้อ พี่ชายเหอ	เหมือนหวายผ่าสอง
น้ำห้วยน้ำหนอง	ลึกที่น้องรู้อยู่ในใจ
หยิ่งคั่นหยิ่งลึกน้องหยิ่งไค้	หยิ่งหัวใจพี่ชายน้องหยิ่งไม่ไหว
ลึกที่น้องรู้อยู่แกล้งใจ	ไทม่อกว่าอย่าร้างกัน
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์เสียใจน้อยใจของหญิงที่เกิดจากความรัก เพราะชายคนรักของหญิงที่จากไป ซึ่งหญิงไม่อาจหยิ่งหัวใจชายได้ เพราะเคยให้สัญญากันอย่างมั่นคงมาแล้วว่าจะไม่แยกจากกัน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หวายผ่าสอง" เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจของชายที่โลเลเป็นคนสองใจ

(73) ฮา เอ้อ พี่ชายรักเธอ
 ทุกคำสองคำควยไม้ค้อน
 โมโห โห้ส เหมือนคนเมา
 น้องยากน้องจน

ปลงโมโหโกรธาลงเสียก่อน
 เถานี้แหละน้องมาร้อนรน
 พี่คาเม้น้อง เหมือนท่าฝน
 ไม่เอาหงส์ไปทนหาวาย

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์โกรธของสามีที่มีต่อภรรยา ซึ่งเป็นคนที่มี
 อารมณ์โกรธรุนแรง ซึ่งภรรยาไม่อาจจะทนได้
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้ค้อน" "หาวาย" ทั้งสองเป็นสัญลักษณ์แทนโทษทัณฑ์

(74) ฮา เอ้อ นาวาเธอ
 รักไปรักมาแล่นาวาเปล่า
 จะแค้นเธอสุดแค้นใจ
 แค้นใจของเราเป็นหนักหนา

จับห้องร้องออกมาหน้าเจ้า
 แค้นใจของเราเป็นหนักหนา
 จะเอาอายไทรในนาวา
 ตกให้นาวาเหียน

(ทพดง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความคับแค้นใจของหญิงที่มีต่อความรักของ
 ชายซึ่งเป็นความรักที่โง่เง่าไม่มั่นคง ซึ่งหญิงผิดหวังและแค้นใจนัก
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นาวา" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่มีรักโง่เง่าไม่มั่นคง

(75) ฮา เอ้อ ชุกบ่อเธอ
 คนใหม่เพิ่งมา
 คนใหม่ไปเสีย
 อย่าเพิ่งโศกรัก

อย่าเพิ่งสร้างหมา
 อย่าเพิ่งโศกรัก
 หัวใจของน้องเหมือนสรบัก
 คนใหม่เพิ่งมาอยู่

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของหญิงที่มีต่อชายเพิ่งมาใหม่ เมื่อชาย
 จากไปหญิงจึงมีความผิดหวังและโศกเศร้าในความรัก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บ่อ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "หมา" (ภาษาสำหรับคักน้ำ) เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(76) ธา เอ้อ เรือใหญ่เหอ รักกันไม่หันไก่อู รักกันไม่หันไกรวมทอง เห็นปลายลำพวยูยิบยิบ	รักไบแล่นล่องคลองลำพู เห็นปลายลำพวยูยิบยิบ พลัคพรากจากน้องไปเสียดิบ ไม่หันไค่พริบคว (พี่หญิง)
---	---

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรักของชายที่มีต่อหญิง แต่ความรักไม่สมหวังเนื่องจากชายต้องจากไป ทั้ง ๆ ที่ไม่อยากจะจาก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลายลำพู" เป็นสัญลักษณ์แทนความหวังในความรักที่ไกลสุดเขื่อง

(77) ธา เอ้อ กันตง เทศเหอ แหวนทองน้องหลุก รู้ข่าวมาทนายทนาย แหวนทองน้องหลุกออกจากก้อย	ยามเมื่อน้องเกิดเหตุ ออกจากก้อย เสียงจ่าที่ชายไปไค่เมียน้อย เท่านี้มาน้อยใจ (พี่หญิง)
--	---

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความน้อยใจเสียใจของหญิงที่สามีจากคนไปแล้วมีภรรยาใหม่ เปรียบเหมือนแหวนที่หลุกออกจากนิ้วมือ

(78) ธา เอ้อ ไปป่าเหอ ชาคมาหาน้อง ชวนสายค่าย น้องชวนสายไส	ไปแล้ววหาทางทอง น้องชวนสายไส ชวนทั้งสายไหม ให้ไหมไปทั้งคัว (นครศรีธรรมราช)
--	--

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นอารมณ์ความรักของหญิงที่มีต่อชาย ซึ่งชายเกิด
ความพลากพลั้งในชีวิต แต่หญิงไม่ช้าก็รีบกลับให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ว้าวหลาซาค" (ว้าวจุหา) เป็นสัญลักษณ์แทนชาย
ที่พลากพลั้งในชีวิต

(79) ฮา เอ้อ แม่ด้วเหอ
ถ้าถึงจะไหว
เหวยเหวยแม่ด้ว
หวงไว้ไปไหน

รัวร์วเหมือนครกเปือไม้
ถ้าร้ายจะเจียงใส่ไฟ
ครกเปือเฒ่าไทย
ถ่มสองสามทีแตก

(สงขลา)

(80) ฮา เอ้อ แม่ด้วเหอ
ครั้นถึงจะไหว
แม่ด้วแสมาก
แม่ด้ววานใหญ่

หิ้วหิ้วเหมือนคอกเปือไม้
ครั้นร้ายจะเจียงใส่ไฟ
โลกไ้ไม่อย่าก้อตามใจ
โลกเจียงใส่ไฟเสีย

(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นความคับแค้นของลูกสะใภ้ซึ่งเกิดจากความ
ขัดแย้งกับแม่ด้ว เนื่องจากแม่ด้วเป็นคนที่ไม่นับคองโละเล

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "ครกเปือไม้" "คอกเปือไม้" เป็นสัญลักษณ์
แทนความรุ่มร้อนอารมณ์จนปรากฏชัด

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ในเพลง
กล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า มีการนำเอาธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความเข้าใจแก่ผู้รับสาร
กลุ่มสัญลักษณ์ที่ปรากฏการใช้มากที่สุดคือ กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช รองลงมาได้แก่ กลุ่มสัญลักษณ์พวก
บุคคลและการกระทำของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ และกลุ่ม
สัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามลำดับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี

สังคมไทยภาคใต้ยอมรับคนที่ไม่มีความรู้หรือมีการศึกษา โดยเฉพาะผู้ชายหากไม่มีความรู้ จะได้รับการดูถูก ในส่วนที่เกี่ยวกับประเพณีสังคมเห็นว่าควรปฏิบัติตนอยู่ในจารีตประเพณี หากมีการฝ่าฝืนประเพณีสังคมจะไม่ยอมรับ ทางด้านศาสนาเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม สถาบันศาสนาจึงอยู่ในความเพ่งเล็งของประชาชน ถ้าบุคคลในศาสนาประพฤติผิดจากแนวปฏิบัติ ก็จะถูกตำหนิ และบุคคลในสังคมทุกคนมีหน้าที่ในการทะนุบำรุงศาสนา ดังนั้น ทั้งการศึกษา ศาสนา และประเพณีมีความเกี่ยวพันอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมภาคใต้ ผู้แต่งบทเพลงซึ่งใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายไปยังผู้รับสาร เพื่อเป็นการตักเตือน ชี้แนะ ตำหนิ หรือปรารภเพื่อไม่คนในสังคมปฏิบัติตนอยู่ในกรอบระเบียบประเพณี การใช้สัญลักษณ์ในเนื้อหา เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี ใช้ตามกลุ่มสัญลักษณ์ดังนี้คือ

1. กลุ่มสัญลักษณ์พวงทิว

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่าผู้แต่งนำเอาพืชซึ่งพบเห็นในธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคล หรือพฤติกรรมของบุคคล ดังตัวอย่างคือ

(1) ฮา เอ้อ คอกบอนเหอ	แฉเหมือนคอกสร้อย
คอกทองแต่น้อย	เหมือนมอนโหยไฟ
หมู่เสียไซ้เก่า	ไปเอาไซ้ใหม่
เหมือนมอนโหยไฟ	ตกไหนคนสื่อนั้น
	(บันทึก)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่มีความประพฤติปฏิบัติผิดจารีตประเพณี ของสตรี จิตใจไม่คำนึงมากในกามคุณ ไม่รักษาวงศ์วานตัว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกบอน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(2) ฮา เอ้อ ส้มม่วงคันเหอ

สาวสาวในทุกวัน

ถ้ากูเป็นชาย

คันเหมือนถูกแม่ทัก

คือส้มม่วงคัน

คันเหมือนถูกแม่ทัก

จะทำเสียให้สินฤทธิ์

คิคตัวกูยี่เสีย

(พี่หลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นหญิงที่ไม่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี รานหาผู้ชาย
ซึ่งความจริงแล้วหญิงจะต้องรักนวลสงวนตัว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ส้มม่วงคัน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงร่อนรัก

(3) ฮา เอ้อ อีคอกนุกเหอ

เก่าเบ๊ยสิบเบ๊ยก้าไมไ่

ยังคนหนึ่งแล้วก้าไมหน้า

ทวโก๋หมสาละวนคนคอกทอง

ที่หมันลูกเหมือนเทียนชัย

เอาพันธุ้ทำให้อีคอกทอง

เอาอื่นไปเข้ามาเป็นสอง

ให้ชายหมันลองเล่น

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมตำหนิหญิงที่ไม่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบ
ประเพณีอันดีงาม มีความมักมากในกามคุณรานราคะ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกนุก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงร่อนรัก

(4) ฮา เอ้อ ครัวน้องเหอ

สองคอกพอพุม

สงสารสันทุมเอย

ปล่อยให้แมงโก๋เข้าคสีกใน

ครัวคอกสันทม

ปล่อยให้แมงโก๋เข้าคสีกใน

ซึ่งบานไม่ทันใหญ่

ซึ่งใหญ่ไม่ทันการ

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ตำหนิหญิงที่เสียความบริสุทธิ์ก่อนที่จะได้แต่งงานตามประเพณี
เปรียบชายเหมือนแมลงภู่ที่เข้ามาได้เสียกับหญิง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกส้มหมู" (ส้มหมู) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงไม้
"สองคอกหมู" เป็นสัญลักษณ์แทนการ เริ่มเข้าสู่วัยสาว

(5) ธา เอ้อ ชี้ เทรยเหอ

บิกบิก เนยเนย

แย่งเอาตัวเขา

ชี้ เทรยหมั่นลามมาตึก

คือคันชี้ เทรย

ชี้ เทรยหมั่นลามมาตึก

ถึง เอามากอกก้าไม้หนิก

ไม้หนิกสักคืนเดียว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นหญิงสาวที่แย่ง เอาสามีคนอื่น ประพฤติผิดจารีตประเพณี
ถูกสังคมตำหนิ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ชี้ เทรย" (หย่าเจ้าชู้) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงรักง่าย

(6) ธา เอ้อ คันลำพงเหอ

ถึงรักเท่ารัก

ขึ้นหมากมาถึงพ่อแม่ก่อน

ไม่พักคิดถึงวังตามชาย

คือคันลำพงกาหลัก

ไม่พักคิดถึงวังตามชาย

แน่นนอนแม่ทองให้

ชายรักชายมาขอเอง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าพ่อแม่ต้องการให้ลูกสาวเป็นคนรักนวลสงวนตัว
อย่าเที่ยวเร่หาผู้ชาย หากผู้ชายมาสู่ขอตามประเพณีเมื่อไรแม่ต้องยกให้เขาอย่างแน่นนอน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกลำพงกาหลัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่เมารัก

(7) ธา เอ้อ คันพร้าวเหอ

อึ้งฮันพัก

หมากจีบพุดส่ง

ออกไปนอกวัดทุกเวลา

คันพร้าวทางทิศ

ออกไปนอกวัดทุกเวลา

ทาน้ำมันมาหลงควยสีกา

ข้าวปลาทานลืมฉิ้น

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ทำให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับและตำหนิพระสงฆ์ภิกษุในศาสนาที่ไม่เคร่งครัดในศีล ปฏิบัติตนผิดไปจากแนวปฏิบัติของตน หญิงที่ยั่ววนให้พระอุ้มท้องก็จะถูกตำหนิตัวด้วย เพราะการทำเช่นนี้ถือว่าทำให้ศาสนาเสื่อมลงด้วย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พรวางหัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงชู้

(8) ฮา เอ้อ กรือน้องเหอ	กรือกด้วยหงอหวีเหี่ยว
อยู่กลางน้ำเจียว	ค้อมค้อมเอนเอน
ลูกสาวใครโจ้	มากบโง่กับเจ้าเพชร
ค้อมค้อมเอนเอน	เจ้าเพชรไม่ทันสัก
	(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ทำให้เห็นว่าหญิงที่ปฏิบัติตนนอกวิสัยคนนอกครอบครัวผู้ชาย และโดยเฉพาะกับภิกษุในพุทธศาสนาจะถูกตำหนิมากยิ่งขึ้น เพราะถือว่าเป็นเรื่องเสียหายร้ายแรง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กล้วยหงอหวีเหี่ยว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ไม่น่าเสน่หา

(9) ฮา เอ้อ กอกเมละเหอ	คือกอก เมละช้อน
อีเข้าหันแชนออน	เหี่ยวเคินหวายโถม
หาไม่ตัวมึง	ใคร เหลยจะไค้อยุโถม
เหี่ยวเคินหวายโถม	ใครใครมันโถมมึง
	(ตรัง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ทำให้เห็นว่าหญิงที่ปฏิบัติตนไม่อยู่ในกรอบแห่งประเพณี เหี่ยวเสนอกวให้ชายชม ไม่รักนวลสงวนตัวจะถูกสังคมตำหนิ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกเมละช้อน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่พำกัพำกั

(10) ฮา เอ้อ กรือน้องเหอ	กรือกคอก เมละช้อน
อีหญิงสอนวอน	ลอคของสองตน
อีหญิงกาสน	งามจนอับริย
ความชั่วที่ฉิ	ให้เพื่อนย่าอึเล่น
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงที่มีสามีแล้ว กลับมีชายคนใหม่ (ลอกสองสองหน) เป็นเรื่องที่เลื่อมเสียและผิดประเพณี เพราะสังคมยอมรับในเรื่องนี้ไม่ได้ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกเมละซอน" (มะลิซ้อน) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่หาค่าหิราม

(11) สา เอ้อ กรือน้องเหอ	กรือคอกควาย
อ้อเข้าห้เม้งง่าย	ไปคยชายเทเมียง
ทั้งแน้นคินนี้	หมิงเอาให้สั่นอ้อมาหยัง
คยชายเมียง	ไม่ไห้ห้อยั้งเอง
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงที่ประพฤติคนไม่อยู่ในกรอบแห่งประเพณี ไปรักกับชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว ซึ่งเป็นการแต่งงานมีคนอื่น สังคมจะตำหนิ สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกควาย" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่งามรูป มีความประพฤติไม่ดี

(12) สา เอ้อ ต้นแมกเหอ	ไค้อชื่อว่าต้นแมก
บ้านเมืองเพี้ยมอยู่กับแต่แรก	แปลกไปทุกสิ่ง
คนแต่ไพร่แตกอน	ชายคามวอนหาหญิง
หมันแปลกไปทุกสิ่ง	หญิงวอนหาชาย
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ให้เห็นว่าหญิงที่ไม่รักนวลสงวนตัว ไม่อยู่ในกรอบแห่งประเพณี เพี้ยวเร่หาผู้ชาย ถือเป็นความผิดและเลื่อมเสีย สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นแมก" เป็นสัญลักษณ์แทนความน่าหนักใจน่ากังวล

(13) สา เอ้อ ต้นพร้าวเหอ	ต้นพร้าวทางเอน
ที่ขาวเป็นเพชร	น้องสาวอย่าเพ็งเอาตัว

น้ำค้างในเคียนทก
สาวน้อยอย่าเพิ่งเอาตัว

หมั่นตกลงหว่างเขารัว
ให้ที่สักแต่เขรก่อน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงจิตใจที่อ่อนไหวของหญิง จิตใจไม่เข้มแข็งพอ
ไม่อาจจอกใจรอชายที่รักได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันร้าวเอน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่จิตใจอ่อนไหว

(14) ฮา เอ้อ น้องเหอ

หญิงนี้ใจโจร

ซุกำซูกแง

คมชู้สองฝ่าย

คือพรวางโคน

คมชู้สองฝ่าย

ชู้เหอหมั่นแทงกันตาย

ยอมให้ชายแทงกัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงที่ปฏิบัติตนต่ำทรามคมชู้สองคนในเวลาเดียวกัน
ทำให้ชายต้องทะเลาะวิวาทกันเพราะหญิงเป็นต้นเหตุ ไม่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พรวางโคน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ประพฤติผิด
ตามประเพณี

(15) ฮา เอ้อ หมากอ่อนเหอ

ห่มเสียดอแม่

บุกน้ำมาเทียมนม

แลนตามชายมา

หย่อนละกะแหย

แลนตามชายมา

บุกนมมาเทียมกลางชา

หมากอ่อนหย่อนลายแหย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ไม่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี ห่มตามชาย
คนรักไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หมากอ่อนหย่อนลายกะแหย" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่
จิตใจอ่อนไหว

(16) สา เอ้อ คือน้องเหอ

แม่มายทำสาว

ฉวยผ้าขึ้นหาคหม

จะงามแ่งสักแคไหน

คือพรวทางยาว

จะงามแ่งสักแคไหน

หัวแมยังฉ่อยรูไร

แม่มายมาทำสาว

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงสาวที่ไม่รักนวลสงวนตัว ไม่อยู่ในกรอบ
ประเพณี แต่งตัวเพื่อชู้ยวนผู้ชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พรวทางยาว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ประพฤติน่าไม่

(17) สา เอ้อ คือน้องเหอ

หญิงนี้พาชขาย

หญิงจะเอาให้ใคร

ใครเพศใครอย่างมาแต่ไหน

คือสมนาวควาย

ใครเพศใครอย่างมาแต่ไหน

แต่ชายนั่นไม่พอใจ

ชี้ให้จกอกทองหัน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ปฏิบัติตนไม่ถูกระเบียบประเพณีคือ เป็นคนที่
เกี่ยวผู้ชายเสียเอง แทนที่จะรักนวลสงวนตัวให้ชายมาชู้ขอ กลับเป็นฝ่ายเริ่มต้นเสียเอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "สมนาวควาย" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ประพฤติน่า
คนฉีกแบบอย่าง

(18) สา เอ้อ กำข่าเหอ

เลิกมามีกรรม

อายุสี่สิบห้า

น้องไม่คงคาชขาย

คือคนกำข่า

หัวน้องไม่คงคาชขาย

มาขอสักที่กำหาไม้

จำคายอยู่เรือนแม่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี รักนวลสงวนตัว
แม้ว่าอายุจะมากแล้ว ไม่มีชายมาชู้ขอก็ไม่พยายามที่จะเสนอตัวให้ชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คนกำข่า" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีกรรมโรคไม่

(19) อา อ้อ บ้านนี้เหอ
 สงสารพี่สาวน้อย
 น้องชอดามตามจริง
 ขอเมียไว้ค้ำบิ

มีพี่สาวทางห้อย
 ขอเมียไว้ค้ำบิ
 เงินหัวขันทากมีให้เขาแล้วหรือที่
 นามกีสี่ เพื่อนคราวกัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของชายที่ปฏิบัติตามประเพณีแล้วคือการ
 ไปสู่ขอหญิง แต่ยังไม่สามารถแต่งงานได้เนื่องจากไม่มีเงิน
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พี่สาวทางห้อย" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(20) อา อ้อ ยักษ์หม่นนามเหอ
 เจ้าขี้รูปงาม
 คนอื่นเขาคิดขอ
 คิดความโกรกกราก

คือยักษ์หม่นนาม
 คิดความโกรกกราก
 เจ้าขี้ผมหมอก็คิดาก
 ลากให้เสียเงินเปล่า

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงชายที่ไม่ปฏิบัติตามประเพณี คือรักชอบหญิง
 แล้วก็จะถูกไม่คิดที่จะสู่ขอตามประเพณี ซึ่งสังคมไม่ยอมรับ
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ยักษ์หม่นนาม" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ประพฤติไม่ศิวิ
 ลิ

(21) อา อ้อ ท้นรักเหอ
 ลูกเมียที่ยัง
 ลูกน้อยยังอยู่เก็บตัก
 อย่าหวังเข้ามาเลยบึงอร

ไปลวกไว้ใต้คันหนูนหง
 อย่าหวังเข้ามาเลยบึงอร
 เมียรักยังขวางอยู่เก็บตัก
 เมียก่อนที่ยังอยู่

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงไปหลงรักชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว เป็นการไม่
รักนวลสงวนตัว เพราะชายปฏิเสธ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "โปลงรักไถ่กันหนนึ่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนความรัก
ที่ไม่บริสุทธิ์

(22) ฮา เอ้อ คันสั้มเหอ
บวชอยู่ไม่หนุก
ผ้าบังผ้าวรที่น้องยอมให้
สีกออกมาหาเมีย

คันสั้มแป้นจุก
สีกออกมาหาเมีย
พี่ชายพาไปไหนเสีย
เสียสิน้องยอมผ้า

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งตำหนิชายที่ไม่อุทิศตนให้กับศาสนา บวชยังไม่ทันได้สักพรรษา
กลับรีบสีกออกมาแต่งงาน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันสั้มแป้นจุก" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(23) ฮา เอ้อ บ้านนี้เหอ
เพื่อนเราไค้เมียเสียสิน
ไค้ยิวยิวพา
ยังแต่ม้าวน้อยรักปราชญ์

มีกอดีหมิ่น
ยังแต่ม้าวน้อยรักปราชญ์
ไค้กกาโอบ
ก็ชาติจะพบคู่เหอ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งตำหนิชายที่อยู่ในวัยอันควรจะมีคู่ครองแล้ว กลับปล่อยตัวปล่อยใจ
ตามสบาย ไม่คิดจะมีคู่ครองตามประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กอดีหมิ่น" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(24) ฮา เอ้อ คอกแก้วเหอ
ขึ้นชื่อว่าตัวเขา

แฉแล้วจะกลายเป็นคอกเขา
ตัวน้องไม่ปรารถนาหา

ไปเรือนเสียก่อนเด็กพ่อคือวาค
ตัวน้องไม่ปรารถนาหา

ไปหย่าเมียเสียให้ชากก่อนต่อมา
สักเท่าแมดั่งคงอาศัย

(นครศรีธรรมราช)

(25) ฮา เอ้อ คอกแคะเหอ
ขึ้นชื่อว่าตัวเขา
กลับเรือนเสียเด็กพ่อคือวาค
น้องนี้ไม่ปรารถนา

แฉฉฉจะเป็นคอกเฉ
น้องนี้ไม่ปรารถนา
ไปหย่าเมียเสียให้ชากก่อนต่อมา
สักเท่าแมดั่งคงอาศัย

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นสตรีที่ปฏิบัติอยู่ในกรอบประเพณีที่ไม่ยินดี
จะแต่งงานกับชายที่มีภรรยาอยู่แล้ว ถ้าชายยังมีความต้องการในตัวหญิงก็คงไปหย่ากับภรรยา
เก่าเสียก่อนจึงจะยินยอม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "คอกแคะจะกลายเป็นคอกเฉ" และ "คอกแคะ
จะกลายเป็นคอกเฉ" เป็นสัญลักษณ์แทนของมีค่าจะเปลี่ยนแปลงเป็นของค้อยค่า

(26) ฮา เอ้อ คันท้าวเหอ
เกาศึกสิบคิ
สีกาพาวรของคันทไป
คันทเหออย่าคิกกับสีกา

คันท้าวทางมิด
คันทเหออย่าคิกกับสีกา
คันทไค้สะไมสีกามา
ทำให้รักวาง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าการที่ภิกษุประพฤติผิดวินัยแห่งสงฆ์เป็นความผิด
ทางศาสนาถือว่าเป็นความผิดอย่างร้ายแรง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ท้าวทางมิด" เป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมที่ผิด
เพี้ยนชดทอจาวีตประเพณีอันดีงาม

(27) สา เอ้อ เคือนขึ้นเหอ

น้ำเต้าพอหรามแกง

หวงไว้นานนาน

หวงไว้น่าไห

ขึ้นมาพอเป็นแสง

หวงไว้น่าไห

ไอไม้กลางบ้านหมื่นสีกไซ

น้ำเต้าพอหรามแกง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อหญิงอยู่ในวัยอันสมควรจะมีคู่ก็ควรจะได้แต่งงานไปตามประเพณี เพราะหากไว้นานไปก็จะเกิดเรื่องเสื่อมเสียขึ้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้ำเต้าพอหรามแกง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่วัยสมควรจะแต่งงานได้แล้ว

(28) สา เอ้อ บ้านนี้เหอ

เท่านั้นเท่านี้

คอยก่อนอีสาวเหอ

วอนพ่าวอนแม่อีเอาตัว

มีต้นผักจืด

กว่นพ่อกว่นแม่อีเอาตัว

ให้ขาวหมื่นสีกสับแต่แสงจัว

คอกบัวไม่ทันบาน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นหญิงที่ประพฤติกินไม่อยู่ในกรอบประเพณีไม่รักนวลสงวนตัว คิจะมีสามีตั้งแต่ยังเล็ก ๆ เป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ต้นผักจืด" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "คอกบัว" เป็นสัญลักษณ์แทนสถานการณ์ทางกายที่แสดงความเป็นสาวคือเม

(29) สา เอ้อ คือน้องเหอ

สาวนั้นอยู่คี่

ถ้าใครมาขอ

แปลกกว่าที่คำ

ครี้ออกสับดี

แปลว่าที่คำ

ทกสรวัยคอกอุกคำ

ถ้าเิกเกิดมาเหอ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าการแต่งงานตามประเพณีนี้จะต้องมีการชู้ขอ และมีสินสอดทองหมั้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกสีปัส" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(30) สา เอ้อ คือน้องเหอ	คือคันปรางทอง
น้องเก็บมากอง	แม่ใส่เธอเที่ยวแจก
แต่แรกรักไทย	พอร้านานไปรักกับแขก
ใส่พานทองเที่ยวแจก	โลกแขกปนโลกไทย
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของแม่ที่ไม่คำนึงถึงประเพณี เที่ยวเสนอ ลูกสาวให้แก่ชายโดยไม่เลือกเชื้อชาติศาสนา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันปรางทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "ใส่เธอเที่ยวแจก" และ "ใส่พานทองเที่ยวแจก" เป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของแม่ที่เสนอลูกสาวให้แก่ชาย

(31) สา เอ้อ ลำพูน้อยเหอ	หิ้งห้อยมาเกาะอยู่เรียงราย
ถ้าไม่ใช่ เกณฑ์ของพี่ชาย	ขอให้ไกลเหมือนฟ้ากับดิน
ถ้าเป็นคู่ของพี่ชาย	ขอให้เหมือนลูกจันทน์กับลูกอิน
อยู่รวมฟ้ากับดิน	รวมหัวรวมรอก
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องนาคหรือเทพธิดานิवास เป็นความเชื่อกึ่งเกินที่เกี่ยวพันกับประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ลำพูน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "หิ้งห้อย" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(32) ฮา เอ้อ ลำพูน้อยเหอ
ไม่ไขว่กัน
ส่วนตัวที่กำไมหนี
อย่าผูกอย่าพันกันเหลือที่ชาย

หิ้งห้อยมาแะอยู่ทุกวัน
อย่าผูกอย่าพันกันเหลือที่ชาย
ส่วนตัวน้องนี้ก็ไม่หาย
ไม่คายค้อยทบกกัน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่อง นี้อคู่หรืออุป เทสนีवासซึ่งคนที่
จะเป็นคู่ครองกันได้จะต้อง เคยทำบุญร่วมกันมาในอดีต

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ลำพูน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "หิ้งห้อย" เป็นสัญลักษณ์
แทนชาย

(33) ฮา เอ้อ ปลุกบัวเหอ
ชื่อทองมาคึกพระ
บิณฑาชา
ปรารภนาจะไคกับนายเรือ

ปลุกไว้ในสระ
ปรารภนาจะไคกับนายเรือ
บิณฑาชา เกสือ
เกสือถูกหัง เมืองนี้

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญเพื่อให้บรรลุนิ
รุกม่งหมายที่ต้องการ จากบทนี้การบิณฑาชาหรือเป็นการทำบุญเพื่อบรรลุนิรุกม่งหมาย
คือปรารภนาให้ไคแต่งงานกับนายเรือ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลุกบัวในสระ" เป็นสัญลักษณ์แทนความหวัง
"ชื่อทองมาคึกพระ" เป็นสัญลักษณ์แทนการทำบุญเพื่อให้บรรลุนิรุกม่งหมาย

(34) ฮา เอ้อ กล้วยทองเหอ
เขาขอบเขามาขอน้อง
ไม่ไคเจ้าเอวกลม
ทั้งยี่สิบสองหลังช้าง

ชื่อว่ากล้วยทอง
ทั้งยี่สิบสองหลังช้าง
วิ่งเข้าไปนมเจ้าเอวบาง
เอวบางนางคนเคียว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเพณีการแต่งงาน ก่อนจะมีพิธีแต่งงาน จะต้องมีการสู่ขอหมั้นหมายตามประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กล้วยทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีฐานะดี

(35)	อา เอ๊ย ตันย่านัก	น้องคือตันย่านัก
	หุงข้าวไปรัก	หักคอกหมูเวียง
	ทานสวกให้ทั้ง	นางแม่จะฟัง เอาแต่เสียง
	หักคอกหมูเวียง	เสียงหวานเกือนน้ำผึ้ง
		(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีหน้าที่ทะนุบำรุงศาสนา การไปวัดเพื่อนำอาหารไปถวายพระและฟังเทศน์เป็นบุญกุศลต่อผู้กระทำ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ตันย่านัก" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ปี่ยมันในศาสนา

(36)	อา เอ๊ย คือน้องเหอ	คือไม้ไผ่ข้างทาง
	ที่ปล้ำผ้าปล้ำดาง	หมายว่าจะฟังยามใด
	งามแต่ข้างนอก	รอกเจาะข้างใน
	หมายว่าจะฟังยามใด	ไม้ไผ่ริมทางเดิน
		(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ไม่ปี่ยมันในประเพณี เสียความบริสุทธิ์ ก่อนที่จะมีพิธีแต่งงาน ทั้งที่มีชายหมายปองอยู่แล้วกลับไปได้เสียกับอีกชายหนึ่ง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้ไผ่ข้างทาง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่อาจจะ เป็นของใครก็ได้ "รอกเจาะข้างใน" (กระรอก) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่เสียความบริสุทธิ์ก่อน แต่งงาน

(37)	อา เอ๊ย จำปาทองเหอ	ลอยมาทั้งกิ่ง
	กลิ่นสากรื่นหึง	บักโหล่มไว้

ใครใครมาขอ
บักโหล้มไว้

หม่อมพ่อไม่ให้
จำปาน้ำวังหลวง
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงต้องอยู่ในกรอบประเพณี โดยมีพ่อแม่เป็นผู้กำหนดวิธีชีวิตบุตรให้เป็นไปตามวิธีแห่งประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "จำปา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "บักโหล้มไว้" (ทำรั้วล้อมไว้) เป็นสัญลักษณ์แทนกรอบแห่งประเพณี

(38) ฮา เอ้อ บ้านนี้เหอ
รักกันแต่พ่อศักดิ์จุก
แต่เหอแต่ไหน
กรรมนิยมหมั้นแต่ไหน

มีบริงถึงทุก
กรรมนิยมหมั้นมาแต่ไหน
ไม่ทอนเห็นใคร
น้ำไหลขึ้นภูเขา
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าการที่หญิงชายแต่งงานกันตั้งแต่อายุน้อย (รักกันแต่พ่อศักดิ์จุก) เป็นเรื่องที่ดีที่กรรมนิยมประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บริงถึงทุก" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ใหญ่ที่วางตัวไม่ยอมแก่ฐานะบักคือไม่ได้

(39) ฮา เอ้อ คันทูนังเหอ
กัวฟี่เป็นมุฮัง
สินตีมปากกัก
อังกินทูนทองน้องให้ไต่

คือคันทูนัง
อังกินทูนทองน้องให้ไต่
ยางทูนหมั้นรักเอาทวนไต่
ฉีกให้แมงโรมคอม
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายแม้จะรักหญิงสักเท่าไรก็ตามแต่ไม่อาจจะฉีกประเพณีไต่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ยางหนูนหมันรักอาหนวักไว้" เป็นสัญลักษณ์แทน
ประเพณีที่ขวางกั้นความรักของชาย

(40) ฮา เอ้อ ร้อยรังเหอ	สั่งให้มาขอทุกโฉมคน
จำปาในรักไม่ชักสน	ใบไม้หมันหลนเหมือนคนปลุก
หน้าบ้านยายเหมือน	ไม้คั่นไม้เคืองเหมือนศักดิ์สิทธิ์
ใบไม้หมันหลนเหมือนคนปลุก	ศักดิ์สิทธิ์ของร้อยรัง
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงประพฤติกคนดึกประเพณีเป็นคนเสนอให้
ชายมาสู่ขอตนเอง ซึ่งความจริงในเรื่อง เช่นนี้หญิงจะต้องเป็นฝ่ายสนองเท่านั้น
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "จำปา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงมีบุญ

(41) ฮา เอ้อ โบกเปอเหอ	โบกไว้ไต่คันหมันคู่เดือน
พุงใหญ่สามเคียน	บอกเพื่อนว่าไซ้จับ
ไซ้ไม้ไมเหอ	โจนมาเวลาหสับ
บอกเพื่อนว่าไซ้จับ	เป็นคืนเป็นมือรา
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ประพฤติกคนดึกประเพณี คือมีท้องก่อนที่จะ
มีการแต่งงาน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันหมันคู่เดือน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ประพฤติก
คนดึกประเพณี

(42) ฮา เอ้อ คือน้องเหอ	คือคันเชื่อแว้ง
อาบน้าพาแป้ง	แก่งูขี้รี
คนขึ้นเขาผดักย้า	คอกทองขี้ชาหมันผดักย้า
อาบน้าแก่งูขี้รี	ผดักย้าของร้อยรัง
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทร้องสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของหญิงที่มีความสับสนทางเพศ เปลี่ยนชาย
อยู่ตลอดเวลา นับเป็นเรื่องที่ยืนประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "มะเขือแฉะ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ไม่ดี

(43) อ่า เอ้อ คันสั่มเหอ

นั่งลงให้ราบ

นอโมจะรู้สึกที่ตัว

มากรามน้องให้ถวนสักสามที

คือคันสั่มปาย

กรามน้องให้ถวนสักสามที

อ้ายทักหัวมายุว่าทัก

น้องจะรู้ตัวนอโมให้

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทร้องสะท้อนให้เห็นว่าชายที่ไม่รู้หนังสือจะได้รับการดูถูกเหยียดหยาม
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "คันสั่มปาย" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่รู้หนังสือ
"นอโม" เป็นสัญลักษณ์แทนสรรพวิชาที่ชายต้องเรียนรู้

2. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี
ปรากฏว่ามีการนำเอาสัตว์และพฤติกรรมของสัตว์มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลและพฤติกรรมของ
บุคคลเพื่อสื่อความเข้าใจไปยังผู้รับสาร ดังตัวอย่างคือ

(44) อ่า เอ้อ นางหงส์เหอ

ดักให้รายบ่า

หย่าทั้งถั่วขาว

หย่าลูกหย่าเมีย

ไปหยิบแมงมามาฉีกหน้า

หย่าลูกหย่าเมีย

เร็นหย่าหมู่เสีย

การไหรนางหงส์เหอ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทร้องสะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ประพฤติตนไม่อยู่ในกรอบประเพณีไร้เส้น
ยั่วยวนให้ชายหลง หย่าลูกหย่าเมีย ไม่เป็นคนรักนวลสงวนตัว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทร้องคือ "นางหงส์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่เอาแต่สำรวย

(45) อา เอ้อ นกจอกเหอ

ลูกสาวชาวคอน

มึงเห็นอายไทรบ้างอีสาวน้อย

แล่นตามโนรา

คามคอกส้มทอน

แล่นตามโนรา

มึงเห็นผ้าห้อยที่หว่างขา

ทาเลื่อมพันพาไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงที่ไม่รักนางสงวนตัวไม่อยู่ในกรอบประเพณี
ยอมหนีตามผู้ชายไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกจอกคามคอกส้มทอน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง
ที่ทำอะไร ไม่เหมาะสมแก่วัยและฐานะของตนเองทั้ง ไม่ยึดมั่นในประเพณี

(46) อา เอ้อ นกจอกเหอ

บินเกาะจับชายวร

ที่คันอีใส่ทอติก

ที่คันไซผ้าหรรอม

ที่คันหอยผ้าผืนเขียว

นกจอกเจ้าปากงอน

บังอรชวนทานให้สัก

ที่คันอีสักทอติก

ที่คันหอยผ้าไทร

น้องทอสักเขียวไค้

(สงขลา)

(47) อา เอ้อ นกขมิ้นเหอ

เกาะชายจีวร

คิดไปคิดมา

ชวนทานให้สัก

นกขมิ้นเหลืองอ่อน

ชวนทานให้สัก

ทานว่าให้ไค้เหมือนนก

จุกใจเมื่อภายหลัง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นหญิงที่ประพฤติปฏิบัติในทางเสื่อมเสีย ไปชั่ว
ยวนภิกษุให้สักมาแต่งงานกับตน นับเป็นเรื่องที่ยืนประเพณีและทำลายศาสนา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "นกจอกปากงอน" และ "นกขมิ้นเหลืองอ่อน"
เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ไม่ดี

(48) ฮา เอ้อ นกอีหลุมเหอ
 ตัวไปค้าขาย
 รักภิกษิกภก
 เมียอยู่หลัง เลนชู

นกอีหลุมแมวลาย
 เมียอยู่หลัง เลนชู
 ไม่ให้ตัวรู้
 เป็นคู่กันอีหลุม

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงที่ท่าคนนอกวิทนอกรอย สามิไปประกอบอาชีพ
 ต่างถิ่น ตนเองอยู่บ้านกลับคบชยอื่นมาเป็นคู่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกอีหลุมแมวลาย" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ประพฤ
 ติทางกาม

(49) ฮา เอ้อ นกเขาโหนเหอ
 เกาะอยู่ตัวเดียวเรียวไม่ทุก
 นกเขาโหนเหอ
 ชันด้อด้อยที่ขายไม่เว้นวัน

ปานนี้ยังไม่มาโยนถูก
 ชันด้อด้อยที่ขายไม่เว้นวัน
 วันนี้ไม่ได้ยินเสียงขัน
 ชันให้ที่ขายทั้งเสียง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ไม่รักนางสงวท้าว ไม่ปฏิบัติอยู่ในระเบียบ
 ประเพณี ชอบช้อยวนให้พ่ายูชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกเขาโหน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่เปล่าเปลี่ยวและ
 ปราศจากการรัก

(50) ฮา เอ้อ นกจอกเหอ
 ช้างเร็นอีสีนาง
 ขอเหนียวสักถ้วย
 โนรามาขออีเพ็งจันทร์

คาบคอกทองหลาง
 โนรามาขออีเพ็งจันทร์
 น้ำทะเลสักขัน
 เหนียวเหอหมั้นกันทะเล

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าบางทีผู้กระทำไม่เห็นความสำคัญของสิ่งที่ตนกระทำ จึงทำเป็นเรื่องเล่น ๆ ไม่จริงจัง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกจอกกลางคอกทองเหลือง" เป็นสัญลักษณ์แทนความไม่คู่ควรกันของคู่ครอง

(51) ฮา เอ้อ ไก่แจ้เหอ

ชันหมากลอยน้ำเสีย

ไต่คนหนึ่งแล้ว

ไต่ลูกไต่เมียสักกี่คน

วายน้ำตอแคไปขอเมีย

ไต่ลูกไต่เมียสักกี่คน

ชื่อว่าสีกวามางหนามน

หนามนทองร้อยรัง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าการแต่งงานตามประเพณีนั้นจะต้องมีชันหมากซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในพิธี ในบทนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าชายที่มีภรรยาอยู่แล้วยังคงคิดที่จะแต่งงานซึ่งเป็นเรื่องไม่ควรกระทำ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไก่แจ้" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ยังไม่พร้อมจะแต่งงานแท้ก็วิกรกระทำ

(52) ฮา เอ้อ ไก่คำเหอ

รูปหงส์พอทรง เหมียน

นอโมกขอ

นอโมไม่รู้สักตัว

สองรังมวนเมียน

นอโมไม่รู้สักตัว

เห็นรู้งหรือพอทูนหัว

รูปหงส์พอทรง เหมียน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายที่ไม่มีความรู้จะได้รับการดูถูก การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับผู้ชายในสังคมภาคใต้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไก่คำ" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่มีความรู้ "นอโมกขอ" เป็นสัญลักษณ์สรรพวิชาความรู้ที่ชายต้องเรียนรู้

(53) ฮา เอ้อ นางนกเหอ
ทำรังป่าอ้อย
ทำให้ใหญ่ใหญ่
ทำให้น้อยพอจุตัว

คือนางนกจอกจ้อย
ทำให้น้อยพอจุตัว
สาบสัวเพื่อนก้อหัว
นำหัวนางนกจอก

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นการความเป็นชีวิตด้วยการรู้จักประมาณตนหรือยึดมั่นใน
สายกลางตามหลักพุทธศาสนา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกจอกจ้อย" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่มีฐานะต่ำต้อย

(54) ฮา เอ้อ รักกันเหอ
รักกันคนทาดึง
ถ้าเป็นแมงโง่ทอง
ไม่เท่าไรใครไปขอให้

รักกันจริงจริง
ไม่เท่าไรใครไปขอให้
ตัวน้อง เป็นทองคอกไม้
รักกันแต่ในใจ

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้ชายหญิงที่ยึดมั่นในประเพณี แม้ว่าจะรักชอบกันแต่ก็ไม่เป็น
ประเพณี รักจึงมีอุปสรรคเพราะไม่มีผู้ใหญ่ที่ช่วยขอให้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "แมงโง่" (แมลงงู) เป็นสัญลักษณ์แทนชาย
"คอกไม้" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(55) ฮา เอ้อ น้องเหอ
สองตัวตัวเมีย
บัวทอง เพิ่งปลูก
ขึ้นไหว้เทวคา

คือนางเบ็ดเหมียว
ขึ้นไหว้เทวคา
หึงไบหึงลูกเก็บเอามา
สะโลโมนาบุญ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นคนในสังคมที่ยึดมั่นในการทำบุญกุศล

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางเป็กเหมียว" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ฝึกฝน
ในศาสนาไฟห่านูญ

(56) ฮา เอ้อ นางนกเหอ
ตัวเก่าชู้ม
เขียนหนังสือหมา
เขียนหนังสือใหม่

คือนางนกคุ้ม
น้องอีเอาตัวใหม่
ไปออกหลาหลวงชัย
ตัวเก่าเอาเงินเสีย
(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าคนที่ไม่มีความรู้หรือไม่รู้หนังสือยอมเสียเปรียบคนอื่น
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางนกคุ้ม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ไม่รู้หนังสือ

(57) ฮา เอ้อ นางแม่เหอ
พอลูกตกฟาก
เคียนเส เคียนห้า
บนควายหลังทอง

เลี้ยงลูกมารักษายาก
บนควายหลังทอง
โนรามาแก่ เหมยน้อง
ให้ช่วยชีวิตลูก
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องการขบขานศาลเจ้า และการ
ทำพิธีรับขวัญลูก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บนควายหลังทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนบุตรที่กำลังเกิด
มา มีวาสนา

(58) ฮา เอ้อ ขึ้นเหนือเหอ
ขบเจ้าหน้ามด
โหมตี เหมยน้อง
โตตันหับพลาสาห์

ไปแลเสื้อขบคน
โตตันหับพลาสาห์
ชักชวนกันเผาผี
เผาผีทองร้อยชั่ง
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นประเพณีของการทำศพตามคติทางศาสนาพุทธ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เสือ" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจที่ใช้อำนาจทำร้าย

คนอื่น

(59) ฮา เอ้อ ควายขวาเหอ	ควายขวายบ้านเรา
หวิก เชือกขึ้นเขา	กินหญ้าทุ่ง เมาเขาแดง
ควั่นหนึ่ง เสือขบ	ควั่นหนึ่ง ข้างแพง
กินหญ้าทุ่ง เมาเขาแดง	จับโจรแพงควายขาว
- (นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมตำหนิหญิงสาวที่ไม่ใช่คอกชนมประเพณี
เมาเมาต่อคอกหา จึงทอกตัวเป็นเหยื่อของชายพาล ซึ่งปรารถนาเพียงให้นางเป็นเครื่องบำเรอ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ควายขาว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงโง่และค้อรับ

(60) ฮา เอ้อ ข้างเย็กเหอ	อีเหม็กริงพัง
ริงเองกำยั้ง	ชิงริงของท่าน
ชิงเย็กขาวรว	ชิงตัวขาวบ้าน
ชิงริงของท่าน	ขาวบ้านหมั้นรุมคำ
- (สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่แย่งสามีคนอื่นจะถูกสังคมตำหนิเพราะเป็น
การผิดประเพณีอันดีงาม เปรียบพฤติกรรมของหญิง เหมือนแม่ไก่ที่แย่งรังของตัวอื่น
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "อีเหม็กริงพัง" (ไก่แย่งรังตัวอื่น) เป็นสัญลักษณ์แทน
หญิงชั่ว แย่งสามีคนอื่น

(61) ฮา เอ้อ คันทพร้าวเหอ	คันทพร้าวรกเงาะ
อีหันเป็นเคราะห์	ราหูเข้าคอง
ตัวหนึ่งไปไหน	พุงใหญ่กับใครอีจ้องหมอง
ราหูเข้าคอง	เป็นตีนเป็นมือรำ
- (สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ทำนองหญิงและชายที่เป็นคู่กัน ไม่คำนึงถึงประเพณีของสังคม เป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "รอก" (กระรอก) เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่เข้ามาเป็นผู้

3. กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี ปรากฏว่า มีการนำเอาปรากฏการณ์ธรรมชาติที่พบเห็นว่าเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลนั้น ในแง่ดีและไม่ดี ดังตัวอย่างคือ

(62) สา เอ้อ ฟ้ายันเหอ	สัมาผางผาง
เอามือเท้ากาง	เอาหงส์ไปพิงกับคันรึก
สาวทรมจรรย์	ไปไค้กับไค้ยี้ เทพันหัก
เอาหงส์ไปพิงกับคันรึก	กันหักไค้เมียสาว
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของหญิงที่ไปแต่งงานกับชายต่างศาสนา คือ แต่งงานกับชายอิสลาม (ไค้ยี้) และยังเป็นชายสูงอายุ ซึ่งเป็นการฉินประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฟ้ายัน" เป็นสัญลักษณ์แทนอุปสรรคในความรักของหญิง ที่รักชายต่างศาสนา

(63) สา เอ้อ ฟ้ายันเหอ	สัมาผางผาง
เอามือเท้ากาง	เอาหงส์ไปพิงกับคันไม้
สาวทรมจรรย์	วันนีไปไค้กับพ้อมาย
เอาหงส์ไปพิงกับคันไม้	พ้อมายไค้เมียสาว
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับหญิงสาวที่ไปแต่งงานกับคนที่ เป็นพ้อมาย ซึ่งเป็นการฉินประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฟ้ายัน" เป็นสัญลักษณ์แทนอุปสรรคของความรัก

(64) ฮา เอ้อ น้ำมากเหอ

อีเข้าหั้นของกู

คัก เรี่ยวหนามมาสะอก

อย่าไค้ใครไปขอ

จมรากสาธุ

อย่าไค้ใครไปขอ

เอาค้ำอ้ายครกแขวนคอ

หม่อมพ่อแยกให้

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นประเพณีการจับจองหมั้นหมายของชายที่มีต่อหญิงสาว
ซึ่งจะมาขอไม่ไค้อีก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้ำมากจมรากสาธุ" เป็นสัญลักษณ์แทนความรักที่ท่วมใจ
ของชายที่มีต่อหญิง "คัก เรี่ยวหนามมาสะอก" เป็นสัญลักษณ์แทนการหมั้นหมาย "เอาค้ำ
อ้ายครกแขวนคอ" เป็นสัญลักษณ์แทนความพร้อมที่จะกระทำความผิดหากใครชักชวนหรือแย่งชิง

(65) ฮา เอ้อ น้ำไหลเหอ

ลูกท่านผู้มีศักดิ์

ลคข้าวใส่พรกหมา

โผกรักกับน้องแล้วดอยหนี

โผมากลัดกลัด

โผกรักกับน้องแล้วดอยหนี

เรียกพี่มาในหานที่

ลูกผู้มีศักดิ์

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายรักหญิงไม่จริงจัง ไม่ทำตามประเพณี
คือการชู้ขอ และแต่งงานตามประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้ำไหล" เป็นสัญลักษณ์แทนความรักที่เกิดแต่อารมณ์
ฝ่ายต่ำ

(66) ฮา เอ้อ เคือนขึ้นเหอ

รักกันแคในใจ

ตัวที่เป็นแมงโกทอง

ขึ้นมาเทียมปลายไม้ไผ่

ไม่ไห้ใครไปขอให้

ตัวน้อง เป็นพวงดอกไม้

ไม่ให้ใครไปขอให้

รักกันแต่ในใจ

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายหญิงที่ยึดมั่นในประเพณีแม้ว่าจะมีความรักชอบต่อกัน แต่เมื่อไม่มีผู้ใหญ่มาสู่ขอหรือดำเนินการเรื่องแต่งงานให้ความรักของทั้งสองจึงไม่สมหวัง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เคียนซันมาเทียมปลายไม้ไผ่" เป็นสัญลักษณ์แทนความรักที่ใกล้ชิดเชื่อมและเสือนฉาง และเป็นรักที่เริ่มตั้งแต่เริ่มต้นพร้อมกับอุปสรรค

(67) ฮา เอ้อ น้ำท่วมเหอ

หม่นมารู

ทำหรือเจ้าเพื่อนเหอ

บอกเพื่อนว่าไซ้จับ

ท่วมรากขมพู

บอกเพื่อนว่าไซ้จับ

มันซันมาตอนหดับ

ทุ่งใหญ่ไม่รู้ตัว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของหญิงที่มีท้องก่อนที่จะมีการแต่งงานตามประเพณี ซึ่งสังคมจะตำหนิคนที่มีพฤติกรรมเช่นนี้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้ำท่วมรากขมพู" เป็นสัญลักษณ์แทนความชั่วของหญิงที่ไม่อาจบิดบัง

(68) ฮา เอ้อ ฟ้ายันเหอ

สั่นสั่นหรือสั่นลึก

จะตกหรือไม่ตก

สั่นสั่นฟ้ายางเดิน

สั่นมาคึกคึก

สั่นสั่นฟ้ายางเดิน

หัวอกของน้องเหมือนไฟเดิน

ล่อใจสั่นสั่น

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความทุกข์กังวลใจของหญิง เนื่องจากรักกับชายแล้วชายไม่ทำตามประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ฟ้าดินแล่นฟ้า" เป็นสัญลักษณ์แทนความคั่งใจลึ
ที่ปรากฏให้เห็นอย่างรุนแรง

(69) ฮา เอ้อ พระทองเทอ	รักน้องอย่าขมขื่น
น้ำเขียวเหมือนเกลียวปิ่น	อย่าขมขื่นให้น้องว่า
น้องว่าไม่รอก	เจ้ามสอมาขื่นน้องไว้
อย่าขมขื่นให้น้องว่า	ไม่ใช่ทาสบุญมีบุญ
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงมีความยึดมั่นในประเพณีอันดีงาม แม้ว่า
จะรักชายสักปานใดก็ไม่อาจจะฝ่าประเพณีได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้ำเขียว" เป็นสัญลักษณ์แทนประเพณีที่เป็นอุปสรรค
และไม่อาจฝ่าฝืน

(70) ฮา เอ้อ บ้านนี้เทอ	มีปริงกิ้งทุก
รักกันแต่พ่อคักจุก	กรรมนิยมหมั้นมาแต่ไหน
แต่เหอแต่ไหร	ไม่หอนเห็นใคร
กรรมนิยมหมั้นมาแต่ไหน	น้ำไหลขึ้นภูเขา
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นการที่บุตรหลานแต่งงานกันตั้งแต่อายุน้อย
เป็นการฝ่ากรรมนิยมประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้ำไหลขึ้นภูเขา" เป็นสัญลักษณ์แทนการฝ่าประเพณี
หรือกระทำในทางตรงกันข้ามกับทางที่ควร

4. กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี
ปรากฏการใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับบุคคลและการกระทำของบุคคล ดังตัวอย่างคือ

(71) สา เอ้อ ลูกสาวใครเหอ	สาวเคามาหน้าอาค
แลข้าง เ็นข้างนาค	กูสาวากตาชาย
พิศวงสงสัยนางน้องแก้ว	จะมีคู่เสียแล้วไสหมิงสา
จำเอนกับจำอก	เพ็งตกแตก เกสื่อนทุมมาลา
จะมีคู่เสียแล้วไสหมิงสา	หน้าน้อง เหมือนวง เคือน
(นครศรีธรรมราช)	

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงสาวที่มีท่าทาง เหมือนกับฉานการ เสียความ
บริสุทธิ์มาแล้ว หากมีพฤติกรรมเช่นนี้สังคมจะตำหนิเพราะไม่ยึดมั่นในประเพณี ไม่รักนวลสงวนตัว
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางน้องแก้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(72) สา เอ้อ ลูกสาวเหอ	ลูกชาวบ้านไค้
งามเหมือนอีกินไค้	เกสื่อนพรายทิ้งหลัง
พี่ชายคิกจะไปขอ	สาวน้อยผมหอมบอกว่าตัวยัง
เกสื่อนพรายทิ้งหลัง	ตัวน้องยังอยู่
(นครศรีธรรมราช)	

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นหญิงที่ยึดมั่นในประเพณี มีความซื่อตรงต่อสามี
แม้จะมีชายอื่นมาติดพันก็ไม่หลงใหล

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "สาวน้อยผมหอม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาว

(73) สา เอ้อ คันทิปสี่เหอ	อีเจ้าสาสิดาตัวให้โลกสาว
สองเพือกสามเพือก	โลกแม่ไม่รักให้ยักยาว

เงินทองของเจ้าว่าว
แม่ไม่ออกปาก

ใส่หัวขันหมาก
แม่ปลุกแม่ลคให้
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงการกระทำของแม่ที่ให้การให้ขายมาสู่ขอดูสาว
คนโดยเป็นฝ่ายเสนอเอง และอินที่จะลคค่าสินสอดทองหมั้นให้ด้วย ซึ่งเรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่ดี
จากแบบแผนประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "อ้เจ้าสาวสี" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงชรา

(74) อ้า อ้อ อุกจิตเหอ
ที่น้องชวบ้านเขาเกลียดที่
ที่ไปขอเขาไม่ให้
ยกนาง เหวให้คนอื่น

อุกจิตที่แล้วแก้วมารศรี
ยกนาง เหวให้คนอื่น
เขาวาที่ขายไม่ใช่หมั้น
กับที่เขามาเงินเฉย

(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายรักหญิงจึงสู่ขอตามประเพณีแต่ญาติผู้ใหญ่
ของฝ่ายหญิงไม่ยินยอมให้เพราะชายไม่มีศักดินา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "แก้วมารศรี" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(75) อ้า อ้อ ที่ไปเหอ
ที่ไปไม่ซักถามมารอง
ถึงที่ไปใจที่ยัง
ไรทองของที่ย่าหนีหน่าย

อยู่หลังคังใจนางไรทอง
ไรทองของที่ย่าหนีหน่าย
สาวน้อยร้อยรังระวงกาย
ไม่คายค้อยพบกัน

(นครศรีธรรมราช)

(76) อ้า อ้อ ที่ไปเหอ
แซ่สกลสามเคื่อนหวา
เริญเจ้าคอยถ้ำ

ไม่แซ เท่าใดที่กสับมา
ที่จะกสับมานะโถมศรี
จักแรงกายาไว้ถ้ำที่

ที่จะกลับมาหาโฉมศรี

ไม่แท้ที่มาถึง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นความต้องการของชายว่าต้องการให้หญิงรัก
และยึดมั่นในประเพณี คือไม่คิดนอกใจตนให้รอคอยการกลับมาของชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "นางไรทอง" และ "โฉมศรี" เป็นสัญลักษณ์แทน
หญิงที่ชายรัก

(77) สา เอ้อ ลูกสาวใครเหอ
นั่งเรียงอยู่เคียงแม่
ใครหนอที่รู้จัก
จะยากเย็นเป็นบ้า
กลางวันจะไข้เจ้า
ร่วมฟูกและร่วมหมอน

ลูกชาวบ้านแพ
คือเจ้าสุคตทางตา
ช่วยรักให้เราที่
เพราะหญิงคนนี้เขาทำนา
กลางคืนจะเคล้าให้เจ้านอน
ร่วมที่นอนทองร้อยชั่ง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าการที่ชายหญิงจะอยู่ร่วมกันนั้นจะต้องผ่าน
ประเพณีแต่งงาน ดังนั้นแม่สื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ความรักสมหวัง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ทองร้อยชั่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่ชายรักและหวัง

(78) สา เอ้อ ขึ้นโนหนคเหอ
อ้อพลากพลัดลงตาย
ได้ผัวชามาสักคืน
ไม่ใครจะคลุมเอาผีไว้

อย่าขึ้นให้สุดปลาย
ไม่ใครจะคลุมเอาผีไว้
เอาคลุมหัวคลุมท้าย
นอนตายใต้โคนโนหนค

(นครศรีธรรมราช)

(79) สา เอ้อ ขึ้นโนหนคเหอ
เมื่อพลากพลัดลงตาย

อย่าขึ้นให้สุดปลาย
ไม่เข้าอ้อคลุม

ยังดำเนินหนึ่ง
ไม่เข้าอ้อม

เอาคลุมหัวคลุมท้าย
นอนตายใต้โคนโนหนก
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้เป็นการเตือนสติว่าคนเราจะต้องดำเนินตามสายกลางตามคติทางพุทธศาสนา อย่าหาคำในคำหนึ่งให้ถึงหรือหย่อนจนเกินไป เพราะคนเราเกิดมาแล้วไม่ได้นำเอาสิ่งใดติดตัวไปเมื่อตายแล้ว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ขึ้นโนหนคอย่าขึ้นให้สุกปลาย" เป็นสัญลักษณ์ในทำนองเตือนให้ดำเนินตนพอประมาณพอสมควร

(80) ฮา เอ้อ เข้าเข้าเหอ
คกข้าวใส่ถาด
กรวคน้ำทิ้งจิกอชุกราน
คกทั้งข้าวบาทและข้าวปิ่น

พระเจ้ามาปีนมาตร
คกทั้งข้าวบาทและข้างปิ่น
ให้พ่อรูปหงส์นงคราญเขาไค้กิน
กินเด็กพ่อนหัว

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายไปแล้ว

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "รูปหงส์นงคราญ" "พ่อนหัว" เป็นสัญลักษณ์แทนชายหรือสามี

(81) ฮา เอ้อ หวันขึ้นเหอ
พอมแม่เขาคกขันหมากหนัก
เขาคกเท่าไค้เนื้อดี
บาวน้อยยอกรักไม่ได้มา

ขึ้นมาตามรัก
บาวน้อยยอกรักไม่ได้มา
เงินยืมสิบ เหยียญกับเทียนผ้า
ไค้น้องมาเวียงหมอน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายได้ทำตามประเพณีแล้วคือขอร้องหญิงสาว
เพื่อแต่งงานแต่ยังมีอุปสรรคในความรักคือไม่มีเงินสินสอดทองหมั้น
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ที่เนื้อสี" "ท่อยอดรัก" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(82) ธา เอ้อ โหนคโหมเหอ	มีโพหน้าแว่น
บ่าวน้อยหัวแหวน	เล่นนกชนไก่
ยายมรื่องถาม	ว่าเจ้าโคมงามเล่นอายไทร
เล่นนกชนไก่	ขอหมายยามิยาป
	(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องว่าผู้ที่ทำบาปต้องตกนรก
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บ่าวน้อยหัวแหวน" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ตกนรก
"ยายม" (พยายม) เป็นสัญลักษณ์แทนการตกนรก "เล่นนกชนไก่" เป็นสัญลักษณ์แทนการทำบาป

(83) ธา เอ้อ ชื่นโนหนคเหอ	โลคเอาลูกกา
ใส่พกลงมา	อย่าให้พ่อแม่เราเห็น
บาปเหอลูกนก	ตกนรกทั้งเป็น
อย่าให้พ่อแม่เราเห็น	บาปไทรลูกนกเหอ
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องว่าถ้าทำบาปจะตกนรก เช่นการ
พรากรูกสัตว์ก็เป็นบาป
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ชื่นโนหนคโลคเอาลูกกา" เป็นสัญลักษณ์แทนการ
ทำบาป

(84) ธา เอ้อ พี่บ่าวเหอ	พี่บ่าวน้อย
บายน้อยหน้าโคมงาม	คิดความโกรกกราก
คนทั้งเห็นเขาคิดขอ	เจ้าผู้เหมหมอคึกลาก

คิดความโกรกราก

ความอยากไม่คิดถึง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นชายที่ไม่ทำคนตามประเพณี รักชอบผู้หญิง ไม่คิดจะสู่ขอตามประเพณี กลับคิดออกไปเป็นภรรยา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บ่าวน้อยหน้าโนม" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(85) สา เอ้อ พี่ชายเหอ
นายไปเมืองหน้า
ไค่หยิกเลียบหมายมือ
คอกไม้จะมีเจ้าของ

หมายคอกไม้ไว้กลางนา
คอกไม้จะมีเจ้าของ
แน่นแท้แล้วหรือพ่อเนื้อทอง
พระทอง เทียวเฉยอยู่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชายหญิงรักกันนั้น จะต้อง เป็นไปตามประเพณีคือการหมั้นหมายและแต่งงาน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พ่อเนื้อทอง" "พระทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย "คอกไม้" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงคนรักของชาย "หยิกเลียบหมายมือ" เป็นสัญลักษณ์แทนการหมั้นหมาย

(86) สา เอ้อ พระทองเหอ
ท่ารั้วใหม่ในคง
ศักรุโหมร้ายอยู่รอบข้าง
โฉมยงไม่ไ้รักษา

อย่าหมายคอกไม้ไว้กลางคง
โฉมยงไม่ไ้มารักษา
หึงสิงหังค่างอยู่เค็มป่า
นิจจามาพันไป

(สุราษฎร์ธานี)

(87) สา เอ้อ พี่ชายเหอ
นานไปข้างหน้า
หยิกเลียบหมายมือ
คอกไม้มีเจ้าของ

อย่าหมายคอกไม้ไว้กลางป่า
คอกไม้มีเจ้าของ
แน่นแท้แล้วหรือเจ้าเนื้อทอง
เนื้อทองนั่งเงยเปล่า

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าหากชายหญิงมีความรักและปรารถนาจะเป็นคู่ครองต่อกันนั้น จะต้องเป็นไปตามประเพณี คือประเพณีการสู่ขอหมั้นหมาย และประเพณีแต่งงาน มิฉะนั้นแล้วรักอาจไม่สมหวัง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "พระทอง" และ "เจ้าเนื้อทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย "คอกไม้" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง "หยิกเล็บหมายมือ" เป็นสัญลักษณ์แทนการหมั้นหมาย "สิ่งค้าง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายอื่นที่อาจจะเข้ามาหลอกล่อแย่งชิงเอาไป

(88) ฮา เอ้อ หวันเย็นเหอ	เย็นमारिनริน
คำพูด เกิดจากลิ้น	น้องรู้อยู่ในที่สันลม
ชาคิอุกชีกา	ภายนอกโสภาข้างในชม
น้องรู้อยู่ในที่สันลม	ขอหวานเราอยู่
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของชายที่รักหญิงแล้วกลับเปลี่ยนแปลงไปไม่รักษาคำพูด ไม่ทำตามประเพณีคือรักแล้วไม่สู่ขอตามประเพณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ที่สันลม" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่ไม่รักษาคำพูด

(89) ฮา เอ้อ พระทองเหอ	หมายหมั้นกับน้องไว้แต่แรก
เพียมไค้คนอื่นเข้ามาแปลก	ท่าแตกกับน้องไม่เหลียวแล
รอยเล็บเจ็บซ้ำที่คำหมาย	รอยเล็บที่ชายไม่หายแผล
ท่าแตกน้องเสียไม่เหลียวแล	ท่าแฉแต่เมียอื่น
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นการกระทำของชายที่ผิดประเพณีคือหมั้นหมายหญิงไว้แล้ว ไม่ยอมแต่งงานกลับไปมีหญิงคนใหม่

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนชายที่หญิงคิดว่ามีค่า

(90) ฮา เอ้อ มีกรรมเหอ	สองเรา มีกรรม
บาปถึงบาปปลาน้อง ไม่ทำ	ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า

ชาติโน้นลงมาหลง เกิด
ขอพบที่ชายกายภาคหน้า

เป็นที่น้องกันเด็กพ่อเสียดฟ้า
ทุกห้องทุกช่องหัววัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญทำบาป และเรื่อง
เนื้อคู่ ชายหญิงหากไม่ใช่เนื้อคู่กันแล้วก็ไม่สามารถแต่งงานกันได้
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พ่อเสียดฟ้า" เป็นสัญลักษณ์แทนชายหญิงเกิดทุน

(91) สา เอ้อ มีกล้วยพังลาเหอ	มกล้วยพังลาหวีเหี่ยว
ลูกสาวแม่คนเคียว	แม่หวังไว้กินควาย
ข้างปากคูบิก	ข้างกำหูกทำลาย
แม่หวังไว้กินควาย	ลูกสาวแม่คนเคียว

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งคำทักท้วงสาวที่ประพฤติไม่ดี พ่อแม่หวังจะให้ได้แต่งงาน
อย่างมีหน้ามีตาถูกต้องตามประเพณี แต่กลับประพฤติชั่ว
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กินควาย" เป็นสัญลักษณ์แทนการแต่งงานที่ถูกต้อง
ตามประเพณี

(92) สา เอ้อ คอกรักเหอ	น้องปลุกไว้หัวนอกชาน
เห็นว่ามันไม่เป็นการ	รำคาญหนักหนาเจ้าหน้ามอ
หยิบมีคอกออกมาเลาหวาย	เหลี่ยมเขาควายให้ชายชน
รำคาญหนักหนาเจ้าหน้ามอ	ถูกชายให้ชนกัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นหญิงชั่วที่ไร้เสน่ห์ช่วยวนผู้ชาย จนผู้ชายหลงและทะเลาะ
กันเพราะแย่งผู้หญิง แทนที่จะเป็นหญิงรักษาวนสงวนตัวตามประเพณีกลับไร้เสน่ห์ช่วยวนผู้ชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เหลียมเหลาเขากวายให้ชาย" (เหลียมเขากวายให้
ชนกัน) เป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของหญิงที่เอาตัวเองเป็นต้นเหตุให้ชายทะเลาะกัน

(93) ซา เอ้อ หมากอ่อนเหอ	หย่อนลายกะแห้ย
หุ่มเสียพ่อแม่	แล่นตามชายมา
บุกน้ำมาเทียมนม	บุกนมมาเทียมกลางขา
แล่นตามชายมา	หมากอ่อนหย่อนลายแห้ย

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ไม่ใช่คู่ต่อประเพณี หนีตามชายคนรักไป
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บุกน้ำมาเทียมนม" เป็นสัญลักษณ์แทนการกล้าเสี่ยง
อันตรายอย่างร้ายแรง "บุกนมมาเทียมกลางขา" เป็นสัญลักษณ์แทนการแบกเปื้อนเมอลินเต็มที่
พิจารณานิยมอย่างยิ่ง

(94) ซา เอ้อ โหนดโหมเหอ	แลเห็นปลายโพยูลิบ
นางงามตามตัวไปเสียฉิบ	เจ้าลิบนั่งร้องบนหลังควาย
อย่าร้องเจ้าลิบเหอ	ขอเช่าเราหาเงินให้
เจ้าลิบนั่งร้องบนหลังควาย	เสียค่ายโครักเก๋า

(พืทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงหญิงที่ไม่รักนวลสงวนตัวหนีตามชายคนรักไป
สร้างความเจ็บช้ำให้ชายคนแรกเป็นอย่างมาก

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงรูปงาม

(95) ซา เอ้อ จับปลาเหอ	จับปลาสองมือ
ปละชวาก็กถือ	ปละช่ายอีกมือน้องถือไว้
พอปลาหมื่นขุนผูลูกโลก	โคคไปเสียไม้เหลื่อไทร
ปละช่ายอีกมือที่ถือไว้	ไม้ไค้สักตัวปลา

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งคำทักท้วงที่คนชายสองคนในเวลาเดียวกัน ในที่สุดก็สูญเสียไปทั้งสอง เป็นเรื่องตลกขบขันประหลาด

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "จับปลาสองมือ" เป็นสัญลักษณ์แทนการหมายปองคนสองคนในเวลาเดียวกัน

(96) สา เอ้อ คอกทองเหอ	แต่น้านองไม่อาบ
คอกทองหมินสาม	อาบน้ำในรอยตีนวัว
เพื่อนเขาทั้ง เพดลัดฉ่า	คอกทองชี้เข้าหมันยลัดฉ่า
อาบน้ำในรอยตีนวัว	ยลัดฉ่าเป็นเงาฉ่า
	(พิทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งคำทักท้วงที่พ่อกับลูก แต่ความจริงแล้วกลับพ่อกับลูกสับสนทางกามเหมือนกับการเปลี่ยนเสื้อผ้า เป็นเรื่องตลกขบขันของสตรี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "อาบน้ำในรอยตีนวัว" เป็นสัญลักษณ์แทนจิตใจที่ไม่คำ

(97) นางแม่เหอ	แม่นางนวลอุทัย
แม่ด้กแบ่งแ่งไร	นางอุทัยไปพึ่ง เทศนา
แม่ยกมือไหว้	สวຍงามทั้งซ้ายขวา
นางอุทัยไปพึ่ง เทศนา	สะโลมทนบุญ
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งแสดงให้เห็นว่าสตรีจะต้องงามด้วยกิริยามารยาท และรูปร่าง และมีความไม่ธรรมดา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พึ่ง เทศนา" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่เชื่อมั่นในพระพุทธรศาสนา

(98) สา เอ้อ อ้อยคำเหอ	มีสองลำวนเมียน
รูปหงส์พระทรงเหมียน	หนังสือไม่เวียนแต่สีกัว
ได้เกิดมาเป็นชาย	หาความอายมั่งหรือพ้อทูนหัว

หนังสือไม่เรียนสักตัว

รูปหงส์พระทรงเหมียน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เน้นให้เห็นว่าผู้ชายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา
เล่าเรียนมิฉะนั้นจะอายเขา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "รูปหงส์พระทรงเหมียน" เป็นสัญลักษณ์แทน
ชายที่มีรูปร่างและมีท่าว่าเป็นผู้มีความรู้

(99) ตา เอ้อ โปลกรักเหอ

รักกันไม่ทันจะพลว

ตัวยังแล้วไม่หน้า

งอกกาฝากขึ้นมาแซม

โปลกไว้ชายปลวก

มันงอกกาฝากแซม

ซ้ำเอาเข้ามาเข้ามาแถม

แถมหมูกอกทองเหอ

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้ทำนองที่ไม่วีรในประเพณีมีสามีอยู่แล้วกลับคิดคบผู้ชายคนใหม่
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "โปลกรักที่ชายปลวก" เป็นสัญลักษณ์แทนการมี
รักที่ไม่บังควร

(100) ตา เอ้อ ขึ้นเขาเหอ

ผูกเปลเวเลน

พอแม่เขาตามทัน

เสื้อน้องและเสื้อพี่

ไปหักหวายเอามาสองเส้น

ลำแล้วจะพาน้องหนี

เขาซาฟันเสียพันที่

ไหลลงคลองใหญ่

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นการทำผิดประเพณีของชายโดยการพาหญิงหนี
จากพ่อแม่ และในที่สุดก็ได้รับอันตรายจากญาติพี่น้องของฝ่ายหญิง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไปหักหวายเอามาผูกเปล" เป็นสัญลักษณ์แทนการ
รักโดยปราศจากหลักประกันหรือผู้ยึดเหนี่ยวที่มั่นคงแน่นอน

5. กลุ่มสัญลักษณ์ทวงสิ่งของเครื่องใช้

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ปรากฏว่ามีการนำเอาสิ่งของเครื่องใช้มาเป็นสัญลักษณ์ เพื่อสื่อความเข้าใจไปยังผู้รับสาร ดังตัวอย่างคือ

(101)	อา เอ้อ นกจอกเหอ	เกาะรอกขึ้นหมื่น
	น้องรื้อยุ้งลั่น	ว่าพี่ไปได้เมียอื่น
	โยนเสียผ้าพัน	ไปรับผ้าเช็ด
	ว่าพี่ไปเมียอื่น	งามขึ้นทองร้อยชั่ง
		(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้มุ่งแสดงให้เห็นว่าชายไม่ปฏิบัติตามระเบียบประเพณี มีภรรยาที่ถูกต้องตามประเพณีอยู่แล้วกลับไปมีภรรยาอื่นอีก
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผ้าพัน" เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยาที่แต่งงาน ถูกต้องตามประเพณี "ผ้าเช็ด" เป็นสัญลักษณ์แทนภรรยาที่ใช้หาที่ชั่ววน

(102)	อา เอ้อ บ้านนี้เหอ	มีต้นยางร่วง
	พี่บวช เป็นพลวง	น้องขอให้พบกันทุกชาติ
	พี่เป็นคินสอ	ผมหอน้องขอเห็นคาน
	ขอให้พบกันทุกชาติ	ร่วมสาครที่นอนน้อง
		(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับชาติหน้าตามคติทางศาสนา โดยเฉพาะหญิงที่รักกันมักจะอธิษฐานเพื่อให้พบกันทุกชาติ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คินสอ" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย "คาน" (กระคาน) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

จากการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนาและประเพณีในเพลงกล่อมเด็ก
ภาคใต้ พบว่า การใช้สัญลักษณ์เกี่ยวกับประเพณีมากที่สุด รองลงมาได้แก่เกี่ยวกับศาสนา
และการศึกษาตามลำดับ ส่วนกลุ่มสัญลักษณ์ปรากฏการใช้สัญลักษณ์ตามกลุ่มคือใช้กลุ่มสัญลักษณ์
เกี่ยวกับพิธีมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล กลุ่ม
สัญลักษณ์เกี่ยวกับสัตว์ กลุ่มสัญลักษณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ และกลุ่มสัญลักษณ์เกี่ยวกับ
สิ่งของ เครื่องใช้ตามลำดับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

สังคมไทยภาคใต้ เป็นสังคมเกษตรกรรมซึ่งต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ เป็นสิ่ง เกื้อกูล
ในการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ชาวไทยภาคใต้มีความผูกพันกับธรรมชาติอย่างลึกซึ้งทั้งคิน
ฟ้า อาภาศในภาคใต้ก็เหมาะกับการดำรงชีวิต ชาวไทยภาคใต้เห็นว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่
พระคุณต่อตน ดังนั้นผู้แต่ง เพลงกล่อมเด็กภาคใต้จึง ได้นำเอาธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อ
สื่อความหมายที่ลึกซึ้ง ไปยังผู้รับสาร ดังนี้

1. กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติปรากฏว่ามีการนำพืช
ที่พบเห็นในธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลโดยเฉพาะเพศหญิง เพื่อสื่อความเข้าใจ
ดังกล่าวคือ

(1) ธา เอ้อ คอกมะลิวัลย์เหอ	คอกมะลิวัลย์ชูชัน
น้องเก็บใส่ขัน	ที่เหลือนอกนั้นน้องร้อยไว้
บาวบาวบ้านนี้อยากไคร้หัก	แค่สมบัตินี้เชื้อกำหาไม้
ที่เหลือน้องเก็บร้อยไว้	คอก ไม้ น้องขอเคียว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความงามในธรรมชาติโดยการ เปรียบคอกไม้
กับหญิงงาม ซึ่งคอกไม้งามและหญิงงามย่อม เป็นที่หมายปองของชายทั่วไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกมะลิวัลย์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงามที่ยึดมั่นในความ เป็นกุลสตรี

(2) สา เอ้อ ครีอน้องเหอ	น้องครีคอกมะลิวัลย์
กลางคืนน้องเก็บใส่ขัน	กลางวันน้องเก็บใส่ห่อผ้า
ไม่ใช่พี่ชายนั้นกล่าวพร่อง	คอกไม้่น้องนั้นไม้โรยรา
กลางวันน้องเก็บใส่ห่อผ้า	คอยดำที่ชายเอน
	(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความงามของคอกไม้ในธรรมชาติ โดยมาเปรียบกับหญิงงามซึ่งเป็นที่ต้องการของชายทั่ว ๆ ไปเสมอ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกมะลิวัลย์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงามและรักนวลสงวนตัว

(3) สา เอ้อ รักนวลเหอ	ไม้ไค้ชมบุษสัگیرวัน
ชมคอกบัวดูขุนขบขัน	จำปีมะลิวัลย์จำปาทอง
ชมแก้วมณีสีสศไส	ไม่บายคลายใจเหมือนหม่น้อง
จำปีมะลิวัลย์จำปาทอง	เจ้าของเขายังอยู่
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบความงามของคอกไม้ในธรรมชาติกับความงามของหญิง แต่ไม่อาจเปรียบเทียบกับหญิงคนรักของชายได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกบัว" "จำปี" "มะลิวัลย์" "จำปาทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีทั้งคุณสมบัติและรูปลสมบัติ

(4) สา เอ้อ จำปาเหอ	ลอยมาทั้งสค
จำปาเจ้ามีรส	ยิ่งแห่งยิ่งหอม
คอกเมดเจ้าลอยมา	คอกจำปาลอยพร้อม

ยิ่งแห่งยิ่งหอม

สองคอกพร้อมพร้อมกัน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นธรรมชาติของคอกจำปา ที่ยิ่งแห่งกลิ่นหอม
ก็ยิ่งหอมมากขึ้น นำมาเปรียบเทียบกับหญิงที่มีความเป็นกุลสตรีจะอย่างไรก็คงความดีไว้เสมอ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "จำปา" เป็นสัญลักษณ์แทนกุลสตรี

(5) ฮา เอ้อ จำปาเหอ
ยิ่งแห่งยิ่งหอม
ไม่เห็นสักวัน
ไม่เห็นสักกาย

จำปาหอม
กล่อมหัวใจชาย
นอนกลั่นใจตาย
ไม่น้ำลายกลืน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นการนำเอาธรรมชาติของคอกจำปาซึ่งมี
ความหอมมาเปรียบเทียบกับความมีเสน่ห์ของหญิง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "จำปา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีรูปสมบัติและ
คุณสมบัติเป็นเสน่ห์

(6) ฮา เอ้อ ชมสวนเหอ
เข้าเข้าเก็บคอกมะลิซ้อน
ทุรการะเกด
สาวสรว้อยร้อยทอง

แฉล้มแกมนวฉวนอารมณ์
อารมณ์เข้าเก็บมะลิคม
มะพร้าวชมเทศคอกหางหงส์
นางหงส์ทรงยอกทอง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการนำเอาธรรมชาติคือดอกไม้มาเปรียบเทียบกับหญิง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกไม้ นานาชนิด" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงทั่ว ๆ ไป

(7) ฮา เอ้อ คอกคาวจายเหอ
บานอยู่เวหาป่าช้า

บานอยู่เวียงรายไคร่น้ำชม
ไครเห็นไครชมไครได้

ที่ขึ้นนั่งปางแล้วหว่างใจ
ใครเห็นใครชมใครได้

อาศัยดวงทรวงดอกไม้
มีอช้ายที่เคঁคคอก

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบดอกไม้กับหญิงงามและสูงศักดิ์ เป็นที่ต้องการ
ของชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกควาจายบานอยู่เวหา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง
สูงศักดิ์

(8) ฮา เอ้อ โก่ขันเหอ
เก็บดอกไม้มาร้อย
ข้างตีนทรวงพุทธรูป
ทรวงห้อยไว้สองแถว

ขันมาละห้อย
ทรวงห้อยไว้สองแถว
ข้างหัวนอนทรวงเมแนว
บานแล้วที่แม่ทรวง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบหญิงกับดอกไม้งามและมีกลิ่นหอม เหมือนผู้หญิง
ที่มีเสน่ห์ถึงสองคนที่ชายรักและหวัง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกพุทธรูป" "คอกเมแนว" เป็นสัญลักษณ์
แทนหญิงสองคนที่ชายรักและหวัง

(9) ฮา เอ้อ คอกเมละเหอ
บานเหมือนอีเปละ
ยังลุ่มแมงซอน
ในเลหย่อมหญ้า

คือเจ้าคอกเมละ
ในเลหย่อมหญ้า
ตัวเท่าคามพร้าว
แมงซอนหมั่นไซเสีย

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบดอกไม้ในธรรมชาติกับหญิงงามซึ่งเป็นที่รักและ
หวังของชาย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกเมละบานเหมือนอีเปละ" (มะลิบานเหมือนจำปาสี) เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงวัยสาวเต็มที่

(10) ฮา เอ้อ ฝนตาเหอ	คกมาสู่มสูม
ไม้ไผ่กอกหนุ่ม	แตกพุ่มกลางกอ
ถ้าที่เป็นข้าง	จะเข้าไปข้างเอาสักหน่อ
แตกพุ่มกลางกอ	สองหน่อเทียมเทียมกัน
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบ เทียบธรรมชาติของไม้ไผ่กับหญิงที่อยู่ในความดูแลของปิตามารคาวอย่างเคร่งครัด

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไม้ไผ่กลางกอ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่อยู่ในความดูแลของปิตามารคาวอย่างเคร่งครัด "ข้าง" เป็นสัญลักษณ์แทนชาย

(11) ฮา เอ้อ คั่นรักซ่อนเหอ	พี่ไปกลงไว้ที่ชายนา
น้องนั้นเดินไปมา	อย่าเค็ดคอกรักของพี่เสีย
รักนี้เพิ่งไปลง	ไว้ชมต่างโลกต่างเมีย
อย่าเค็ดคอกรักของพี่เสีย	นางนั้นเป็นเมียพี่
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบ เทียบการปลูกต้นรักกับการมีความรักของชายหญิง สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คั่นรักซ่อน" เป็นสัญลักษณ์แทนการมีรักซ่อน

(12) ฮา เอ้อ ควีน้องเหอ	ควีน้องจำปาทอง เจ็กสืบ
กลางคืนที่ใส่หีบ	กลางวันที่ใส่พานทอง
ห้าพันนี้สักก็ร้อยที	จึงได้นางคนนี้มาร่วมห้อง
กลางคืนที่ใส่พานทอง	จึงได้น้องมาเวียงหมอน
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบหญิงคนรักของชายกับดอกจำปาซึ่งมีทั้งความงามและกลิ่นหอม เปรียบได้กับหญิงที่มีความงามและความดี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "จำปาทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความงามและความดีพร้อม

(13) สา เอ้อ บ้านนี้เหอ

มีสระหน้าบ้าน

ลูกสาวเติบโตใหญ่

หวงไว้เกิควัว

บ้านนี้แลงามจ้าน

ไซ้ทานไม้ปลูกบัว

หวงไว้ทำไทรไม่หาตัว

ชายหน้าพระมารดา

(สุราษฎร์ธานี)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบการที่ลูกสาวแต่งงานเมื่อถึงวัยอันควร เพราะมิฉะนั้นอาจทำให้เกิดเสื่อมเสีย โดยการนำเอาการมีสระแล้วจะต้องปลูกบัวเป็นการเปรียบเทียบ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "บัว" เป็นสัญลักษณ์แทนการมีคู่ครอง "สระ" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(14) สา เอ้อ หวันเย็นเหอ

ยกขึ้นทะนุหัว

ชมคอกกะดิน

ไปชมคอกบัวที่เพิงบาน

หวันเย็นพอเป็นทวนควง

ไปชมคอกบัวที่เพิงบาน

ชมอินทนิลที่หอมหวาน

นานนานหมั่นโรยเสีย

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบธรรมชาติของดอกไม้มาเปรียบกับหญิง เมื่อดอกไม้บานก็ต้องมีแมลงมาชมเชยไม่เช่นนั้นดอกไม้จะโรยเสีย เหมือนหญิงสาวเมื่อถึงวัยอันควรหากยังไม่มีการคู่ครองก็จะเฉยวัยไป

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกบัว" "คอกอินทนิล" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงสาว

(15) ฮา เอ๋ ไปไหนเหอ
 ถางไร่ปลูกมัน
 แขนกินหมันคี่
 มันไม่ลงหัว

พาน้อง ไปกิน
 มันเหอหมันไม่ลงหัว
 พันธุ์มันหมันชั่ว
 สาวย่านให้วัวกิน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบ เทียบธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมและพันธุ์กรรม
 และชี้ว่าสิ่งแวดล้อมไม่มีผลต่อพันธุ์กรรม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พันธุ์มัน" เป็นสัญลักษณ์แทนพันธุ์กรรม "แขนกิน"
 เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งแวดล้อม

(16) ฮา เอ๋ คำน้องเหอ
 คึกคึกพอเจียบคน
 เจาะพอจุหัว
 เจาะให้น้ำไหล

คือนางกินผล
 ที่บินไปเกาะคันพร้าวไฟ
 แทรกตัวเข้าไป
 กินแต่เหยื่อในหมัน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบ เทียบธรรมชาติกับการมีเพศสัมพันธ์ของชาย
 และหญิง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คันพร้าวไฟ" เป็นสัญลักษณ์หญิง "ตัวกินผล"
 เป็นสัญลักษณ์แทนเพศชาย

2. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
 พบว่า ได้มีการนำเอาสัตว์ในธรรมชาติหรือธรรมชาติของสัตว์มาเปรียบเทียบกับบุคคลโดยใช้
 สัญลักษณ์ ดังตัวอย่างคือ

(17) ฮา เอ้อ ครีอน้องเหอ

บินสูงเทียมเมฆ

ปีกหมื่นลายลาย

คาบคอก เกสร

ครีองนางนกเหวก

คาบคอก เกสร

พี่ชายไว้ทำหัวหมอน

หัวหมอนนางนกเหวก

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบนกการเวกกับหญิงสูงศักดิ์ซึ่งชายทั้งหลาย
ต่างก็หมายปองที่จะได้มาเป็นคู่ครอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกเหวก" (นกการเวก) เป็นสัญลักษณ์แทน
หญิงสูงศักดิ์

(18) ฮา เอ้อ ครีอน้องเหอ

บินสูงสุกเมฆ

หึ่งปีกหึ่งหาง เจ้านารัก

บินข้ามภูเขาสาคร

ครีองนางนกเหวก

บินข้ามภูเขาสาคร

พี่จักไว้ทำเป็นหัวหมอน

คำแล้วเจ้านอนไทน

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบนกการเวกกับหญิงสูงศักดิ์ซึ่งชายรักและหวัง
จะได้มาเป็นคู่ครอง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกเหวก" (นกการเวก) เป็นสัญลักษณ์แทน
หญิงสูงศักดิ์

(19) ฮา เอ้อ ฝนตกเหอ

เจ็บใจแมงคา

หนองนี้ทั้งหนอง

บินมาพันไป

ตกมาฉาดฉา

บินมาพันไป

แมงคาคอกทองหมื่นไม้ไซ

เจ็บใจแม่แมงคา

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบแมงคากับหญิงที่ชายรักและหวัง
ชายพยายามที่จะเกี่ยวพาราสีหญิงแต่หญิงไม่สนใจ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "แมงคา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(20) ฮา เอ้อ นางแม่เหอ	อยู่เรือนให้เหมือนเหล็กใน
ออกไปชายใส	ไปแลกวางทองน้องก็คืบ
เห็นหัวดางดาง	เห็นหูเห็นหางอยู่วังวัง
แลกวางทองน้องก็คืบ	เที่ยววังตามชายใส
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบหญิงกับกวางซึ่งเป็นการนำเอากีรียมารยาท
ที่ไม่เรียบร้อยของหญิงกับพฤติกรรมของกวาง

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "กวางทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(21) ฮา เอ้อ ชมหงส์เหอ	ชมหงส์ เหมราที่ไปตก
ชมไม้แผละชมนก	นั่งชมแต่หงส์ เหมรา
ยินเสียงเรไรร้อง	สากสว่นวณ้องที่ตามมา
ชมหงส์ เหมรา	ร้องให้ตามฟ้าส่น
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบหญิงคนรักของชายกับหงส์ซึ่งเป็นสัตว์ที่มี
ความมงคลามเป็นการนำเอาลักษณะความงามมาเป็นสิ่ง เปรียบเทียบ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "หงส์ เหมรา" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงามที่ชาย
รักและหวัง

(22) ฮา เอ้อ โปลกรักเหอ	โปลกไว้ชายควน
โกแจ้นำนวล	ชวนเพื่อนลงกิน
ควหนึ่งหมันถูกกับไม้ค้อน	ควหนึ่งหมันย่อนเอาก้อนกิน
ชวนเพื่อนลงกิน	สองคว้อล่ายคอก
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบไก่แจ้กับชายเจ้าชู้โดยเอานิสัยมาเป็น
สิ่ง เปรียบเทียบ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ไก่แจ้" เป็นสัญลักษณ์แทนชายเจ้าชู้

(23)	ฮา เอ้อ ฝนตกเหอ	ตกลงมาเล็กเอ็ก
	ปลาร้อนหัวเล็ก	ว่ายนํ้ามาที่แปลง
	ที่บัวน้อยเหอ	ทำสุ่มให้น้องสีกพอแรง
	ว่ายมมาที่แปลง	หัวแดง เหมือนข้อมครึ่ง
		(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบการมีเพศสัมพันธ์ของชายหญิงกับปลาร้อน
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลาร้อน" เป็นสัญลักษณ์แทนเพศชาย

(24)	ฮา อ้อ นกชาไทรเหอ	แค่แรกแค่ไทรไม่หอนร้อง
	ตั้งแต่ที่พิศไปจากน้อง	นกเหอหมั่นร้องน่าสงสาร
	หัวหมูหมั่นไปเสีย	ยังแค่หัว เหมียวร้อง เป็นมวงมาน
	นกเหอหมั่นร้องน่าสงสาร	ทำให้ที่รำคาญใจ
		(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบการมีความรู้สึกกระสันทางเพศในยามที่
ขาดคนรักเพราะต้องห่างเหินกันไป กับพฤติกรรมของนก
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นกชาไทร" เป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกทางเพศ
ของชาย

(25)	ฮา เอ้อ ครัวน้องเหอ	ครัวปลาเทียนทองล่องในฝั่ง
	ต่างคนต่างหวัง	หวังใจจะใคร่รัก
	แค้นใจในแม่คงคา	กว้างลึกหนักหนาบ้องไม่ติด
	ต่างคนหวังใจจะใคร่รัก	รักเอาเทียนทองน้อง
		(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการ เปรียบเทียบหญิงงามกับปลาตะเพียนทอง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ปลาตะเพียนทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง
งามที่หายาก รักและหวง

3. กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติพบว่ามีการนำเอา
ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความเข้าใจไปยังผู้รับสารของผู้แต่ง
กวีตัวอย่างคือ

(26) ฮา เอ้อ ชมคาวเหอ
คาวเซ้คาวเหรา
คาวเหอการุ้ง
คาวแอกแยกฟ้าคาวคันไถ

แพรวพราวเสียสิ้นทั้งทองฟ้า
คาวแอกแยกฟ้าคาวคันไถ
สองหน่วยพวยพุ่งมาไรไร
เอาไทรมาเทียมคาว

(สงขลา)

(27) ฮา เอ้อ กวงคาวเหอ
คาวเซ้คาวเหรา
คาวไทรหมันพวยพุ่ง
คาวแอกคาวไถ

แวววาวเสียสิ้นทั้งทองฟ้า
คาวแอกแยกฟ้าคาวไถ
การุ้งขาวแสงประโคมใจ
คาวไทรหมันพวยพุ่ง

(สงขลา)

(28) ฮา เอ้อ ขึ้นไปบนเขาเหอ
แฉกคาวแลเคื่อน
คาวเซ้หรือคาวเหรา
คาวเออการุ้งพุ่งขึ้นมาไรไร

แลเงากล้วยเถื่อน
มันเกลื่อนเสียสิ้นทั้งทองฟ้า
คาวแอกแยกฟ้าทั้งคาวไถ
คาวไทรจะมาเทียม

(สงขลา)

(29) สา เอ้อ เคื่อนแจ่งเหอ

คางเทราเหอ

คาวไทรที่พวยพุ่ง

มาย้ายกับคาวไถ

ชมคาวแพรวพราวในท้องฟ้า

มาย้ายกับคาวไถ

คาวรุ่งมาแข่งกับโอฬพย

คาวไทรจะมาพวยพุ่ง เหนอ

(ชุมพร)

เนื้อหาในเพลงสี่บทนี้คือการนำเอาธรรมชาติของดวงดาวในท้องฟ้ามาเปรียบเทียบกับหญิงในสังคม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงทั้งสี่บทนี้คือ "ดาวทั้งหลายในท้องฟ้า" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงทั่วไปในสังคม "ดาวรุ่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความงามเด่นล้ำกว่าคนอื่น ๆ

4. กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติในเพลงกล่อมเด็ก ภาคใต้พบว่า ในการนำเอาบุคคลและการกระทำของบุคคลมาเป็นสัญลักษณ์ดังตัวอย่างคือ

(30) สา เอ้อ หวันเที่ยงเหอ

สาวน้อยงามป้อคยอกเส้นห์

เห็นคลื่นสากซึก

ชวนกันเล่นเลโจ้โฉฉาว

พาเจ้าผมเริ้วออกเล่นเล

ชวนกันเล่นเลโจ้โฉฉาว

แลน้ำค้างคงคลาฉอดแฉฉาว

ลูกสาวของนางแม่

(นครศรีธรรมราช)

(31) สา เอ้อ หวันเที่ยงเหอ

นกแขกเต้าเจ๊กันกันตี

นกบินหลาสาวิกาแก้ว

เสมือนหนึ่งน้องที่ชวนกันเซย

พาเจ้าผมเริ้วไปเล่นเซกสิรี

เสมือนหนึ่งน้องที่ชวนกันเซย

ที่มาถึงแล้วละน้อง เอ้ย

เคอ้าคูอยู่เคียงกัน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้ นำเอาธรรมชาติมาสื่อเกี่ยวกับอารมณ์ความรักของชายหญิง
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "งามปลอกยอกเส้นท์" เป็นสัญลักษณ์แทน
 หญิงงามที่รักของชาย

(32) ฮา เอ้อ นกเอี้ยงเหอ
ชวนแม่ผมสอคยอกเส้นท์
ผดักน้ำลงวังในคงคา
แลโคเจ้าสาวสาว | เที่ยงเที่ยงอีไปเล่นเจ
มาชวนกันเล่นเด็กสาวสาว
ฉาดารอนลงแลสาว
แลเจ้างามขึ้น
(พิทลุง) |
|---|---|

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นว่าชาวภาคใต้มีความคุ้นเคยกับทะเลเป็นอย่างดี
 ชายรักหญิงยังชวนกันไปเล่นน้ำทะเล
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผมสอคยอกเส้นท์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง
 งามที่รักของชาย

(33) ฮา เอ้อ ขอลามเหอ
ทะเลกว้างใหญ่ไครนมันชุก
ไหนวราหูกูจันจันทร์
ภูเขาสูงสุดไครไปทูน | คิวโชมโรปงามแม่บัวตูก
ภูเขาสูงสุดไครไปทูน
กลางวันท่าไม้จึงหายสูญ
ทองพูนน้องไคแต่งตั้ง
(พิทลุง) |
|---|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการแสดงให้เห็นความ เป็นจริงในปรากฏการณ์ของธรรมชาติ
 ที่เกิดขึ้นเอง เหมือนกับความรักของชายที่มีต่อหญิงซึ่งเกิดขึ้นเอง
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คิวโชมโรปงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่รัก
 ของชาย

(34) ฮา เอ้อ น้องนอนเหอ
ผูกขึ้นยับยั้ง | สายสมรคอกบัวครึ่ง
ไคบัวบังใบ |
|--|---------------------------------|

บุคขึ้นให้แจ้ง
ไต่บัวมึงใบ

เหมือนแสงโผพยับ
บุคขึ้นเลหลวง
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นความน่ารักของ เด็ก เป็นที่รักของผู้เลี้ยงดู
ว่าเหมือนกับแสงของดวงอาทิตย์ที่ไต่ขึ้นจากท้องฟ้า

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "สายสมรคอกบัวครึ่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็ก
ที่น่ารักของผู้เลี้ยงดู

(35) ฮา เอ้อ เคือนสามเหอ
เก็บเด็กแม่เจ้า
แนะทางให้เจ้า
เก็บข้าวในนา

ไปรับนางงามมาเก็บข้าว
เก็บข้าวในนา
อ้ายนี่คนไหนอยู่ในป่า
หัวนอนคันทว่าและน่านอง
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้แสดงให้เห็นฤดูกาลในการทำนาของภาคใต้ ว่าเคือนสาม
(ราวเดือนกุมภาพันธ์) เป็นฤดูเก็บเกี่ยวเนื้อหาบทนี้ยังแสดงให้เห็นหญิงที่มีความขยันหมั่นเพียร
ในการประกอบอาชีพ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(36) ฮา เอ้อ น้ำไหลเหอ
น้องนุ้ยของพี่
บักเป็นชีหนิค
บักเป็นเพยยาธร
บักเป็นหัวกุ้ง
บักเป็นเทพทอง
บักเป็นขาววัง

สายน้ำไหลมารีรี
รู้จักบักหัวหมอน
บักเป็นรูปชีหนอน
ร่อนขึ้นร่าบนเวหา
พวยพุ่งลงน้ำมา
ลอยลง เข้ามหาผาง
แห่หอมลอมหน่าหึงน้อง
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นการทำงานฝีมือทางเย็บปักถักร้อย โดยการนำเอา
 ธรรมชาติมาเป็นลวดลายในการประชัน

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "น้องนุ้ย" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กแรกสาว

5. กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติในเพลงกล่อมเด็ก
 ภาคใต้ปรากฏว่ามีการนำเอาสิ่งของเครื่องใช้มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรม
 ของบุคคลดังตัวอย่างคือ

(37)	ฮา เอ้อ เจ้าทองพันชั่ง	ปิ้งตีปิ้งปลั่ง
	เจ้าทองพันชั่ง	ไม่ฮับแสง
	เจ้าปิ้งตีปิ้งสูงชันทุกที	ไม่ราศีเหมือนทองแดง
	เจ้าทองพันชั่ง ไม่ฮับแสง	สีแดงหามีไม่
		(พหุลึง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบทองเนื้อดีกับหญิงที่มีความดีแท้ แม้จะ
 ผ่านอุปสรรคมากเท่าไรก็ยังพิสูจน์ความดีให้เห็นเด่นชัดขึ้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เจ้าทองพันชั่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความดี
 พร้อมทุกประการ

(38)	ฮา เอ้อ เจ้าทองแดง	ฮัซค์ฮัซค์เป็นทองคำ
	ฮัซค์ฮัซค์แดงวันยังค่ำ	ทองแดงมาค่าไปเสียแล้ว
	ทองนี้ไม่ใช่ทองดี	เป็นทองราศีโสภะ
	ทองแดงแสงเค้า	ใครเลวว่าทองดี
		(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบหญิงที่ไม่ดีกับทองแดง ไม่ว่าจะทำอย่างไร
ก็ไม่สามารถที่จะมีคุณค่าได้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ทองแดง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงไม่ดี

(39) ฮา เอ้อ ทองโหลเหอ	ทอหิมสามสิบเจ็ด
ทอให้พี่เฒ่าเพชร	ไปลากไม้เหลียม
ยังยืนหนึ่ง เหลย	ทอให้พี่เฒ่าเนียน
ไปลากไม้เหลียม	ทอให้เฒ่าเนียนนุ่ง
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบการพัวพันกับการมีรักให้ชายสองคนของหญิง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ทอหิมสามสิบเจ็ด" เป็นสัญลักษณ์แทนคุณสมบัติของ
กุลสตรีที่ทำงานบ้านงานเรือนรักความประณีต

(40) ฮา เอ้อ ถางไร่เหอ	ถางไร่ให้ชายใส
ถางถางขึ้นไป	พบช่อดอกไม้คนรักเอง
พบถ่านไฟเก่า	ไม่ทันได้เผาหมันลูกเอง
พบช่อดอกไม้คนรักเอง	เป็นไทร เป็นแหล่งนั้น
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้เป็นการเปรียบเทียบรักเก่าที่มาพบกันใหม่กับถ่านไฟเก่า
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ถ่านไฟเก่า" เป็นสัญลักษณ์แทนรักเก่าที่มาพบ
กันใหม่

จากการศึกษากลุ่มสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติในเพลงกล่อมเด็ก
ภาคใต้พบว่ากลุ่มสัญลักษณ์ที่ใช้นามากที่สุดคือ กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช รองลงมาคือกลุ่มสัญลักษณ์พวก
สัตว์ กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ
และกลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตามลำดับ

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรม และนิทานท้องถิ่น

เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีลักษณะ ประสมประสานระหว่างการสร้างความบันเทิงใจกับความเป็นเครื่องมือสื่อสารชาวบ้าน วรรณกรรมและนิทานพื้นบ้านที่นิยมนำมาแต่ง เป็นเพลงกล่อมเด็กได้แก่เรื่อง มโนห์รา เรื่อง พระรถเมรี รองลงมาได้แก่เรื่อง วรวงศ์ สังข์ทอง พระอภัยมณี เวสสันดร ฯลฯ ผู้แต่งได้นำเอาตัวละครในวรรณกรรมหรือนิทานมาเป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความเข้าใจไปยังผู้รับสาร ดังนี้

สัญลักษณ์เกี่ยวกับบุคคล

จากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่น ปรากฏเพียงกลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและพฤติกรรมของบุคคลเท่านั้นดังตัวอย่างคือ

(1) ฮา เอ้อ ไพรนามเทอ	ไพรนามมหาวงศ์ผู้ทรงศร
ไปจับช้างในกงคอน	ไค่นางแดงอ่อนแอร้อยชั่ง
โหมนางหึงหาวิชา	น่านาง เกษสุริยาออกจากวัง
แดงอ่อนหนูนอนหงอร้อยชั่ง	นั่งกินแต่น้ำตา
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่อง ไพรนามมหาวงศ์
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผู้ทรงศร" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจหรืออภินิหาร

(2) ฮา เอ้อ นาง เมรี เทอ	เสียดีเทตามพระรถมา
มาถึงแม่น้ำพระคงคา	ร้อง เรียกหาพระยวชัญญ์
โอรมโพธิ์ทองของน้องแก้ว	เมียตามมาแล้วพาไปกิน
พระรถฉายฉัน	เมรี เซซังตาย
	(พัทลุง)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นเรื่องพระรถเมรี
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ร่มโพธิ์ทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็น

กษัตริย์ให้ความร่มเย็น

(3) ฮา เอ้อ เกิมทีเหอ
ขันตีให้นางโฉมปรากฏ
ถูกรักจักรเรศของพ้อฮา
นวลนางเจ้าโฉมสุริยจันทร์

สั่งให้ภูมิจำปาย
นวลนางเจ้าโฉมสุริยจันทร์
แบ่งเมืองพาราไม่เท่ากัน
พระยารักอาชรรม์เกิน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องมโนตรา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ภูมิจำปาย" เป็นสัญลักษณ์แทนกษัตริย์

(4) ฮา เอ้อ นางโนราเหอ
จับเกาะคันไทรใหญ่
เชิญอยู่ไปเถิดผ่านเกล้า
สั่งความสามัคคีสุชน

ฉายาบินหนีแม่ตัวไป
สั่งความสามัคคีสุชน
น้องขอลาฝ่าเท้าไปเมืองบน
ลาน้องไฉนคนเดียว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นเรื่องมโนตรา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผ่านเกล้า" เป็นสัญลักษณ์แทนกษัตริย์

(5) ฮา เอ้อ หัวรวงศ์เหอ
ถอกแหวนออกทิ้งลง
พ้อเมื่อยอมยกลูก
รวงศ์ผ่านฟ้า

ท่านหน่อหัวรวงศ์
หน่อรวงศ์ผ่านฟ้า
ให้ท่านหัวรวงศ์
หน้าตาเหมือนนางเคียน

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้คือวรรณกรรมเรื่องรวงศ์

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผ่านฟ้า" เป็นสัญลักษณ์แทนกษัตริย์

(6) ฮา เอ้อ พระรถเหอ
เหี้ยวหลังสั่งน้อง
ฉวยไค้กำพคกับห้อยา
พระทองน้ำเนตรลงหลามไหล | เมื่อเชอกำศรออกจากห้อง
พระทองน้ำเนตรลงหลามไหล
ควง เนตรแม่ป้าพาไป
ไม่ต่ายค้อยพบกัน
(นครศรีธรรมราช) |
|--|---|

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องพระรถเมรี
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนภักดิ์ริย์

(7) ฮา เอ้อ ท้าวมงกุฎเหอ
ยาแฝคเข้ากลุ่มในดวงจิต
ยาแฝคเข้ากลุ่มในดวงตา
เมาเมียน้อยแมร่อยชั่ง | เขาดื้อกันว่าเมามิตร
พระทองไม่คิดหน้าหลัง
ชับนางสุริยาออกจากวัง
บักสังควยเหนนาง
(นครศรีธรรมราช) |
|--|---|

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องท้าวมงกุฎ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนภักดิ์ริย์

(8) ฮา เอ้อ ท้าวขอมนต์เหอ
ขอมนต์ใจกล้า
บักหลักเข้าแล้วทั้ง เจ็ดแห่ง
ข้างร้ายชกงวงขึ้นวันทา
ข้างร้ายไม่หาญสู้แหง | หลงกลค้วยนางจินทา
ฆ่าพระราชหอยสังข์
จุกข้างให้แทงพอร่อยชั่ง
เอางาไปบักจิกินแดง
กสิบุญสมภารทาน
(นครศรีธรรมราช) |
|---|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พอร่อยชั่ง" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ใจไม่

(9) ฮา เอ้อ หอยสังข์เหอ
 ยามเย็นเมื่อแม่มาแต่ป่า
 สังข์ทองของแม่
 เรียกหาสังข์ทองผู้ของโย

เข้าอยู่ในวังกับนางยักษิ
 เรียกหาสังข์ทองผู้ของโย
 วนนี้ไปเที่ยวแห่งไหน
 ไปไหนไม่มาหาแม่

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ผู้ของโย" เป็นสัญลักษณ์แทนตัวพระนาคที่ผู้คนมอง

(10) ฮา เอ้อ ฟ้าสิ้นเหอ
 พระสุชนไปรบศึก
 พระยาจันทร์แยกกลูกสาวให้
 ไปตีเอาเมืองพระยาจันทร์

สิ้นมาศึกศึก
 ไปตีเอาเมืองพระยาจันทร์
 ไข่ชื่อคอกไม้ยอคนักขรรค์
 เป้น้ำวังเวงใจ

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้คือวรรณกรรมเรื่องมโนห์รา
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกไม้" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิง

(11) ฮา เอ้อ สุวรรณหงส์
 สุวรรณหงส์
 เอาไม้คามาปักอก
 เข็มรักนางโคมฉาย

เข็มรักนาง เกศสุริยง
 ไม่กลัวตาย
 เสียดในใจคอกไม้ เว้นวาย
 ความตายไม่คิดถึง

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้คือวรรณกรรมเรื่องสุวรรณหงส์
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "โคมฉาย" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงาม

(12) ฮา เอ้อ กากีเหอ
หน้าไหว้หลังหลอก
ปักขาทาหลงไป
หักคอกโมนี่

ฮ้างคนนี้หมั่นกลลอก
หักคอกโมนี่
ทำไหร่มึงมั่งฮ้างกัก
หญิงนี้คอกทองจ้าน
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องกากี เป็นการนำเอาพฤติกรรมของตัว
ละครกับพฤติกรรมของหญิงชู้

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คอกทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงชู้ที่ไม่คำในราคะ

(13) ฮา อ้อ แม่เนื้อทองเหอ
แม่ด้กแป้งแต่งไร
แม่ยกมือไหว้
นางอุทัยไปพึ่ง เทศนา

แม่นวลนางอุทัย
นางอุทัยไปพึ่ง เทศนา
สวयงามทั้งซ้ายขวา
ละโล้โหมหนามบุญ
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องนางอุทัย เป็นการเอาพฤติกรรมของ
ตัวละครมาเปรียบเทียบกับคนที่ยึดมั่นในศาสนา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "แม่เนื้อทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มี
ผิวพรรณงดงาม

(14) ฮา เอ้อ ครื่องน้องเหอ
ด้กแป้งแต่งไร
จอกเรือหน้าท่า
โถมงามร้องชายด้กชม

ครื่องนางอุทัย
ร้องชายด้กชม
ฉั้มาร้องชม
ผมเจ้าเหมือนแม่ด้กทอง
(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากนิทานท้องถิ่นเรื่องนางอุทัย

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "โคมงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงาม

(15) อา เอ้อ ไก่ขันเหอ

มีพี่ยกคางแก้ว

ปลุกลูกรักทั้งสองศรี

ตื่นจากนิทรา

ขึ้นมาเจ็ยแจ้ว

ตื่นจากนิทรา

ทั้งชาสีแก้วกับหา

แจ้งแล้วแม่ลาไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องเวสสันดร

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ยกคางแก้ว" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มี

ความดีและความงามสม เป็นกุลสตรี

(16) อา เอ้อ ไก่เหือนเหอ

พระรถออกจากห้องนาง เมรี

หยิบเอาหมอนทองมาแหมข้าง

หลับไม่รู้ตัว

ขันเพือนทั้งบ้านทั้งบุรี

จำปานะนี้ไม่รู้ตัว

เอวยางนางศิกวาคือเป็นผิว

ผิวนี้ไม่รู้สีก

(สงขลา)

(17) อา เอ้อ นางเมรีเหอ

พระรถถามดีและถามถวน

ลูกม่วงรู้หรือนางรู้ไหม

ถามนางหนานวลทุกสิ่งสรรพ

เสียทีไปตามไปชมสวน

ถามนางหนานวลทุกสิ่งอัน

บอกให้รู้ทุกสิ่งสรรพ

เมรีเอวรัยไม่พรางผิว

(พัทลุง)

(18) อา เอ้อ เมรีเหอ

อ้ายไทรโหม่งเหม้งบนหลังคา

กินเหล้าวันนี้เมาหนักหนา

บอกว่าหวนตานางสิบสอง

เมาทูกเมายา
เมรีร่วมห้อง

เมานักหนาแม่เนื้อทอง
ทุกสิ่งไม่พลาดตัว

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงทั้งสามบทจากวรรณกรรมเรื่องพระรถเมรี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงทั้งสามบทนี้คือ "เอวบาง" "เอวรัลย์" "หน้านวล"

"เนื้อทอง" ทั้งหมดเป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีรูปร่างงดงาม

(19) ฮา เอ้อ ลมพิกเหอ

สงสารพระอภัย

โลกเขาทำกล

ไปเมืองสงกา

พิกมาไรไร

ไปเมืองสงกา

โลกมลลเวงยอกเสน่ห์หา

ติดตามรัลลาไป

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องพระอภัยมณี

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ยอกเสน่ห์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงามที่มีเสน่ห์

(20) ฮา เอ้อ ไก่เดือนเหอ

พระวรเนตรทองร้อยข้ง

ยกขึ้นก่อนเด็กแม่เลศฟ้า

สังนางสุชาอยู่แจ้วแจ้ว

ชันเพื่อนทั้งบ้าน

สังนางสุชาอยู่แจ้วแจ้ว

ยวรักจักลาไปแล้ว

คืนแล้วนั่งร้องไห้

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากนิทานท้องถิ่นเรื่องวรรณกรรม

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ทองร้อยข้ง" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่มีค่า

"แม่เลศฟ้า" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความงามเป็นเลิศ

(21) ฮา เอ้อ ครีอน้องเหอ

ถูกทุบถูกตี

ครีอเจ้านางควา

เพราะศรีวรวงศ์

เขาไปถาม
เพราะวรวงศ์

นางงามเจ้าตามไปส่ง
คู่สร้างสมภารกัน
(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องวรวงศ์
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "นางงาม" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงงาม

(22) ฮา เอ้อ ครีอน้องเหอ	ครีอนางมงกุฏ
รูปร่างบริสุทธิ์	มงกุฏ เป็นน้องสาว
ชาติก่อนเคยเก็บดอกไม	มาหว่านทั่วไทยทั้งสองศรี
มงกุฏ เป็นน้องนางสาว	คู่สร้างสมภารกัน
	(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากนิทานท้องถิ่นเรื่องนางมงกุฏ
สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "รูปร่างบริสุทธิ์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่
มีทั้งรูปสมบัติและคุณสมบัติ

(23) ฮา เอ้อ ลมพัดเหอ	พัดมาคึกคึก
พระศรีสุนไปรบศึก	รำลึกถึงนางโนรา
กาหนม เมียคนขอกสร้อย	ไม่รักเท่าก้อยเกศา
รักนางโนรา	เป็นน้ำวังเวงใจ
	(สงขลา)

(24) ฮา เอ้อ ฟ้าสั้นเหอ	สั้นมาคึกคึก
พระศรีสุนไปรบศึก	รำลึกถึงนางโนรา
กาหนมขอกสร้อย	ไม่รักเท่าก้อยเกศา
หมามนรำฟ้า	เป็นน้ำวังเวงใจ
	(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงสองบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องมโนห์รา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงสองบทนี้คือ "ยอกสร้อย" "หน้านน" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีรูปร่างงดงาม

(25) ฮา เอ้อ ฟ้ายันเหอ

พระศรีสุนไปรบศึก

พระยาจันทร์ยกลูกสาวมาถวาย

บิดามารดาอยู่ข้างหลัง

นกเขาห้าร้อยกรง

ยกนางโนราไปชำไฟ

สั้เฒ่าคึกคึก

รำลึกถึงนวลพระยาจันทร์

ชื่อศรีคอกไม้เจ้าเอววัลย์

พานางโนราไปชำไฟ

ออกข้าวออกน้ำจนผอมผา

ถูกใจเมื่อภายหลัง

(สงขลา)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องมโนห์รา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "เจ้าเอววัลย์" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีรูปร่างงดงาม

(26) ฮา เอ้อ น้ำมากเหอ

ฉีกของมองดู

เจ้าทั้งหกและช้างม้า

เกิดภูเขาริมภูเขาทอง

ทวมรากสาธุ

เห็นปลายลำพูเมืองไกรลาส

เกิดนางโนราแม่เนื้อทอง

ลอยล่องอยู่ลอมปราสาท

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องมโนห์รา

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้ "แม่เนื้อทอง" เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีผิวพรรณงดงาม

(27) ฮา เอ้อ กรือน้องเหอ

มีลูกทั้งสองศรี

เมื่อพ่อประทานชูชก

สงสารเจ้าชาลีเกินหา

ศรีอนางมัทรี

ชื่อเจ้าชาลีเจ้าเกินหา

น้ำตานองตกลงอาบหน้า

เมื่อชูชกหมั้นพาไป

(นครศรีธรรมราช)

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องเวสสันดร
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ลูกรักทั้งสองศรี" เป็นสัญลักษณ์แทนเด็ก
 อันเป็นที่รักของพ่อแม่

(28) ธำ เอ้อ ครีอน้องเหอ
มือขวาพระอุณนง
เมื่อน้องร้องไห้
มือซ้ายพระทองอุ้มโก | ครีอเจ้ามรรคผลร่วมห้อง
มือซ้ายพระทองอุ้มโก
เก็บดอกไม้มาโถมเจ้าทรมารวัย
สายสุคติร้องหาพระมารดา
(สุราษฎร์ธานี) |
|---|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากนิทานท้องถิ่นเรื่องเจ้ามรรคผล
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "ทรมารวัย" "สายสุคติ" เป็นสัญลักษณ์แทน
 เด็กอันเป็นที่รักของพี่หรือผู้เลี้ยงดู

(29) ธำ เอ้อ พระสังข์เหอ
นำเกลี้ยคนน่าชัง
ใครเหลยจะยอว่าพระสังข์ดี
พระสังข์จะแม่เอาไว | ไค้ยินเชื่อว่าพระสังข์
พระสังข์ไค้จะแม่เอาไว
แม่ตั้งใจฝากผีฝากไข้
ใครเหลยไค้ลากผีแม่ลงหลุม
(นครศรีธรรมราช) |
|--|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง
 สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "พระสังข์" เป็นสัญลักษณ์แทนคนที่ขาดความกตัญญู

(30) ธำ เอ้อ พี่ไปเหอ
พบเข้ที่เหนือลม
ยกมือขึ้นทักเมขลา
อย่าให้เรือจมในเลสองห้อง | ขวันเทียนไลเท่าเส้นผม
อย่าให้เรือจมในเลสองห้อง
เทโวเทวมาช่วยน้อง
ถูกคลื่นถูกลมใหญ่
(สงขลา) |
|---|--|

เนื้อหาในเพลงบทนี้จากนิทานท้องถิ่นเรื่อง เมขลา ซึ่งคนมีความเชื่อว่าเมขลาเป็น
ผู้พิทักษ์และปกป้องมหาสมุทร

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงบทนี้คือ "คลื่นลม" เป็นสัญลักษณ์แทนอุปสรรคในการดำเนิน
ชีวิต "เมขลา" เป็นสัญลักษณ์แทนผู้ช่วยเหลือหรือปกป้องให้ปราศจากอันตราย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นพบว่า
วรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นที่นำมาใช้มากที่สุดคือเรื่องมโนห์รา รองลงมาคือเรื่องพระรถเมรี
ส่วนเรื่องอื่นที่ปรากฏบ้าง เช่น พระเวสสันดร สังข์ทอง สุวรรณหงส์ วรวงศ์ ไทรนามมหาวงศ์
กาเกี๋ นางอุทัย เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์สำนวนโวหาร และสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบของการใช้สำนวนโวหาร
และการใช้สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ให้การวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยใช้เพลงกล่อมเด็ก
ภาคใต้จากคดียังเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ของฝ่ายห้องสมุดและวรรณกรรมท้องถิ่น สถาบัน
ทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา จำนวน 3800 บท จากฝ่ายวรรณกรรม
ท้องถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช จำนวน 800 บท เป็นข้อมูล
ในการศึกษาค้นคว้า คัดเลือกข้อมูลเฉพาะที่ปรากฏการใช้สัญลักษณ์เพื่อศึกษาค้นคว้าทั้งหมด
จำนวน 1800 บท เลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาศึกษาค้นคว้าเฉพาะที่ปรากฏสัญลักษณ์จาก
เนื้อหาทั้ง 6 ประเภท ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่ายในอัตราส่วนร้อยละ 20

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

การใช้โวหารอุปมาในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า มีการใช้โวหารประเภทนี้
มากที่สุด มีการใช้โวหารอุปมาในการชมความงาม การใช้โวหารเกี่ยวกับการวางตนและ

การประพาศปฏิบัติของผู้หญิงและของผู้ชาย การใช้โวหารเกี่ยวกับความรัก และการใช้โวหารเกี่ยวกับอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิต พบว่าผู้แต่งนิพนธ์เอาธรรมชาติซึ่งพบเห็นอยู่เป็นประจำมาเปรียบเทียบกับในโวหารอุปมา เป็นต้นว่านำเอาพืช สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ บุคคลและการกระทำของบุคคลเพื่อสื่อให้ผู้รับสารเห็นภาพพจน์ตามเจตนารมณ์ของผู้แต่งได้อย่างชัดเจน

การใช้โวหารนามนัยในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า การใช้โวหารประเภทนี้ นิพนธ์เอาคุณสมบัติเด่น ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากล่าวแทนที่จะเอ่ยถึงสิ่งนั้นตรง ๆ มีการใช้โวหารเกี่ยวกับเด็กหรือผู้ใหญ่ การใช้โวหารเกี่ยวกับผู้หญิง การใช้โวหารเกี่ยวกับผู้ชาย ซึ่งมีโวหารนามนัยที่ใช้แทนเฉพาะเพศและวัย และมีโวหารที่ใช้แทนโดยไม่จำกัดเพศและจำกัดวัย

การใช้โวหารอุปสัณฐานในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า การใช้โวหารประเภทนี้เพื่อชมความงาม เพื่อบ่งบอกถึงการวางตน การประพาศและปฏิบัติตนของชายและหญิง การใช้โวหารเกี่ยวกับความรัก เกี่ยวกับอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิต การใช้โวหารเหล่านี้ผู้แต่งได้นำเอาธรรมชาติที่พบเห็นอยู่เป็นประจำเป็นต้นว่า พืช สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมาเป็นสิ่งเปรียบเทียบ เพื่อสื่อเจตนารมณ์ของผู้แต่งไปยังผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การใช้โวหารบุคลาธิษฐานในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า ผู้แต่งได้นำเอาสิ่งที่ไม่ใช่คนมาสร้างบทบาทให้แสดงอาการหรือมีความรู้สึกที่เหมือนคน สิ่งที่น่ามาสร้างบทบาท และความรู้สึกในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้จากกลุ่มตัวอย่างที่น่ามาศึกษาได้แก่ สัตว์ พืช สิ่งของ เครื่องใช้ และเหตุการณ์บ้านเมือง มีการสร้างบทบาทให้แก่สัตว์มากที่สุด รองลงมา รองลงมาได้แก่ สิ่งของ พืช และเหตุการณ์บ้านเมืองตามลำดับ

การใช้โวหารอติพจน์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า ไม่ปรากฏการใช้สำนวนโวหารประเภทนี้มากนัก การใช้สำนวนโวหารอติพจน์เป็นการกล่าวเกินจริง เพื่อบ่งความรู้สึกให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของผู้แต่ง พบว่า มีการใช้โวหารประเภทนี้เกี่ยวกับการวางตน การประพาศและการปฏิบัติตนของชายและหญิง เกี่ยวกับความรักของผู้หญิงและผู้ชาย เกี่ยวกับ

อุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินชีวิต

การใช้โวหารอุทาหรณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า การใช้โวหารประเภทนี้ค่อนข้างน้อย การใช้โวหารประเภทนี้ผู้แต่งได้นำสำนวนและตัวละครจากวรรณกรรมหรือนิทานท้องถิ่นมาเป็นอุทาหรณ์ เพื่อสื่อเจตนารมณ์มายังผู้รับสารทำให้ผู้รับสารเห็นภาพจนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ผู้แต่งจะใช้สัญลักษณ์ตามเพศ วัย ฐานะ และความประพฤติของบุคคล ซึ่งจำแนกตามเนื้อหา 6 ประเภท คือ

1. เนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก

กลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้พบว่า ใช้พืชที่มีความฉุนปฏิกติ เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กหรือลูกที่มีความประพฤติไม่ดี ใช้พืชที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นสัญลักษณ์แทนลูกที่รักของพ่อแม่ กลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้พบว่า นำเอาสัตว์ที่มีความฉุนปฏิกติทางร่างกายมาเป็นสัญลักษณ์แทนเด็กที่พิการหรือเด็กที่ไร้ที่พึ่ง กลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้บุคคลและการกระทำของบุคคลส่วนมากจะใช้กลุ่มคำเป็นสัญลักษณ์แทนเด็กซึ่ง เป็นที่รักของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู มีทั้ง เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กเพศหญิง เพศชาย และไม่จำกัดเพศ ส่วนกลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ จะนำเอาสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันมาเป็นสัญลักษณ์

2. เนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมบ้านต่าง ๆ

พบว่ากลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้จะใช้พืชที่ยังอ่อนเป็นสัญลักษณ์แทนคนที่อ่อนวัยหรือขาดประสบการณ์ใช้ไค้ทั้ง เพศหญิงและเพศชาย แต่ส่วนมากจะใช้กับ เพศหญิงมากกว่าเพศชาย และใช้พืชที่มีความฉุนปฏิกติ เป็นสัญลักษณ์แทนความประพฤติของบุคคลที่ประพฤติผิดจากท่านองคฺลองธรรม ซึ่งใช้ไค้ทั้ง เพศชายและเพศหญิง กลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้พบว่า ใช้สัตว์ปีกและสัตว์ที่มีขนาดเล็ก เป็นสัญลักษณ์แทนเด็กหรือผู้หญิง ส่วนสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจจะนำเอาสัตว์ที่มีขนาดใหญ่หรือมีความดุร้ายมาเป็นสัญลักษณ์ กลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้ปรากฏการณ์ต่าง ๆ พบว่านำเอาความฉุนปฏิกติทางธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์แทนความด้นยวนหรือความทุกข์ยากของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกนี้บุคคลและการกระทำของบุคคล พบว่า นำเอาการกระทำของคนทั่ว ๆ ไปมาเป็นสัญลักษณ์

ส่วนกลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้ พบว่าผู้แต่งนำเอาสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลเพื่อบ่งบอกถึงฐานะ เพศ วัย และความ ประพฤติ

3. เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์

พบว่ากลุ่มสัญลักษณ์พวกพืชใช้พืชบางชนิดเป็นสัญลักษณ์แทนหญิง โดยใช้ต้นของพืช คอก และผลของพืชมาเป็นสัญลักษณ์ ส่วนสัญลักษณ์แทนชายใช้พืชที่มีความดึกดำบรรพ์เป็นสัญลักษณ์ แทนชายที่มีความประพฤติผิดทำนองคลองธรรม กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์พบว่า ใช้สัตว์ที่พบเห็น มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลตามเพศ คือมีทั้งที่ใช้เฉพาะเพศหญิง เฉพาะเพศชาย และใช้โดยไม่จำกัดเพศ ส่วนสัญลักษณ์แทนผู้มีอำนาจจะใช้สัตว์ที่มีอำนาจหรือมีความดุร้ายเป็นสัญลักษณ์ แทนจิตใจหรือความรู้สึกของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคลจะใช้คำ เรียกบุคคลมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลตามเพศ และวัย มีทั้งที่ใช้จำกัดเพศ และไม่จำกัดเพศ และนำเอาการกระทำของบุคคลในชีวิตประจำวันมาเป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้พบว่า มีการนำเอาสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลหรือพฤติกรรมของบุคคลตามเพศ วัย และความประพฤติ

4. เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และประเพณี

กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืชพบว่า ใช้พืชที่มีลักษณะเป็นพิษ เป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความ ประพฤติเสื่อมเสียฉีกจารีตประเพณี ใช้พืชที่มีความดึกดำบรรพ์เป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลที่ประพฤติผิด ทำนองคลองธรรม กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์พบว่า ใช้สัตว์หัว ๆ ไปที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน มาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลตามเพศและวัย โดยมากจะใช้สัตว์ปีกมาเป็นสัญลักษณ์กลุ่มสัญลักษณ์ พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ พบว่า นำเอาความดึกดำบรรพ์ทางปรากฏการณ์ธรรมชาติมาเป็นสัญลักษณ์ แทนจิตใจหรือการกระทำของบุคคลที่ดึกดำบรรพ์ กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล มักใช้กลุ่มคำที่เกี่ยวกับบุคคลมาเป็นสัญลักษณ์ซึ่งกลุ่มคำเหล่านั้นจะบ่งบอกถึงคุณค่าหรือความรู้สึก ของบุคคลด้วย กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของเครื่องใช้พบว่า นำเอาสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิต ประจำวันและเห็นได้อย่างเด่นชัดมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลทั้งในแง่รูปธรรมและนามธรรม

5. เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

กลุ่มสัญลักษณ์พวกพืชพบว่า ไม้ที่พบเห็นในท้องถื่นและจินตนาการมาเป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิง กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ใช้สัตว์ในท้องถื่นมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลทั้งที่แทนเพศหญิง แทนเพศชาย และใช้ได้ไม่จำกัดเพศ กลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ พบว่า นิยมนำเอาสิ่งสูงส่ง เช่น ดวงดาวในท้องฟ้าเป็นสัญลักษณ์แทนหญิงที่มีความสูงส่งควร เคารพบูชา กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคลพบว่าใช้ความงามตามคตินิยมในท้องถื่นมาเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลทั้งในค่านิยมรูปธรรมและนามธรรม

6. เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่น

กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคล พบว่า มีการใช้สัญลักษณ์จากวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่น โดยนำเอาตัวละครหรือพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรมหรือนิทานท้องถิ่น ที่รู้จักกัน อย่างแพร่หลายมาเป็นสัญลักษณ์แทนพฤติกรรมของคนที่กำลังกล่าวถึงตามลักษณะเด่นของตัวละครในวรรณกรรมและนิทานท้องถิ่นนั้น ๆ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ทำให้เห็นถึงขนบนิยมในการใช้สำนวนโวหาร เพื่อสื่อถึงเจตนารมณ์ของผู้แต่งไปยังผู้รับสารทำให้ผู้รับสารเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งในโวหารอุปมา นามนัย อุปสัณณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และอุทานพจน์ โดยจะนำเอาธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวซึ่งพบเห็นอยู่เสมอ เช่น พืช สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ มาเป็นสิ่งที่เปรียบเทียบกับ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับสารเป็นคนที่มีคุณภาพ คุณธรรม เพื่อให้รู้จักวางตนให้เหมาะสมกับเพศวัย และฐานะของตน เพื่อให้เข้าใจถึงศิลปะการครองเรือน เพื่อให้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่องาน ครอบครัว และสังคม การใช้สำนวนโวหารที่พบมักจะมีอยู่ในรูปแบบของการคำทักท้วง ตีตักเตือน แนะนำ หรือปรารภเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของผู้แต่ง โวหารที่ปรากฏการใช้มากที่สุดคือโวหารอุปมา รองลงมาได้แก่นามนัย อุปสัณณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และอุทานพจน์ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์สัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า การใช้สัญลักษณ์จะใช้ตามฐานะ เพศ วัย และความประพฤตินองบุคคล โดยจะนำเอาสิ่งหนึ่งไปแทนอีกสิ่งหนึ่ง และพบว่าขนบนิยมในการใช้สัญลักษณ์คือเมื่อใช้สิ่งใด เป็นสัญลักษณ์แทนอะไรแล้วก็จะนำเอาสิ่งนั้นไปใช้โน้มน้าวเพลงอื่น ๆ ในความหมายเดิมหรือความหมายในทำนองเดียวกัน แต่ที่ใช้ต่างสัญลักษณ์กันอย่างสิ้นเชิงก็มีบ้าง กลุ่มสัญลักษณ์ที่ปรากฏการใช้มากที่สุดคือกลุ่มสัญลักษณ์พวกพืช ร่องลงมาได้แก่กลุ่มสัญลักษณ์พวกบุคคลและการกระทำของบุคคล กลุ่มสัญลักษณ์พวกสัตว์ กลุ่มสัญลักษณ์พวกสิ่งของ เครื่องใช้ และกลุ่มสัญลักษณ์พวกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการค้นคว้าและวิจัยดังนี้

1. ควรศึกษาการใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคอื่นเพื่อเปรียบเทียบกับการใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้กับการใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในวรรณคดีแบบแผน เพื่อจะได้เห็นลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่าง

បទបញ្ជា

บรรณานุกรม

- กระแสร มาดยาภรณ์ วรรณคดีเปรียบเทียบเบื้องต้น วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน 2516, 475 หน้า
- กิ่งแก้ว อัครฉกร คติชนวิทยา โรงพิมพ์คุรุสภา 2520, 366 หน้า
- กุหลาบ มัลลิกะมาส คตินาวบ้าน สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย 2516, 273 หน้า
- กล่อมจิต พลายเวช "บทกล่อมเด็กของไทย" ใน ห้องสมุด หน้า 82 - 93
2 : มีนาคม- เมษายน 2520
- เจตนา นาคธีระ ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี ดวงกมล 2521, 135 หน้า
"วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี" ใน วรรณคดี : วรรณไวทยากร
หน้า 1 - 35 สำนักพิมพ์สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย 2514
- เจือ สตะเวทิน คตินาวบ้านไทย ภาษาไทยอุดมศึกษา เล่ม 3 สุทธิสารการพิมพ์ 2518, 149 หน้า
- จำเริญ แสงทองแซ โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก ศูนย์ส่งเสริม
ภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2523, 134 หน้า
- เจดีย์ว เพชรแก้ว "เพลงกล่อมเด็ก" ใน วิทยาสาร หน้า 27 - 38 ธันวาคม 2518
- ชวน เพชรแก้ว การศึกษาวรรณคดีไทย โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2520, 195 หน้า
- ทักษิณคดีศึกษา, สถาบัน พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ 2525 สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2525, 235 หน้า
- ชวริช ปุณโณทก วรรณกรรมท้องถิ่น โอเคียนส์ไตร์ 2525, 401 หน้า
- ช่วงรงค์ กาญจนธานี วิเคราะห์วรรณกรรมนิทานท้องถิ่นภาคใต้ ปริชญานิพนธ์ กศ.ม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 408 หน้า สักสำเนา
- นราธิปพงศ์ประพันธ์, พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น ภาษาวรรณคดีและวิทยาการ
ก้าวหน้า 2504, 499 หน้า

นราธิปพงศ์ประพันธ์, พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น วิทยาวรรณกรรม

แพรวพินทยา 2514, 1042 หน้า

บุญ บ่อแยง (นามแฝง) "ศิลปะการคำในเพลงกล่อมเด็ก" ใน รัฐมิแฉ หน้า 67 - 68

พฤษภาคม - มิถุนายน 2517

บุญเหลือ เทพยสุพรรณ, ม.จ. วิเคราะห์วรรณคดีไทย ไทยวัฒนาพานิช 2517

226 หน้า

_____ "แนวทางการศึกษาและวิเคราะห์วรรณคดี" ใน สรุปผลการสัมมนาวรรณคดีไทย

อมรินทร์การพิมพ์ 2521, 158 หน้า

_____ "หัวข้อของวรรณคดีไทย" วรรณคดี : วรรณไวทยากร หน้า 55 - 157

สำนักพิมพ์สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

_____ "ข้อสังเกตเรื่องวรรณคดี" ใน คำบรรยายวิชาภาษาไทย หน้า 70 - 71

เอกสารนิเทศการศึกษา กรมการฝึกหัดครู 2519

บุปผา หวีสุข คณิชาบ้าน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520, 249 หน้า

ประคอง ชะสม และเชื้อมพร กิจวัฒนกุล "คณิชาบ้านในเพลงกล่อมเด็ก" ใน กรองภาษา

และวรรณกรรม ศรีเมืองการพิมพ์ 2520, 343 หน้า

ประทีป ชุมพล วรรณกรรมภาคใต้ โรงพิมพ์ศึกษาสัมพันธ์ 2519, 224 หน้า

ประทีป วาฬิกพิมพ์กร ร้อยกรอง โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2516, 213 หน้า

ประเทือง คล้ายสุบรรณ เพลงกล่อมเด็ก หมวดภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

2517, 98 หน้า

_____ ร้อยกรองชาบ้าน ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา 2522, 254 หน้า

ประพันธ์ ภักษา และ วอลภา มีหส์สวัสดิ์ "สัญลักษณ์" ใน วรรณคดีอเมริกัน

หน้า 87 - 125 โรงพิมพ์คุรุสภา 2516

ประพนธ์ เรื่องณรงค์ ตำนานการเล่นและภาษาชาวใต้ โพธิ์สามต้นการพิมพ์ 2519,

103 หน้า

ประเมิน เชียงเคียร วิเคราะห์วรรณกรรมร้อยกรองของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 253 หน้า อักสำเนา

ประสิทธิ์ กาพยกสอน ภาษากวี ไทยวัฒนาพานิช 2518, 238 หน้า

ปราณี ขวัญแก้ว วรรณคดีชาวบ้านจาก "มุกคำ" คำบรอนทิบูลย์ หน่วยงานพิเศษ

กรมการฝึกหัดครู 2518, 535 หน้า

ปราณี วงษ์เทศ "เพลงกล่อมเด็กของลาวพวน" ใน โบราณคดี หน้า 73 - 84

7(2) กรกฎาคม 2520

พื้นบ้านพื้นเมือง เจ้าพระยา 2525, 364 หน้า

ผะอม โปษะกฤษณะ และคนอื่น ๆ เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่นของเด็ก

ภาคกลาง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2521, 242 หน้า

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2525, 223 หน้า

พทยา จิตต์เมตตา อวัจสารในวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 120 หน้า อักสำเนา

วิญญู จิตต์ธรรม เพลงร้องเรือ หรือ เพลงกล่อมเด็ก กองวัฒนธรรม การมการศาสนา

กระทรวงศึกษาธิการ 2520, 199 หน้า

มัลลิกา คณานุรักษ์ เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 370 หน้า อักสำเนา

เขาวเรศ สิริเกียรติ เพลงกล่อมเด็กของไทย ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 385 หน้า อักสำเนา

ลลิตา ปานุทัย วิเคราะห์สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2520, 307 หน้า อักสำเนา

สลลนา ศิริเจริญ การศึกษาคุศลักษณ์ของชาวกเพื่อใช้ในการสอนวรรณคดีไทย วิทยานิพนธ์

ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517, 251 หน้า อักสำเนา

ลุนบุญ (นามแฝง) "ชุมทางคิชาชาวบ้าน" ใน ราชบัณฑิตสถาน หน้า 37 - 39

1(1) กรกฎาคม - กันยายน 2508

อุงบุญ (นามแฝง) "ชุมทางคิชาบ้าน : เพลงกล่อมเด็กภาคใต้" ใน ราชบัณฑิตยสถาน
หน้า 42 - 47 2(3) มกราคม - มีนาคม 2520

เลสดา เอ. วิลเลียม สัญลักษณ์ในเรื่องชีวิตสืบทอด โดย กิ่งแก้ว อัคราการ ไครงกา,
เอกสารเชิงคติชนวิทยา แผนกภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2521, 20 หน้า

วิเชียร ฃ นคร และวิมล คำศรี การศึกษาวិเคราะห์คำนิยมเกี่ยวกับสตรีไทยถิ่นใต้ที่ปรากฏ
ในวรรณกรรมท้องถิ่นประเภทอุปราชา ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช
2525, 142 หน้า

วิเชียร ฃ นคร และคนอื่น ๆ นครศรีธรรมราช โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2521,
607 หน้า

วิภา กงกะนันท์ วรรณคดีศึกษา ไทยวัฒนาพานิช 2523, 158 หน้า

วิมล คำศรี "รู้จักเมืองนครศรีธรรมราชจากเพลงกล่อมเด็ก" ใน เดือนสิบ'24
นครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 2524, 128 หน้า

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย
2514, 372 หน้า

วันเนา ยูเคน เพลงชาनों ไทยวัฒนาพานิช 2525, 224 หน้า

สายพิพย์ นุกูลกิจ วรรณคดีวิจารณ์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน 2523, 334 หน้า

สีหสา พิณภูวกล "สำนวนนิยม และสัญลักษณ์นิยม" ใน วรรณคดีเปรียบเทียบ โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2516, 200 หน้า

สีหสา พิณภูวกล และคนอื่น ๆ ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง 2515, 459 หน้า

สุกัญญา หาญตระกูล "ภาษา : สัญลักษณ์ : วรรณคดี" ใน โลกหนังสือ หน้า 24 - 39
5(5) กุมภาพันธ์ 2525

สุจิตต์ วงษ์เทศ "สำรวจเส้นทางและความสัมพันธ์เรื่องกาพย์กลอนของชนชาติไทย - ลาว
ในท้องถิ่นภาคใต้" ใน วิชา หน้า 183-203 วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช 7(2)
มีนาคม 2516

- สุชาติ พงษ์พานิช วิเคราะห์บทละครในวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาถึงสมัย
กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (1992 - 2411) ปริชญานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2517, 223 หน้า อักส่าเนา
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ คหิชาบ้านบักขี้ไต้ ก้าวหน้า 2512, 210 หน้า
 _____ (บรรณาธิการ) โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรม
 ภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2521, 149 หน้า
- _____ วิเคราะห์สารัตถะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2524, 238 หน้า
- _____ วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวปฏิบัติในภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2525, 210 หน้า
- _____ อุปกรณ์วรรณคดีพุทธศาสนา คู่มือปฐมสมโพธิกถา ไทยวัฒนาพานิช 2525,
 176 หน้า
- _____ "วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้" วารสารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
 หน้า 1 - 20 มกราคม - มิถุนายน 2518
- สุมาลย์ เรืองเดช เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน หน่วยงานพิเศษ กรมการฝึกหัดครู
 กระทรวงศึกษาธิการ 2518, 236 หน้า
- สุวรรณ เกรียงไกรเพชร พระอภัยมณี : การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์ วิทยานิพนธ์
 อ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาคมห้องสมุดจุฬาลงกรณ์ 2518, 399 หน้า อักส่าเนา
- _____ "การสอนวรรณคดีในระดับมัธยมศึกษา" ใน กรองภาษาและวรรณกรรม
 ศรีเมืองการพิมพ์ 2516, 343 หน้า
- สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา "การวิจารณ์ร้อยกรอง" ใน จันทรเกษม หน้า 18
 พฤษภาคม - มิถุนายน 2502
- อนวัช (นามแฝง) "เพลงกล่อมเด็ก" สารนครศรีธรรมราช 2(6) มิถุนายน 2514
- อุดม หนูทอง วรรณกรรมสุคติและแหล่งทำขวัญของภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา 2524, 160 หน้า

De Vries, Ad. Dictionary of Symbols and Imagery. Amsterdam, North Holland. 1974. 514 p.

Wellek, Rene. Theory of Literature. New York, Harcourt Brach and World Inc., 375 p.

วิเคราะห์จำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

บทคัดย่อ
ของ
วินัย จันทรพริ้ม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2531

การศึกษาวិเคราะห์นี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า การใช้สำนวนโวหาร และสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้

ผลการศึกษาพบว่า การใช้สำนวนโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ มีปรากฏหลายประเภทดังนี้ โวหารอุปมา อุปสัณณ์ นามนัย บุคลาธิษฐาน อคติพจน์ และอุทานพจน์ ส่วนโวหารที่ใช้มากที่สุดคือโวหารอุปมา รองลงมาได้แก่โวหารนามนัย อุปสัณณ์ บุคลาธิษฐาน อคติพจน์ และอุทานพจน์ตามลำดับ ผู้ประพันธ์นิยมนำเอาสัญลักษณ์ธรรมชาติในพวกพืช สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ มา เป็นสิ่งเปรียบเทียบ จากการศึกษาสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า สัญลักษณ์ต่าง ๆ จะใช้ตามฐานะ เพศ วัย และความประพฤติกของบุคคล โดยใช้พืช สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ บุคคล และปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์ ขนบนิยมในการใช้คือ เมื่อนำสิ่งใดมาเป็นสัญลักษณ์แทนความหมายหนึ่ง ๆ แล้ว ก็จะนำสิ่งนั้นไปใช้ในเพลงบทอื่นอีก โดยคงความหมายเดิมไว้หรือมีความหมายในทำนองเดียวกัน การศึกษาวิเคราะห์การใช้สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้เห็นการใช้ศิลปะการประพันธ์ของผู้ประพันธ์บทเพลงกล่อมเด็กได้อย่างชัดเจน

AN ANALYSIS OF FIGURES OF SPEECH AND SYMBOLS
IN LULLABIES FROM THE SOUTH OF THAILAND

AN ABSTRACT

BY

WINAI CHANPRIM

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1988

The purpose of this analysis is to study the figure of speech and the symbolism in Lullabies in the south of Thailand.

The finding of figure of speech used in Lullabies is : figure of speech are different types, such as - simile, metaphor, metonymy, personification, hyperbal and analogy. The most of figure of speech uses is simile, and the minorities are metaphor, methonymy, personification, hyperbal and analogy. In comparison the author prefers to use the quality of naturalness in plants, animals, objects or using things and various phenomena. For symbolism the finding is : all symbols are used according to status, sex, age and behaviors of persons. The symbols come from the aspects of plants animals, objects and phenomena. The preperence of the author is to have one thing symbolize for one meaning, and this thing will be used for the same or similar meaning in other songs. This analysis of figure of speech and symbolism helps one (s) to see clearly about the author's arts in composing Lullabies.